

Sfântul Simeon Noul Teolog - Imnele iubirii dumnezeiești

1

Despre luminarea dumnezeiască și lumina Sfântului Duh; și că Dumnezeu este singurul loc, în care după moarte toți sfinții își găsesc odihna; și că cel ce cade în afara lui Dumnezeu nu va găsi în alt loc odihnă în viața viitoare

Care e taina înfricoșătoare ce se săvârșește în mine ?
Cuvântul n-o poate tâlcui, nici mână mea ticăloasă
n-o poate scrie spre lauda și slava Celui ce este peste toate,
A Celui ce este mai presus de orice laudă și orice cuvânt.
Căci dacă cele ce se petrec acum în mine, risipitorul,
sunt negrăite și de nespus, spune-mi cum va fi nevoie
să primească laudă sau slavă de la noi,
Cel care e Dăruitorul și Făcătorul acestora?
Fiindcă nu va dobândi slavă de la noi Cel ce are slavă,
precum nici nu va primi strălucire sau se va împărtăși de lumină,
soarele văzut de noi în lumină
El luminează, nu e luminat; se arată luminând, nu primește lumină.
Căci are ceea ce a primit, de la început, de la Creator.
Dacă deci făcând soarele, Dumnezeu, Creatorul tuturor,
l-a făcut fără vreo trebuință, ca să răspândească lumină îmbelșugată
și să nu aibă nevoie nicidecum de altul mai mare,
cum ar primi slavă de la mine umilitul?
Căci e cu totul fără lipsuri Ziditorul soarelui,
care umple de toate bunătățile, având puterea într-un semn și
într-o hotărâre.
De aceea limba mea nu are cuvinte
și mintea mea privește cele săvârșite, dar nu le explică;
le vede și voiește să le spună, dar nu găsește cuvânt.
Căci ceea ce privește ceea ce e nevăzut și cu totul fără formă,
și simplu cu totul necompus, nesfârșită mărime
și nu vede nici început și nu observă nici sfârșit
și nu cunoaște nici mijloc; cum ar spune ce vede?
Socotesc că vede totul într-o unitate.
Dar nu, desigur, prin ființă, ci prin participare.
Căci te aprinzi de la foc și iei focul întreg.
dar acela rămâne neîmpărțit, neîmpușinat în ceea ce era.
Ceea ce se împărtășește de focul material, se desparte de el
și trece în multe sfeșnice,
dar acela fiind foc duhovnicesc, e de neîmpărțit
și cu totul de neseplat și de netăiat.
Căci împărtășindu-se, nu se împarte, ci rămâne neîmpărțit
și se află în mine,
răsare în mine, dinlăuntrul nevrednicei mele inimi,
ca soarele, sau ca discul soarelui,
arătându-se în formă de sferă, în chip luminos, căci e ca o flacără.
Nu știu - precum s-a spus - ce să zic despre ea
și aș voi să tac, dacă aș putea.
Dar minunea înfricoșătoare îmi mișcă inima și-mi deschide
gura murdară și mă face să vorbesc și să scriu.
Căci Tu, Cel ce mi-ai răsărit acum în inima întunecată,
Cel ce mi-ai arătat lucruri minunate, pe care ochii nu le-au văzut,
Cel ce m-ai făcut ucenic și fiu al apostolului, pe mine,
pe care mă avea înaintea cumplitul balaur

și ucigător de oameni ca lucrător și slujitor a toată fărădelegea,
Tu, Soarele dinaintea de veci, care ai strălucit, în iad,
iar pe urmă ai luminat și sufletul meu întunecat
și mi-ai dăruit ziua neînserată - lucru greu de crezut
celor nepăsători și leneși ca mine -
Cel ce ai umplut sărăcia mea de toate bunătățile,
Tu însuși mi-ai dăruit cuvânt și mi-ai dat vorbe,
ca să istorisesc tuturor minunile Tale,
pe care le faci și cu noi, robii Tăi.
Aceasta pentru că cei ce dorm cu lenevie în întuneric
și spun: E cu neputință să se mântuiască păcătoșii și să fie miluiți
ca Petru și ca ceilalți apostoli, sfinți, cuvioși, drepți,
să cunoască și să învețe că acesta a fost,
este și va fi un lucru ușor pentru bunătatea Ta.
Și cei cărora li se pare că Te au pe Tine, lumina întregii lumi
(Ioan VIII, 12),
dar spun că nu Te văd, că nu petrec în lumină,
că nu sunt luminați, că nu te văd mereu, Mântuitorule,
să aflu că nu i-ai luminat pe ei în cugetare,
nici nu Te-ai sălășluit în inima lor murdară
și că se bucură degeaba cu nădejdi deșarte
socotind că vor vedea lumina Ta după moarte,
Căci arvuna, pecetea s-a dat sigur, de aici,
Mântuitorule, oilor de-a dreapta.
Căci dacă moartea îi aduce fiecăruia o închidere
și după sfârșit nimeni nu mai poate face,
fără îndoială fiecare va fi cum s-a aflat.
Aceasta mă Inspăimântă, Stăpâne, aceasta mă face să tremur,
aceasta usucă simțurile mele
fiindcă așa cum murind și mutându-se cineva acolo fiind orb,
nu va mai vedea acest soare în mod sensibil,
deși înviind va primi iarăși lumina ochilor,
așa nici cel ce are mintea oarbă când moare,
nu Te va mai vedea pe Tine,
Soarele spiritual, Dumnezeuul meu.
Ci ieșind din întuneric, va merge în întuneric
și în veci va fi despărțit de Tine.
Nimeni dintre cei ce cred în Tine, Stăpâne,
sau din cei botezați în numele Tău,
nu va suporta această mare și înfricoșătoare povară
a despărțirii de Tine, Milostive.
Căci cumplit chin este acesta,
cumplită, de nerăbdat, este suferința veșnică.
Căci ce e atât de rea ca despărțirea de Tine Mântuitorule?
Ce e mai dureros ca despărțirea de viață,
ca lipsirea de toate bunurile ?
Căci despărțirea de Tine e lipsirea de tot binele.
Fiindcă nu cum sunt cele de acum de pe pământ, vor fi și atunci.
Pentru că acum cei ce nu Te cunosc pe Tine, se desfată trupește
și se bucură sărind ca animalele
având cele ce li le-ai dat spre plăcerea vieții.
Și nevăzând decât acestea, socotesc că așa va fi și după ieșirea
sufletului,
după plecarea din această viață.
Dar vorbesc greșit și cugetă rău
cei ce spun că vor fi într-o oarecare odihnă,

dar nu cu Tine, și-și pregătesc ei înșiși
un loc -, o, ce nebunie ! -
care nu va fi părtaș nici de lumină, dar nici de întuneric,
în afară împărăției, dar și a gheenei,
departe și de cămară mirelui, dar și de focul judecății,
în care doresc să ajungă și cei ticăloși.
Și spun că n-au nevoie de slavă Ta cea veșnică,
sau de împărăția cerurilor, ci să fie în odihnă.
Vai de întunecimea lor, vai de neștiință lor!
Vai de mizeria lor și de nădejtile lor deșarte!
Nicăieri nu s-a scris aceasta, căci nici nu va fi aceasta.
Ci vor fi în lumina bunătăților cei ce au făcut cele dumnezeiești
și în întunericul pedepselor lucrătorii celor rele.
Iar la mijloc e prăpastia înfricoșătoare care desparte pe unii de
alții,
precum Tu însuși ai învățat, Cel ce le-ai pregătit acestea (Luca XVI, 26).
Căci pentru omul ce cade la mijloc,
acesta va fi mai rău decât orice chin înfricoșător și pedeapsă.
El se va rostogoli în chip nenorocit
și va fi dus în prăpastia chinurilor și în haosul pierzaniei,
peste care e greu să pășească toți cei ce se află în chinuri,
care voiesc să treacă în pământul celor drekți.
Ei preferă să fie prefăcuți în cenușă de focul cumplit,
decât să se arunce în abisul înfricoșător.
Deci cei ce doresc să ajungă acolo după moarte,
sunt vrednici de multe lacrimi și de mult plâns,
pentru că sunt cu totul nesimțitori ca animalele neraționale.
Ei își doresc blestemul lor și se amăgesc pe ei înșiși,
Tu ești împărăția cerurilor, Tu ești pământul celor blânzi, Hristoase
(Matei V, 5)
Tu ești verdeața raiului. Tu ești ospățul dumnezeiesc,
Tu ești cămara de nuntă negrăită,
Tu ești masa tuturor,
Tu ești pâinea vieții (Ioan VI, 35)
Tu ești băutura cea mai nouă.
Tu ești paharul apei și apa vieții (Apoc. XXI, 6).
Tu ești sfeșnicul nestins pentru fiecare dintre sfinți.
Tu ești veșmântul și cunună și Cel ce împarte cununi,
Tu ești bucuria și odihna,
Tu, desfătarea și slava,
Tu ești veselia și plăcerea.
Și harul Tău va lumina ca soarele, Dumnezeuul meu.
Căci el e harul Duhului Sfânt în toți sfinții.
Și vei lumina, Soare neapropiat, în mijlocul lor.
Și toți se vor lumina pe măsură credinței,
faptelor, nădejdi și iubirii,
curățirii și luminării din Duhul Tău,
Dumnezeule, singurul îndelung răbdător și Judecător al tuturor.
Locașurile și locurile lor vor fi socotite diferite (Ioan XIV, 2).
Măsurile strălucirii, ale iubirii, ale vederii Tale,
mărimea slavei, desfătarea și arătarea
vor deosebi casele și locașurile lor.
Minunatele corturi deosebite și multele case,
veșmintele multor demnități
și coroanele foarte deosebite, pietrele și mărgăritarele
și florile neveștejite, cu chipuri minunate, paturile și

așternuturile
mesele și tronurile
și tot ce pricinuieste o desfătare prea dulce
erau și sunt una cu a Te vedea pe Tine singur.
Deci cei ce, precum s-a zis, nu văd lumina Ta,
nu sunt nici văzuți de Tine,
ci sunt despărțiți de vederea prea bună a Ta,
sunt lipsiți de bunătăți.
Dar atunci unde vor afla odihnă,
unde vor afla un loc fără durere,
în care să locuiască, o data ce nu s-au făcut dreți ?
Căci numai "dreții vor locui în fața Ta" (Ps. CIXL. 13).
Fiindcă și Tu ai luat chip în inimă lor dreaptă (Gal. IV, 18),
vor locui cu chipul Tău în Tine, Hristoase al meu.
O, minune! O, dar minunat al bunătății Tale!
prin care se fac oamenii în chipul lui Dumnezeu
Și ia chip în ei Cel neîncăput în toți,
Dumnezeul neschimbător, imuabil prin fire,
Cel ce voiește să locuiască toți dreții,
ca să aibă fiecare înăuntru pe Împăratul întreg
și împărăția însăși și cele ale împărăției.
Și să lumineze cum a luminat Dumnezeul meu înviind
mai mult decât razele soarelui acesta văzut.
Prin aceasta vor sta lângă Cel i-a slăvit pe ei
și vor rămâne uimiți de îmbelșugarea slavei
și într-o neîncetată creștere a strălucirii dumnezeiești.
Căci nu va fi sfârșit al înaintării lor în veci.
Pentru că stabilitatea creșterii spre țintă fără sfârșit
va consta în cuprinderea necuprinsului
Și îi va sătura Cel de care nu se poate nimeni sătura.
Plinătatea lui și slava luminii
va consta în înaintarea într-un abis și într-un început fără sfârșit.
Și precum având pe Hristos ca Cel ce a luat chip înăuntru lor.
Îi stau alături Celui ce luminează în mod neapropiat,
așa sfârșitul se face în ei începutul slavei
și - ca să-ți fac ideea mai clară -
în sfârșit vor avea începutul și în început sfârșitul.
Înțelege prin aceasta supraplinătatea care nu mai are nevoie de
adaos.
Dar la sfârșitul a ceea ce-i fără sfârșit nu ajung cei ce aleargă.
Căci dacă va trece acest cer văzut
și pământul și toate cele de pe pământ,
gândește-te la ceea ce am spus,
se va arăta locul, unde vei afla sfârșitul (desăvârșitul),
Nu vorbesc de cel corporal, ci prin minte
vei putea înțelege plenitudinea lumii necorporale.
Și aceasta nu e lumea, ci un aer cum a fost înainte.
Dar nici aer, ci un spațiu negrăit pe care îl numesc Totul.
El este un abis fără sfârșit întru totul,
întreg în toate privințele, în toate părțile.
Acest Tot e umplut de dumnezeirea lui Dumnezeu.
Cei ce se împărtășesc de El și locuiesc în El,
cum vor cuprinde întregul, ca să se sature ?
Sau, spune-mi, cum vor ajunge la sfârșitul nesfârșitului ?
E ceva cu neputință și cu totul de neajuns,
Nici sfinții ce petrec aici în timp,

nici cei ce s-au mutat acolo în Dumnezeu
nu pot avea în ei o astfel de înțelegere.
Ei sunt acoperiți de lumina sfintei slave
și sunt luminați și luminează
și se desfată în acestea,
Dar știu cu adevărat cu toată încredințarea
că desăvârșirea acestora este fără sfârșit
și înaintarea în slava va fi veșnică.
Dar de cei ce cad din Dumnezeu, mă mir unde stau,
o data ce sunt departe de Cel ce e pretutindeni.
Aceasta e cu adevărat, fraților, o minune plină de frică,
care are nevoie de cugetarea unei minți luminate
ca să înțeleagă bine aceasta și să nu cadă
în erezie, ca una ce nu crede cuvintelor Sfântului Duh.
Fără îndoială vor fi și acestia înăuntru Totului,
dar în afară de lumina dumnezeiască și de Dumnezeu.
Căci precum cei ce nu văd soarele care strălucește
chiar de sunt luminați întregi,
sunt în afara lumii,
despărțiți prin simțire și prin vedere de acesta,
așa este lumina dumnezeiască a Treimii în toate,
dar păcătoșii sunt închiși în mijlocul întunericului
întrucât nu văd și nu au deloc simțirea dumnezeiască,
ci fiind arși de constiința lor
și osândiți de ea, vor avea în veci
chinul negrăit și durerea nespusă.

II

Ce schimbare s-a produs cu acest părinte; și cum, curățit la culme, s-a
unit cu Dumnezeu; și cum era și cum a devenit. E ceea ce arată aici
imnele dragostei lui către Dumnezeu. La sfârșit, el vorbește ca teolog și despre îngeri .

Care e mila Ta nemăsurată, Mântuitorule?
Cum ai binevoit să mă faci mădular al Tău pe mine necurățitul,
risipitorul și desfrânatul? Cum m-ai îmbrăcat în veșmântul
atotstrălucitor,
din care fulgeră strălucirea nemuririi
și face toate mădularele mele lumină?
Căci trupul Tău, neprihănit și dumnezeiesc
strălucește întreg de focul dumnezeirii Tale,
cu care este amestecat în chip negrăit.
Această (lumină) mi-ai dăruit-o și mie, Dumnezeuul meu.
Căci o dată ce acest înveliș murdar și sărăcăcios
s-a unit cu trupul Tău atotneprihănit
și sângele meu s-a amestecat cu sângele Tău,
știu că m-am unit și cu dumnezeirea Ta
și m-am făcut trupul Tău preacurat,
mădular strălucitor, mădular cu adevărat sfânt,
mădular luminos, străveziu și strălucitor.
Văd frumusețea ta, privesc strălucirea,
oglesc lumina harului Tău,
și mă uimesc de strălucirea ei
și-mi ies din mine înțelegându-mă pe mine
ce-am devenit, din ce-am fost, o, minune !
Mă umplu de sfială, simt o sfială față de mine însumi.
Mă cinstesc, am frică de mine, cum Te cinstesc și am frică de Tine:
Nu mai știu ce să fac, sfiindu-mă întreg,

unde să mă așez și de cine să mă apropii
și unde să aplec mădulele Tale și spre ce lucruri, spre ce fapte
să le folosesc pe ele. atât de înfricoșătoare și de dumnezeiești.
Da-mi mie Tu să grăiesc și să și fac cele ce le grăiesc, Făcătorule,
Creatorule și Dumnezeuul meu!
Căci dacă cele ce le vorbesc, nu le împlinesc prin fapte, m-am făcut
aramă ce scoate mari sunete deșerte,
nesimțind dulceața sunetului loviturilor.
Dar să nu mă lași, nici să mă părăsești,
nici să-mi îngădui să rătăcesc, Mântuitorul meu,
mie, nevrednicul, sărmanul și străinul,
care-Ți sunt dator cu zeci de mii de talanți,
ci precum ai făcut odinioară, fă și acum, Cuvinte!
Căci atunci m-ai despărțit, Mântuitorule, pe mine, păcătosul,
de moștenirea și de pământul strămoșesc,
de tată, de frați, de mamă, de ai mei și de străini
și de toate celelalte rudenii și de prieteni,
deși eram mai fără de preț decât toți,
și m-ai luat în brațele Tale,
pe mine care mă arătam nemulțumitor de bunătățile Tale.
Așa miluiește-mă și acum, Milostive,
sau mai bine zis, mai mult, Dumnezeuul meu,
Și Te îndură și mă apără.
Și îmblânzește mișcările mâinii mele
și mă fă în stare să port cu îndelungă răbdare
toată încercarea și întristarea vieții mele,
toate câte mi le pricinuiesc eu din reaua cugetare,
toate cu care mă ispitește
firea pizmașa a demonilor
și cele ce mi le pricinuiesc cei mai slabi dintre frații mei,
cu lucrul, cu cuvântul.
Dar vai mie că și mădulele mele înseși mă ard,
Încât sufăr și din pricină lor,
Astfel sunt condus de picioare,
după ce am primit rolul de cap,
și umblu desculț și sunt înțepat de mărăcini.
și sufăr foarte neputând suporta durerea
Unul din picioarele mele pășește spre cele dinainte,
iar celălalt se întoarce înapoi.
Mă atrag, mă târăsc și aci și acolo
și mă sfâșie și cad.
Căci nu pot să le urmez tuturor.
Să zac la pământ e rău și să mă mișc așa,
e și mai rău decât să zac la pământ,
fiindcă întrece toate celelalte nenorociri.
Doamne, dă-mi pocăință și plâns
și mă invrednicește în întunericul vieții,
în lumea aceasta, în locul tristeții,
să-ți slujesc Ție și să Te cinstesc
și să împlinesc poruncile Tale!
Îți mulțumesc, că mi-ai dat să trăiesc
și să Te cunosc și să mă închin Ție, Dumnezeuul meu.
Căci aceasta este viața: a Te cunoaște numai pe Tine,
Dumnezeu, Ziditorul și Făcătorul tuturor,
nenăscut, necreat, fără început, singur
și pe Fiul Tău născut din Tine

și pe Prea Sfântul Duh cel purces,
 unitatea treimică atotlăudată,
 a cărei închinare și slujire binecredincioasă,
 e mai presus de orice altă slavă,
 fie că-i spui pământească, fie cerească.
 Căci care este slavă sau lumina nemuritoare,
 sau bucuria, sau strălucirea vieții nemateriale
 a îngerilor, a arhanghelilor, a domniilor, Heruvimilor, Serafimilor
 și a tuturor celorlalte oștiri cerești,
 dacă nu lumina Sfintei Treimi,
 împărțită întreit în chip neîmpărțit,
 care este una în trei Persoane,
 cunoscută în chip necunoscut, atât cât voiește Ea.
 Fiindcă nici nu e cu puțință să cunoască
 făptură pe făcător întreg, cum se cunoaște El însuși
 pe Sine după fire.
 Ci toți îngerii și toată firea creată
 Îl văd și înțeleg după har,
 necuprinzându-L, ci înțelegându-L
 cât va voi să fie cunoscută sau să se arate
 lumina orbilor sau chiar celor ce văd.
 De fapt ochiul nu vede fără lumină,
 dar și a vedea îi vine de la lumină,
 pentru că de ea a și fost creat.
 Fie că-i vorba de o existență necorporală, fie de una corporală,
 vei afla că pe toate le-a făcut Dumnezeu.
 De auzi de vreuna din cele din ceruri,
 sau de cele de pe pământ și din adâncuri,
 una e viața și slava tuturor acestora,
 una dorința și una împărăția,
 bogăția, bucuria, cununa, biruința, pacea,
 sau orice altă măreție care există.
 Pentru toate se cunoaște un singur început și cauză
 de care au fost aduse la existență și s-au făcut toate.
 Acesta le susține pe cele de sus și de jos.
 Acesta le ține în rânduială pe cele spirituale.
 Acesta le ține în supunere pe cele văzute.
 Pe Acesta l-au primit îngerii ca forță de stabilitate sigură
 întrucât au căpătat o cunoștință și o teamă mai mare
 când au văzut pe Satana căzând
 și pe cei ce s-au supus împreună cu acela mândriei;
 pe toți câți L-au uitat pe Acela
 și au căzut în robia trufiei
 Dar cei ce L-au avut pe El în cunoștință
 s-au întărit prin frică și iubire,
 alipindu-se Stăpânului lor.
 Astfel recunoașterea stăpânirii
 a pricinuit și sporirea iubirii
 Aceasta fiindcă au văzut mai mult și mai limpede
 strălucirea fulgerătoare a Treimii
 și aceasta a depărtat de la ei orice altă gândire și i-a făcut
 neschimbători
 pe cei ce au primit la început o fire schimbăcioasă.
 Și așa au rămas în înălțimea cerurilor.

III

Ce e monahul și care este lucrarea lui și la ce înălțime a vederii

Monahul este cel ce nu se amestecă cu lumea
și vorbește pururea numai cu Dumnezeu.
El văzându-L pe Acesta, e văzut
și iubindu-L, e iubit
și se face lumină, fiind luminat în chip negrăit.
Slăvit fiind, i se pare că e mereu mai sărac.
Și făcut de Dumnezeu mai propriu Lui, i se pare că e mai străin.
O, minune cu totul străină și negrăită !
Datorită bogăției nesfârșite sunt sărac
și având mult, socotesc că n-am nimic
și spun: însetez din pricina mulțimii apei
și cine îmi va da ceea ce am din belșug
și unde voi afla ceea ce e înăuntrul meu
Dar cum voi apuca ceea ce este înăuntrul meu
și în afara lumii, căci nu se vede deloc?
"Cel ce are urechi, să audă" (Matei XI, 15),
Înțelegând cu adevărat cuvintele unui neștiutor de carte.

IV

Învățătură către monahii care s-au lepădat de curând de lume și de
cei din lume; și despre ce încredere trebuie să aibă cineva în
părintele său (duhovnicesc)

Lasă toată lumea și pe cei din lume,
ia cu tine numai plânsul fericit!
Plânge numai cele făcute rău de tine,
fiindcă acestea te-au lipsit pe tine
de Făcătorul tuturor, de Hristos și de sfinți:
De nimic altceva să nu te îngrijești afară de aceasta.
Dar să ai trupul tău ca străin,
și privește în jos ca un osândit
și pășește pe drumul spre moarte.
Suspină pururea din adâncul inimii
și spăla-ți fața numai cu lacrimi.
Iar picioarele tale care au alergat spre rele
să nu dorești deloc să le speli cu apă.
Ține-ți și mâinile împreunate.
Nu le întinde fără rușine spre Dumnezeu,
pe ele pe care le-ai întins spre păcat.
Stăpânește-ți cu toată puterea limba năvalnică,
căci ușor se pornește aceasta spre păcat
și fiindcă numai prin ea au lunecat
și mulți dintre cei mari de la calea cea dreaptă
și au pierdut împărăția cerurilor.
Dar mai înainte de această închide-ți urechile tale,
ca să nu audă nimic din cele urâte și deșarte;
și atunci îți vei stăpâni poate și limba.
Ascultă numai sfaturile părintelui tău
și spune-i lui, ca lui Dumnezeu, gândurile tale până la ispitele
și nimic să nu-i ascunzi,
nici să faci ceva fără părerea Lui,
nici să dormi, nici să mănânci, nici să bei.
Iar când ai păzit acestea în decurs de ani,
să nu socotești că ai izbândit vreun lucru mare.
Căci ai semănat în sudoare și în osteneală,
dar încă n-ai secerat rodul ostenelilor tale.

Deci să nu te amăgești sau să socotești că l-ai aflat
înainte de-a fi câștigat ochii sufletului
și de-a se fi curățit urechile inimii
spălate prin lacrimile tale de murdărie
și de-a vedea și auzi duhovnicește
și de-a fi început să schimbi toate simțurile.
Atunci vei vedea multe din cele negrăite
și vei auzi și mai multe vrednice de toată lauda,
pe care nu le va putea grăi limba ta.
E deci o minune înfricoșătoare a auzi astfel,
iar a vedea astfel e taina tainelor.
Unul ca acesta nu înțelege nimic trupește,
ci pășește pe pământ ca și când ar merge prin aer
și le vede pe toate până în adâncuri
și pătrunde toate făpturile
el cunoaște pe Dumnezeu, se umple de frică:
I se închină Făcătorului și-L slăvește.
Și e mare lucru a-l cunoaște stăpânirea.
Căci deși toți socotesc să o cunoască pe aceasta,
nu te îndoii, ca cei mai mulți se înșeală.
Aceasta o cunosc numai cei luminați,
toți ceilalți - o, ce cumplită neștiință!
Sunt mai întunecați și decât demonii.
Dar, o, Doamne, și Ziditorule a toate,
Care m-ai făcut pe mine
animal muritor din pământ
și m-ai cinstit cu harul nemuritor
și mi-ai dat să trăiesc, să grăiesc și să mă mișc
și să Te slăvesc pe Tine, Stăpânul tuturor,
Însuți, Stăpâne, dă-mi mie, ticălosului,
și să cad înaintea Ta și să-ți cer ce-mi este de folos.
Nu știi de fapt nici cum am fost creat în lume
și ce sunt cele de aici, care socotim că sunt.
Ce e vederea mea, o Dumnezeu meu,
Ce sunt cele văzute, nu pot spune.
Dar cum ne-am făcut toți oameni deșești,
și nu mai avem o judecată dreaptă despre cele ce sunt.
fără îndoială cu am venit (la existență) ieri
Și voi plecă mâine.
Dar socotesc că sunt nemuritor aici.
Mărturisesc tuturor că Te am pe Tine Dumnezeu,
dar Te neg în fiecare zi, prin faptele mele.
Sunt învățat că Tu ești Făcătorul tuturor,
dar mă silesc să le am pe toate fără Tine.
Tu împărătești peste cele de sus și de jos
și eu singur nu mă tem să-ți stau împotriva.
Dă-mi mie celui neajutorat, celui atotnevrednic,
să resping toată răutatea sufletului
care îl sfărâmă și-l zdrobește, vai mie!
să resping orice îngâmfare, orice înălțare deșartă.
Dă-mi smerenie, dă-mi o mână de ajutor
și curățește murdăria sufletului meu
și dăruiește-mi lacrimi de pocăință,
lacrimi de dor, lacrimi de mântuire,
lacrimi ce curăță întunericul minții mele
și mă face să strălucesc de sus,

pe mine care voiesc să Te văd
pe Tine, lumina lumii,
lumina ochilor mei, ai ticălosului,
ai celui ce am inima plină de relele vieții,
venite din multele neazuri și din pizmă
celor ce mi-au pricinuit drama exilului meu,
sau mai bine zis a binefăcătorilor mei
a stăpânilor și a prietenilor mei,
căroră în loc de rele dă-le, Hristoase al meu,
bunătațile cele veșnice, bogate și dumnezeiești,
pe care le-ai pregătit pentru vecii vecilor
celor ce Te doresc și Te iubesc din inimă.

V

În distihuri alfabetice, îndemn și călăuzire spre desăvârșire pentru
cei ce au părăsit lumea de curînd

Pune ca început pe Hristos și credință fierbinte
când părăsești lumea.
Umblă fugind de rudenii și prieteni,
Căci aceasta e de folos începătorilor.
Apropie-te gol de materie, de Cel nematerial,
căci nu vei afla nici un aliat mai puternic ca acesta.
Aruncă de la tine toată frica,
pentru că te-ai refugiat la un Stăpân puternic.
Ia mai degrabă în ajutor nădejdea neîndoielnică,
fiindcă El se îngrijește de micile păsărele (Matei XI, 30).
Ia pe Domnul ca jug ușor
căci mare va fi răsplata viitoare.
Ia darul care mântuiește pe toți oamenii,
pentru că am fost răscumpărați cu sânge dumnezeiesc,
care ne arată dumnezei prin puterea Celui ce ne cheamă.
Căci pentru aceasta s-a făcut întruparea Stăpânului,
ca să cunoști prin faptă rezultatul faptelor.
E cel mai minunat lucru din cele ce se pot vedea.
E un bun câștig pentru tine tăierea voilor.
Căci aceasta te face un martor prin conștiință.
Ascultă cuvintele părintelui tău
și împlinește poruncile lui.
Căci ele te conduc pe calea fără piedici,
până la moarte, care este un vârf înalt.
Deci e clar că Dumnezeu a făcut aceasta pentru tine.
Socotește-te cel mai nevolnic dintre toți,
cel mai sărac străin, mai smerit ca alții,
și aceasta te va face întâiul din Împărăție.
Deci mari sunt acestea, de le dobândești.
Căci vei fi următorul Stăpânului.
Și ce e mai bun ca aceasta ?
Toate le izbândește plânsul de fiecare zi,
El e mai dulce ca orice mâncare și băutură.
El dă cunoștință celor ce curg și stau,
căci desparte mai întâi de lumea întreagă
Nevoiește-te pentru tăcerea, care le păzește acestea.
Căci taie toate rădăcinile nefolositoare.
Ține totdeauna amintirea morții.
Fiindcă aceasta pricinuește smerenia.
Curățit prin toate acestea și cu inimă limpezită,

- o, minune căutată de toți! -
te vei învrednici să vezi bine lumina dumnezeiască.
Căci aceasta este rază imaterială venită din Cel nematerial.
Iar ea e Hristos, iubirea desăvârșită
și cel ce o primește pe ea e Dumnezeu prin lucrare.
Ea e Hristos care luminează sufletele, care-L caută pe El.

VI

În strofe de câte patru stihuri, cu aceeași literă începătoare, sau
catrene, care ne scriu iubirea lui Dumnezeu

Cum ești izvorâtor de foc,
Cum ești și apă răcoritoare,
cum și arzi și îndulcești,
Și singure ele vor trăi, să nu se amăgească nimeni.
O, iubire care ne indumnezeiești,
Tu ești Dumnezeu. Uimitor lucru și greu de aflat e acesta.
cum nimicești stricăciunea?
Cum faci dumnezei pe oameni,
cum faci întunericul lumină,
cum ridici pe cei din iad,
cum faci pe muritori nestrăcioși?
Cum atragi întunericul la lumină,
cum biruiesti noaptea?
Cum luminezi inima,
cum mă prefaci pe mine întreg?
Cum Te unești cu oamenii,
cum ne faci fii ai lui Dumnezeu,
cum ne arzi cu dorul Tău,
cum ne străpungi fără suflare?
Cum rabzi și cum suporti,
cum nu răsplătești îndată,
cum, fiind în afară de toți,
vezi cele ce sunt făcute de toți?
Cum fiind departe de noi,
vezi fapta fiecăruia ?
dă răbdare robilor Tăi să nu-i copleșească necazul.

VII

Cerere către Dumnezeu; și cum alipit de Dumnezeu și văzând slava lui
Dumnezeu lucrând în sine, autorul s-a umplut de o uimire minunată

Cum mă închin Ție, care ești în mine, dar Te văd departe?
Cum Te înțeleg în mine, dar Te observ în cer?
Tu singur știi, Care le faci acestea și luminezi
ca soarele în inima mea materială în chip nematerial.
Tu care ai făcut să strălucească lumina slavei Tale, Dumnezeul meu,
prin apostolul și ucenicul și robul Tău,
preafericitul Simeon, luminează și acum în mine
și învață-mă să-i cânt aceluia imne în Duh,
noi și vechi, dumnezeiești, și ascunse,
ca prin mine să se arate minunată cunoștința Ta, Dumnezeul meu,
și înțelepciunea Ta cea înaltă să se arate și mai mare
și toți să Te laude pe Ține, auzind, Hristoase al meu,
că vorbesc în limbi noi prin harul Tău.
Amin, fie, Doamne, după voia Ta.
Eu pățimesc, eu sufăr dureri în sufletul meu smerit,
când înlăuntrul lui apare clar lumina Ta strălucitoare.

Dorul iubitor se cheamă și este în mine durere,
E o durere pentru mine de-a nu Te putea cuprinde întreg
și de-a nu mă sătura, cum doresc.
Aceasta mi se întâmplă; și suspin.
Totuși, fiindcă Te văd, aceasta mi-ajunge
Aceasta îmi va fi slava și bucuria și coroana împărătească.
Și aceasta mă va face asemenea îngerilor,
mai presus de toate cele plăcute și dorite ale lumii.
Ba poate mă va face, Stăpâne al meu,
mai mare și decât ei.
Căci acelora le ești nevăzut prin ființă
și neapropiat prin fire,
dar mie mi Te arăți neîndoielnic
și cu mine Te amesteci prin esența firii Tale.
Căci nu rămân despărțit de ale Tale,
nu sunt tăiate cu totul de ale mele,
ci firea mea se face ființă a Ta și ființa Ta fire a mea.
Deci împărtășindu-mă de trupul Tău,
mă împărtășesc de firea Ta și de ființa Ta cu adevărat,
mă fac împreună participant la dumnezeire,
dar și moștenitor al ei în trup,
deci mă fac mai mare ca ființele netrupești.
Mă fac fiu al lui Dumnezeu
Căci n-ai spus către îngeri, ci către noi, numindu-ne dumnezei:
"Eu am zis: dumnezei sunteți și fii ai Celui Prea Înalt" (Ps. LXXXI,6).
Slavă milostivirii și iconomieii Tale.
Că făcându-Te om, Cel ce ești Dumnezeu neschimbat după fire,
și rămânând neconfundat aceea și aceasta,
m-ai făcut Dumnezeu pentru totdeauna,
pe mine, cel muritor prin fire,
unind cele despărțite în chip minunat,
ca Dumnezeu, prin voința și harul Tău,
prin Duhul Tău.

VIII

Care sunt cei cărora se arată Dumnezeu și care sunt cei ce ajung la
deprinderea binelui prin lucrarea poruncilor

Cum vezi, fiind ascuns, cum privești toate?
Cum, fără să fii văzut de noi, ne vezi pe noi toți ?
Dar nu pe toți pe care îi vezi, îi și cunoști, Dumnezeul meu.
Ci numai pe cei ce Te iubesc pe Tine, îi cunoști iubindu-i
Și Te arăți lor în mod deosebit.
Fiind Soare ascuns întregii firi muritoare,
răsari întru ai Tăi, ești văzut de ei
și răsar în Tine. cei întunecați mai înainte,
curvari, preacurvari și risipitori, păcătoși, vameși.
Căci pocăindu-se se fac fiii luminii Tale dumnezeiești (Ioan XII, 36)
Lumina naște numaidecât lumină,
deci și ei sunt lumină,
copii ai lui Dumnezeu, cum s-a scris (Ioan I,12), dumnezei după har.
Câți vor păzi bine poruncile Tale,
câți vor lepăda lumea deșartă și amăgitoare,
câți vor urî fără ură pe părinți și frați,
socotindu-i ca străini, ca trecători în viața aceasta.
câți se vor goli de bogăție și de bani
și se vor feri de orice împătımire spre toate,

câți resping din suflet slava deșartă,
laudele oamenilor, pentru slava de sus,
câți au tăiat voia lor în chip deplin
și s-au făcut ca niște oi fără răutate față de păstori,
câți s-au făcut morți cu trupul
față de orice faptă rea,
dar au asudat în ostenele virtuții lor
și trăind numai voi Cărmuitorului
s-au omorât prin ascultare, făcuți fiind iarăși vii;
câți de frica lui Dumnezeu și prin gândul la moarte
varsă lacrimi noaptea și ziua
și cad cu mintea la picioarele Stăpânului,
cerând milă și iertarea greșelilor,
aceștia dobândesc deprinderea binelui
prin toată lucrarea celor bune
și plângând în fiecare zi
și bătând cu răbdare, își atrag milă.
Aceștia prin rugăciuni dese și prin glasuri negrăite
și prin curgeri de lacrimi își curățesc sufletul,
iar curățit fiind, aceasta și văzând,
ci se aprind de focul iubirii și de focul dorului
de a-și vedea sufletul deplin curățit.
Dar fiindcă nu pot afla desăvârșirea luminii,
curățirea lor rămâne nedesăvârșită.
Deci pe cât mă curățesc, mă și luminez, eu nevrednicul.
Dar oricât de mult mi se va arăta Duhul care mă cunoaște,
mi se pare totdeauna că sunt la începutul curățirii și vederii.
Căci în adâncul fără hotar, în înălțimea de nemăsurat,
cine va putea afla mijlocul sau sfârșitul?
Știu că e mare, dar cât de mare nu știu.
Doresc mai mult și pururea suspin.
că e puțin ce mi s-a dat - chiar dacă mi se pare mult -
în raport cu ceea ce bănuiesc că e încă departe.
Față de ceea ce doresc, ceea ce văd
mi se pare că nu e nimic,
nesimtind deloc bogăția a ceea ce mi s-a dat.
Văd Soarele, dar nu țin seamă de aceasta.
Cum se înțelege aceasta?
Ascultă, crede ceea ce îți spun:
E dulce Soarele, e negrăită simțirea lui.
dar el atrage sufletul la un dor negrăit și dumnezeiesc.
Sufletul care îl vede se aprinde și arde de dorință
și vrea să-l aibă înăuntru întreg cât se arată,
dar nu poate și se întristează pentru aceasta
și nu socotește binele ce-l are din vederea sau simțirea lui.
Dar când cel văzut de mine, care e neîncăput de toate
și cu adevărat neapropiat
voiește să miluiască
amărâțul și smeritul meu suflet
mi se face deodată văzut și strălucește înaintea feței mele,
se arată strălucind în mine întreg
și mă umple întreg de întreaga bucurie și dulceață dumnezeiască,
dar și de toată dorința, pe mine smeritul.
Se produce deodată în, mine o prefacere, o schimbare ciudată:
ceea ce se petrece în mine e de negrăit.
Căci dacă a văzut, cineva acest sens, pe care toți îl vedem,

coborât în inima lui și sălășluit în el și luminându-l,
oare nu se va face mort și mut de uimire
și nu se vor uimi toți cei ce-l văd?
Deci cel ce vede pe Făcătorul acestui soare
strălucind în el ca un sfeșnic, lucrând și grăind,
cum nu se va uimi văzându-l, cum nu se va cutremura de frică,
și cum nu va iubi pe Cel ce dă viață ?
Oamenii iubesc pe oamenii asemenea lor,
când par să întrecă prin ceva pe alții,
dar pe Făcătorul tuturor, pe Singurul nemuritor,
pe Cel ce poate toate în toți,
cine văzându-L nu-L va iubi ?
Cei mai mulți L-au iubit crezând în El, pe temeiul auzirii.
și sfinții au murit și trăiesc pentru El (I Cor. VI, 9).
Dar cei ce se împărtășesc și de vederea și de lumina Lui,
fiind cunoscuți și cunoscându-L pe El,
cum nu L-ar iubi?
Spune-mi, cum n-ar plânge pentru El pururea,
cum nu vor disprețui lumea și cele din lume?
Și cum n-ar respinge toată cinstea și slava,
ridicați peste slava de pe pământ, peste toată cinstea,
ca unii ce doresc pe Stăpânul
Cel de deasupra pământului,
de deasupra tuturor celor văzute,
mai bine pe Cel ce a făcut toate cele văzute, dar și nevăzute,
și ca unii ce-au aflat și au primit slava nemuritoare
și au de acolo tot binele fără nici o lipsă,
dar și toată setea, toată dorința
bunătăților veșnice, lucrurilor dumnezeiești?
Căci ei s-au îmbogățit din însuși izvorul pururea viețuitor.
Din El dă-ne Stăpâne, să ne săturăm cu îmbelșugare
și noi și toți cei ce Te caută pe Tine și Te doresc din inimă,
ca să ne desfătăm și noi cu sfinții Tăi
de bunătățile veșnice în vecii vecilor. Amin.

IX

Cel ce s-a făcut părtaș de Sfântul Duh, fiind răpit de lumina lui, e
ridicat deasupra tuturor patimilor, nemaifiind vătămat de apropierea lor

Vai, vai, Dumnezeule, Doamne, Atotitorule!
Cine se va sătura de frumusețea Ta nevăzută,
Cine se va umple de necuprinderea Ta?
Cine va umbla cu vrednicie pe calea poruncilor Tale
și va vedea lumina feței Tale,
cea mare, minunată, neîncăputa
în lumea aceasta grea și întunecoasă,
care scoate din lume pe cel ce o vede cu trupul, o, taină negrăită!
Cine e cel ce a trecut zidul trupului său?
Cine, e cel ce a străbătut întunericul stricăciunii
și s-a ascuns, părăsind toată lumea?
Vai, cât e de mare puținătatea cunoștinței și a cuvintelor!
Căci unde s-a ascuns cel ce a trecut peste lume
și a ajuns afară de toate, câte le vede?
Spune-mi înțelepciune neputincioasă a înțelepților,
ca să nu spun înnebunită de Dumnezeu,
cum zice Pavel și orice rob al lui Dumnezeu (I Cor. I, 19-20).
Acesta fiind "bărbatul dorințelor Duhului" (Dan. IX, 2.3),

acesta fiind cel ce prin trup se apropie de trupuri,
poate fi sfânt prin duh.
Căci cel ajuns afară de lume și de aceste trupuri
nu mai are nici pofta patimii trupești,
ci o anumită nepătimire.
Iar cel ce o iubește pe aceasta
și-a câștigat din iubirea ei viața.
Și dacă îl vezi lucrând fără grijă de a se face arătos,
ca și când ar porni la fapte fără să se gândească prea mult,
cunoaște că o face aceasta în trup mort.
Nu zic fără suflet, prin care e mișcat,
ci fără o poftă rea.
Căci plăcerea bunei nepatimiri
și lumina ce mă îmbrățișează. din ea în chip negrăit,
îmi răpește toată mintea ridicând-o deasupra ei
și o ține goală cu o mână nematerială
și nu mă lasă să cad din iubirea Lui
sau să cuget vreun gând al împătimirii.
Ci mă sărută neîncetat
și dorul îmi arde sufletul
și nu este în mine altă simțire.
Căci, așa cum, pâinea e mai curățită de fum,
cu atât e mai prețuită și mai dulce,
la fel cu atât sunt cele de sus
neasemănat mai presus de cele de jos, celor cu gustul bun.
Rușinează-te deci, înțelepciune a înțelepților,
lipsită de cunoștința adevărată
Căci simplitatea cuvintelor noastre
a dobândit cu lucrul înțelepciunea adevărată,
apropiindu-se de Dumnezeu și închinându-l-se.
E un fapt din care ni se dă înțelepciunea vieții,
prin care suntem creați din nou, sau îndumnezeiți.
privind pe Dumnezeu în vecii vecilor.

X

Moartea atinge cu tristețe și pe cei mai tari

Am auzit un lucru ciudat și înspăimântător:
o fire materială mai tare ca piatra,
deopotrivă de rezistentă ca diamantul,
care nu e înmuiată nici de foc, nici de fier,
se face ca ceara, când e amestecată cu grafitul.
Și o cred aceasta: căci o mică picătură de apă
face într-un timp lung o adâncitură în piatra tare.
De fapt, nici una din cele în viață nu rămâne neschimbată.
Nimeni să nu creadă că mă amăgește cu cele de acum.
Vai celui ce vede fugitive ale vieții
ca lucruri ce se pot ține și se desfată cu ele.
El va suferi ceea ce sufăr și eu, nenorocitul.
Noaptea m-a despărțit de cel mai dulce frate,
tăind lumina netăiată a iubirii.

XI

Părintele descrie aci uimit, cum i s-a arătat lui Dumnezeu, ca lui
Pavel și Ștefan

Ce e nou în această minune, care se săvârșește și acum ?
Dumnezeu voiește să se facă văzut și acum păcătoșilor.

El care odinioară s-a suit și a șezut pe tron,
în cerul părintesc, unde rămâne ascuns.
Căci s-a ascuns de la ochii dumnezeieștilor Apostoli
și singur Ștefan, a văzut, cum am auzit,
după aceea cerurile deschise și a zis:
"Văd pe Fiul stând la dreapta slavei Tatălui" (Fapte. VII, 56).
Și îndată e omorât cu pietre ca unul ce-ar fi hulit,
de înșiși învățătorii legii
și moare legii firii și viețuiește în veci.
Dar el era apostol, și era și sfințit
și umplut întreg de Duhul cel Prea Sfânt.
Era la începutul propovăduirii
când mulțimea celor necredincioși,
care au crezut prin Apostolii lui Hristos,
au primit harul care era darul credinței.
Dar acum ce înseamnă acest lucru minunat
care se săvârșește întru mine ?
Ce vrea să fie înfricoșătoarea minune ce se petrece acum ?
Ce este modul iubirii de oameni care se arată acum,
această ciudată bogăție a bunătății, ca un nou izvor al milei,
care e cu mult mai mare decât cele petrecute odinioară ?
Căci mulți au fost miluiți de iubirea de oameni a lui Dumnezeu,
dar și ei aduceau credința ca ceva al lor,
sau și alte virtuți și fapte bine primite.
Dar eu văzându-mă lipsit de toate acestea,
sunt uimit și nu pot suporta
cele ce se săvârșesc cu mine,
cel risipitor din pântecul maicii,
de către Dumnezeu, Care a creat cu cuvântul toată zidirea;
cele pe care mi-e frică să le și cuget,
cu atât mai mult să le și scriu în cuvinte ?
Ce mână va împlini această liturghisire, ce condei le va scrie ?
Ce cuvânt le va tâlcui, ce gură le va spune,
ce buze vor grăi, cele ce se văd făcându-se în mine,
săvârșindu-se în cursul întreg al zilei?
De fapt și în noaptea însăși și în întunericul însuși,
văd pe Hristos deschizându-mi în chip înfricoșător cerurile
și pe El plecându-se spre mine și arătându-Se mie,
împreună cu Tatăl și cu Duhul, lumina întreit sfântă,
Una în cei Trei și cei Trei în Una.
Lumină sunt, neîndoielnic, Ei
și cei Trei sunt o lumină unică,
care luminează mai mult decât soarele sufletul meu
și luminează mintea mea, mai înainte întunecată.
Căci mintea mea nu vedea de la început, cele ce le vede,
ci, credeți-mă, că era oarbă și nu vedea.
Și de aceea mă uimește minunea mai mult,
când Duhul îmi deschide ochiul minții.
Mă mir cum îmi dă să văd și cum e văzut.
Căci El se arată celor ce văd ca lumina în lumină
și cei ce văd, Îl văd iarăși pe El în lumină.
Căci cei ce văd, văd în lumina Duhului
și cei ce văd în Acesta, îl văd pe Fiul.
Iar cel învrednicit să vadă pe Fiul, vede pe Tatăl (Ioan XIV, 9).
E ceea ce se săvârșește și acum, cum s-a spus în mine.
Și cele neînțelese, le învăț în oarecare măsură

și acum văd de departe frumusețile nevăzute.
Și neapropierea luminii, copleșirea slavei,
mă uimește foarte, mă umple de frică,
deși nu văd decât o picătură din adâncul fără fund.
Dar în picătură, se arată toată apa
în calitatea și cantitatea ei,
ca dintr-un vârf de ciucure toată țesătura,
și, cum se zice, dintr-o unghie, fiara, leul.
Așa văd și îmbrățișez în puțin, întregul.
Și mă închin Lui însuși, lui Hristos, Dumnezeuul meu,
Aceasta a dat cugetării mele o mică mângâiere,
încât nu m-am aprins și nu m-am topit
ca ceara de foc, cum a zis proorocul (Miheia I, 4).
E bine că e departe de mine locul neapropiat
și că sunt ținut în mijlocul întunericii și sunt ascuns în el,
ca să privesc ca printr-o mică deschizătură și totuși să amețesc.
Aflându-mă în această stare și cu mintea ocupată
și părându-mi că-mi fixez privirea în cer,
și tremurând ca nu cumva arătându-mi-se mai mult să mă topească,
L-am aflat pe El, pe care îl priveam de departe,
pe care Ștefan L-a văzut deschizându-se cerurile
și pe care Pavel văzându-L mai târziu, a orbit.
L-am văzut cu adevărat întreg,
ca foc în mijlocul inimii mele
Astfel cutremurat de minune și înfricoșat puternic,
mi-am ieșit din mine, m-am pierdut întreg, neștiind ce să fac.
Și neputând suporta copleșirea slavei,
m-am întors și m-am refugiat în noaptea simțirilor de aici.
Și acoperit de gânduri, m-am ascuns în ele,
ca într-un mormânt; și în loc de piatră
punându-mi acest trup foarte greu deasupra,
m-am acoperit, socotind să mă ascund
de Cel ce e pretutindeni
și care M-a sculat odinioară
pe mine cel mort și îngropat
Căci tremurând și neputând privi spre slava Lui,
am preferat să întru și să rămân în mormânt
și să locuiesc cu morții, trăind cu însumi în mormânt,
decât să fiu ars și să pier întreg.
Astfel trebuie să plâng eu, risipitorul,
că am pierdut pe Cel dorit
și am ajuns să zac în mormânt.
Dar trăind ca un mort, sub pământ, acoperit de piatră,
am aflat viață, pe Dumnezeu însuși, pe Cel ce dă viață.
Căruia se cuvina slava și cinstea, acum și în veci. Amin.

XII

Reflexiuni teologice despre unitatea în toate a dumnezeirii în trei
ipostasuri; și cuvinte smerite despre sine, prin care autorul
rușinează părerea celor ce se socotesc că sunt ceva

Cum, cele ce le-ai desființat odinioară în mine
trăiesc iarăși și mă umplu de întuneric și necaz, Dumnezeul meu?
Patimile iuțimii și mâniei tale,
care susțin în mine o ceată pe capul meu
și întunecă vederea ochilor minții mele.
Și aceasta îi acoperă și-i fac să se închidă în întuneric,

și îi silește să se lipească și de Tine, lumina
pe care o dorește fiecare, dar puțini o caută.
Iar cei ce s-au învrednicit
să se împărtășească de tainele negrăite ale Tale,
și să participe în chip material printr-o simțire nematerială
la tainele înfricoșătoare și tuturor de negrăit
și să cunoască slava nevăzută în cele văzute,
sunt și mai puțini, cum știu neîndoielnic.
Numai aceștia au ajuns la contemplarea clară a acestora,
a Fiului care e la început, înainte de toate veacurile,
din Tatăl împreună cu Duhul,
a lui Dumnezeu și Cuvântului,
a luminii întreite într-o unitate.
sau a unității în Trei.
Căci lumină e amândouă acestea:
Tatăl, Fiul și Duhul sunt o lumină netăiată în Trei Persoane
neconfundate
dar e unită în ele după firea dumnezeiască
stăpânirea, slava, puterea și la fel voința.
Cele trei mi se arată mie ca într-o unică față.
Doi ochi frumoși sunt umpluți de o unică lumină.
Căci fără persoană (față), spune-mi, cum ar vedea ochii?
Dar nici de persoană (față) fără ochi nu se poate vorbi.
Căci e lipsită de ceea ce-i mai mult,
sau mai bine zis de întregime.
Soarele de e lipsit de lumină, frumusețea luminii lui,
se pierde întâi el însuși, apoi toată creația,
care are de la el faptul de-a fi luminată și de-a vedea.
La fel în planul celor spirituale;
dacă Dumnezeu ar fi lipsit de Unul din cei Doi,
Fie de Fiul, fie de Duhul, n-ar mai fi Tată,
dar nici viu n-ar mai fi, lipsit de Duhul,
din care se dă tuturor a vieții și a fi.
Să cinstească deci toată firea cu adevărat rațională
câtă e sub soare și care e mai sus de acesta,
firea cea întreit ipostatică, de netâlcuit ei întregi!
Căci n-a cunoscut cineva dintre oameni,
nici numele, nici firea, nici chipul,
nici forma, nici substanța lui Dumnezeu,
ca să le spună, să le scrie, sau să le predea celorlalți,
ci ca soarele strălucitor, ce străbate prin nori
și nu e văzut el însuși, nici nu se arată în lumină,
ci dă celor de pe pământ o lumină slăbită a lui,
așa să înțelegi pe Dumnezeu ascuns de noi
și pe noi acoperiți de un întuneric mare și adânc.
Dar înțelege aci ceea ce-i mai minunat decât toate:
lumina lui Dumnezeu nu se restrânge ca cea a soarelui,
ci strălucește pretutindeni și luminează toate.
Dar eu în mijlocul totului, sunt învăluit de întuneric
și sunt lipsit de lumina Celui ce m-a făcut.
Cine deci nu mă va plânge și nu mă va jeli
și cine nu va suspina și lăcrima pentru mine,
că Dumnezeu fiind în toate și pretutindeni
și întreg lumină, în care nu este deloc
vreo umbră de schimbare (Iac. 1, 17)
nici vreo prezență a nopții,

și nefiind în el deloc vreo piedică a întunericului,
ci fiind întins în toate și luminând în chip neapropiat,
dar celor vrednici li se arată apropiată și sesizabilă,
totuși, puțină, precum am spus, în comparație cu toate razele
și cu soarele însuși, când se arată întreg,
dar multă pentru cei ce ședea în întuneric,
pentru că s-au învrednicit să vadă o mică strălucire a ei.
Dar eu, nenorocitul, prefer întunericul
și de aceea el se face mai gros smeritului meu suflet,
și din el se hrănesc și se înviorează patimile în mine
și se ivesc balauri și reptile și șerpi,
ce tulbură mereu mădulele sufletului meu.
Căci slava goală și deșartă mă mușcă
și-și înfundă dinții în inima mea.
Din el, slăbind eu și moleșindu-mă,
au ieșit câinii sălbatici și mulțime de fiare
și aflându-mă zăcând la pământ,
m-au rupt cu dinții lor.
Căci plăcerea și lauda au sfâșiat măduva și nervii mei,
tăria și curajul sufletului meu,
depărtându-le de la mine.
Dar cum le voi descrie pe toate ?
Ei au aruncat asupra mea închipuirea și nepăsarea, ca pe niște
tâlhari,
plăcerea și grija de-a plăcea oamenilor,
m-au împărțit trăgându-mă spre cele contrare.
Una trăgând de la mine cumpătarea și trezvia,
alta faptele cele bune, îndumnezeitoare,
au făcut din mine un mort,
lăsând în mine cel întinat
închipuirea că sunt ceva minunat și mare.
Căci, spune-mi, cum nu e minunat lucru
cum nu e o plinătate a milei,
ca atâtea patimi căzând deodată asupra mea,
și arătându-mă gol de toată virtutea și mort,
m-au făcut să uit de mine,
nerecunoscând nimic din cele săvârșite de mine,
ci mă socotesc mai mare ca toți
și nepătimitor și sfânt și înțelept teolog,
prețuit cu dreptate de toți oamenii,
ba și lăudat ca unul vrednic de laude ?
Cum îi chem pe toți, vrând să adun multă prețuire.
Căci adunându-se ei, mă umflu și mai mult
și mă uit des împrejur, nu cumva lipsește cineva,
care să nu fie aci și să mă vadă ?
Și dacă se află vreunul care a ocolit să mă vadă,
mă răzbun și-l clevetesc și-l bârfesc,
ca auzind acesta și nesuportând defăimările mele,
să vină, să-mi grăiască, să mi se arate supus
ca unul ce are nevoie de mine
și de rugăciunea și iubirea mea
și ca să pot spune tuturor celorlalți:
Vine și cutare și cere rugăciunile mele
și-mi ascultă cuvintele și învățătura mea.
Ce nebunie din partea mea !
Cum nu văd deci goliciunea ticăloșiei mele

și nu simt rănilile mele și nu mă întristez
și nu plâng și nu caut vindecarea,
cu care zac într-un spital ?
Cum nu chem doctorii arătându-le rănilile mele,
dezgolindu-mi patimile mele cele ascunse,
ca să-mi aplice cuțitul, plasturi și arsuri
și să le suport cu răbdare pentru vindecarea mea ?
Ci adaug în fiecare zi și mai multe răni ?
Dar, Dumnezeul meu, îndură-te de mine, rătăcitul
și sădește frica Ta în inima mea,
ca să fug de patimi, după poruncile Tale
și să câștig ură față de ele și să mă înfrânez cu înțelepciune.
Nu mă lăsa, Hristoase, să rătăcesc în mijlocul ei.
Căci numai pe Tine Te iubesc, eu care nu Te-am iubit încă
și numai de la Tine aștept să păzesc poruncile Tale,
aflându-mă întreg în patimi și necunoscându-Te pe Tine.
Căci cine din cei ce Te cunosc pe Tine
va mai avea nevoie de slava lumii ?
Sau cine din cei ce Te iubesc pe Tine, o va mai căuta pe aceasta ?
Fie ca să cheme pe toți la sine,
fie ca să-i lingusească ?
Sau cine va mai năzui să se facă prieten al tuturor oamenilor ?
Nici unul dintre robii Tăi adevărați n-a făcut acestea.
Dar nici de persoană (față), spune-mi, cum
De aceea mă chinuiesc și sunt întristat, Dumnezeul meu,
că mă văd pe mine slujind acestora,
și nu pot să mă supun, nici să mă smeresc.
Nici nu voiesc să caut numai slava Ta,
prin care se arată că sunt credincios Ție și robul Tău;
și prin. care pot să fiu mai presus de toți,
mai ales prin puținătate și sărăcie și osteneți,
mai presus nu numai de oamenii cu putere, ci și de împărați.
Apleacă-Te, deci, spre milă față de umilitul meu suflet.
Dumnezeule, Făcătorule al tuturor, Cel ce mi-ai dat existența cea
bună
și dă-mi cunoștința adevărată, ca să caut
bunătățile Tale veșnice și numai pe ele,
și voi iubi și voi caută slava Ta din suflet,
neîngrijindu-mă nicidecum
de cea omenească, pământească,
ca să mă unesc acum și după moarte cu Tine, Hristoase,
și să mă învrednicesc de Tine și să mă împărătesc cu Tine,
Cel ce ai primit pentru mine
moartea necinstită și ai împlinit toată iconomia.
Și atunci voi fi mai slăvit ca toți muritorii.
Amin, Doamne, acum și în veci.

XIII

Îndemn la pocăință; și cum voința trupului unită cu voința duhului
face pe om în chipul lui Dumnezeu

Plâng și mă doare inima când îmi strălucește lumina
și văd sărăcia mea și cunosc unde sunt
și în ce lume muritoare locuiesc, fiind muritor;
și mă desfățez și mă bucur, când înțeleg
starea și slava dată mie de Dumnezeu
și mă văd pe mine ca un înger al Domnului,

împodobit întreg în haină nematerială.
Bucuria aprinde dorul meu de Dumnezeu,
Cel ce-mi dă toate și mă preschimbă.
Iar din dor izvorăsc râuri de lacrimi și mă face și mai strălucitor.
Ascultați voi, care ați păcătuit ca mine lui Dumnezeu,
siliți-vă și alergați cu putere în fapte,
ca să luați și să apucați materia nematerială a focului
- iar zicând materie, am arătat ființa dumnezeiască -
și să aprindeți sfeșnicul spiritual al sufletului,
ca să vă faceți sori luminători în lume,
chiar dacă nu sunteți văzuți de cei din lume;
ca să vă faceți ca niște dumnezei,
având înlăuntrul vostru toată slava lui Dumnezeu în două firi,
cu adevărat în două naturi și în două lucrări
și în două voințe cum zice Pavel (Efeseni II, 3).
De fapt, alta este voia trupului curgător
și alta a Duhului și alta a sufletului.
Dar ca om nu sunt întreit, ci îndoit.
Însă sufletul meu s-a legat în chip negrăit cu trupul meu.
Deci nu caută fiecare ale sale în chip separat,
ca de pildă a mânca și a bea, sau a dormi,
care spun că sunt voia pământească a trupului.
Astfel fiindcă nimic nu caută trupul în chip separat de suflet,
căci în acest caz ar fi mort, fără simțire, ca un lut,
socotesc că totul este a sufletului,
că e o singură voință a omului.
Deci cel ce și-a unit ceea ce e al lui cu Duhul dumnezeiesc,
s-a făcut în chipul dumnezeiesc, luând pe Hristos în piept;
S-a făcut creștin din Hristos,
având înăuntru ca pe Cel ce a luat chip în sine (Gal. IV, 19)
pe Hristos cel necuprins și singur
cu adevărat neapropiat tuturor făpturilor,
Dar, o, fire neprihănită, ființă ascunsă,
iubire de oameni necunoscută celor mai mulți oameni,
milă nevăzută de cei ce viețuiesc fără minte
ființă neschimbătoare, netăiată, întreit sfântă,
lumină simplă și fără chip, întru totul necompusă,
necorporală, nedespărțită, necuprinsă de nici o fire,
cum te-ai făcut văzută ca mine, cum Te-ai făcut cunoscută celor
din întuneric ?
Cum Te-ai făcut ținută în mâinile Sfintei Tale Maice ?
Cum te-ai făcut legat ca un ucigaș,
ai pățimit trupește ca un răufăcător,
o, împărate, voind cu orice preț să mă mântuiești
și să mă introduci iarăși în raiul slavei ?
Aceasta e iconomia Ta, aceasta venirea,
aceasta, mila și iubirea Ta de oameni,
care s-a arătat pentru noi, toți oamenii, Cuvinte,
pentru credincioși, necredincioși,
păgâni, păcătoși, sfinți.
Căci tuturor s-a făcut comună arătarea Ta,
mântuirea și răscumpărarea, celor vii și morți.
Dar ceea ce s-a făcut în chip ascuns în mine risipitorul,
și s-a săvârșit parțial într-o neștiință cunoscută
- căci e cunoscută mie și necunoscută altora -
ce limbă va spune, ce minte va tâlcui,

ce cuvânt va exprima, ca să spună și limba ta ?
Căci e un lucru înfricoșător Stăpâne,
înfricoșător și mai presus de cuvânt,
că mi se arată lumina, pe care nu o are lumea.
și că mă iubește Cel ce nu e înăuntru lumii acesteia
și că iubesc pe Cel ce nu e nicăieri în cele văzute.
Sunt așezat pe pat, fiind în afara lumii
și fiind în mijlocul chiliei mele,
văd pe Cel ce e în afara lumii, căruia Îi și vorbesc,
ba îndrăznesc să spun, Îl și iubesc și Acela mă iubește.
Mănânc, dar mă hrănesc bine numai cu această contemplare.
Și unit cu El, depășesc cerurile.
Și aceasta o știu ca un fapt adevărat și sigur.
Dar unde e trupul atunci, nu știu.
Știu că pogoară Cel ce e nevăzut.
Știu că Cel ce e despărțit de toată zidirea
mă ia înăuntru Lui și mă ascunde în brațele Lui,
și mă aflu atunci în afara întregii lumi.
Iar eu iarăși, cel muritor și mic în lume,
privesc în mine întreg pe Făcătorul lumii,
și știu că nu voi muri, aflându-mă înăuntru Vieții.
Și am toată viața răsărind înăuntru meu.
El este în inima mea, dar se află în cer,
mi se arată aci și acolo, strălucind la fel.
Dar cum se săvârșesc acestea, cum aș putea să înțeleg,
cum aș putea exprima, cele ce le înțeleg și văd ?
Căci sunt cu adevărat, dar cu totul de negrăit și de nespus,
cele ce ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit
și la inima trupească de carne a omului nu s-au suit (I Cor, II, 9).
Îți mulțumesc, Stăpâne, că m-ai miluit pe mine
și mi-ai dat să le văd pe acestea și să le scriu așa
și să vestesc celor împreună cu mine iubirea Ta de oameni,
ca să cunoască și acum în chip tainic popoare, seminții și limbi
că îi miluiești pe toți cei ce se pocăiesc cu căldură,
la fel ca pe Apostolii Tăi și pe toți sfinții .
și le faci parte de binefaceri, de cinste și-i slăvești, Dumnezeuul
meu,
ca pe unii ce Te caută cu dorință și în frică multă
și numai spre Tine privesc, Făcătorul lumii,
căruia se cuvine cinstea, stăpânirea și mărirea,
ca împăratului și Dumnezeuului și Stăpânului tuturor,
acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

XIV

Mulțumire către Dumnezeu pentru darurile de care s-a învrednicit; și
că treapta preoției și a egumeniei sale este înfricoșătoare și pentru
îngeri

Eu, chiar dacă voiesc, Stăpâne, nu pot să grăiesc.
Căci ce voi spune, fiind necurat,
În gânduri și în fapte și în toate cugetările mele ?
Dar sunt rănit în suflet și ard înăuntru meu
dorind să-Ți grăiesc, fie cât de puțin, Dumnezeuul meu.
Însă văd și cunosc ale mele, Dumnezeuul meu,
văd mădulele trupului și ale sufletului meu,
că le-am spurcat din naștere, fiind întreg păcat.
Mărturisesc mila și iubirea Ta de oameni

și multe Tale bunătăți, care le-ai făcut mie.
Și stau fără de glas, aproape deznădăjduit
și mă chinuiesc neîncetat întristându-mă, nenorocitul,
că sunt nevrednic de toate bunătățile Tale.
Când îmi vin în simțire și privesc Hristoase, mulțimea răutăților
mele,

și că n-am făcut un singur bine în viață,
dar în locul pedepselor mâniei Tale celei drepte,
pe care trebuia să le sufăr, ca cel ce Te-am supărat,
Tu m-ai învrednicit mai degrabă de atâtea bunătăți,
cad în deznădejde și mă tem de judecata Ta,
fiindcă adaug în fiecare zi alte greșeli,
și tremur să nu întorci mare mila Ta și iubirea Ta de oameni
spre mânia unei și mai mari pedepse.
pentru că îți sunt și mai nemulțumitor
Ție, binefăcătorului meu,
arătându-mă slugă vicleană
Ție, Stăpânului cel bun.

Astfel toate mi-au fost, Doamne,
prilej de răbdare și pricină de nădejde a vieții veșnice.
Pentru aceasta m-am bucurat mult, cum singur știi,
încrezându-mă în bunătatea și mila Ta.
Căci pentru aceasta m-ai scos pe mine
din toate, din lume,
și m-ai despărțit de rude și de prieteni,
ca să mă miluiești și să mă mântuiești, Hristoase al meu.
De aceasta fiind încredințat prin harul Tău,
am avut o bucurie fără margini și o nădejde sigură.

Dar cele două lucruri din urmă,
ce-ai binevoit să mi le dai, nu știu cum să le spun, împăratul meu,
Ele lipsesc și sufletul și mintea mea de cuvânt
și opresc toate lucrările și gândurile mele.
Dar și mărimea slavei Tale mă îngreunează
și aproape că mă conving, Mintuitorul meu,
să nu grăiesc nimic, să nu fac nimic,
nici să mă ating de ceva.
și nu mai știu ce să fac.

Vai, aceasta mă întristează.
Cum m-am predat pe mine, nevrednicul,
slujirii și liturghisirii unor astfel de lucruri negrăite,
la care îngerii se tem să privească prea liber,
de care proorocii s-au înfricoșat, auzindu-le,
dându-și seamă de necuprinsul slavei și iconomiei Tale,
pe care Apostolii și mucenicii și mulțimea învățătorilor
le propovăduiesc pe față tuturor din lume,
strigându-și și dându-și pe față nevrednicia lor.
Deci cum eu, risipitorul, cum eu, desfrânatul.
cum, eu, smeritul, am fost învrednicit
să fiu făcut egumen fraților,
slujitor al tainelor dumnezești
și liturghisitor al neprihănitei Treimi?

Căci unde se așează pâinea și se toarnă vinul
în numele trupului și al sângelui Tău, Cuvinte,
acolo ești Tu însuși, Dumnezeuul meu și Cuvântul.
Și acestea se fac cu adevărat trupul și sângele Tău
prin venirea Duhului și prin puterea Celui Prea Înalt.

Și îndrăznind ne atingem
de Dumnezeu cel neapropiat,
mai bine zis de Cel ce locuiește în lumina neapropiată
nu numai acestei firi stricăcioase și omenești,
ci și tuturor oștilor îngerești.
Dar această faptă și acest lucru negrăit,
mai presus de fire, pe care mi s-a poruncit să-l fac,
mă convinge să văd și moartea înaintea ochilor.
De aceea, uitând de plăcere, am fost cuprins de cutremur
știind că-mi este cu neputință - cum cred eu și toți -
să liturghisesc prin mine și să am astfel
viață îngerească, mai bine zis, cea mai presus de îngeri, în trup,
că - precum a arătat cuvântul și cum e adevărul -
să fiu cinstit să mă fac mai aproape, ca ei,
o dată ce îl ating și cu mâinile și-L mănânc cu gura
pe Cel înaintea căruia îngerii stau cu cutremur.
În ce privește judecata fraților, pe care am fost rânduit să-i
păstoresc,
care suflet ar suporta-o, care minte ar fi în stare
să rabde fără osândă părerea fiecăruia
și să îplinească fără lipsă toate datoriile sale
și să se scape pe sine de judecata lui ?
Nu mi se pare că e cu putință aceasta oamenilor.
Mă silesc, do, aceea, și voiesc să fiu mai bine ucenicul Unuia,
slujind voii Lui, ascultând voia Lui
și dând socoteală numai Lui,
decât să slujesc părerilor și voilor celor mulți
și să țin seamă mai mult de îndemnurile și gândurile lor.
Fiindcă mă așteaptă judecata Lui și voi avea să dau socoteală
pentru cei ce au păcătuit, pe care am fost singur ales,
să-i păstoresc prin hotărârea negrăită a lui Dumnezeu.
Căci fiecare se va judeca și va da socoteală
de cele ce a făcut el însuși, fie bine, fie rău.
Singur eu voi da socoteală pentru fiecare.
Dar cum mă voi milui sau mântui, eu care nu pot să arăt
nici pentru singurul meu suflet ticălos,
vreo faptă pentru mântuirea ?
De fapt află că nu am ceea ce spun (miluirea și mântuirea),
căci n-am împlinit niciodată vreo faptă mică sau mare
prin care mă voi mântui de focul veșnic.
Dar, o, Mântuitorule, de oameni iubitor,
îndură-te, milostive, dă-mi putere, mie, smeritului, ca prin cuvânt
să păstoresc cu înțelepciune pe frații pe care mi i-ai dat
și să-i conduc la pășunile legilor dumnezeiești
și să-i călăuzesc, readuși la viață,
spre locașurile Împărăției de sus,
mireni, sănătoși, strălucind de frumusețea virtuților,
vrednici închinători ai tronului înfricoșător.
Iar pe mine, nevrednicul, primește-mă din lume,
chiar de sunt acoperit de multe ale păcatelor,
ca pe un slujitor familiar și netrebnic al Tău.
Și numără-mă, cu judecata care-Ți e proprie,
în cetele aleșilor, împreună cu ucenicii mei,
ca să privim toți împreună slava Ta dumnezeiască
și să ne bucurăm, Hristoase, de bunătățile Tale negrăite.
Căci Tu ești, bucuria, desfătarea și slava

celor ce Te iubesc pe Tine în vecii vecilor. Amin.

XV

Descoperindu-Te, Tu, Stăpâne al tuturor,
și arătându-ți mai clar slava feței Tale,
sunt cuprins de o frică de sus, văzându-Te pe Tine
pe cât îmi e cu puțință mie celui umilit prin fire.
Și stăpânit de teamă, mă minunez și zic:
Toate ale Tale, întrec înțelegerea mea, Dumnezeuul meu,
căci sunt necurat și cu totul nevrednic
să Te văd pe Tine, Stăpânul curat și sfânt,
căruia se închină îngerii și îi liturghisesc cu cutremur
și de a cărui față se clatină toată zidirea.
Dar când eu spun acestea și închid ochii,
sau când îmi întorc mintea în jos
ca să nu văd sau să privesc arătarea Ta copleșitoare,
atunci mă tânguiesc lipsit de frumusețea Ta, Dumnezeuul meu,
nesuportând despărțirea de Tine,
singurul iubitor de oameni.
Dar tanguindu-mă eu și plângând,
mă luminează întreg,
dar vai, uimit de aceasta plâng și mai mult,
minunându-mă de mila Ta față de mine, risipitorul.
Atunci văd marea urățenie a trupului meu
și nevrednicia ticălosului meu suflet.
Și când recunoscându-le acestea, strig:
Cine sunt eu, Dumnezeule și Făcătorule al tuturor,
și ce bine am făcut peste tot în viață?
Sau ce poruncă a Ta am împlinit vreodată,
că mă invrednicești de o astfel de slavă, pe mine, umilitul ?
Și de unde și pentru ce mă luminezi astfel
și m-ai învrednicit de aceasta pe mine, ticălosul, noaptea și ziua ?
Căci n-am însetat vreodată căutându-Te pe Tine, împăratul meu,
n-am pățimit de ostenele pentru poruncile Tale
n-am răbdat încercări și bătăi,
ca toți sfinții care au răbdat acestea din veac,
ca numărându-mă printre ei, Hristoase, să mă mântuiești.
Și tremur că nu mă mântuiești pe mine, leneșul, fără fapte,
chiar dacă ești foarte iubitor de oameni ca, Creator al lor.
Fiindcă aud pe Pavel zicând:
credința fără fapte este moartă .Și tremur de frica pedepsei,
care mă-așteaptă sigur acolo, pe mine, nepăsătorul.
Cum aș îndrăzni, deci, să fiu numărat ca credincios,
Stăpâne, cu cei ce au lucrat înainte de mine,
eu. care n-am păzit vreodată nici o poruncă?
Deși știi că toate le poți, toate le faci, cum voiești,
și dai și celor din urmă, ca și celor dintâi,
ba celor din urmă, o, minune, înaintea celor dintâi (Matei XX, 9-10)
Acestea spunându-le Ție, Făcătorule al lumii,
Ție care străluceai mai înainte de sus,
Apoi, iarăși, Te-ai ascuns de mine,
și pe urmă iarăși m-ai înconjurat cu raze,
Te văd deodată venind în mine întreg,
Cel ce Te-ai arătat înainte, dar Te-ai ascuns iarăși în nor,
ca un soare cu totul fără raze.
Deci, precum soarele este apropiat celor ce-l văd
și așa se arată oarecum întreg tuturor,

aşa şi Tu îmi eşti apropiat, ascuns înăuntrul meu,
Tu, cel neapropiat, făcându-te văzut ochilor mei
şi creşti, precum singur. ştii, câte puţin,
arătându-Te tot mai strălucitor, fulgerând tot mai luminos.
Iar altădată mi Te arăţi iarăşi cu totul neapropiat.
Pentru aceea măresc şi necuprinderea Ta
şi vestind bunătatea Ta, strig către Tine:
Slavă Celui ce a slăvit astfel fiinţa noastră,
slavă nemăsuratei Tale pogorâri la noi, Mântuitorule,
slavă milei, slavă puterii Tale, Mântuitorule.
Slavă Ție, că rămânând neschimbat, nemodificat,
şi fiind întreg nemişcat, eşti pururea în mişcare,
întreg în afară zidirii, dar întreg şi în toată zidirea,
umpli întreg toate, fiind întreg în afară tuturor,
Eşti deasupra tuturor, Stăpâne, dincolo de tot începutul
mai presus de toată substanţa, mai presus de firea firii,
Fiindcă Tu însuşi. Făcătorul tuturor,
Te-ai făcut Fiul aceluia
şi noi ne-am făcut fiii Tăi după har.
Tu Te-ai făcut rudă cu noi prin trup, noi am fost făcuţi ruda Ta
prin dumnezeire.
Căci luând trup ne-ai dat nouă Duh dumnezeiesc.
Şi ne-am făcut toţi o Casă unică a lui David
prin ceea ce e propriu Ție, prin înrudirea cu Tine.
Tu eşti Domn al lui David în Duh.
iar noi fii ai lui David, toţi seminţia Ta dumnezeiască.
Şi adunându-ne noi, devenim o casă unică,
adică toţii înrudiţi, toţi fraţi ai Tăi!
Şi cum nu e aceasta o minune înfricoşătoare ?
Sau cum nu se va cutremura
oricine înţelege aceasta şi află aceasta,
că eşti cu noi acum şi în veci
şi ne faci pe fiecare casă şi locuieşti în noi toţi
şi Tu Te faci casă tuturor, şi locuim în tine,
fiecare dintre noi, Mântuitorule, întreg cu Tine întreg
şi Tu eşti cu fiecare dintre noi, singur cu el singur
şi în acelaşi timp eşti întreg singur deasupra noastră.
Eşti deci acum în noi făcând toate minunile.
Care minuni ? Ascultaţi puţine dintre cele multe.
Căci, deşi şi toate cele ce le-am spus, întrec uimirea,
ascultă acum unele mai înfricoşătoare ca acelea:
Ne facem mădulare ale lui Hristos,
iar Hristos mădularele noastre.
Şi mâna lui Hristos şi picioarele Lui Hristos sunt ale mele,
prea-ticălosul,
Şi au văzut şi văd slava Ta, a dumnezeirii dumnezeieşti, singuri
credincioşii,
iar toţi necredincioşii văzându-Te,
au rămas orbi, lumină a lumii.
Deşi credincioşii Te-au văzut şi atunci
şi te văd şi acum pururea
şi Te au ca pe Cel ce eşti şi locuieşti împreună cu ei,
în întunericul vieţii, Ziditorul tuturor,
ca pe un soare neapus, ca pe un sfeşnic nestins,
necuprins deloc de întuneric (Ioan I, 5).
dar luminând pururea pe cei ce Te văd pe Tine.

Deci fiindcă Tu, cum s-a spus, ești în afară tuturor,
și pe cei ce-i luminezi, îi faci să iasă din cele văzute.
precum Tu ești acolo sus împreună cu Tatăl Tău
și ești Același întreg nedespărțit de noi
și iarăși fiind în lume, ești neîncăput în lume
- fiindcă fiind în toate, ești Același mai presus de toate
așa și pe noi, robii Tăi, ce ne aflăm în mijlocul celor
sensibile și în fața celor nevăzute,
ne scoți și ne urci în întregime cu Tine în lumina Ta
și ne faci din muritori, nemuritori.
Și rămânând ceea ce suntem, ne facem prin harul Tău,
fii asemenea Ție, dumnezei ce văd pe Dumnezeu.
Cine, deci, nu va alerga spre Tine, singurul iubitor de oameni,
cine nu va urma Ție, cine nu va spune din iubire:
"Iată, aruncându-le toate, vom urma Ție" (Matei XIX, 47), Stăpânului
plin de compătimire, blând, iubitor.
Care așteaptă pururea întoarcerea noastră,
Care nu voiește moartea celor ce L-au supărat,
Care săvârșește în noi minunile înfricoșătoare,
de care auzind că s-au săvârșit odinioară
în casa lui David, ne uimim.
Iar ele sunt acestea:
casa lui David suntem noi, ca cei înrudiți cu acela.
dincolo de toți vecii, dincolo de toată lumina,
Mântuitorule,
mai presus de ființele spirituale.
căci și acelea sunt opera Ta,
mai bine zis sunt opera cugetării Tale.
Căci Tu nu ești nimic din toate, ci mai presus de toate cele ce sunt
și din aceea despărțit de toate,
fiind cugetat mai presus de toate cele ce sunt,
nevăzut, neapropiat, de neapucat, de nepipăit;
și fiind neînțeleș, rămâi neschimbat.
Fiind întreg simplu, ești întreg variat
și mintea nu poate să înțeleagă deloc
varietatea și armonia slavei frumuseții Tale.
Deci Cel ce nu ești nimic din toate, ca mai presus de toate,
Cel ce ești înaintea de toate ca Dumnezeul tuturor,
Nevăzut, neapropiat, neapucat nepipăit,
Te-ai făcut și muritor, ai intrat în lume
și Te-a arătat tuturor apropiat prin asumarea trupului.
Dar Te-ai făcut cunoscut credincioșilor
și prin slava dumnezeirii.
Și Te-ai făcut de apucat, cel cu totul de neapucat.
Și întreg văzut Același, Cel tuturor nevăzut.
iar eu nevrednicul sunt mâna și piciorul lui Hristos.
Mișc mâna și Hristos întreg e mână mea,
- înțelege și dumnezeirea nedespărțită ! -
Mișc piciorul și iată, strălucește ca Acela.
Să nu spui că hulesc, ci primește acestea
și închină-te lui Hristos care face aceasta.
Și așa toate mădularele fiecăruia dintre noi
Căci dacă vrei, și tu te vei face mădularul Lui.
vor deveni mădulare ale lui Hristos
și Hristos mădularele noastre.
Și pe toate cele urâte le va face frumoase,

împodobindu-le cu frumusețea și slava dumnezeirii.
Și vom deveni toți împreună dumnezei prin Dumnezeu,
nemaivăzându-ne urâtenia trupului nostru,
ci făcându-ne întregi asemenea trupului lui Hristos.
Și fiecare mădular al nostru va fi Hristos întreg.
Căci făcându-Se El multe, rămâne unul neîmpărțit.
Și fiecare parte e același Hristos întreg.
Deci ai cunoscut, fără îndoială, pe Hristos,
și în degetul meu și în fiecare glandă.
Și nu tremuri sau nu te rușinezi de aceasta ?
Dumnezeu nu s-a rușinat să se facă asemenea ție,
iar tu te rușinezi ca te-ai făcut asemenea Lui ?
Eu nu mă rușinez că m-am făcut asemenea Lui.
Dar când tu ai spus că Acela s-a făcut
asemenea unui mădular rușinos, m-am temut că tu ai spus o blasfemie.
Dar nu trebuie să te temi,
fiindcă nu e nici o blasfemie în aceasta.
Pentru că sunt mădulare ascunse ale lui Hristos, fiindcă sunt
acoperite
și prin aceasta se fac mai cuviincioase decât celelalte,
ca mădulare ascunse, de toți nevăzute ale Celui ascuns,
din care se dă sămânța unei uniri dumnezeiești între ființe.
E o sămânță dumnezeiască ce ia chip după forma dumnezeiască,
ce ia chip din dumnezeirea întregă însăși,
căci e Dumnezeu întreg. Cel ce se unește cu noi,
O, înfricoșătoare taină !
Și Se săvârșește cu adevărat o nuntă negrăită și dumnezeiască,
căci Dumnezeu se unește (se amestecă) cu fiecare,
Și voi spune iarăși aceasta cu plăcere:
Și fiecare se unește cu Stăpânul.
Deci dacă ai îmbrăcat pe Hristos întreg cu tot trupul tău,
vei înțelege fără să te rușinezi cele ce-ți spun.
Dar dacă tu n-ai făcut nimic,
sau dacă ai pus pe sufletul tău
numai o mică parte din veșmântul neprihănit al lui Hristos,
ea se va afla pe vechea ta cămașă numai într-un loc
și te vei rușina de toate celelalte mădulare ale tale,
având mai degrabă tot trupul tău murdar.
Căci fiind îmbrăcat cu veșminte murdare,
cum nu te vei rușina ?
Când eu spun aceste lucruri, adică înfricoșătoarea taină despre
mădularele sfinte
și văd această mare slavă a lor și mintea luminată
și mă bucur negândindu-mă la nimic trupesc,
tu vezi carnea ta murdărită
și parcurgi cu mintea faptele tale necuvenite;
și mintea ta se înnoioiază ca un vierme, de acestea.
Pentru aceea lipsești de Hristos și de mine rușinea ta
și spui : "Nu te rușinezi de cele urâte,
mai bine zis să coborî pe Hristos la mădularele urâte ?"
Iar eu îți zic iarăși: Privește pe Hristos în pantece
și cugetă la cele dinăuntru pântecului
și la Cel ce a fost în el,
din care a ieșit Dumnezeu trecând prin el.
Vei afla în aceasta mai mult decât cele ce ți-am spus,
vei afla toate cele ce le-a primit spre slava noastră,

ca nimeni să nu se rușineze imitându-L pe El,
nici să spună și să suporte cele ce le-a suportat El.
Acela S-a făcut întreg om și a rămas Dumnezeu întreg.
Și fiind Unul, nu s-a împărțit, dar s-a făcut bărbat desăvârșit
și Același este și Dumnezeu întreg în toate mădularele.
Așa s-a întâmplat și acum, în timpurile din urmă,
cu Sfântul Simeon Evlaviosul, Studitul,
Acesta nu s-a rușinat de mădularele nici unui om.
Nu s-a rușinat nici să le vadă pe ale cuiva goale,
nici să fie văzut gol.
Căci avea pe Hristos întreg și era El însuși Hristos întreg
și toate mădularele sale și mădularele oricărui altul,
pe toate la un loc și pe fiecare în parte, el le privea
pururea ca pe Hristos.
El rămânea neclintit, netulburat și nepătimitor
ca fiind întreg Hristos însuși și văzând ca Hristos
în toți cei ce s-au botezat
și au îmbrăcat pe Hristos întreg.
Dar dacă tu când ești gol și trupul tău atinge alt trup,
aceasta îți răscolește pofta de femeie, ca unui asin sau cal, pentru
că îndrăznești să bănuiești pe sfânt
și hulești pe Hristos, care s-a unit cu noi
și a dăruit nepătimirea slujitorilor săi sfinți ?
De fapt el se face mire - auzi ? - în fiecare zi
și sufletele tuturor sunt mirese
și se săvârșește nuntă în chip duhovnicesc,
unindu-se în chip vrednic de Dumnezeu cu ele.
Și nu le produce nici o stricăciune.
Ci deși le ia stricate și se unește cu ele,
îndată le face nestricate.
Și cele întinate mai înainte de stricăciune,
le văd toate sfinte, nestricate, cu totul vindecate.
Și slăvesc pe Milostivul, doresc pe Cel Frumos
și se alipesc întrebi de iubirea întreagă.
Mai mult, primind, cum am spus, sămânța sfântă,
dau chip înăuntrul lor lui Dumnezeu întreg.
Ce este deci neadevărat în aceasta, Părinților ?
N-am vorbit corect despre lucruri dumnezeiești,
n-am spus ceva care nu se abate de la Scriptură ?
Dacă deci tu ai îmbrăcat rușinea trupului tău
și n-ai golit mintea, n-ai dezbrăcat sufletul,
desigur n-ai putut vedea lumina, fiind acoperit de întuneric.
Deci ce să-ți fac, cum să-ți arăt tainele înfricoșătoare?
Cum te voi introduce în casa lui David ?
Ea este de neapropiat celor neglijenți ca mine,
este cu totul nevăzută celor orbi, asemenea mie,
e cu totul departe de cei necredincioși și leneși,
străină de toți cei vicleni, de toți cei iubitori de lume,
precum le lipsește cu totul celor iubitori de slavă deșartă,
ca una ce e mai presus de cer și de adâncul fără fund.
Și cine sau cum va urca cineva la cer,
sau va pogorî sub pământ, cercetând adâncurile fără fund ?
Și căutând mărgăritarul foarte mic,
asemenea grăuntelui de muștar,
cum îl vei putea afla ?
Dar adunați-vă, o, copii, dar veniți, o, femei !

Alergați, o, părinți, înainte de-a veni sfârșitul
și jeliți cu mine, plângeți toți,
căci după ce, mici fiind, am primit în Botez, copiii fiind, pe
Dumnezeu,
mai bine zis ne-am făcut fii ai lui Dumnezeu,
păcătuiind am fost aruncați îndată afară
din casa lui David și am pățimit-o aceasta cu nesimțire
să alergăm iarăși spre ea prin pocăință.
Căci nu vă înșelați :
cei scoși de acolo nu pot intra înăuntru altfel,
nici nu pot vedea tainele ce s-au săvârșit în ea
și se săvârșesc și acum și în veacuri nesfârșite
în Hristosul și Dumnezeul meu,
Căruia se cuvinte toată slava,
cinstea și închinăciunea, acum și în veci. Amin.

XVI

Că nu e de dorit și de poftit decât dumnezeirea, de care cel ce s-a
împărtășit, s-a făcut părtaș de toate bunătățile

O, care este existența ascunsă întregii zidiri
și care e lumina spirituală care nu e văzută de nimeni
și care e bogăția cea mare, pe care n-a putut s-o afle
sau s-o posede cu totul cineva în lume ?
Ea este de fapt tuturor de nesesizat și neîncăpută în lume,
dar mai dorită și mai poftită decât toată lumea,
întrucât Dumnezeu depășește cele văzute pe care le-a creat El însuși.
Prin aceasta sunt rănit de iubirea lui
și întrucât nu mi se face văzut,
cugetarea mea se usucă,
îmi arde mintea și inima și suspin.
Umblu și caut cu aprindere ici și colo
și nicăieri pe Cel iubit de sufletul meu.
Privesc adesea împrejur ca să văd pe Doritul meu
și Acela ca nevăzut, nu se arată nicidecum.
Dar când încep să plâng ca un lipsit de nădejde,
atunci se face văzut și mă vede. Cel ce vede toate.
Atunci sunt uimit, minunându-mă de bunul chip al frumuseții Lui
și că, deschizând cerurile, Ziditorul s-a aplecat
și mi-a dăruit slava negrăită și minunată.
Și cine va ajunge mai aproape de El,
sau cum va fi urcat altul spre nemăsurata înălțime ?
Cugetând eu, El se află înăuntrul meu,
strălucind înăuntrul ticăloasei mele inimi,
învăluindu-mă din toate părțile de o strălucire nemuritoare
și luminând toate mădularele mele cu razele Lui.
Pătrunzându-mă întreg, mă îmbrățișează întreg,
se dă pe Sine întreg mie, nevrednicului,
și sunt umplut de iubirea și de frumusețea Lui
și mă umplu de dulceața dumnezeirii.
Mă împărtășesc de lumină, particip și la slavă
și-mi luminează fața, ca și a Celui iubit al meu.
Și toate mădularele mele se fac purtătoare de lumină.
Devin atunci mai frumos ca cei frumoși,
mai bogat decât cei bogați, mai puternic ca toți cei puternici ;
sunt mai puternic și mai mare decât împărații
și mai cinstit decât toate cele ce se văd,

nu numaidecât pământul și cele de pe pământ,
ci și decât cerul și toate cele din cer,
având pe Ziditorul tuturor,
Căruia se cuvine slava și cinstea în veci. Amin.

XVII

Frica naște iubirea, iar iubirea dezrădăcinează frica din suflet și
rămâne singură în el; căci ea este duhul dumnezeiesc și sfânt

Cum voi cânta, cum voi slăvi,
cum voi lăuda cum se cuvine
pe Dumnezeu care trece cu vederea
multele păcate ale mele ?
Cum voi privi peste tot la înălțime,
cum voi ridica ochii,
cum voi mișca buzele mele ?
Cum voi întinde inimile mele
spre înălțimea cerului,
ce cuvinte voi afla, ce vorbe voi folosi ?
Și cum să îndrăznesc să grăiesc,
cum voi cere iertarea păcatelor mele fără măsură,
pentru multele greșeli ?
Căci am săvârșit fapte mai presus de orice iertare.
Le cunoști cele ce le spun, Mântuitorule.
Am nesocotit toată firea,
am săvârșit fapte contrare firii.
M-am arătat mai prejos de vietățile neraționale,
decât toate vietățile din mare
și decât animalele de pe uscat,
călcând poruncile Tale
mai mult decât firea necuvântătoare.
Iar spurcând trupul meu
și murdărind sufletul meu,
cum mă voi arată Ție, cum Te voi privi,
cum voi îndrăzni să stau
înaintea feței Tale, eu ticălosul ?
Cum nu voi fugi de slava Ta
și de lumina strălucitoare a Sfântului Tău Duh ?
Cum nu voi înainta singur în întuneric,
eu care am săvârșit faptele întunericului ?
Cum nu mă voi despărți de mulțimea sfinților ?
Cum voi suporta glasul Tău
care mă trimite în întuneric,
eu care încă de aici
îmi port osânda mea ?
însăimântat întreg, tremurând întreg,
stăpânit întreg de frică și de teamă,
strig către Tine :
Știu, Mântuitorule, că altul
n-a greșit Ție ca mine,
nici n-a săvârșit faptele săvârșite de mine ticălosul.
Și că m-am făcut și altora pricină de pieire.
Dar știu și aceasta
și sunt convins, Dumnezeul meu,
că nici mărimea greșelilor,
nici mulțimea păcatelor, nici răutatea faptelor
nu va covârși vreodată

iubirea Ta de oameni,
și marea milă a Ta,
mai bine zis mai mult decât mare,
mai presus de cuvânt, mai presus de minte,
pe care o ai față de cei ce au greșit
și se pocăiesc cu căldură.
Căci pe aceștia îi cureți și-i luminezi
și-i faci părtași luminii,
comunicându-le dumnezeirea Ta.
Și în această stare a lor vorbești și grăiești cu ei
ca și cu niște prieteni adevărați ai Tăi.
O, bunătate nesfârșită !
O, iubire negrăită !
Pentru aceasta și cad înaintea Ta
și strig fierbinte către Tine :
Primește-mă ca pe fiul risipitor
și ca pe desfrânată, care au venit la Tine.
Așa mă primește, Milostive,
pe mine care mă pocăiesc din suflet.
Și luând aminte la picăturile lacrimilor mele
ca și la niște izvoare pururea țâșnitoare,
spală cu ele, Hristoase al meu,
sufletul și trupul meu de petele patimilor.
Spală și inima mea de toată viclenia,
căci aceasta e rădăcina și izvorul păcatului.
De fapt viclenia e sămânța
a semănătorului viclean.
Unde se află el, ea odrăsește
și se urcă la înălțime
și produce ramuri multe
ale vicleniei și răutății.
Rădăcinile acestuia smulge-le,
Hristoase al meu, din adâncuri
și curățește sufletul meu
și ogoarele inimii mele
și sădește în ele frica Ta, Milostive,
și invrednicește aceste ogoare de buna ei înrădăcinare și odrăslire
ca să crească înaltă
prin păzirea poruncilor Tale,
sporind în fiecare ceas.
Iar prin sporirea lacrimilor
care adaugă noi izvoare țâșnitoare
și adăpându-se din ele,
frica să-mi crească și mai mult
și, pe măsura în care se întărește,
să se urce la înălțime.
Iar pe măsura fricii să crească
împreună cu ea și smerenia.
Și datorită smereniei să slăbească toate patimile.
Iar împreună cu ele fugă toată ceata demonilor
și se vad toate virtuțile
apărând în jurul inimii în cerc
și urmându-i ca unei împărătese,
asemenea unei gârzi și cete de prietene
și slujitoare ale stăpânei.
Iar adunându-se acestea

și unindu-se întreolaltă,
în mijlocul lor înflorește
ca un arbore la întâlnirea apelor,
frica Ta, care arată în scurt timp
floarea ei străină, spun străină, pentru că se naște după neamul ei
și produce sămânța tuturor pomilor,
în fiecare după neamul lui.
Deci din frica Ta răsare floarea unei firi străine
și un rod la fel de străin
și deosebit de ea.
Căci frica e prin fire plină de tristețe
și face pe cei stăpâniți de ea
să fie întristați mereu ca niște robi
pătrunși de multe răni,
ca pe unii ce s-așteaptă în tot ceasul
la tăietură morții
și văd secera ei,
deși nu știu ceasul.
Și nu au vreo nădejde
și mai puțin siguranța
unei iertări desăvârșite.
Ci tremură de ce va fi atunci
și sunt înfricoșați de sfârșitul vieții,
purtând cu ei nesiguranța acelei judecăți, Dumnezeuul meu.
Dar floarea, pe care o produce,
e negrăită în chipul ei,
dar și mai negrăită în modul arătării.
Căci, înflorind, se vede,
dar se și ascunde îndată,
ceea ce nu e propriu firii,
nici succesiunii din ea.
Ea e mai presus de fire-a firii,
depășind toată firea.
Pentru a arăta floarea frumoasă
mai presus de orice cuvânt.
Și răpește spre privirea ei
toată mintea mea,
neîngăduindu-i să-și amintească nimic
din ce știe să producă frica.
Ci mă face să uit de toate acestea.
Dar dispare în scurt timp
și arborele fricii
se află iarăși fără floare
și mă întristez, și suspin
și strig fierbinte către Tine.
Și atunci iarăși văd floarea
în ramurile arborelui.
Și având privirea, o, Hristoase al meu,
îndreptată numai spre floare,
nu mai văd arborele.
Și înflorind floarea tot mai des
și atrăgându-mi dorința spre ea,
ajunge la rodul iubirii.
Iar rodul acesta la rândul lui, nu primește
să fie purtat de arborele fricii,
ci când se coace deplin,

e văzut mai degrabă fără arbore.
Căci în iubire nu se află frică nicidecum (I Ioan I V, 18).
Dar că nici nu rodește în suflet fără frică.
E o minune cu adevărat mai presus de cuvânt,
mai presus de toată înțelegerea,
că arborele înflorește
și rodește cu osteneală,
dar rodul lui dezrădăcinează
arborele întreg și rămâne rodul singur,
Cum poate fi rodul fără arbore,
nu pot spune nicidecum.
Fapt e că iubirea rămâne
și este fără frică.
Deci iubirea este toată veselie
și umple pe cel ce a dobândit-o
de bucurie și plăcere
și-i scoate pe acesta din lume prin simțire,
cea ce frica nu poate
să o facă nicidecum.
Căci fiind înlăuntrul celor văzute
și înlăuntrul celor sensibile,
cum poate să scoată pe cel ce o are
în afara tuturor acestora
și să-l unească prin simțire
întreg, cu cele nevăzute ?
Cu adevărat, nu o poate aceasta nicidecum.
Dar floarea și rodul
pe care îl naște încă,
este în afara lumii.
Iar cele de acolo pot răpi și mintea
și pot ridica și sufletul împreună cu ea
și le pot scoate în afara lumii.
Dar, spune-mi cum scoate iubirea
acestea, în afara lumii ?
Căci aş vrea să o știu limpede.
Acestea sunt, cum am spus, negrăite.
Totuși ia aminte și-ți voi spune :
Iubirea e Duhul dumnezeiesc,
lumina atotfăcătoare și luminătoare.
Dar nu e din lume,
nici peste tot, ceva din lume
nici creatură. Căci e necreată
și în afara tuturor celor create.
E necreatul din mijlocul celor create.
Înțelege, fiule, cele ce-ți spun !
Căci e despărțită,
fiindcă necreatul niciodată
nu primește să se facă creat.
Dar dacă voiește, poate să o facă și aceasta.
De fapt, Cuvântul s-a făcut,
cu împreună lucrarea Duhului
și cu bunăvoința Tatălui,
om întreg în chip neschimbat.
Fiind prin fire Dumnezeu necreat,
s-a făcut în chip negrăit creat.
Și îndumnezeind ceea ce a luat

mi-a arătat o minune îndoită
prin amândouă lucrările
și, la fel, prin amândouă voințele :
văzută și nevăzută, sesizată și resesizată.
Și arătându-se ca creatură
în mijlocul tuturor creaturilor,
dar nefiind creatură,
precum le părea acestora, nu apărea ;
dar nu era cu totul neapărat,
ci fiind în mijlocul
tuturor creaturilor sensibile,
Cuvântul se face văzut ca creatură
unit cu firea asumată.
Asumând creatura
și ascunzând-o sau ridicând-o la înălțime,
în slava proprie mai presus de cuvânt,
se ascundea îndată.
Aceasta o spuneau aceia
pentru că Stăpânul dispărea,
dar desigur numai pentru ochii lor.
Căci Creatorul tuturor
fiind nedespărțit de toate,
dar umplându-le ca Dumnezeu pe toate,
cum s-ar ascunde altfel ?
Vei face pe Stăpânul să-și schimbe locul
și-L voi socoți că se mută în alt loc
și că se ascundea de ochii Sfinților Apostoli ?
Doamne ferește ! să nu cazi
din neștiință în blasfemie !
Dar ascultă, de voiești, iubirea
și vei afla cum iubirea
e mai mare ca toate.
Care toate ? Nu auzi pe Apostol strigând :
"Iubirea e mai mare
decât a vorbi în limbile îngerești
și ale tuturor oamenilor,
decât a avea toată credința
încât să mute și munții,
decât a avea toată cunoștința
și adâncimea tainelor,
decât a risipi toată bogăția
și a te face sărac,
decât a-ți da trupul să fie ars pentru Hristos" (I Cor. XIII).
Și e cu atât mai mare,
că fără ea acestea
- fie una, fie toate -
nu-i sunt de nici un folos
celui ce le-a dobândit.
Deci cel ce e lipsit de iubire
și de toate cele spuse, spune-mi,
unde se va arăta, ce va face,
cum va îndrăzni să se declare pe sine
credincios celor ce-l întreabă ?
De aceea trebuie dată atenție
celui ce vorbește despre iubire.
Șed în chilie, noaptea sau ziua,

dar împreună cu mine se află
în mod nearătat și necunoscut iubirea.
Fiind în afară de toate făpturile,
este totodată împreună cu toate.
Este foc, este și strălucire,
se face și nor al luminii,
dar este și soare.
Ca foc, încălzește sufletul
și aprinde inima mea
și o stârnește spre dorința
și iubirea Creatorului.
Când mă aprinde destul
și îmi înflăcărează sufletul,
mă învăluie întreagă ca o flacără purtătoare de lumină,
care umple cu raze strălucitoare sufletul meu
și-mi luminează mintea
și mă ridică la înălțimea contemplației,
și a răpit cu ea mintea mea
și simțirea și toată dorirea lumii.
Și alergă mintea mea
și caută să cuprindă cu dorința
raza ce se arata.
Dar nu putea să o cuprindă creatura,
nici nu putea să ajungă cu totul
în afara creaturilor,
pentru a sesiza raza
Celui necreat și necuprins.
făcându-mă văzător.
Aceasta este ceea ce am spus
că este floarea fricii.
Iar văzând eu raza
și umplându-mă de bucurie negrăită,
nu m-am bucurat eu că am văzut;
ca ea însăși, care, după ce m-a săturat
de toată bucuria dumnezeiască, s-a retras
Totuși, ea le pătrundea pe toate
și se silea să le vadă :
cerceta aerul, străbătea cerurile,
se scufunda în abisuri,
și, cum mi se părea, ajungea
la marginile din urmă ale lumii.
Dar nu afla nimic în toate acestea,
căci toate erau create.
Și eu gemeam și plângeam
și-mi ardeau măruntaiele
și-mi trăiam viața
ca un nebun ieșit din mine.
Veni, deci, (iubirea), cum voia,
și lăsându-se ca un chip de nor luminos,
se văzu șezând întreagă
peste capul meu.
Și căzut în uimire,
mă făcu să strig.
Dar zburând iarăși,
mă lăsă din nou singur.
Și căutând-o cu durere,

se află deodată iarăși în mine, cunoscută, întreagă.

Și o văzui în mijlocul inimii mele
ca un luminător, ca un disc al soarelui.

Iar arătându-se iarăși astfel
și făcându-se cunoscută,
a pus pe fugă cetele dracilor,
a alungat lașitatea,
a sădit bărbăția,
mi-a dezgolit mintea
de simțirea lumii
și m-a îmbrăcat în veșmântul
simțirii spirituale.

Astfel, m-a despărțit de cele văzute
și m-a unit cu cele nevăzute.

Și mi-a dăruit să văd
pe Cel necreat și să mă bucur de El.
Aceasta, pentru că am fost despărțit
de toate cele create și văzute
și stricăcioase în scurtă vreme
și am fost unit cu Cel necreat,
cu Cel nesticăcios și fără început,
cu Cel de toți nevăzut.

Căci aceasta o face iubirea.

Să alergăm, cei credincioși cu vigoare,
să ne grăbim, cei leneși, cu silință !

Să ne trezim cei somnoroși,
ca să apucăm iubirea,
sau mai bine zis să ne facem părtași de ea.

Și așa să ne mutăm de la cele de aici,
ca să ne înfățișăm împreună cu ea
Creatorului și Stăpânului,
ieșiți împreună cu ea
în afara celor văzute.

Căci, altfel, vom fi părăsiți
ca făpturi în cele văzute și create,
în foc și în tartar

și în chinuri înfricoșătoare,
ca unii aflați fără ea, înțeleg fără iubire.

Și dacă e cu puțință o mântuire fără ea,
cum va fi aceasta, Hristoase al meu ?

Nicidecum. Căci de ne despărțim de lumină,
cum vom scăpa de întuneric ?

De ne lipsim de bucurie,

Cum vom fi izbăviți de întristare ?

De ne aflăm în afara cămării de nuntă,
cum ne vom putea veseli ?

O dată căzuți din împărăția Ta dumnezeiască,
cum vom putea afla, Mântuitorule,

altă mântuire, altă mângâiere,

sau în ce alt loc le vom putea avea ?

Cu adevărat nicăieri și nicidecum
chiar dacă o cred unii nebunește.

Căci e nebun cel ce spune aceasta.

Dar răspunzând poate, va zice cineva :

Cum nu va fi în afara cămării de nuntă

Și a locului celor drepti

alt loc de mântuire sau de odihnă ?
Nebune, a spus iubirea,
nu auzi că Adam, protopărintele tău,
câlcând o singură poruncă în rai,
a fost dezbrăcat de slava dumnezeiască
și Eva împreună cu el
și au fost scoși îndată din rai,
primind în schimbul unei plăceri
moartea nenorocită
și viața plină, vai, de osteneli,
rânduindu-li-se din partea lui Dumnezeu
cu dreptate să trăiască și să moară.
Așa cugetă că va fi și atunci
când va avea loc judecata :
oricine se va afla dezbrăcat
de slava dumnezeiască asemenea aceluia,
va fi gonit îndată
afară din rai,
adică din împărăția
și din cămara cerească de nuntă.
Chiar de nu va avea păcat,
dar va fi fără virtuți,
se va înfățișa cu totul gol.
Dar prima împărăteasă și doamnă
a tuturor virtuților
este cu adevărat iubirea.
Ea e capul tuturor
și veșmântul și slava.
Iar trupul fără cap
e mort și fără suflare.
Și trupul fără veșmânt
cum nu va fi gol ?
Deci virtuțile fără iubire
sunt veștede și nefolositoare.
Și e gol de slava dumnezeiască
cel ce nu are iubirea.
Chiar de are toate virtuțile,
se înfățișează gol.
Și nesuportând să se arate gol,
voiește mai degrabă să se ascundă.
Căci purtând rușinea,
își poartă și osânda
și aude de la Judecătorul tuturor :
"nu te știi pe tine" (Matei XXV, 12).
A venit pe pământ Creatorul,
a luat suflet și trup
și a dat Duhul dumnezeiesc
care este iubirea.
De dorești, deci, și de voiești
să iei Duhul dumnezeiesc,
crede desăvârșit în Dumnezeu
și renunță la fel la tine
și ridică pe umeri, fără șovăiala, crucea,
și-L vei lua, copile,
murind prin intenție
ca să te faci părtaș

vieții nemuritoare.

Să nu te amăgească înșelătorii
prin cuvintele lor mincinoase,
că morții vor primi după moarte viață.
Și să nu te încrezi lor și să te porți cu nepăsare,
căci astfel nu te vei împărtăși de viață.

Ascultă cuvintele lui Dumnezeu,
ascultă-le pe ale Apostolilor,
ascultă-le pe ale învățătorilor
care veghează asupra Bisericii,
ascultă ce spune Hristos în tot ceasul :

„Râuri de apă ale vieții veșnice
din izvorul dumnezeiesc
curg din inima celor ce cred în Mine" (Ioan VII, 38).

Iar Apostolii și învățătorii toți strigă
că de ne vom mântui,
vom primi de aici Duhul
și pe Hristos însuși.

Ascultă cuvintele Stăpânului,
ascultă cuvintele Cuvântului,
cum arată că oamenii
vor primi de aici împărăția cerurilor :
„Asemănatu-s-a, zice, aceasta
cu un mărgăritar de mult, preț" (Matei, XV, 45).

Iar auzind de mărgăritar,
oare ce vei înțelege ?
Spui că este o piatră,
apucată sau văzută în întregime ?
Aceasta e o blasfemie.

Căci este spiritual.

Dar negustorul care l-a aflat,
spune-mi cum l-a aflat,
dacă e de neapucat.
dacă e nevăzut ?

Învață-mă, deci, unde l-a aflat
și cum l-a văzut ?
Și cum vânzând toate,
L-a cumpărat pe acela,
pe care nu l-a aflat, pe care nu l-a văzut,
pe care nu l-a luat în mâini
și nici nu l-a pus la sân ?

Îmi vei spune, că numai prin credință
și prin nădejde va dispune de el,
ca și cum l-ar avea ?

Dar Stăpânul n-a spus
cum înțelegi tu,
că numai prin nădejde se află,
nici că numai prin nădejde se primește,
vânzându-se pentru aceasta.

Pentru ce vă amăgiți,
pentru ce vă întemeiați numai pe nădejdi deșarte ?
Pentru ce voiți să vă faceți
pricini ai pedepsei aspre și ai voștri și ai altora,
prin amăgiri deșarte ?

Ce te îndeamnă întâi să afli mărgăritarul
și apoi ce l-ai văzut că e neprețuit,

să vinzi toate ale tale și să-l cumperi.
Dar tu vorbești de nădejde
și te arăți pe tine ca nevrând să-l cauți,
ca nevrând să-l afli,
ca nevrând să vinzi avuțiile tale
și să iei Împărăția
de care Stăpânul a spus
că e înlăuntrul tău, dacă voiești (Luca XVII, 21)
Dar poate ești sărac
și nu ai aur,
nici averi, nici bogăție
și auzind că prin vânzarea tuturor avuțiilor
se cumpără mărgăritarul neprețuit,
vei spune : „Deci cum, neavând avere,
voi putea dobândi acest dumnezeiesc și frumos mărgăritar ?
Te rog să ascuți despre aceasta
cu înțelegere următoarele :
Dacă ai avea toată lumea
și cele din lume
și dacă le-ai risipi, dăruindu-le
orfanilor și văduvelor și săracilor fără mijloace
și te-ai face tu însuși sărac ;
și dacă ai socoti ca un preț de valoare egală
ceea ce ai dat, zicând :
"Dați-mi mărgăritarul,
căci am dat toate ale mele",
vei auzi îndată pe Stăpânul spunându-ți :
"Cum zici toate ale tale ?
Tu ai ieșit gol din pântecul maicii tale
și vei intra iarăși gol în mormânt.
Deci care zici că sunt ale tale ?
Nu înțelegi că ești cu totul nebun
și că nu vei lua mărgăritarul,
nici nu vei dobândi împărăția ?"
Dar dacă tu ai risipit
toate avuțiile tale
sau dacă ești foarte sărac
și vii zicând așa :
Vezi-mi, Mântuitorule, inima
și sufletul zdrobite
și cumplit chinuite
și puternic consumate !
Vezi-mă, Stăpâne, gol,
vezi-mă lipsit și străin
de toată virtutea,
și foarte sărac în toate,
neavând ce să dau,
spre cumpărarea Ta, Cuvinte,
deci miluiește-mă Tu singur,
Dumnezeul meu nerăzbunător !
Căci ce voi afla în lume
să dau egal în valoare cu prețul Tău,
Cel ce ai făcut toate ?
Ce-a dat desfrânata,
ce-a adus tâlharul,
ce bogăție a oferit, Hristoase al meu, fiul risipitor ?

Spunându-le acestea, vei auzi :
"Da, ei mi-au adus daruri,
da, ei mi-au adus bogăție.
Dându-mi tot ceea ce a avut,
au luat mărgăritarul
oare e mai bun decât toată lumea.
Acestea adu-mi-le și tu, de voiești,
și-l vei primi și tu, fără îndoială.
După aceea vino la Mine
și îndată îți voi arăta mărgăritarul
pe care l-au primit aceia
și te vei bucura.
Chiar de vei da însuși sufletul tău,
să socotești că n-are nici o valoare.
Să cugeți că e nimic.
Căci Eu, dacă vîi la Mine,
cum a venit desfrânata,
găsești toată puterea,
găsești toate mărgăritarele
pe care de le va primi lumea
și pe lângă ei din lumea aceasta,
alte zeci de mii, din alte lumi,
nu vor fi lipsiți niciodată de acest mărgăritar,
sau de comorile mele.
Și-ți voi da și ție darul
Pe care l-am dat aceluia".
Iată ce-ți va spune Dumnezeu
și ce te va învăța despre felul
cum a venit tâlharul și desfrânata
cei sărbătoriți în lume,
cum întorcându-se risipitorul,
a fast primit îndată.
Iar tâlharul care a făcut multe rele
s-a mântuit prin credință.
„Și, pe drept cuvânt, fiindcă în vreme ce toți M-au negat
și toți s-au smintit când am fost spânzurat pe lemn,
singur el M-a mărturisit,
și a strigat din inimă
că sunt Dumnezeu și împărat și nemuritor.
De aceea a și luat înaintea tuturor Împărăția,
Iar iubirea desfrânatei,
ce cuvânt o va exprima ?
E iubirea pe care ea o avea în inimă,
când a venit ca la Dumnezeul celor văzute și nevăzute
și Mi-a dăruit-o cu îmbeșugare,
ca nimeni până atunci.
Pe aceasta văzând-o, am primit-o.
Și nu i-am luat iubirea,
ci dându-i mărgăritarul,
i-am lăsat iubirea,
ba o voi și înflăcări
și o voi înălța ca un foc mare.
Și am iertat-o pe aceea,
socotind-o mai cuviincioasă decât fecioarele.
Căci trecând deodată peste toată legea,
ca peste un zid,

sau suindu-se peste scara tuturor virtuților,
a ajuns la sfârșitul legii,
care este iubirea (Rom. X, 4 ; XIII, 10).
Și a mers ținând-o întregă
până la moarte.
Iar risipitorul la fel,
întorcându-se din inimă (Luca XV, 11).
s-a pocăit cu adevărat.
Și el, care era mai înainte fiul Meu,
nu s-a apropiat ca fiul Meu,
ci mă ruga să-l primesc
ție și tuturor, și din alteilde,
că trebuie să iei de aici
întreaga împărăție a cerurilor,
de voiești să intri în ea și după moarte.
ca pe unul din simbriașii mei.
Și nu grăia numai cu gura,
ci și cu sufletul,
și arăta prin fapte
ceea ce spunea prin cuvinte.
Această smerenie a lui
m-a atras spre înduioșare.
Și l-am îmbogățit îndată
și l-am slăvit numaidecât
fiindcă l-am văzut,
venind la Mine din tot sufletul
și fiindcă nu s-a mai depărtat deloc cu mintea,
cum fac aceasta mulți.
La fel, deci, de se apropie oricine
și cade cu sinceritate la picioarele Mele
- să audă toată făptura ! -
Îl voi primi îndată.
Dar oricine voiește să ia harul Meu cu viclenie
și se apropie cu fățarnicie
sau având în sine răutatea,
sau încrezându-se în faptele sale,
stăpânit de mândrie sau de pizmă,
nu va avea parte cu Mine, care sunt Hristos".
Acestea ți le spune Dumnezeu prin noi,
ție și tuturor, în fiecare ceas.
Iar de voiești, îți voi arăta clar,
Ascultă iarăși pe Dumnezeu
vorbindu-ți în parabole :
"Cu ce voi asemăna împărăția cerurilor ?
Asemenea este, ia aminte,
cu grăuntele de muștar
pe care luindu-l un om,
l-a semănat în grădină.
Și a odrăslit și s-a făcut un copac mare" (Luca XIII, 18).
Spune, deci, cel care auzi :
Ce este acest grăunte ?
Ce socotești că este el ?
Spune cu curaj !
Iar de nu, îți voi spune eu
și-ți voi descoperi adevărul.
Fără îndoială, a spus că acest grăunte

este împărăția cerurilor.
Sau acest grăunte
este harul Duhului dumnezeiesc.
Iar grădina este inima fiecărui om,
în care cel ce a primit Duhul,
îl seamănă înlăuntru și-l ascunde
în cutele măruntaielor
ca să nu-l vadă nimeni;
și-l păzește cu toată grija,
ca să odrăslească și să se facă copac
și să urce până la cer.
Deci de spui : nu aici,
și după moarte vor lua împărăția,
toți cei ce o doresc cu căldură,
răstorni cuvintele Mântuitorului
și Dumnezeuului nostru.
Căci de nu iei grăuntele de muștar,
de care am grăit,
și de nu-l semeni în grădina ta,
rămâi cu totul fără sămânță.
Iar dacă iei sămânța
și o înăbușești între spini (Luca VIII, 7),
sau o predai păsărilor (care răpesc grăuntele),
sau lași neudată grădina ta din negrijă
și sămânța ta nu odrăslește și nu rodește,
spune-mi ce folos vei avea din sămânță ?
Și când altădată, dacă nu aici
vei lua sămânța .
Îmi spui : după moarte,
dar te abați de la ceea ce se cuvine.
Căci te întreb : în ce grădină o vei ascunde atunci
și prin ce lucrări te vei îngriji ca să odrăslească ?
Cu adevărat, frate, ești plin de o răutate care te amăgește.
Căci timpul acesta este al faptelor,
iar viitorul este al coroanelor.
ia-ți aici arvuna, a spus Stăpânul (Ef. I, 14).
Primește aici pecetea (Apoc. VII, 2 și IX, 4).
Aprinde de aici sfeșnicul, candela sufletului tău (Matei XXV, 26).
Înainte de a se întuneca,
înainte de-a se închide
porțile lucrării !
De ești înțelept,
Mă voi face ție aici mărgăritar pe care să mă cumperi.
De aici îți sunt
și grăunte de muștar ;
de aici mă fac ție aluat
și dospesc făina ta.
Îți sunt de aici apă (Ioan VII, 37)
Mă fac și foc ce îndulcește,
Mă fac de aici și veșmânt,
Mă fac ție, de voiești, și toată hrana și băutura.
Acestea le spune Stăpânul.
"De Mă cunoști de aici astfel,
Mă vei avea și acolo în chip negrăit,
făcut ție toate.
Dar dacă vei pleca necunoscând

lucrările harului Meu,
Mă vei afla acolo numai ca neîndurat Judecător".
O, Hristoase al meu și Dumnezeuul meu,
să nu mă osândești atunci,
nici să nu mă supui judecății Tale,
pe mine care mult Ți-am greșit,
ci să mă primești ca pe unul
din slugile cele mai de pe urmă.
Și mă invrednicești de aici
să-Ți slujesc, Mântuitorul meu,
și să primesc Duhul Tău dumnezeiesc
ca arvună a împărăției Tale ;
și să mă bucur acolo
de cămara de nuntă a Ta
și de slavă să Te văd pe Tine,
Dumnezeul meu, în veacurile veșnice. Amin.

XVIII

Învățătura unită cu Teologia, despre lucrările iubirii sau despre
lumina Sfântului Duh

Cine va putea, Stăpâne, să vorbească despre Tine ?
Cei ce nu Te cunosc, greșesc, neștiind nimic,
iar cei ce Te cunosc prin credință
sunt stăpâniți de multă frică și-și ies din ei de teamă
și nu știu ce să spună, căci ești mai presus de minte.
Toate ale Tale sunt neînțelese,
necuprinse sunt toate lucrurile Tale și slava Ta și cunoștința Ta.
Că exiști, cunoaștem și lumina Ta o vedem,
dar cine ești și ce fel, nu știe nimeni.
Dar avem nădejdea și posedăm credința
și-Ți cunoaștem iubirea ce ne-ai dăruit-o,
nemărginita, negrăita, în nimic încăputa,
care e lumină, lumina neapropiată, lumina cea lucrătoare.
Lumina aceasta o numim și mână și-i zicem și ochi.
Și gură atotsfântă și putere și slavă.
Și cunoaștem în ea fața Ta mai frumoasă decât toate.
Aceasta e soare nepătruns celor înalți în cele dumnezeiești.
Ea e o stea pururea luminătoare pentru cei ce n-o cuprind.
Ea se opune întristării, ea alungă dușmănia
și face să dispară cu totul pizma Satanei.
Ea topește de la început și slăbește curățînd
și alungă gândurile și oprește mișcările lor.
Ea învață pe om să se ascundă și să se smerească
și nu-l lasă să se reverse, nici să se piardă în visări.
Ea arătându-se strălucitor, depărtează lumea
și aduce uitarea tuturor lucrurilor urâte ale vieții
Ea hrănește mult și vindecă setea
și dăruiește putere celor ce se ostenesc pentru bine.
Ea stinge mânia și fierbințeala inimii
și nu lasă pe om să se mânie sau să se tulbure.
Cînd pleacă, e urmărită de cei răniți de ea
și e căutată cu multă iubire, din inimă.
Iar revenind, arătându-se și luminând cu iubire de oameni,
face pe cei ce o urmăresc să se întoarcă și să se strângă în ei
și să refuze cu frică ceea ce căutau,
ca nevrednici de binele celui mai presus de toată zidirea.

Ce nu lucrează ea, ce nu este ?

Ea e desfătare și bucurie, blândețe și pace,
milă fără număr, abis de înduioșare,
nevăzutul văzut, neîncăputul încăput,
neatinsul, nepipăitul, prins de mintea mea.

Având-o pe aceasta nu o văd, dar o contemplan, când îmi scapă ;
pornesc repede să o prind și ea zboară întreagă.

Nu știu ce să fac și ard și învăț să o cer
și să o caut plângând cu multă smerenie,
ca să nu-mi pară că-mi sunt cu puțință cele mai presus de fire
și de puterea mea și a strădaniei omenești,
ci ține de compătimirea lui Dumnezeu și de milă Lui nemărginită.

Ea se arată scurt timp și se retrage,
pentru că alungă o patimă, una singură din inimă.
Fiindcă nu poate omul să biruiască patimile,
dacă nu vine ea în ajutorul lui.

Dar nu le scoate printr-o singură arătare.
Căci omul sufletesc nu poate încăpea deodată
întreg Duhul Sfânt și deveni nepătimitor.

Ci când va fi realizat toate cele ce-i stau în putere :
dezagolirea, neîmpătimitirea, despărțirea de ale sale,
tăierea voci și renunțarea la lume,
răbdarea încercărilor, rugăciunea și plânsul,
sărăcia, smerenie, pe cât îi stă în putere.

Atunci înconjurând deodată puțin, ca o rază subțire și foarte mică
mintea, o răpește într-un extaz
părăsind-o repede, ca să nu moară.

De aceea prin această mare repeziciune,
cel ce a văzut această frumusețe își amintește
și recunoaște că n-a înțeles-o.

Ca nu cumva, mâncând, ca prunc, mâncarea bărbaților desăvârșiți,
îndată să se spargă sau să i se facă rău și să moară.

Dar de atunci ea ne conduce, ne întărește, ne învață,
arătându-se și fugind, când avem nevoie de acestea,
nu când voim - căci aceasta e propriu celor desăvârșiți.

Dar când suntem în greutate sau slăbiți cu totul,
ne vine în ajutor, ne răsare de departe
și mă face să o simt în inima mea.

Eu strig, mă înăbuș în dorință de-a o prinde,
dar toate sunt noapte și mâinile mele sunt nevrednice.

Uit de toate și șed și plâng
ne mai sperând să o văd altădată astfel.

Dar când voi fi plâns mult și voi voi să mă opresc,
atunci venind în taină ocupă capul meu
și mă pornesc lacrimile, neștiind cine este
și-mi luminează mintea cu o lumină foarte dulce.

Dar când cunosc cine este, îndată zboară,
lăsându-mi focul dorului dumnezeiesc,
care nu mă lasă să râd sau să privesc la oameni,
nici să primesc dorul a ceva din cele văzute.

Se aprinde pe încetul, crește prin suflarea răbdării
și se face o flacără mare, care atinge cerurile.

Iar pe aceasta o stinge delăsarea, risipirea în cele proprii
și în grijile vieții (căci se află la început).

Ea îndeamnă la tăcere și la ură a toată slava
și la tăvălirea pe pământ și la voința de a fi călcat ca praful

de acestea se desfată și cu ele vrea să fie,
învățând smerenia care poate toate.
Când deci o câștig pe aceasta și mă fac smerit,
se află și ea nedespărțită de mine,
îmi vorbește, mă privește și o privesc.
Este în inima mea, dar e și în cer,
îmi tâlcuiește Scripturile și-mi sporește cunoștința,
mă învață taine, pe care nu sunt în stare să le spun,
îmi arată cum m-a răpit din lume
și-mi poruncește să am milă de toți cei din lume.
Deci mă înconjoară ziduri și sunt ținut în trup,
dar crede că sunt cu adevărat în afara lor ;
nu simt zgomotele, nu aud glasurile,
nici de moarte nu mă tem, căci am trecut și peste ea.
Nu mai știu de necaz, ce este, deși toți mă supără,
plăcerile sunt amărăciuni, fug de toate patimile,
Și văd neconținut lumina, ziua și noaptea.
Ziua îmi apare ca noapte și noaptea ca ziua
și nu voiesc să dorm, căci aceasta îmi este spre pagubă.
iar când mă înconjoară toate cele rele
și la aparență mă atrag și mă întăresc,
mă aflu deodată împreună cu ea în afara tuturor
bucuriilor, supărărilor și plăcerilor lumii
și mă umplu de bucuria negrăită și dumnezeiască,
mă desfățez de frumusețea ei, o îmbrățișez mereu,
o sărut și mă închin.
Și am o mare recunoștință
pentru cel ce mi-a prilejuit vederea ei pe care o doream,
ca să mă împărtășesc de lumina negrăită
și să mă fac lumină
și să particip, de acum la darul lui
și să câștig pe Cel ce procură toate bunătățile
și să mă fac nelipsit de harismele sufletești.
Cine m-a atras și m-a condus spre toate aceste bunuri,
cine m-a scos din adâncul lumii înșelătoare ?
Cine m-a despărțit de tată, de frați și de prieteni,
de rudenii, de plăcerile și de bucuria din lume ?
Cine mi-a arătat calea pocăinței și a plânsului,
de unde am aflat ziua ce nu are sfârșit ?
A fost un înger, nu un om și totuși om
care-și râde de lume și calcă balaurul în picioare
și de a cărui prezență tremură dracii.
Cum îți voi spune, frate, minunile și semnele
pe care le-am văzut făcute de El în Egipt ?
Îți voi spune numai unul, căci nu pot toate :
A coborât și m-a aflat rob și străin
și a zis : Vino, copilul meu, te voi duce la Dumnezeu.
Iar eu am zis către el cu multă necredință :
Și ce semn îmi arăți, ca să mă asiguri că Tu mă poți izbăvi din Egipt
și că mă poți răpi din mâinile vicelanului Faraon?
Nu cumva urmând Ție, voi ajunge într-o și mai mare primejdie ?
- Aprinde, mi-a spus, un foc mare ca să întru în el
și de nu voi rămâne ners. să nu mă urmezi !
Cuvântul m-a izbit, am făcut ce mi-a poruncit.
Și flacăra s-a aprins și el a stat în ea
neatins și nevătămat. Și m-a chemat la el.

Mă tem, i-am spus, Stăpâne, sunt păcătos !
A ieșit, a venit la mine și m-a îmbrățișat.
Spune-mi, pentru ce te-ai temut, pentru ce ți-e frică și tremuri ?
Minunea e mare și înfricoșătoare, dar vei vedea și mai mari.
M-am uimit, zicând : Doamne, nu îndrăznesc să mă apropii de Tine,
nici nu vreau să par mai îndrăzneț ca focul,
căci văd că ești om mai presus de om
și nici nu îndrăznesc să Te privesc pe Tine, pe care Te-a respectat
și focul.

El m-a atras mai aproape, m-a îmbrățișat
și iarăși m-a sărutat cu sărutare sfântă
și întreg a răspândit mireasma nemuririi.
Am crezut, am dorit să-i urmez
și am voit să mă fac slujitor numai Lui.
Dar Faraon mă ținea, supraveghetorii cumpliți ai muncii
mă sileau să mă ocup de lut și de paie.
Moise cerea lui Dumnezeu să facă ceea ce era de folos.
Singur nu puteam scăpa și n-aveam nici arme.
Dumnezeu bătu Egiptul cu plăgi înzecite.
Dar Faraon nu s-a încovoiat și nu m-a eliberat.
Atunci intervine părintele cu rugăciunea și Dumnezeu ascultă.
Și-i spune slujitorului său să mă ia din mîna (lui Faraon)
și făgăduiește să pornească împreună cu noi,
ca să ne elibereze de Faraon și de relele din Egipt.
Și așa a sădit curaj în inima mea
și mi-a dăruit îndrăzneală să nu mă tem de Faraon.
Așa a și făcut lucrătorul lui Dumnezeu :
m-a prins de mână mergând înaintea mea
și așa am început să străbatem calea.
Doamne, dă-mi înțelegere prin rugăciunile părintelui meu
și cuvânt ca să povestesc minunile mîinii Tale,
pe care le-ai făcut pentru mine, risipitorul și desfrânatul,
prin mâna robului Tău, scoțându-mă din Egipt !
împăratul Egiptului a cunoscut plecarea mea
și a disprețuit-o ca a unuia singur, și n-a ieșit el însuși,
ci a trimis robii ce-i avea slujitori.
Aceștia au alergat, ne-au ajuns la hotarele Egiptului,
dar s-au întors deșerți, zdrobiți toți.
Săbiile lor s-au frânt, săgețile s-au încovoiat,
măinile lor ce lucrau împotriva noastră se paralizară
și noi am rămas întru nimic vătămați.
Stâlpul de foc ardea, era cu noi și norul
și singuri treceam în altă țară.
prin mijlocul tâlharilor, al multor neamuri și împărați.
Află și împăratul înfrângerea oștirii sale
și s-a înfuriat, socotind o mare necinste
să fie batjocorit și biruit de un singur om.
Și-a pregătit carele de luptă și și-a luat poporul
și a pornit să ne urmărească, lăudându-se foarte.
A venit și m-a aflat stînd culcat de oboseală
(căci Moise veghea și grația lui Dumnezeu).
A poruncit să mi se lege mîinile și picioarele
și părăndu-li-se ca m-au luat în stăpînire, încercau să mă lege.
Dar eu, culcat, rădeam și mă înarmam cu rugăciunea
și-i respingeam pe toți cu semnul crucii.
Iar ei neîndrăznind să mă atingă, sau să se apropie de mine,

stăteau departe și păreau că se teamă de mine.
Și că ținând foc în mâini, mă amenințau să mă ardă
și strigau cu putere și făceau zgomot.
Dar ca să nu se laude că ar fi făcut vreun lucru mare,
m-au văzut, prin rugăciunile tatălui meu
și îndată s-au retras rușinați.
A ieșit Moise de la Dumnezeu și m-a aflat plin de încredere,
plin de bucurie și cutremurat de minune.
M-a întrebat ce s-a întâmplat ? I-am vestit lui :
"Faraon, împăratul Egiptului,
sosit cu popor nenumărat,
nu m-a putut înlănțui, apoi a voit să mă ardă
și s-au făcut flăcări toți cei veniți cu el,
și au vărsat foc din gura lor ;
și că văzându-mă făcut lumină prin rugăciunile tale.
toți s-au făcut întuneric și acum iată-mă singur".
"Vezi, mi-a răspuns Moise, nu te semeți,
nici nu privi la cele arătate, ci teme-te mai degrabă de cele
ascunse.
Vino, trebuie să fugim. Așa poruncește Dumnezeu
și Hristos îi va război pe egipteni în locul nostru".
„Să mergem, Părinte, nu mă voi despărți de Tine,
nu-ți voi călca porunca, ci le voi păzi pe toate. Amin."

XIX

Învățătură Teologică ce se ocupă și cu preoția și cu
contemplarea nepătimitoare

Cum voi descrie, Stăpâne, minunile Tale uimitoare,
cum voi povești adâncurile judecăților Tale,
pe care le îplinești în fiecare zi cu noi, robii Tăi ?
Cum treci cu vederea nesfârșitele mulțimi ale greșelilor mele,
și nu socotești, Stăpâne, faptele rele ale mele,
ci mă miluiești și mă acoperi și mă luminezi și mă hrănești,
ca și când aș împlini toate poruncile Tale, Mântuitorul meu ?
Dar nu mă miluiești numai, ci mai mult decât atâta,
mă învrednicești să mă înfățișez
înaintea slavei Tale și puterii și măririi Tale.
îmi vorbește și-mi spui cuvinte ale nemuririi,
mie, celui slab și smerit și nevrednic să viețuiesc.
Cum îmi umpli de strălucire sufletul murdărit
și-l faci lumină neprihănită și dumnezeiască ?
Cum faci strălucitoare mâinile mele nevrednice,
pe care le-am pătat cu petele păcatului ?
Cum preschimbi buzele mele cu raza dumnezeirii Tale,
făcându-le din necurate, sfinte ?
Iar limba mea spurcată, cum o cureți, Hristoase,
și o faci părtașă de mâncarea trupului Tău ?
Cum binevoiești să mă vezi și să fii văzut de mine,
și să fii ținut în mâinile mele, Tu, Cel ce ții toate,
Cel nevăzut tuturor cetelor cerești
și neapropiat lui Moise, cel dintâi dintre prooroci (Ies. XXIII, 20,
23).
Căci n-a fost învrednicit să vadă fața ta.
Dar nici altul dintre oameni, ca să nu moară.
Deci cum sunt învrednicit, Hristoase,
să Te țin și să Te sărut și să Te văd și să Te mănânc

și să Te am în inima mea
pe Tine Cel neînțeles, pe Tine singurul negrăit,
pe Tine neîncăput de nimeni și tuturor neapropiat.
Și cum rămân nears, bucurându-mă și totodată tremurând
și laudând, Hristoase, marea Ta iubire de oameni ?
Deci cum cei orbi și cei trupești, care nu Te cunosc,
cei plini de nesimțire, mai bine zis arătându-și
propria slăbiciune și întunecime
și lipsirea de toate bunătățile
îndrăznesc să zică, Mântuitorul meu :
Ce nevoie are omul de preoție
dacă nu câștigă una din aceste trei :
fie hrana trupului, fie avuția aurului,
fie tronul unei episcopii bogate, de la cei mai înalți ?
O, întunecime, o, învârtoșare, o sărăcie ultimă,
o, mare ticăloșie, mare neștiință,
o, vorbe nefolositoare și deșarte,
o, îndrăzneală, o, cugetare vrednică de Iuda vânzătorul!
Căci precum acela a socotit ca nimic
taina înfricoșătoare a Cinei Domnului
și a trupului Său neprihănit,
și a socotit mai de preț puținii arginți,
așa și aceștia, prețuind cele stricăcioase mai mult decât
cele nestricăcioase și dumnezeiești,
aleg spânzurarea sufletului lor.
Spuneți-mi, o, voi cei deșerți, de știți aceasta :
Cine, odată ce-a dobândit pe Hristos,
are nevoie de vreun alt bine al veacului acesta ?
Cine, având harul Duhului în inimă,
nu are locuind în el venerata Treime, luminându-l
și făcându-l dumnezeu ?
Deci cine odată devenit Dumnezeu prin harul Treimii
și odată învrednicit de slava de sus și prima,
ar cugetă ceva mai slăvit
decât a liturghisi și a vedea firea cea mai de sus,
care toate le face și e nevăzută și tuturor neapropiată ?
Sau gândește ce-ar putea pofti cineva mai strălucitor în viață,
în viața aceasta de scurtă durată,
sau în alta, care nu are sfârșit ?
Dacă ai ști de adâncimea ascunsă a Tainelor,
nu m-ai sili să grăiesc sau să scriu acestea.
Căci mă tem, din mare evlavie, să pun în scris cele dumnezeiești,
și să schițez în litere pe Cel de toți negrăit.
Dacă ai fi văzut pe Hristos, dacă ai fi primit Duhul,
și dacă ai fi fost dus prin Acești Doi la Tatăl,
ai fi cunoscut cele ce-ți spun și cele ce-ți tâlcuiesc.
Ai fi cunoscut că e un lucru mare și înfricoșător
și dincolo de toată slava și strălucirea, stăpânirea și puterea,
bogăția și puterea și de toată împărăția
a liturghisi cu conștiința curată a inimii
Treimii curate și Sfinte și neprihănite.
Să nu-mi vorbești de nepăcătoșenia trupului
și să-mi aduci mărturii a căror adâncime n-o cunoști,
ci ascultă mărturiile simple, spuse de Dumnezeu prin Apostoli,
prin înțeleptul Vasilie, cel cu gură de foc,
și prin părintele Gură de Aur

și prin Grigorie, care a teologhisit bine acestea.
Și crede lor cum trebuie să fie
cel ce liturghiseste lui Dumnezeu, Făcătorul tuturor.
Și după vrednicia și virtutea ta
te poți minuna de mărimea demnității lui.
Nu vă amăgiți, fraților, nu îndrăzniți
să vă atingeți sau să vă apropiați de Cel neapropiat prin fire.
Căci nu poate jertfi în chip curat
Jertfa de taină și nesângeroasă
lui Dumnezeu cel curat prin fire,
acela care nu se va lepăda de lume și de cele din lume,
și nu va renunța la sufletul și la trupul său
și nu se va face întreg mort prin toate simțurile,
nemaiprivind cu împătămire la nimic din cele dulci ale vieții,
nemaipoftind nici unul din lucrurile lumii,
acela care nu se va face surd și orb
lucrurilor și obiceiurilor, faptelor și cuvintelor ei,
vădind fără îndoială câte le poate vedea ochiul prin fire,
dar nelăsând să intre nimic în lăuntru inimii,
sau reținând întipărirea și formele lor,
auzind desigur câte le poate primi auzul omenesc,
dar rămânând neînsuflețit și nesimțitor ca o piatră,
neamintindu-și nici înțelesul cuvintelor.
Căci când va simți că aduce cu adevărat jertfă,
s-a despărțit de toată lumea și de cele ale lumii
și va cunoaște și va crede în cele ce le scriu.
Acela a trecut peste văzduhul întunecat, pe care David îl numește zid
(Ps. XVII, 13 și 30).
și părinții l-au numit mare,
L-a trecut ajungând la liman,
în care tot cel ce a ajuns află tot binele.
Căci acolo e raiul, acolo pomul vieții (Apoc. II, 7 ; Iac. II, 8),
acolo e pâinea cea dulce, acolo băutura dumnezeiască (Ies. XVI, 15 și
Înțelepciune XVI, 20).
acolo bogăția nesecată a darurilor.
Acolo arde rugul fără să se consume
și se dezleagă îndată încălțăminte picioarelor mele,
Acolo se desface marea și trec singur
și văd pe vrăjmași înecați în ape.
Acolo văd pomul sădit în inima mea
și toate se preschimbă în mine.
Acolo am produs mierea ce curge din piatră
și de atunci sufletul meu nu s-a mai împărțit de grijă și teamă.
Acolo am aflat pe Hristos, dăruitorul acestora,
acolo l-am urmat Lui din tot sufletul meu.
Acolo am mâncat mana și pâinea îngerilor
și n-am mai poftit nimic din cele omenești.
Acolo am văzut înflorind toiagul uscat al lui Aaron
și m-am uimit de faptele minunate ale lui Dumnezeu.
Acolo am văzut rodind sufletul meu sterp
și cum lemnul uscat face rod frumos.
Acolo am văzut inima mea mocirloasă și risipitoare,
curată, nevinovată și fecioară
și auzind : "Bucură-te cea plină de dar,
că Domnul este cu tine și în tine în veci".
Acolo am auzit : "Scufundă-te și spăla-te în cristelnița

lacrimilor".

Și făcând acestea, am crezut îndată și am câștigat vederea.

Acolo m-am înmormântat în mormântul smereniei desăvârșite

și a venit la mine Hristos cu o milă nemăsurată

și a ridicat piatra grea a răutăților mele.

Și a zis : "Vino, ieși din lume ca dintr-un mormânt".

Acolo, am văzut, cum a pățimit în chip nepătimitor, Dumnezeuul meu,

și cum s-a făcut mort, fiind nemuritor

și a înviat din mormânt fără să rupă pecetea.

Acolo am văzut viața și nestrăciunea viitoare

pe care o dăruiește Hristos celor ce-L caută pe El.

Și am aflat împărția cerurilor ce este înlăuntrul meu,

și care este Tatăl, Fiul și Duhul,

dumnezeire nedespărțită în trei Persoane,

pe care cei ce n-o aleg în locul întregii lumi

și nu o socotesc ca o slavă, ca o cinste și ca o bogăție,

ca să l se închine, să-l liturghisească și să stea numai în fața Ei,

sunt nevrednici să o și vadă în chip neprihănit

și să se desfăteze și să se bucure de toate bunătățile Ei.

Și de Ea nu se vor împărtași dacă nu se pocăiesc

și dacă nu învață toate și nu fac toate

și nu împlinesc, cum am spus, toate

câte le-a spus Dumnezeuul meu.

Dar și atunci se vor împărtași numai cu multă frică și evlavie

și dacă poruncește Dumnezeu, ca să se atingă de cele de neatins.

Căci nu le e îngăduit tuturor să liturghisească acestora.

Chiar dacă ar fi primit cineva harul Duhului

și ar fi curat de păcat din pântecul maicii.

Dacă nu trăiește în sufletul său,

încredințarea de la Dumnezeu, prin porunca și alegerea Lui,

nu se cuvine să săvârșească slujirea sfântă a celor dumnezeiești

și să se atingă de Tainele de neatins și dumnezeiești,

căroră se cuvine slavă, cinste și toată închinarea,

acum și pururea și în toți vecii. Amin.

XX

Mulțumire și mărturisire însoțită de teologie (de reflexii asupra lui
Dumnezeu); și despre darul și împărtașirea Duhului Sfânt

Te-ai făcut văzut pentru mine pe pământ din Fecioară.

Cel ce exiști nevăzut dinainte de veci.

Te-ai făcut trup și Te-ai arătat ca om.

Cel ce ești învăluit în lumina neapropiată.

Te-ai făcut, socotit, scris de toți,

Cel ce ești cu totul neîncăput,

ci m-ai învrednicit și să țin și să mănânc

Trupul pe care Ți l-ai luat de-a ființa cu al meu

și să beau preasfântul Tău sânge,

care s-a vărsat pentru mine când ai fost jertfit.

M-ai făcut slujitor și liturghisitor și tainic cunoscător al
acestora,

pe mine, pe care mă cunoști,

Tu, Cel ce știi toate, înainte de-a fi făcut veacurile,

și înainte de-a fi făcut ceva din cele văzute,

- căci cele văzute le-ai creat pe urmă -

pe mine, care m-am făcut păcătos, risipitor, vameș,

tâlhar, ucigaș al meu propriu,

mincinos susținător al celor bune, lucrător al fărădelegii
și călcător al tuturor poruncilor Tale.
Tu știi că toate acestea sunt adevărate.
Cum mă voi arăta deci înaintea Ta, Hristoase al meu,
cum mă voi apropia de masa Ta ?
Cum voi ține trupul Tău neprihănit,
eu, care am mâinile cu totul spurcate ?
Cum Te voi cânta pe Tine, laudându-Te,
cum voi mijloci la Tine pentru alții,
neavând iubirea și îndrăznirea către Tine
din credința și faptele cele bune,
ci fiindu-Ți dator eu însumi cu mulți talanți, cu multe nelegiuiri ?
Mintea nu știe ce să facă, limba e slabă
și nu aflu nici un cuvânt, Mântuitorule,
care să exprime faptele bunătății Tale,
pe care le-ai făcut mie, robului Tău.
Dar îmi ard ca de foc cele dinlăuntru,
și nu pot suporta nici să trec sub tăcere
povara multelor Tale daruri.
Tu, care ai făcut păsările să grăiască cu glasurile lor,
dă-mi și mie, atotnevrednicului, cuvânt,
ca să povestesc tuturor, în scris și nescriș
cele ce le-ai făcut mie,
Dumnezeul meu, pentru mila Ta nemărginită
și numai pentru iubirea Ta de oameni.
De fapt, sunt mai presus de minte,
de înfricoșătoare și de mari
cele ce mi le-ai dat
mie, străinului, neînvățatului,
săracului, lipsitului de îndrăzneală,
celui lepădat de tot omul.
Părinții nu m-au înconjurat cu iubirea naturală,
frații și prietenii au râs toți de mine,
căci spunând că mă iubesc, mă mințeau cu totul.
Rudeniile, străinii, căpeteniile lumii,
nu se întorceau spre mine și nu răbdau să mă privească
decât ca să mă piardă prin cele necuvenite ale lor.
De multe ori am dorit o cinstire fără să păcătuiesc,
dar n-am aflat-o încă pe aceasta în viața de acum.
Căci slava cea lumească, precum m-am convins,
chiar fără vreo altă faptă (rea), e un păcat.
De câte ori am dorit să mă iubească oamenii
și să am îndrăzneală familiară față de ei
și nimeni nu m-a răbdat dintre cei ce cugetau cele bune.
Alții voiau mai mult ca ei să vadă și să cunoască,
dar eu fugeam de ei ca de lucrătorii celor rele.
Toate acestea, Stăpâne, și alte mai multe ca acestea,
pe care nu le pot spune, nici să mi le amintesc,
le-ai făcut Tu cu mine, risipitorul, purtându-mi de grijă,
ca să mă atragi din adâncul întunericului lumesc
și al cumplitei amăgiri, al dulceților vieții.
Cei buni mă ocoleau pentru înfățișarea din afară,
pe cei răi îi ocoleam din propria hotărâre,
căci iubeam, cum s-a spus, slava și bogăția lumii
și născociri de veșminte și purtări moleșitoare.
Dar nu știu ce să zic, nu știu ce să-Ți spun,

fiindcă mă tem și să grăiesc și să scriu acestea,
ca să nu cad prin cuvintele mele și să păcătuiesc
și să-mi rămână neșterse cele scrise în chip mincinos.
Când cineva mă chema la fapte cu adevărat nebune și păcătoase
ale lumii acesteia amăgitoare,
inima mea se aduna întregă înăuntru
și oarecum se ascundea pe sine de rușine,
susținută în chip nevăzut, fără îndoială, de mâna Ta dumnezeiască.
Și iubeam toate celelalte ale vieții,
câte desfătează ochii și îndulcesc gâttele
și înfrumusețează trupul acesta care se strică.
Tu însă ai șters din inimă, Dumnezeul meu,
faptele murdare și poftele nerușinate
și ai sădit în sufletul meu ură față de acestea,
deși prin alegere eram alipit de ele.
Și m-ai făcut să am mai degrabă nefăptuitoare de fapte nedorite.
Minune foarte mare.
Și de toți m-am despărțit prin economia dumnezeiască,
de împărați, de arhieriei și de bogății lumii.
Adeseori voind mulți și voind și eu acestea,
Tu nu m-ai lăsat să rămân cu voia cu vreunul din ei.
Iar pe alții, care îmi făgăduiau slava și cinstea în viață,
i-am urât, Stăpâne, cu o ură din inimă,
încât niciodată nu m-am hotărât pentru vreo întâlnire cu ei.
Iar ei, furioși, mi-au dat lovituri de toiag.
Alții mă bârfeau față de toți,
spunând că sunt lucrător a toată fărădelegea,
voind să mă abată de la calea dreaptă.
Căci ocoleam faptele (rele) ca să nu fiu bârfit,
iar ei mă bârfeau ca să vin la astfel de fapte.
Și dacă aș fi dorit lauda oamenilor,
ei ar fi continuat să mă bârfească,
cât timp aș fi împlinit gândul lor.
Iar celor ce spun că-mi vor da slava lumii,
mi-ai dat, Mântuitorul meu, să le răspund așa :
chiar dacă ai avea toată slava lumii, ziceam eu,
și dacă ți-ar sta pe cap coroana împăratului,
și picioarele tale ar fi încălțate în purpură
și m-ai face deodată stăpân pe toate acestea,
iar tu te-ai face un lucrător, vrând să-mi fii slujitor,
nu m-aș face părtaș de răutățile
și de cugetările tale și n-aș merge cu tine în viață.
Ce carte ar putea cuprinde binefacerea tale
și multele bunătăți ce mi le-ai făcut ?
De mi s-ar da zeci de mii de limbi și mâini,
n-aș putea să le spun sau să scriu despre toate.
Căci sunt un abis prin mulțimea lor nesfârșită,
sunt de necuprins prin mărimea slavei,
îmi e neputincios gândul, mă doare inima
căci nu pot grăi despre Tine, Dumnezeul meu.
Căci, când mă gândesc, nevrednicul de mine,
La câte am făcut și cât m-ai ajutat,
din câte m-ai scos, Mântuitorul meu,
și din cât de mari răutăți m-ai izbăvit cu iubire de oameni
și nu Ți-ai amintit relele ce le-am făcut,
ci ca și când aș fi făcut multe și mari fapte bune,

ca și când aș fi rămas curat de la Sfântul Botez,
așa m-ai primit, așa m-ai cinstit,
și așa m-ai împodobit cu haina împărătească.
Sunt stăpânit întreg de cutremur
și-mi ies din mine de bucurie
și rămân fără de glas și fără înțelegere
că mi Te-ai arătat, Dumnezeuul meu, Făcătorule al lumii.
mie, omului care m-am făcut murdar
și disprețuit de toți, oameni și demoni
și am întrecut prin faptele mele atotnebunești și pe aceia.
Vai mie, urâtului și spurcatului - căci ce pot spune altceva de
mine ?
Că Te-ai unit cu mine, iubitorule de oameni, printr-o milă
nemăsurată,
Tu Cel mare în curăție, și mai mare în sfințenie,
neasemănat în putere, fără pereche în slavă,
și ai pogorât de sus, din înălțimea nemăsurată,
până la ultima din porțile iadului păcatele mele
și a întunericii sărăciei mele și a casei mele dărâmate
de multele fărădelegi, de cea mai mare negrijă a mea
cel cu totul fără grijă și murdărit.
Ai pogorât acolo Tu, care m-ai înviat mai înainte,
pe mine, care zăceam jos
și m-ai așezat pe piatra poruncilor Tale
și m-ai curățit, îmbăindu-mă, de murdăria răutăților mele
și m-ai îmbrăcat în cămașă mai albă ca zăpada.
Și măturând casa mea murdărită,
ai intrat, sălășluindu-Te în ea, o, Treime, o, Dumnezeuul meu !
Apoi m-ai făcut tronul dumnezeieștii Tale dumnezeiri
și casă neapropiatei Tale slave și împărății,
purtătoare a spicului manei nemuririi
și sfeșnic purtător al luminii nestinse și dumnezeiești,
scrinul adevărat al bunului mărgăritar.
M-ai făcut țarina în care s-a ascuns vîstieria lumii
și izvor din care cei ce beau nu vor înseta nicicând,
izvor din care țâșnește din belșug apa înzecită,
care îi face nemuritori pe cei ce o beau cu credință.
M-ai făcut rai ce are în mijlocul său pomul vieții
și pământ ce ascunde în sine pe Cel de toți neîncăput,
pe Tine, pe care Te-am căutat odinioară din toată inima mea
și am dorit să aud pururea cuvânt
și am voit să am pomenirea Ta în sufletul meu
și să aud să se vorbească cât mai des despre Tine.
Și de fapt mai înainte mintea mea nu putea gândi
în chip curat despre Tine,
nici ochii mei nu Te puteau vedea și urechea auzi,
nici inima mea nu putea primi suișuri dumnezeiești,
ci se înspăimânta întreagă numai la auzul despre Tine
și sufletul meu se strângea în sine de frică și cutremur.
Dar acum uimit, sufletul meu Te privește înăuntrul lui
și Te oglindește atât cât îngădui,
și iarăși întreg înăuntrul lui,
necuprins în dumnezeirea dumnezeiască,
pe Tine, Cel nevăzut și ascuns,
pe Tine, Cel neapropiat și apropiat numai celor ce ai voit,
cum ai consimțit să Te arăți cu iubire de oameni,

Pe Tine, Cel neapropiat,
pe Tine, Cel neapropiat și înfricoșător prin strălucirea
dumnezeiască,
Serafimilor și Heruvimilor și tuturor îngerilor,
dar devenit și lor apropiat prin oameni .
Sufletul își iese din sine și se împreună atunci cu totul
întreg și mai mult
de bunătatea Ta și de iubirea Ta de oameni,
pentru că curățești sufletele întinse și luminezi mintea
și Te lipești de o ființă pământească și materială.
Și aprinzi marea flacără a iubirii dumnezeiești
și aduci în mine focul dorului de Dumnezeu
și mă pregătești să mă înalt la al treilea cer
și faci, Mântuitorul meu, să fiu răpit în rai,
în care aud cuvinte negrăite și străine (II Cor. X, 9),
pe care nu le pot grăi și spune prin cuvânt muritorii.
De aceea, Ție se cuvine cinstea, slava și mărirea,
stăpânirea veșnică, Hristoase, Stăpânul tuturor,
împreună cu Tatăl și cu Duhul cel Prea Sfânt prin fire,
acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.
întreg cu totul întregul lui, întreg în afară de el,

XXI

Scrisoare către un monah care îl întrebase : cum deosebești pe Fiul
de Tată ? prin raționament sau în mod real ? în ea afli o bogăție
teologică ce respinge blasfemia aceluia

Ai strălucit, Te-ai arătat ca lumină a slavei,
lumina neapropiată a ființei Tale Mântuitoare,
și ai luminat sufletul întunecat,
mai bine zis care s-a făcut întuneric, din pricina păcatului,
ca unul ce-a pierdut frumusețea naturală.
Căci l-ai ridicat din iadul în care zăcea
și i-ai dat să vadă lumina zilei dumnezeiești,
și să fie luminat de razele soarelui
și să se facă el însuși lumină, o, mare minune !
Dar nu cred aceasta cei ce nu disprețuiesc
slava oamenilor, cum ai poruncit,
nici n-au gustat slava dumnezeiască
pe care ai dat-o Tu și o dai, Dumnezeu meu,
celor ce Te caută cu toată pornirea sufletului
pe Tine, slavă veșnică,
pe Tine, Dumnezeu cu adevărat slăvit,
a cărui vedere luminează vârful slavei.
Iar cel ce s-a învrednicit să Te vadă pe Tine pururea,
fără îndoială s-a împărtășit de slava îngerească,
deși a fost legat cu trupul prin fire.
Iar primind să rămâi la el
și pe lângă aceea binevoind ca el să rămână în Tine,
ai împlinit deplin iconomia Ta
și ai făcut asemenea Ție pe cel stricăcios.
L-ai făcut Dumnezeu, Dumnezeule, Cel ce subzisti prin fire
dinainte de veci, cu Dumnezeu cel părtaș de eternitatea Ta,
cu Fiul și Cuvântul Cel născut din Tine,
deosebit (despărțit) de Tine nu prin raționament,
dar care e în realitate nedespărțit de Tine.
Căci deși e deosebit (despărțit), nu e prin fire.

ci mai degrabă prin ipostas sau prin persoană.
Fiindcă a spune că e despărțit în mod real,
e propriu necredincioșilor și ereticilor,
iar că e deosebit (despărțit) prin închipuire,
e propriu celor total întunecați.
Căci Mintea are Cuvântul
neîncetat născându-Se și deci deosebit (despărțit).
Iar dacă se naște, El și iese cu adevărat
și e deosebit (despărțit) ca Cuvânt ipostatic,
dar și rămâne înăuntrul Celui ce L-a născut,
(Care trebuie înțeles și ca sân părintesc)
și străbate în toată lumea
și totul le umple cu totul, deosebit (despărțit) de Tatăl,
dar există Același întreg și cu Tatăl.
El se comunică prin lucrări
și înțelegem că vine la noi prin iluminare.
Tu ai auzit că El umblă, rămâne,
își întoarce fața și vede (Ps. IX, 39),
pogoară și urcă iarăși,
vine de față și iarăși zboară
și săvârșește alte multe lucrări.
Toate dumnezeieștile Scripturi folosesc aceste cuvinte,
pe care le-a grăit Prea Sfântul Duh,
Cel purces din Tatăl în chip negrăit.
Acesta a fost trimis de Fiul oamenilor,
nu celor necredincioși, nici celor iubitori de slavă,
nu retorilor, nici filosofilor,
nu celor ce-au studiat scrierile elinilor,
nu celor ce nu cunosc Scripturile noastre,
nu celor ce vorbesc pompos și prea mult,
nu celor ce se bucură de nume mari,
nu celor ce-au reușit să fie cinstiți de cei slăviți,
nu celor ce-au conlucrat cu cei ce-au lucrat fărădelegea,
nu celor ce dau titluri, nici celor ce le primesc,
nu celor ce râd de alții, nici celor de care se râde cu dreptate.
Ci celor săraci cu duhul și cu viața,
celor curați cu inima și cu trupul,
celor simpli la cuvânt, dar simpli și cu viața
și cu o părere despre ei și mai simplă încă,
celor ce fug de slavă ca de focul gheenei
și urăsc pe lingușitori din tot sufletul.
Căci Duhul nu primește lingușirile,
nu rabdă să audă ceea ce nu este ;
a fost trimis celor ce nu caută decât numai slava sufletului
și mântuirea tuturor fraților
și nu primesc plăcerea a ceva din lume
nici prin cea mai mică mișcare a inimii,
de pildă a laudei sau a slavei omenești
sau a oricărei alte plăceri sau patimi.
Cei ce sunt așa, sunt morți, chiar dacă sunt vii cu adevărat,
căci sunt adevărați în toate, chiar dacă sunt socotiți amăgitori.
Aceștia sunt smeriți cu duhul și cu inima
și sunt blânzi și râvnitori pentru Domnul.
Ei sunt neevlavioși pentru cei neevlavioși.
Dar sunt mireasmă de viață pentru cei aleși de Domnul.
Aceștia par și desfrânați celor desfrânați cu inima ;

dar sunt deopotrivă cu îngerii celor feciorelnici cu sufletul.
Aceștia când sunt înconjurați de slavă se smeresc,
dar și în sărăcie sunt slăviți.
Aceștia socotesc sărăcia ca împărăție
și împărăția ca sărăcie.
Aceștia mâncând, rămân înfrânați
și postind se satură în tot felul.
Aceștia nu consimt cu nedreptatea
și nu pot trece cu vederea pe cel necăjit
și asuprit de cei avuți.
Aceștia nu se tem de fața oamenilor,
căci văd fața Domnului.
Aceștia nu-și lasă inima încovoiată de daruri
și nu trec cu vederea legea dreptății.
Căci ei au bogăția ce nu li se poate răpi,
și toate ale lumii le socotesc ca gunoaie.
Aceștia având ca învățător pe Duhul,
nu au nevoie de învățătura de la oameni,
ci luminați de lumina Acestuia
văd pe Fiul, văd pe Tatăl
și se închină Treimii Persoanelor,
Dumnezeului Cel Unul, unit în chip negrăit prin fire.
Aceștia învață iarăși de la Tatăl în chip tainic,
că se naște Fiul în chip neîmpărțit,
cum singur știe, căci eu nu pot spune,
căci dacă aș putea, cuvântul ar avea putere
să exprime cele mai presus de cuvânt și de înțelegere
și de-a face ca toate cele de jos să fie ca cele de sus.
Căci dacă creatura ar cuprinde pe Creatorul
și L-ar înțelege întreg, precum este,
și ar putea să-L spună prin cuvânt și să-L scrie,
creatura ar fi mai înaltă ca Ziditorul.
încetează omule, tremură cel ce ești muritor prin fire
și înțelege că ai fost adus la existență nefiind ;
și ieșind din pântecul maicii,
ai văzut lumea adusă la existență înainte de tine.
Și dacă ai putea cunoaște înălțimea cerului
și ai putea arăta care e ființa soarelui
și a lunii și a stelelor,
cum sunt legate și cum se mișcă,
fiind neînsuflețite și mișcându-se fără simțire,
sau dacă ai cunoaște tainele și măsurile pământului însuși,
din care tu însuși ai fost luat,
și întinderile și mărimile lui;
și pe ce se reazemă ;
și ce este aceea care îi este temelie,
de ai cunoaște acestea
și ai afla ținta fiecărui lucru ;
și dacă ai putea număra nisipul mării ;
sau dacă ai cunoaște firea ta însăși
și ai tâlmăci opera înțelepciunii,
atunci ai înțelege și pe Făcătorul însuși.
Ai cunoaște cum în Treime e o unitate fără amestecare
și în unitate o Treime fără împărțire.
Caută Duhul, ieși din lume.
Să nu dai somn deloc ochilor tăi,

nici să nu te îngrijești de viața trupească,
Și făcând așa, poate Dumnezeu te va mângâia și îți va da
să vezi lumea, cum ți-a dat mai înainte
să o vezi pe ea și soarele și lumina zilei,
Și va binevoi să te luminezi și acum așa
să o vezi pe ea și soarele și lumina zilei.
și să-ți arate lumea inteligibilă (spirituală)
și să te luminezi cu lumina intreitului soare,
pe care de o vei vedea, vei înțelege cele ce-ți spun.
Atunci vei afla harul Duhului
prin care chiar absent, Duhul se vede în potență,
iar prezent, nu se vede, datorită firii Lui dumnezeiești,
dar e prezent pretutindeni și nicăieri.
Căci de vei căuta să-L vezi sensibil,
unde îl vei afla ? Nicăieri, vei spune, desigur.
Iar de vei putea să-L vezi spiritual,
mai degrabă va lumina El mintea Ta
și va deschide pupilele inimii Tale.
Și atunci nu vei nega că este pretutindeni
și prin El vei fi învățat toate,
chiar de ești neînvățat și simplu.
Iar de n-ai cunoscut ochiul
înțelegerii tale deschis și văzător al luminii.
de n-ai simțit dulceața dumnezeiască,
de n-ai fost luminat de Duhul dumnezeiesc,
de n-ai vărsat lacrimi fără durere,
de n-ai văzut mintea ta spălată,
de nu ți-ai cunoscut inima curățită,
și răspândind raze strălucitoare
și n-ai aflat, contrar nădejzii, pe Hristos înăuntrul tău,
și nu te-ai uimit văzând frumusețea dumnezeiască
și n-ai uitat de firea omenească,
văzându-te pe tine întreg preschimbat,
spune-mi, cum nu tremuri să vorbești de Dumnezeu ?
Cum îndrăznești, fiind tu întreg trup
și neajuns încă duh ca Pavel (Rom. VII, 3).
să filosofezi sau să vorbești despre Duhul,
tu, care auzi că Acela nu locuiește în altfel de persoane,
fiindcă sunt, cum se spune, trupuri (Rom. VIII, 9)).
Dar le-am scris acestea ca să cunoști cum cred eu
și dacă voiești, să mă crezi și să te întristezi.
Căci dacă nu ai cu adevărat comoara
pe care lumea nu poate să o încapă,
dacă n-ai primit încă slava pescarilor,
pe care cei ce au primit-o, L-au primit cu adevărat pe Dumnezeu,
să părăsești păcatul și cele din lume
și să alergi repede înainte de-a ți se închide
porțile vieții și a teatrului de aici,
și de-a se sfârși, vai, târgul
și de-a se întuneca soarele și stelele
și de-a trece pământul și de-a se deschide iadul
și totul să devină întuneric și haos.
Căci atunci vei cunoaște, prietene suflet, și vei afla,
că cei ce nu au duhul dumnezeiesc,
luminând în cuget ca un sfeșnic
și locuind în inimă în chip negrăit,

vor fi trimiși în întunericul veșnic.
Căci "Domnul este Duhul (Ioan IV, 24),
dar Duh e și Dumnezeu, Tatăl Domnului,
Duhul fiind unul, căci nu se poate împărți.
Deci cei ce-l au pe Acesta, au pe Cei Trei,
în chip neconfundat, deși neîmpărțit.
Căci există Tatăl, și cum ar fi El Fiul ?
Fiindcă e nenăscut prin ființă.
Și există Fiul, și cum s-ar naște Duhul ?
Duhul este Duh ; și cum s-ar arăta ca Tată ?
Tatăl este Tată, pentru că e pururea Născător.
Dar cum are loc nașterea veșnică ?
Pentru că Fiul nu se desparte deloc de Tatăl
și provine întreg din El în chip netâlcuit
și rămâne totdeauna în sânul părintesc.
Fiul se vede neîncetat în Tatăl,
născut din El, dar unit cu El.
Dar și Tatăl se vede în Fiul,
nedistanțat, nedespărțit.
Fiul e Fiul, pentru că se naște pururea
și este născut dinainte de veci,
ieșind nu se taie de rădăcină,
dar e totodată aparte, însă nedespărțit
și unit întreg cu Tatăl cel viu
și dăruiește El însuși, care e Viața, viață tuturor.
Câte le are Tatăl, tot atâtea le are și Fiul;
câte le are Fiul, le are și Tatăl la fel.
Văd pe Fiul, îl văd și pe Tatăl.
Se vede Tatăl în toate asemenea Fiului,
afară de faptul că Unul naște, iar celălalt se naște pururea.
Ce este afară de Tatăl, care să existe ?
Ce este ? Spune, arată tuturor oamenilor.
Este Dumnezeu fără de început și Făcătorul tuturor,
celor ce au fost făcute și vor avea să fie,
Dumnezeu egal cu Tatăl după ființă,
după fire, după putere,
după formă și după înțeles
și niciodată despărțit de Tatăl după durată.
Cum provine din El ? Ca glasul din cuvânt.
Cum ia trup ? Ca și cuvântul scris.
Din cele înalte m-am pogorât la cele smerite
și m-am întristat în Mine însumi,
și am plâns pentru neamul oamenilor,
întrucât caută pilde străine
aduc înțelesuri, lucruri și cuvinte dintre cele omenești,
socotind să înfățișeze prin ele firea dumnezeiască,
fire pe care nimeni dintre îngeri sau oameni
n-a putut să o vadă sau să o numească.
Căci cum ar putea numi cineva pe Creatorul tuturor ?
Fiindcă toate lucrurile și cuvintele
s-au ivit la porunca lui Dumnezeu.
Căci El a pus nume lucrurilor Lui
și fiecăruia un nume propriu.
Dar nu le-a pus El însuși tuturor,
și a dat înseși făpturilor Sale puterea
de-a da lucrurilor numele.

Și fiecare numește și e numit altfel.

Dar numele Lui nu ni s-a făcut niciodată cunoscut,
decât numai că e "Cel ce este, Dumnezeu negrăit", cum a spus
(Ieșirea III, 14).

Dar dacă e negrăit, dacă nu are nume,
dacă e nevăzut, dacă e ascuns,
dacă e neapropiat, dacă e singur mai presus de cuvânt,
dacă e mai presus de cugetarea nu numai omenească,
ci și a minților nemateriale

(căci a pus întunericul ca un ascunziș" (Ps. XVII, 12)

și dacă toate celelalte de aici sunt ale întunericului

și numai Acela ca lumina e în afara întunericului,

cum introduci vreun înțeles privitor la El ?

Sau L-ai văzut în realitate separat ?

Pe unde și cum ai străbătut întunericul

și te-ai despărțit singur de toate făpturile ?

Iar dacă acestea nu sunt ale tale, ci ale Altuia,

mă întreb, minunându-mă, ale cui sunt ?

Și te întreb să aflu :

Sunt ale vreunui înger din cei nemateriali ?

Dar nu știi că ei au și fețele

și picioarele, acoperite

de aripile lor dumnezeiești, în chip sfielnic și smerit ?

Și ce vei înțelege prin aceste aripi,

dacă nu nesuportarea de către ei

a slavei neapropiate ?

Căci nu privesc firea, ci slava slavei.

Sau te întreb să-mi spui : cărui om i-a fost dat aceasta ?

Lui Ioan sau marelui Pavel.

Dar unul strigă și vestește tuturor

că nu poate să-i dezlege nici măcar

cureaua sau nasturii încălțămintelor,

iar celălalt că s-a suit la al treilea cer (II Cor. XII, 2),

și după aceea a fost răpit în rai.

Oare ți-a spus numai ție, ceva deosebit,

ceea ce ai ascuns și acum voiește să vestești ?

Noi nu l-am auzit pe Pavel

spunând în scris nimic despre aceasta.

Ci și el zice cu voce tare :

"Am auzit cuvinte, pe care nu pot să le spun" (II Cor. XII, 4).

Și că "Dumnezeu locuiește în lumina neapropiată" (I Tim. VI, 16).

Deci Ioan nu dezleagă nasturele

și nu e vrednic să dezlege nici măcar cureaua,

iar Pavel n-a putut spune cuvintele ,

pe care le-a auzit, spunând că sunt negrăite.

Cine e deci nenorocitul acela care a pătruns în Dumnezeu

și rămânând nears de lumina neapropiată

și ajungând în mijlocul casei,

a privit firea dumnezeiască,

ca să îndrăznească să ne spună

ceva mai mult ca Ioan și Pavel ?

Cine nu se va cutremura și nu va jeli

orbirea și întunecarea celor ce grăiesc și născocesc acum

erezia cu adevărat străină,

care rostogolește în prăpastie

pe toți cei ce întreabă și sunt întrebați de acestea.

Căci fie că despart Cuvântul prin raționament,
fie în realitate,
săvârșesc o greșeală rea
căzând în erezie, în amândouă felurile.
Căci separarea în realitate produce o tăiere a Cuvântului,
iar separarea numai prin raționament produce o amestecare
fără o distincție a Lui.
Tremură deci, omule, învață să te cunoști pe tine,
vorbește despre tine, spunând tot ce vrei !
Poate vei striga și tu ca David, care zice :
"Minunată este înțelepciunea
și cunoștința despre mine, Dumnezeu meu" (Ps. CXXXVIII 7).
Dar părăsește curiozitatea
și leapădă blasfemia cuvintelor tale.
Spune întâi, cum ne mântuim noi,
apoi spune și cum te-ai mântuit tu,
ca să nu te arăți învățându-ne numai prin cuvânt,
ci să ne faci mai râvnitori prin fapte.
De nu voiești să te osândești pe tine însuși
și să te judeci, ca nefăcând ceea ce spui
- și aceasta pentru că pui preț prea mare pe cuvinte
fără să le dai un fundament -
pune mai întâi piatra temeliiilor.
Căci nu se clădește o zidire în aer.
împlinește poruncile lui Hristos, ale Pietrei,
ale Ziditorului dumnezeieștii Biserici,
ale dreptcredincioșilor, al oilor cuvântătoare.
Lucrează și vorbește zidind pe Piatră,
mai bine zis zidește-te și pe tine pe Piatră.
Acesta e și Păstorul, Acesta e și Ziditorul,
Acesta să-ți fie și temelia vieții.
Ce trebuință e de acoperiș înainte de temelie ?
Întâi trebuie clădirea, apoi acoperișul,
fapta întâi, apoi contemplarea.
De ce vrei să bei vinul înaintea zdrobirii strugurilor ?
Acesta nu e vărsat într-o bute veche.
De ce vrei să culegi spicele înainte de-a semăna,
și să le predai altora în zadar ?
De voiești, vino, nu te abate din cale,
ci învață-ne adâncimea judecăților
privitoare la noi : cum reușesc unii
care poate sunt răi și nu știu de Dumnezeu,
și cum alții nu reușesc, dar știind de Dumnezeu
și fiind cunoscuți numai de Dumnezeu,
își poartă sărăcia cu mulțumire,
iar alții bogați se poartă în chip rău, cu nerecunoștință ;
alții răpind și nedreptățind
socotesc că slujesc prin aceasta pe Dumnezeu.
Învață-ne și alte multe pe care le vezi în fiecare zi,
căci oamenii lucrează și pățimesc,
iar Dumnezeu, Ziditorul tuturor, îi rabdă.
Nu cumva pare El nedrept privirii celor nedrepti,
sau celor mici la suflet ca mine ?
Spune, învață-ne despre judecata dumnezeiască,
despre ceasul și ziua aceea,
în care toți ne vom înfățișa goi

Scaunului de judecată al lui Dumnezeu și al Mântuitorului
și vom lua plata meritată
pentru faptele, cuvintele, convorbirile
și gândurile noastre de aici.
Spune cine va fi cu îndrăzneală acolo,
și cine se va rușina pentru faptele sale ?
Ai de grăit lucruri nesfârșit despre acestea.
Apoi privește și creațiunea,
căci vei afla și în ea alt abis.
Privește cerul, soarele și stelele,
privește la pământul devenit la porunca, lui Dumnezeu
maica și mormântul nostru.
Ajuns aci, vorbește și despre moarte,
filosofează despre aceasta multe și trebuincioase,
folositoare și prietenilor și rudeniilor,
bogaților și celor slăviți.
Și-ți va ajunge să vorbești despre acestea
cu toți, ție, care le explici.
Și aceasta îți va folosi după moarte.
Apoi privește lumea celor legați de pământ,
soiurile tuturor animalelor ce se află în ea,
formele diferite de păsări
și glasurile lor, până și al micilor vrăbiuțe,
întinderile mării, mărimea și marginile ei,
minunează-te, înspăimântă-te și le exprimi cu uimire :
"O, adâncul bogăției și al cunoștinței dumnezeiești,
o, înțelepciune a Ta, Dumnezeule atotmilostiv !"
Vino apoi și te strânge de la cele din afară,
adună-ți mintea, cugetă-te pe tine,
mai bine zis, gândește la ale tale și la tine.
Căci văzându-le, vei afla în cele văzute,
în fiecare, un învățător al virtuții tale,
sau o patimă ce oglindește răutatea ta.
Din mărimea și frumusețea creaturilor
poți cunoaște necuprinsa înțelepciune a lui Dumnezeu
și războiul spiritual
pe care l-a știut de mai înainte Făcătorul tuturor
și pe care ca un șarpe îl vei pricinui cu dibăcie,
aruncându-l ca un venin al răutății.
Să alergi ca un cal pe calea cea dreaptă,
dar nu necheza de pofa păcatului.
Să te faci o pisică ce pândește șoarecele,
dar nu răpește nicidecum cele ale aproapelui,
nici nu fură partea proprie fraților.
Dar și prin șoarece alungă toți șoarecii potrivnici,
departe de casa ta !
Să nu te faci lup, dar alungă lupii.
Mai bine zis să te faci câine al Stăpânului
și să sufli toată mânia ta împotriva acelor
și să mergi pe urmele Stăpânului tău.
Și până vei afla, până vei atinge ușa Stăpânului,
să nu te întorci înapoi
și să te faci pradă fiarelor sălbatice.
Imită iepurele, dacă nu poți imita câinele
și dobândește drept adăpost pe Hristos ca piatră.
Și te ascunde acolo unde nu este frică.

Sau urcă-te ca elefantul pe munți,
scăpând din mâinile vânătorilor,
sau zboară ca frumoasa vrabie
și sări peste toate cursele !
Socotește ca aripi sfânta iubire,
fără de care nu vei putea trece nicăieri.
Imită asinul purtând pe Creator,
Fă-te și bou care trage plugul dumnezeiesc
și sapă brazda dulce a Cuvântului.
Imită toate, afară de cele contrare !
E rea vulpea care trăiește cu fățarnicie.
Altceva fiind și altceva arătându-se,
căci ea se preface moartă ca să răpească ceva.
E cumplit ursul, căci de-a primi vreo lovitură de suliță,
nu încetează să-și răzuie rana lăsată de ea
până nu moare din pricina ei.
E rău porcul care mănâncă fără să se sature ;
e rea gângania care sfredelește chiar și urechile.
Au toate în ele unele rele, dar de vrei să le studiezi
și să te silești să te ferești de ele,
vei afla adevărata înțelepciune.
Căci umblând pe calea dreaptă, vei merge spre cele bune,
și împreună cu toate, te vei cunoaște pe tine însuși.
Și întrebându-te eu, îmi vei spune :
Cuvântul ce mi-l grăiești îl înțeleg și eu.
Este el și în tine, și trece și la mine,
sau te lasă pe tine gol de cuvânt ?
Tu vei zice : Știu că a venit și la mine
și este întreg cu tine, ca și înainte.
Cum deci despărțindu-se de tine, a venit la mine,
și rămâne întreg în tine, nedespărțindu-se de tine ?
Spune-mi aceasta și lasă acum pe Dumnezeu,
ca să nu tremure toată zidirea și să se prăbușească
și să nu zdrobească trupul tău îngroșat
și să frângă sufletul tău devenit trupesc
și să facă arșă pe foc mintea ta
care umblă în gol după nimic.
De fapt, nici în realitate, nici prin cugetare (prin raționament)
nu se împarte Cuvântul neîmpărțit.
Căci cel închis înăuntrul casei,
având mintea umblând afară,
nu a fost părăsit fără minte în casă,
ci este numaidecât cu ea și afară.
Deci cum vei numi astfel de despărțire ?
O vei numi reală sau prin cugetare (prin raționament) ?
Dacă prin cugetare (prin închipuire), cum e întreagă afară,
iar de e reală, cum este înăuntrul casei ?
Dar ce valoare are această pildă
pentru cuvântul cel mai presus de minte și de cugetare ?
Căci trimis din Tatăl, Cuvântul s-a pogorât
și s-a sălășluit întreg în pântecul Fecioarei
și a fost întreg în Tatăl și întreg în pântecul ei,
întreg în totul. El Cel neîncăput,
care necomprimat, nemișorât, a intrat în întregime
și rămânând neschimbat, a luat chip de rob
și născându-Se, S-a făcut om în toate,

trecând prin pântece și ajungând în lume,
apoi iarăși înălțându-se întreg acolo de unde nu s-a despărțit.
Ai putea îndrăzni să spui că acestea s-au săvârșit
fie prin cugetare, fie în mod real,
acestea care sunt de negrăit
tuturor îngerilor, arhanghelilor și întregii firi create ?
Ele pot fi înțelese în mod adevărat, dar nu se pot spune nicidecum,
nici nu se înțeleg desăvârșit cu mintea.
Cum e Dumnezeu și om și omul e iarăși Dumnezeu,
și fiind Fiul Tatălui, întreg nedespărțit de El,
s-a făcut și Fiu al Fecioarei și a ieșit în lume
și a rămas, cum s-a spus, neîncăput de toți
Prin cugetare sau în realitate ? Spune !
Fără îndoială, vei tăcea acum.
Căci chiar dacă ai voi să spui, mintea nu-ți va da cuvânt
și limba ta vorbăreață va rămâne tăcută.
Iar dacă vei voi să spui că firea dumnezeiască este o realitate,
spune și cum e, căci eu nu știu.
Slavă Ție, Tată și Fiule și Duhule Sfinte,
dumnezeire neîmpărțită prin fire.
Ție ne închinăm în Duhul Sfânt
toți care avem Duhul ca unii ce L-am primit de la Tine
și văzând slava Ta, nu o cercetăm cu curiozitate,
ci vedem în El (în Duhul)
pe Tatăl cel nenăscut și pe Cuvântul născut, ieșit din Tine.
Deci ne închinăm Treimii neîmpărțite și neconfundate
într-o unică dumnezeire și stăpânire și putere. Amin.

XXII

Mulțumire unită cu reflexiunea teologică ; și despre numirile
date harului dumnezeiesc, deduse din lucrări

Care este, Stăpâne al tuturor, taina cea nouă,
pe care ai arătat-o mie, risipitorul și desfrânatul ?
Care este taina mare pe care o văd înlăuntrul meu,
dar n-o înțeleg, și-mi este acoperită ?
Căci se vede ca o stea ce-mi răsare de departe
și se face ca un soare mare
ce nu are măsură sau greutate sau margine în mărire.
Raza lui apare întâi mică, apoi se arată ca o flacăra mare
în mijlocul inimii mele și în măruntaiele mele,
învârtindu-se des și aprinzând toate
cele dinlăuntru ale mele și aprinzându-le pe toate.
Și iată ce-mi spunea și mă învăța
pe mine care nu știam nimic și căutam să aflu :
„Eu sunt steaua cea dulce, de care ai auzit
că răsare din Iacob, nu te îndoii,
și mă arăt ție, ca soare răsărind de departe,
care este lumina neapropiată tuturor dreptilor
în existența viitoare și în viața veșnică.
Eu mă arăt ție și ca rază și mă fac văzut și ca lumină
arzând, fără să te mistui, patimile inimii tale
și spălând cu roua dulceții și a harului meu dumnezeiesc murdăria ta
și stingând cu totul jarul trupului, al plăcerilor păcatului.
Și lucrez prin iubirea mea de oameni
toate câte le-am făcut în toții sfinții.
"Miluiește-mă pe mine intristatul, îndură-te de mine, necăjitul

nu te mânia pe mine, care voiesc iarăși să-ți grăiesc
Cum ești stea din Iacob, Tu Cel cu totul neîncăput ?
Și cum te faci aceasta tuturor până acum ?
Și cum te arăți răsărind și ca soarele,
Tu, Cel ce nu ești nicăieri și pretutindeni, mai presus de toată
zidirea
și propovăduit ca nevăzut tuturor ?
Și cum Te faci și rază și nu te faci văzut ca flacără
și arzi materia, fiind nematerial prin ființă!
Cum răcorești și speli murdăria trupului meu,
fiind întreg foc neapropiat și nesuportat de îngeri ?
Cum Te împletești cu materia stricăcioasă a trupului meu
și Te amesteci în chip neamestecat cu sufletul omenesc,
făcându-Te prezent în chip neamestecat în tot trupul,
Tu, Cel neprihănit, și mă indumnezeiești întreg
Spune-mi. Și nu mă alunga întristat și necăjit".
"O, ce îndrăzneală, ce nebulie, ce cuvinte nebunești !
Cum nu tremuri să pui atât de îndrăzneț aceste întrebări ?
Cum nu simți cele ce le cunoști,
ci îndrăznești să vorbești cu Dumnezeu ca unul ce-L ispitești ?
Și te faci că Mă întrebi cele ce le știi
și voiești să le scrii, arătând tuturor cunoștința ta ?
Totuși de răbd fiindcă sunt de oameni iubitor
și te învăț iarăși, spunându-ți acestea astfel:
Eu sunt de neexprimat prin fire, neîncăput,
fără lipsuri, neapropiat, tuturor nevăzut,
de neatins, de nepipăit, neschimbat prin ființă,
singur, în Totul unic și singur cu toți
cei ce Mă cunosc pe Mine în întunericul vieții.
Dar sunt în afară de lumea întreagă, în afară de cele văzute,
în afară de lumina simțită, de soare și întuneric,
de locul chinurilor și al înfricoșatei osânde
în care au căzut robii îngâmfați,
care și-au înțepenit grumazul împotriva Mea, a Stăpânului.
Eu sunt Nemișcatul, căci unde nu sunt de față,
ca să ocup un loc prin mutare ?
Dar sunt și pururea Mișcător în mod necircumscris.
Căci unde vei veni căutându-mă ca să mă afli ?
Cerul a fost adus la existență ca nimic prin cuvântul Meu,
soarele, luna și pământul le-am făcut ca un mic lucru trecător,
la fel, celelalte câte le vezi.
Îngerii aduși la existență de Mine înainte de acestea,
Căci numai gândind să aduc Puterile la existență,
îndată s-au ivit cântându-Mi stăpânirea.
Dar tu, cel ce te afli jos, în exil,
unde au căzut toți neascultătorii dintâi,
Adam și, împreună cu el, Eva, întâia ta maică
și diavolul cel rău, care i-a amăgit pe aceia,
unde e întunericul adânc, unde e prăpastia cea mare,
unde sunt șerpii care vă mușcă mereu călcâiele,
unde e plânsul, tânguirea, neîncetata jale,
unde e toată suspinarea, grija și întristarea,
și vă stăpânește pe toți moartea și stricăciunea,
spune-mi cum șezi, cum stai fără grijă, nepăsător ?
Cum nu te îngrijești de relele ce le-ai făcut în lume
și nu dai toată atenția numai pocăinței

și nu te silești să o arăți ca sinceră
și să întrebi despre ea cu multă rugămintă
și nu cauți cu grijă cum să reușești în ea,
ca să poți lua prin ea, din iubirea Mea de oameni,
marea iertare a păcatelor tale ?

Ci neinteresându-te de aceasta, cercetezi cele mai presus de fire,
cauți să afli cele ale cerului, mai bine zis nici acestea,
ci-Mi cercetezi firea Mea, a Celui ce-am adus la existență,
precum s-a spus, cerul și toate ca pe nimic
și voiești să afli cele despre Mine,
cum nici un altul nu le știe.

O, minune, o adâncă năzuință a omului !

Chiar de te-am disprețuit, te voi lăuda iarăși,
pentru că și tu ești opera și făptura Mea.

Cum după ce ai fost făcut din pământ, din lut, din țărână,
și ești ținut în el și viețuiești cu el,

pe toate le socotești nimic, le vezi ca o umbră

și treci peste toate și Mă cauți pe Mine ?

Cum voiești să vorbești despre Mine, să povestești despre Mine,
să Mă vezi pe Mine, de e cu putință, toată viața.

Nu voiești să guști nici somn, nici mâncare; nici băutură

nu voiești să te îngrijești nici de îmbrăcămintea trupului

Ci socotești ca niște arbori și ca niște lemne

ce se ridică la marginea drumului

toate cele slăvite în lume.

Voiești să treci peste ele ca peste nimic pe calea vieții

fără să întorci spre ele nici ochiul cugetării

și, nelăsând nici ochii sufletului să privească spre ei,

Mă închipui numai pe Mine și nu te gândești decât la Mine

și Mă iubești pe Mine ca nimeni dintre cei ce sunt ca tine.

Căci acum inima ta se bucură atât de mult de numele Meu.

Cine auzind vorbindu-se de multe ori de Mine

a lăcrimat ca tine din suflet, gândindu-se numai la Mine?

Cine a căutat cu sârguință să afle cuvintele Mele

și poruncile Mele dumnezeiești; și să le păzească ?

Cine M-a socotit ca tine Dumnezeu mai presus de toate

și a dorit îndată să-Mi slujească numai Mie

și, de aceea, a nesocotit atât pe părinții, frații și casă

pământ, rudenii, vecini și prieteni

și a venit atât de mult la Mine

ca și când n-ar fi cunoscut niciodată pe vreunul din aceștia,

nici n-ar fi cunoscut pe pământ pe vreun om în lume,

ci ar fi fost ca unul ce-a intrat într-o țară și într-o cetate

străină,

privind pe toți ca vorbitori ai unei limbi străine și barbare

și ar fi trăit și s-ar fi simțit astfel între cunoscuții obișnuiți

și între prietenii proprii, între stăpânitorii și bogații lumii ?

Acestea sunt pentru cei nesimțiți simple vorbe fără importanță,

dar pentru Mine, care le înțeleg, sunt mari și înalte.

Deci cine dintre cei mari ai pământului,

sau dintre cei ce spun că domnesc și împărătesc

sau dintre cei ce sunt urmașii dumnezeieștilor Mei Apostoli,

a înțeles acestea, sau a putut să le păzească,

ca păzind poruncile Mele și legea Mea,

să vadă pe toți ca unul, rudenii și străini,

la fel pe bogați și săraci, slăviți și lipsiți de slavă,

pe cei puternici ca pe cei umiliți,
Cine e cel ce a judecat fără patimă, privindu-i cu blândețe ?
De voi afla în lume vreun suflet păzind acestea,
mai ales în neamul și în ziua de acum,
îl voi slăvi deopotrivă cu Apostolii și cu proorocii
și va ședea împreună cu Mine la venirea Mea,
Căci va judeca și atunci cu dreptate ca și pe pământ
și va dobândi slava de judecător al morților și viilor.
Acestea și celelalte împreună cu ele
e bine să fie căutate, ținute și păzite întocmai cu toată puterea ;
nu cerceta firea Mea, fiu al omului,
nici energiile (lucrările) Mele, ale Duhului Sfânt;
nu cum se arată soarele, cum se vede steaua
arătându-se de departe și trecând peste munți,
iar când se ascunde de ochii tăi,
pricinuindu-ți supărare și tristețe nemângâiată
să nu te miri cu curiozitate, nici să nu cercetezi,
Căci când socotești că nu ți se mai arată,
se ivește înăuntru, în inima ta
și-ți prilejuiește pe neașteptate, uimire și bucurie.
De aceea când ți se arată ca flacăra și ți se face văzut ca rază și foc,
căci nici aceasta nu e bine.
Crede că sunt lumină cu totul fără formă,
întreagă, simplă, necompusă, neîmpărțită prin fire,
cu neputință de cercetat, apropiată în chip neapropiat.
Căci sunt văzut cu adevărat după capacitatea fiecărui om,
îmi schimb forma, dar nu suport Eu însumi aceasta,
ci cei ce mă privesc, se învrednicesc să mă vadă așa.
Altfel nu pot (să Mă vadă), nici nu Mă încap în ei
și, de aceea, unii și aceeași uneori văd soarele,
când au mintea curățită,
alteori steaua, când se află în întunericul și în noaptea acestui
trup
și foc și rază Mă face căldura iubirii lor.
Căci, când se aprinde în tine jarul iubirii,
atunci și Eu văzând râvna inimii tale,
mă aflu unit cu el și aduc lumina
și mă arăt ca foc, Eu care am produs focul prin cuvânt,
Iar virtuțile sufletului sunt ca o materie,
pe care învăluind-o lumina dumnezeiască a Duhului,
aceasta primește numele materiei,
pentru că Duhul nu are un nume propriu în oameni.
Când, deci, omul se pocăiește și plânge,
atunci și Duhul se numește apă și de fapt El curățește.
Căci unit cu lacrimile spală toată murdăria.
Iar când plânsul stinge mânia inimii
prin conlucrarea Lui, se numește blândețe.
Dar iarăși când mânia aceasta se aprinde prin Duhul
împotriva necredinței, El se numește râvnă.
Și iarăși El se numește pace și bucurie
când le dăruiește pe acestea celui ce plânge.
El face atunci să se ivească în inimă un izvor de bucurie,
din care curge afară din suflet
toată compătimirea și mila de toți
dar mai ales de cei ce vor să se pocăiască și să se mântuiască.
Căci pe toți îi miluiește și cu toți aleargă,

cu toți conlucrează, pe toți îi susține și cu toți compătimizește,
unindu-se în sufletul lor cu voința lor.
Și încredințând mintea lor despre frumusețea pocăinței,
își îndoiește iubirea față de ei.
I se zice și smerenie, făcând pe omul care a gustat dulceața Lui
și a văzut frumusețea luminii Lui să vadă toate ale lumii,
dar sufletul său și trupul propriu
și toată fapta sa, ca nimic.
Cunoscând acestea, nu Mă mai ruga
să-ți vorbesc despre acestea și să ți le explic în amănunte.
Căci sunt de nespus prin fire și cu totul de netâlcuit,
de negăit oamenilor, necunoscute și îngerilor
și cu totul de neînțeles prin ființă oricărei alte făpturi.
Caută să cunoști numai cele ale tale,
sau mai bine zis pe tine însuși.
Și atunci vei cunoaște, că Eu sunt
cu totul de neînțeles,
fiind împreună și iubind numai pe cei ce Mă iubesc
și-și amintesc cu căldură de poruncile Mele
și nedând vreun preț mai mare la ceva din cele curgătoare.
Cu ei voi fi și voi vorbi
acum și în vecii vecilor. Amin.

XXIII

Precizări teologice despre dumnezeirea necuprinsă și că firea
dumnezeiască fiind necircumscrișă, nu e nici înăuntru, nici în afara
totului, ci înăuntru și în afară, ca una ce e cauza tuturor ; și că
numai prin minte dumnezeirea poate fi sesizată în mod insesizabil, ca
razele soarelui de către ochi

O, Treime, creatoare tuturor,
o, Dumnezeule, unic pentru unic,
necircumscriș prin fire,
necuprins în slavă,
de netâlcuit prin opere,
neschimbat în ființă !
O, Dumnezeule, viață a tuturor,
Cel mai presus de toate.
O, începutul Cuvântului fără de început,
Dumnezeul meu, Cel mai presus de început,
care n-ai fost făcut niciodată,
ci ești fără să ai început.
Cum Te voi afla întreg pe Tine,
care mă porți înăuntru Tău ?
Cine îmi va da să Te am pe Tine,
pe care Te port înăuntru meu ?
Cum ești și în afara fapturilor,
cum ești iarăși și înăuntru lor
și nu ești nici înăuntru, nici în afara lor ?
- "Ca necuprins nu sunt înăuntru,
dar ca cuprins nu sunt nici afară,
iar fiind nescris împrejur,
nu sunt nici înăuntru, nici afară.
Căci înăuntru cui ar fi Creatorul ?
Dar spune-mi, iarăși, cui ar fi exterior?
Toate le port înăuntru (Meu),
ca Cel ce susțin toată zidirea.

Dar sunt exterior tuturor, fiind despărțit de toate,
Căci cum n-ar fi Creatorul exterior tuturor creaturilor?
Dar eu care exist înainte de toate
și le umplu toate ca Cel ce sunt plinătatea,
cum n-aș fi, dacă le-am creat,
în toate creaturile Mele ?
De fapt sunt pretutindeni,
în totul, ca Cel supraplin
și umplu toate, ca Cel ce le-am creat pe toate.
înțelege cele ce-ți spun !
Nu Mi-am schimbat locul, creându-le,
nu M-am unit cu cele create,
căci fiind necircumscris, unde vei spune că sunt ?
(Nu ți le spun acestea trupește,
ci înțelegându-le cu mintea).
Dar căutându-Mă duhovnicește,
Mă vei afla necircumscris,
iar prin aceasta ca nefiind nicăieri,
nici înăuntru, nici în afară,
deși sunt pretutindeni și în toate
în mod nepasiv și neamestecat.
În sensul acesta sunt în afară de toate,
pentru că am fost și înainte de toate.
Dar să lăsăm creațiunea
aceasta pe care o vezi,
pentru că nu participă la Cuvântul
și cu dreptate nu are nici o rudenie cu Cuvântul,
fiind lipsită de toată mintea.
Să privim deci viețuitoarea înrudită
cu Cuvântul înțelepciunii.
Această viețuitoare fiind înrudită
ca minte cu înțelepciunea
și ca un cuvânt cu Cuvântul, deși e creată,
are o părtășie cu Creatorul,
ca una ce este după chipul
și asemănarea Creatorului.
Cine este această viețuitoare de care vorbesc ?
E viețuitoarea rațională între cele neraționale.
Ea e îndoită, unind cele sensibile și cele cugetătoare.
Ea fiind în centrul creaturilor
e singura care cunoaște pe Dumnezeu
și numai ei îi este Dumnezeu sesizabil în mod insesizabil prin minte
și i se face văzut în mod nevăzut
și avut în mod neavut".
- "Cum e Dumnezeu prins și de neprins ?
Cum e amestecat și neamestecat ?
Cum ? Spune-mi, explică-mi acestea !"
- "Cum îți voi explica, cele de neexplicat ?
Cum îți voi spune, cele de nespuse ?
Totuși, ia aminte și-ți voi spune :
Soarele își face razele să lucească
(îți vorbesc de cel sensibil,
căci pe celălalt încă nu l-ai văzut).
Deci vezi razele acestuia
și ele sunt sesizabile de ochii tăi,
Dar lumina ochilor tăi

e unită cu ochii tăi.
Dar spune-Mi Mie care te întreb :
Cum este lumina
unită cu razele ?
E o unire (amestecare) neamestecată,
sau se confundă între ele ?
Știu, îmi vei spune că sunt neamestecate
și le mărturisim totodată neamestecate.
Și-mi vei spune că lumina e sesizabilă
de ochii deschiși și bine curății.
Dar aceeași lumina, de-ți închizi ochii,
îți este îndată insesizabilă,
iar pentru orbi ea nu există
însă există pentru cei ce văd.
Și când apune, îi părăsește
și pe aceștia ca pe orbi.
Căci noaptea ochii oamenilor nu o văd.
Deci sufletul privind prin ochi vede lumina,
dar când lumina nu e de față,
sufletul se află în întuneric.
Însă când ea răsare,
atunci vede întâi lumina,
iar în lumină pe toate.
Dar având lumina, nu o ai,
O ai pentru că o vezi,
dar nu o poți apuca
sau prinde în mâinile tale.
Ți se pare peste tot că nu ai nimic.
Dar întinzi palmele tale,
lucește soarele în ele
și socotești că-l prinzi.
Aceasta o spun când zic că-l ai.
Dar le strângi deodată iarăși pe acestea
și vezi că nu-l ții.
De aceea spun iarăși că nu ai nimic.
Cele simple se prind în mod simplu,
dar strângându-le, nu se rețin
Chiar dacă această lumină
e înțeleasă corporală prin fire
când se vede soarele,
totuși ea este de netăiat.
Deci spune-mi cum o vei introduce în casă ta ?
Și cum o vei putea ținea ?
Cum vei apuca ceea ce nu se poate prinde
și cum o vei dobândi întreagă :
prin împărțire sau ca tot ?
Cum vei lua o frântură
și o vei ascunde în sânul tău ?
Fără îndoială, îmi vei spune,
aceasta nu se poate întâmpla nicidecum.
Deci chiar firea acestui soare pe care Creatorul !-a creat
ca luminator cu cuvântul și prin poruncă,
ca să lumineze tuturor celor din lume,
nu o poți exprima și cerceta în întregime,
deși e corp, căci, desigur că nu e necorporal.
Deci te întreb : cum e cuprins în mod necuprins,

și se amestecă în mod neamestecat
și văzându-se prin raze
și luminându-te prin acestea.
deși îl vezi limpede,
te orbește mai degrabă ca întreg ?
Dar nici lumina ochilor tăi
nu-mi poate spune ce este
cum nu poate vedea fără lumina a altceva
și se unește cu toată lumina,
dar vede ca lumina toate.
Ea rămâne cu totul nepasivă,
fiind distinctă de alte lumini,
dar e și unită
ca lumină întreagă cu lumina.
E o unire produsă în mod negrăit,
dar o lasă neamestecată cu ele,
Iar distincția (între ele)
e de asemenea neînțeleasă.
Dar atunci cum poate fi cercetată firea tuturor ?
Cum îmi spui că vei explica lucrările Lui ?
Cum mi le poți spune, cum le poți tâlcui ?
Cum le poți înfățișa prin cuvânt ?
Primește-le toate prin credință !
Căci credința nu se îndoiește.
Credința nu e nehotărâtă.
Toate sunt cum ți le spun
și toate îți apar clare.
Creatorul tuturor,
firea și înțelepciunea dumnezeiască
nu e nicidecum ceva din toate,
nici în toate; căci cum ar fi
Cel ce nu e nimic din toate,
ci e cauza tuturor.
Dar e pretutindeni și în toate
și le umple toate în întregime,
prin ființă, prin fire,
și la fel prin ipostas.
Dumnezeu e pretutindeni, dăruind viață.
Căci ce a fost adus peste tot la existență
care să nu fi fost adus de El,
de la musculița și de la pâna de păianjen ?
Spune-mi, de unde a primit acesta firul lui ?
El care nu toarce, dar țese mereu fără oboseală,
adunând mai înțelept ca toți pescarii și păstorii
firele și legându-le de departe !
El care la urmă țese în aer ca o cursă mreajă ei
și șezând, așteaptă prada,
ca să vadă de se va prinde în ea
venind de departe vreo musculiță ?
Cel ce prin providență
se întinde până la acestea toate,
cum nu este în toate,
cum nu este cu toate ?
Da, El este în mijlocul tuturor,
dar este și în afara tuturor.
El însuși este lumina spirituală,

ce luminează sufletele,
este Cel ce nu apune,
căci unde s-ar ascunde Cel ce umple toate ?
Iar dacă tu nu-l vezi pe Acesta,
cunoaște-te pe tine că ești orb
și în mijlocul luminii,
umplut întreg de întuneric.
Căci se arată celor vrednici,
dar nu se face văzut în plinătatea Lui
ci se face văzut în chip nevăzut
ca raza soarelui singură (fără soare).
Și e sesizabil lor,
dar nesensibil ca ființă.
Raza se face văzută,
dar soarele mai degrabă orbește.
Raza lui îți este sesizabilă,
dar, cum am spus, în mod insesizabil.
Datorită acestui fapt, zic deci :
cine-mi va da ceea ce am ?
Cine îmi va arăta
întregul a ceea ce văd ?
Căci văd raza,
dar nu văd soarele.
Iar raza nu ți se pare
și nu ți se arată drept soarele ?
Văzând-o pe ea, totuși doresc să văd pe Născătorul ei.
Și văzând așa, zic iarăși :
Cine-mi va arăta pe Cel ce-L văd ?
Sau iarăși, având toate razele înăuntrul casei,
spun iarăși : unde voi afla izvorul razelor ?
Dar raza este iarăși în mod clar
ca alt izvor în mine.
O, minune străină !
Strălucește soarele sus,
dar raza soarelui se arată și ea
ca alt soare în pământul meu,
și al doilea este cu adevărat și el
asemenea celui dintâi.
Avându-l pe acesta, spun că am (soarele),
dar văzându-l pe celălalt de departe
strig iarăși : Cine-mi dă pe Cel ce-L am ?
Căci nu s-au tăiat unul de la altul
și nu sunt despărțiți de tot,
dar sunt distanțați în mod negrăit.
Față de întreg, cât am ?
Un grăunte sau o scânteie !
Și caut să dobândesc totul,
deși am, fără îndoială, totul.
- Cum totul, ce spui ?
Tu râzi de mine, ca de cei fără minte,
încetează să râzi de mine, nu spune :
am totul, când n-am nicidecum nimic.
Cum, ce vrei să spui ? Mă uimești !
- Ascultă și-ți voi spune iarăși :
Cugetă la un ocean mare
și la mările mărilor

și închipuie-te cu mintea
în abisul abisurilor !
Deci dacă stai în față lor,
pe marginea acestor mări.
mi-ai putea spune cu dreptate
că vezi apa lor,
chiar dacă nu o vezi întreagă.
Căci cum ai putea-o vedea întreagă,
o dată ce e pentru ochii tăi nemărginită
și pentru mâinile tale de necuprins ?
Desigur, tu vezi atât cât vezi,
dar dacă te-ar întreba cineva :
vezi toate mările ?
vei răspunde : nicidecum.
Și le ții tu toate în palmă ?
Nu, vei zice, căci cum aş putea ?
Țar dacă te-ar întreba iarăși :
nu le vezi pe acestea deloc ?
Ba da, vezi spune, văd și pot ținea puțin
din apa mării.
Deci, care e apa pe care o ții tu în mână ?
Tu ai toate abisurile adunate în mână ta
(fiindcă nu sunt despărțite între ele)
Chiar dacă nu le am toate, ci puțin din ele,
Față de toate, câtă ai ?
O picătură, vei spune.
Deci nu le ai toate, deși le ai unite.
Așa îți spun și eu ție,
că având nu am nimic
și că sunt sărac, deși văd
o bogăție adunată în mine.
Când sunt sătul, atunci flămânzesc
și când sunt sărac, atunci sunt bogat
și când beau, atunci însetez.
Băutura e foarte dulce ;
și o gustare potolește toată setea
milioanelor de oameni,
totuși însetez pururea să beau,
trecând mereu peste orice sete.
Poftesc să am totul
și să beau, de e cu puțință,
toate abisurile deodată.
Dar cum aceasta e cu neputință
îți spun că totdeauna însetez,
deși este în gura mea apă,
curgând, țâșnind, revărsându-se totdeauna peste margini.
Dar văzând adâncurile (abisurile),
socotesc că nu beau nimic,
dorind să am totul;
și având cu îmbelșugare totul
în mâinile mele,
sunt mereu sărac,
deși am unit
cu puținul, în mod neîndoielnic, totul.
Căci marea e unită cu picătura
și adâncurile adâncurilor

sunt unite și ele cu aceasta.
Deci având o picătură,
le am toate unite cu ea.
Căci picătura aceasta
care-ți spun că o am,
e întreagă netăiată,
cu totul de neatins, de necuprins,
la fel de necircumscrisă,
cu totul greu de văzut,
fiindcă e Dumnezeu întreg.
Deci, dacă e așa,
pentru mine raza dumnezeiască,
ce voi socoți că am (având-o) ?
Având-o cu adevărat, nu am nimic.
Pe de altă parte iarăși îți voi spune :
Soarele ne strălucește de sus, din înălțime,
coborând prin raze.
Mai bine zis, atingându-mă o rază
urc alergând în sus
ca să mă apropii de soare
Dar când mă apropii bine
și par să-L ating,
raza scapă din inimile mele
și îndată orbesc
și le pierd pe amândouă :
soarele și raza.
Deci cad din înălțime
și șezând plâng iarăși
și caut raza de mai înainte.
Dar aflându-mă eu în această stare,
spintecând tot întunericul nopții,
soarele, trimite din înălțimea cerului ca o frânghie.
Apucând-o eu repede,
o strâng, voind să o țin ca și când ar putea fi prinsă.
Dar ea nu poate fi prinsă.
Totuși o țin fără să o prind și urc,
Iar urcând astfel,
urcă cu mine și raza
și trec dincolo de ceruri
și de cerurile cerurilor
și iarăși văd soarele mai presus de acestea.
Fuge El ? Nu-mi dau seama.
Stă ? Nu știu.
Deocamdată înaintez, deocamdată alerg,
deocamdată nu-L, pot ajunge.
Trec peste înălțimea, înălțimilor,
dar când trec, pe cât mi se pare, peste toată înălțimea,
îmi dispare din mâini raza
împreună cu soarele.
Și iarăși, sufăr, nenorocitul de mine,
căderea în iad.
Acest lucru, această faptă
se întâmplă celor duhovnicești.
Trăiesc o cursă neîncetată de sus în jos și de jos în sus.
După ce cad, aleargă în sus,
când aleargă, se opresc.

Când cineva e culcat întreg jos,
atunci e întreg sus.
Și când străbate cerurile,
E legat iarăși de cele de jos.
Începutul cursei e sfârșitul ei
și sfârșitul, începutul.
Desăvârșirea e fără sfârșit,
iar începutul e iarăși sfârșit.
Cum e sfârșit ? Cum a spus Grigorie în chip teologic :
"Illuminarea este sfârșitul (împlinirea)
tuturor celor dorite ;
lumina dumnezeiască este
odihna a toată contemplarea (vederea)".
Cel ce a ajuns să o vadă aceasta,
se odihnește de toate
și se desparte de creaturi,
căci îl vede pe Creatorul acestora.
Iar văzându-L pe Acesta,
este în afara tuturor,
singur cu Cel Singur
și nu mai vede nimic
din toate cele văzute și cugetate,
Vede Treimea singură.
Iar despre cele ale Acestora șir să se tacă,
pentru că nu se văd decât neclar
și se înțeleg numai în parte.
Căci te-ai tulburat auzind de cele
dinăuntru celor văzute ?
Iar de te-ai tulburat de acestea,
cum nu voi părea că născocesc,
lămurindu-ți cele din afara lor ?
Căci cele dumnezeiești sunt cu totul de negrăit și de netâlcuit.
Și la fel cele din ele,
chiar dacă cuvântul grăiește,
silit de dorința de-a vorbi
despre lucrurile dumnezeiești și omenești.
Dar lăsând cele dumnezeiești
și spunând ceva despre cele ale noastre,
îți voi arăta prin cuvânt
calea, apoi mă voi opri.
Cunoaște-te că ești îndoit
și ai urechi îndoite,
sensibile și înțelegătoare,
pentru că și sorii sunt îndoșiți
și la fel lumina e îndoită,
sensibilă și spirituală.
De-i vezi pe aceștia, vei fi om,
cum a fost creat omul la început.
Dar dacă vezi soarele sensibil,
însă nu și pe cel spiritual,
ești, neîndoielnic, pe jumătate mort.
Iar cel pe jumătate mort,
este și un cadavru nelucrător în toate.
Căci dacă cel ce nu vede sensibil, e nelucrător,
cu atât mai mult cel ce nu vede
lumina spirituală a lumii

este mort și mai rău ca un mort.
Căci mortul este fără simțire.
Dar cel ce-a murit într-o trăire simțitoare,
câtă durere nu va avea.
Mai bine zis el va fi ca unul ce moare
plin de durere pentru veci.
Dar cei ce văd pe Creatorul,
cum viețuiesc în afară de toate ?
Ei viețuiesc în afară de toate,
dar sunt în mijlocul tuturor ;
și sunt văzuți de toți
și toți văd că n-au simțirea celor prezente.
Căci sunt în mijlocul tuturor,
dar dincolo de simțirea tuturor.
Ei nu ajuns în afară de toate,
căci fiind alipiți de cele nemateriale,
sunt nesimțitori față de cele sensibile.
Ochii văd printr-o simțire nesimțitoare.
Cum ? Spune-mi ! Voi spune îndată.
Precum văzând focul, nu arzi,
așa văd ochii în mod nesimțitor.
Tu vezi focul și natura lui
și vezi de asemenea flacăra lui,
dar nu simți durerea (arderii lui),
ci ești în afara lui
și văzându-l, nu arzi,
rămânând în simțirea lui nesimțitor.
Sau cum vei spune acestei simțiri altfel ?
Căci nu arzi fără să simți.
Și totuși vezi prin simțire.
Același lucru cugetă că se întâmplă
și celui ce privește duhovnicește.
Privind mintea toate fără patimă,
le distinge nepătimaș,
observând o frumusețe armonioasă,
dar fără vreo poftă.
Deci focul este frumusețea,
iar atingerea e pofta.
De nu te atingi de foc,
oare vei simți durerea ? Nicidecum.
La fel mintea, văzând aurul,
fără a-l pofti, îl va privi ca pământ;
iar slava, nu ca slavă,
ci ca pe o formă a nălucirii
ce apare în văzduh ;
și bogăția o va socoti
ca pe niște lemne în pustie,
ca pe niște frunze culcate.
Dar pentru ce să încerc să explic acestea
și să le tâlcuiesc ?
Dacă nu l-ai cunoscut prin cercare,
nu vei putea să le înțelegi.
Iar neputând să le înțelegi, vei spune ;
Vai, cum nu le știu pe acestea, vai, cât de departe sunt
de cunoștința acestor bunuri !
Și te vei sili să le cunoști

ca să câștigi un nume de cunoscător.
Iar dacă nu te cunoști pe tine însuși,
cum ești, cine ești,
cum vei cunoaște pe Creator,
cum te vei numi credincios
și cum te vei chema om,
câtă vreme ești fiară sălbatică ?
Vei fi ca o oarecare ființă nerațională
sau și mai rău decât aceasta,
dacă nu cunoști pe Cel ce te-a creat.
Mai mult : cine, necunoscându-L pe Acela,
va îndrăzni să spună că este ?
Căci nu este.
Cum ar fi o dată ce e lipsit de rațiune ?
Iar cel lipsit de rațiune
se află în treapta animalului lipsit de rațiune.
Dar dacă se va lăsa păstorit de alți oameni,
Va fi, desigur, mântuit.
Însă dacă nu voiește, ci umblă, prin munți și prăpăstii,
va fi pradă fiarelor sălbatice
și ca un miel pierdut.
Fă acestea și cugetă,
și nu te pierde, omule !

XXIV

Prin cele ce le mărturisește prin scris în acest cuvânt, arată
adâncimea smereniei sale ; și înaintând, o prezență spre învățătura
celui ce a atins un anumit grad de desăvârșire și s-a învrednicit de
astfel de revelații, imitând și în aceasta pe dumnezeiescul Pavel,
care s-a declarat pe sine păcătos și nevrednic să se numească Apostol

Îngăduie-mi, Hristoase, să-Ți sărut picioarele !
Îngăduie-mi să-Ți îmbrățișez mâinile,
mâinile care au zidit prin cuvânt
mâinile care au zidit toate fără să obosească !
Îngăduie-mi să mă satur fără săturare de acestea.
Îngăduie-mi să văd fața Ta, Cuvinte
și să mă bucur de frumusețea Ta negrăită
și să contemplan înfățișarea Ta și să mă desfățez de ea ;
înfațișare negrăită, înfațișare nevăzută.
Îngăduie-mi totuși să spun
lucrările ei, dar nu ființa !
Căci Tu ești întreg mai presus de fire,
mai presus de toată ființa (creată),
Dumnezeul și Ziditorul meu.
Iar strălucirea slavei Tale dumnezeiești
se face văzută nouă ca lumină simplă, ca lumină dulce,
se descoperă ca lumină, se unește întreagă,
cum socotesc, cu noi toți, robii tăi,
E lumina văzută duhovnicește de departe,
dar lumina aflată, totodată, înăuntrul nostru.
E lumina care susură ca apa și arde ca focul,
în inima în care pătrunde neîndoielnic.
E lumina de care am cunoscut,
Mântuitorule, sufletul meu ticălos și smerit,
cuprins, aprins și mistuit !
Căci focul pătrunzând în firea așchiilor uscate,

cum nu le va arde, cum nu le va mistui,
cum nu le va pricinui suferințe de neocolit ?
Totuși, o dată ce l-ai aprins,
dă-mi mie, Mântuitorule, puterea să-l exprim.
Căci el îmi arată chipul negrăit al frumuseții negrăite
și mă desfată cu ea și produce în mine
flacăra de nesuportat a dorului.
Căci cum voi suporta, cum voi răbda, cum voi purta
și cum voi exprima această mare minune,
săvârșită în mine, risipitorul ?
Dar nu pot nici să o tac, Dumnezeuul meu
și să acopăr cu adâncurile uitării
faptele ce le-ai săvârșit și le săvârșești în fiecare zi
cu cei ce te caută mereu cu căldură
și aleargă la Tine prin pocăință.
Căci nu voiesc, ca ascunzând talantul,
ca o slugă vicleană, să fiu osândit cu dreptate,
ci descoperind această minune
și faptele milei Tale, le spun tuturor
și le istorisesc prin scris generațiilor de după mine, Dumnezeuul meu.
Ca aflând marea milă a Ta,
pe care ai arătat-o și o arăți față de mine,
risipitorul de mai înainte, singurul cu totul, necurat,
cel ce a păcătuit mai mult ca toți,
să nu șovăie nimeni, ci mai degrabă să dorească,
și să nu se teamă, să vină cu bucurie ;
să nu-i fie frică, ci mai degrabă să îndrăznească
văzând oceanul, iubirii Tale de oameni,
să alerge și să cadă la Tine și să plângă ;
și așa luând omul dezlegare de greșelile lui,
să zică întru sine, cu adevărat, Dumnezeuul meu :
"Dacă Ziditorul a avut milă
de acest atotrău și atotviclean și atotrisipitor,
care a păcătuit mai mult ca toți oamenii,
cum nu mă va milui și mai mult pe mine,
care am păcătuit cu oarecare reținere
și n-am călcat toate poruncile ?
Deci ca să știe mulțimea păcatelor mele,
le spun aici, fără îndoială, nu toate, Cuvinte,
- căci sunt nenumărate, mai multe ca stelele,
mai multe ca picăturile ploii
și ca nisipul mării, ca mulțimea valurilor mișcate de vânt -
ci pe cele ce le poartă cartea conștiinței
și le cuprind în memoria amintirii.
Pe celelalte numai Tu le știi număra.
M-am făcut ucigaș, auziți toți,
ca să plângeți cu compătimire,
iar modul cum, l-am lăsat de a-l spune,
ca să nu lungesc cuvântul.
M-am făcut, vai, adulter (desfrânat) cu inima
și sodomit cu fapta și cu dorința.
M-am făcut și curvar, vrăjitor și stricător de copii.
Am jurat și am jurat strâmb,
am fost lacom, fur, mincinos,
nerușinat, răpitor, vai mie,
bârfitor, urător de frați, foarte invidios,

iubitor de arginți, obraznic
și am săvârșit orice alt fel de răutate.
deci, credeți-mă, vi le spun acestea ca adevărate
și nu din născocire, nici din viclenie.
Deci cine, auzindu-le acestea, nu se va îngrozi
și nu se va minuna de îndelunga Ta răbdare, iubitorul de oameni ?
Cine nu se va înspăimânta și nu va zice :
Cum nu s-a crăpat pământul, refuzând să poarte
pe spatele lui pe acest ticălos
și nu l-a aruncat de viu în iad ?
Cum de n-a căzut trăsnet de sus
și nu a nimicit pe acest călcător de porunci ?
Cum nu s-a scufundat cerul
și nu s-au stins soarele și stelele
peste cel ce le-a disprețuit astfel ?
O, ce mare e răbdarea Ta, Mântuitorule, se va spune,
și bunătatea și mila Ta !
Aceste fapte ale mele, prea ticălosul,
sunt cu adevărat mai presus de toată iertarea.
Tot cel ce le va auzi, va striga :
Cum l-a lăsat pe acesta judecata viu ?
Cum fiind ea dreaptă, l-a lăsat să fie
măcar o clipă în pământul celor drepti ?
Și dacă ar socoti poate că eu am scris minciuni,
dă-i lui iertare, ca un îndurător,
că nu cunoaște îndelunga Ta răbdare, Mântuitorule
și adâncul fără fund al iubirii Tale de oameni ;
și, de aceea, auzind de nebunia faptelor mele,
a rostit cu dreptate această judecată.
El spune : "Dacă judecata l-a lăsat pe acesta neosândit,
atunci nu va mai fi judecată".
Dar de fapt, tocmai pentru că vei judeca,
arăți acum o îndelungă răbdare, Dumnezeul meu.
Căci voiești mântuirea tuturor
și de aceea aștepti pocăința lor,
pe cea prin fapte, din dreapta Ta răbdare.
Căci e propriu Celui drept să nu lovească pe cei ce cad,
ci mai degrabă să le întindă mâna.
Aceasta făcând-o Tu, Bunul Meu Stăpân,
nu ne-ai părăsit și nici nu ne vei părăsi vreodată.
Viața e o luptă pentru toți oamenii,
dar toți oamenii sunt robii Tăi, ai Creatorului.
Avem aici, mari și mici,
ca vrăjmași neîndurați, pe căpeteniile întunericului.
Deci dacă nu ne vei întinde Tu mâna,
ci îi vei lăsa pe aceia să ne stăpânească,
unde va fi dreptatea, unde iubirea Ta de oameni ?
Căci ne-am făcut robii aceluia,
prin hotărârea noastră, prin voința noastră.
Dar Tu ai venit ca să ne răscumperi
cu sângele Tău neprihănit și cinstit.
Si ne-ai adus Tatălui, Dumnezeul meu, ca dar.
Văzându-ne însă astfel, vrăjmașul nu ne poate suporta.
El nu-și poate stăpâni pizma ce-o are,
ci răcnește împotriva noastră ca un leu (I Petru V, 8),
și umblând în jurul nostru și scrâșnind din dinți,

caută cu cruzime pe cine să înghită.
Dar pe cei ce-au fost atacați de fiara aceasta neîmblânzită
și, primind loviturile ei, zac rănite de ea,
nu-i vei milui, Hristoase al meu,
nu-i vei compătimi mai degrabă ?
Nu vei aștepta însănătoșirea lor,
ci îi vei lovi și-i vei zdrobi cu totul ?
Și vei omori pe unii ca aceștia cu desăvârșire ?
Dar ți-o spun și eu că e drept să faci aceasta,
căci deși aceștia nu au fost luați în stăpânire fără voie,
ci s-au predat pe ei de bună voie,
totuși, această fiară vicleană, apărătoare dibace a răului,
neîmblânzită și dispunând de mijloace diferite,
fățărește chipuri prietenoase, ca un prieten,
căutând să mă prindă și să mă vâneze întreg,
arătându-mi ca plăcută viața văzută
și așa mă lipsește de cea spirituală.
Mă fură prin simțuri de bunătațile adevărate de acum.
și mă jefuiește de bogăția celor viitoare,
Altceva se arată prin înfățișarea din afară
și altceva este ceea ce ascunde în el, Mântuitorule,
Dacă oamenii, învățând acest meșteșug,
pregătesc vicleșuguri prin fățarnicie,
ce nu face născocitorul răutății ?
Cum nu amăgește mai ales pe cei tineri,
cum nu înșeală pe cei fără răutate,
lipsiți cu totul de experiență, cu totul nevicleni,
cel ce prin alegere s-a făcut Satană și vicleanul
și născocește cu meșteșug toată viclenia ?
Pe toți îi amăgește și-i rănește,
nimenea n-a scăpat din mâinile lui,
nici de săgețile lui, nici fără să fi gustat
și să nu fi fost rănit de veninul din ele.
Toți am păcătuit (Rom. III, 23) și ne-am lipsit, Hristoase,
de slava Ta, negrăită și dumnezeiască.
De aceea, Te rugăm să ne mântuiești în dar
și să ne îndreptezi prin harul și mila Ta,
pe care ai vărsat-o acum cu îmbeșugare peste mine
și despre care nu preget a vorbi și a scrie.
Căci cum aș putea să primesc în tăcere
cele ce-mi vin în fiecare ceas, Dumnezeuul meu,
și se săvârșesc în mine, netrebnicul ?
De fapt, ele sunt cu adevărat de negrăit,
necuprinse, mai presus de minte, mai presus de cuvânt.
De aceea, cum le-aș spune și cum le-aș exprima ?
Dar neputând suporta tăcerea, voi grăi acum :
Tu ești Dumnezeu cel fără de început, necreat, unic,
în Fiul și Duhul, Treime Sfântă.
Tu ești necuprins, neapropiat.
Ziditorul zidirii văzute și spirituale
și Domnul și Stăpânul ei,
mai presus de ceruri
și de toate cele din cer.
Tu singur ești Făcătorul cerului, singur Stăpânitorul,
singur purtând toate cu porunca Ta
și susținând toate numai cu voia Ta.

Ai în jurul Tău zeci de mii de îngeri,
și mii de mii de arhangheli,
nenumărate tronuri și domnii.
Ai Puteri, Heruvimi și Serafimi cu ochi mulți,
Căpetenii și Stăpânii și mulți alți slujitori și prieteni.
Ai slava mai presus de slavă,
încât nu îndrăznește vreunul din aceștia
să privească fără frică spre ea, Dumnezeuul meu,
nici nu pot să suportе când se arată
strălucirea fulgerătoare a feței Tale.
Căci cum va putea făptura privi
pe Făcătorul întreg, să-L înțeleagă întreg ?
Socotesc că aceasta nu e nicidecum cu puțință.
Dar Făcătorul se arată și se face văzut
și se face cunoscut și făptura îl cunoaște atât cât El voiește.
El se face văzut de ea și ea îl vede atâta
cât îi dă Făcătorul să-L vadă
Căci dacă a fost adusă la existență de Tine, Dumnezeuul meu,
de la Tine are și existența și puțința de-a Te vedea
și de a-Ți sluji Ție fără pată.
Tu ești mai presus de toate căpeteniile,
dar ele sunt împrejurul Tău, Dumnezeuul meu.
Iar noi jos, în groapa cea mai de jos
- și înțeleg prin groapă nu lumea văzută,
ci întunericul păcatului -,
în groapa vicleniei, în groapa întunecată,
groapă și mormânt în cel mai de jos loc,
pe care Soarele nu-l poate lumina.
Căci El este în afară de lumea văzută
și de noaptea lumii viitoare a păcatului,
care stăpânește acum pe cei ce cad nebunește în păcat,
iar în viitor îi va ține pe cei morți legați în vecii vecilor.
Dintre aceștia, cel dintâi sunt eu, Hristoase al meu,
care am fost ținut și scufundat în ea,
dar care aflat în sânul cel mai de jos al ei,
am strigat : Miluiește-mă pe mine !
Căci ajuns la cunoștința răutăților mele,
fiindcă am cunoscut unde am căzut prin ele,
pentru care am și plâns, vărsând cu durere,
ploi de lacrimi din ochii mei,
m-am pocăit din toată inima
și am strigat cu strigăte negrăite,
Și auzind din negrăita înălțime
pe cel ce zăcea în adâncul cel mai de jos,
în întunericul nemărginit, nesfârșit în nemărginirea lui,
părăsind Puterile dimprejurul Tău,
și trecând peste toate cele văzute,
și coborât acolo unde zăceam eu,
și luminând îndată, ai alungat întunericul,
m-ai ridicat prin suflarea Ta dumnezeiască,
m-ai pus pe picioare pentru a urma poruncile Tale,
m-ai cucerit cu frumusețea Ta și m-ai rănit cu iubirea,
m-ai preschimbat întreg.
Și am văzut fața Ta și m-am înfricoșat,
deși mi s-a arătat binevoitoare și apropiată.
Frumusețea Ta m-a scos din mine

și m-a umplut de uimire, o, Treime, o, Dumnezeu meu
Căci trăsăturile cele Trei sunt în fiecare
și cele Trei sunt o față, Dumnezeu meu,
Care se numește Duh (Ioan IV, 24), Dumnezeu tuturor.
Tu deci, Te-ai arătat mie, netrebnicului.
Cum nu m-aș fi cutremurat și nu m-aș fi simțit
că mă scufund și mai jos decât unde eram
și că sunt acoperit iarăși de întuneric,
că vreau să mă ascund de Tine, Cel ce este tuturor de nesuportat ?
Dar aceasta am făcut-o eu din frică,
Tu însă, Dumnezeu meu, și mai mult m-ai învăluit,
și mai mult m-ai îmbrățișat, și mai mult m-ai strâns
la sânul slavei Tale, Dumnezeu meu,
înăuntrul ciucurilor veșmântului Tău,
adunându-mă întreg și acoperindu-mă cu lumina Ta
și făcându-mă să uit de cele văzute
și de plăcerile păgubitoare ce mă stăpâneau înainte.
O, adâncul tainelor, o înălțime a slavei,
o, urcuș, o, îndumnezeire, o bogăție,
o, strălucire negrăită a celor spuse !
Cine o va putea cuprinde în cuvinte,
sau va înțelege mărimea slavei ?
Și cel ce n-a văzut cele ce ochiul nu le-a văzut
și n-a auzit cele ce urechea nu le-a auzit
și la inima omului s-au suit (I Cor, II, 9),
cum va crede celui ce scrie despre ele ?
Și chiar dacă ar crede, cum ar putea
vedea prin cuvânt cele ce ochiul nu le-a văzut ?
Cum ar primi, cum se cuvine, prin auz
cele ce nu le-a auzit niciodată urechea oamenilor,
ca să cugete bine despre ele
și să poată ajunge la înțelegerea lor,
o dată ce e cu neputință
să fie înțelese chiar de cei ce văd frumusețea și chipul lor,
care le sunt fără chip și neînțelese
tuturor celor ce se arată, ca să ți-o spus iarăși ?
Cine ar încerca să le dea chip prin rațiune,
ar cădea departe de adevăr
și ar fi amărât de născociri și năluciri,
văzând și povestind chipuri mincinoase
ale raționamentelor sale și ale minții proprii.
Căci precum fiecare își închipuie
iadul și pedepsele de acolo, așa cum voiește,
dar nimeni nu știe cum sunt,
așa cugetă și despre bunătățile acelea din ceruri
de toți necuprinse și nevăzute.
Ele sunt cunoscute și văzute
numai de cei cărora li le descoperă Dumnezeu,
după măsura vredniciei fiecăruia,
măsură a credinței, a nădejzii și a dragostei,
măsură a păzirii poruncilor Domnului.
Iar măsura sărăciei duhovnicești este alta,
e măsura desăvârșită, care nu e nici mică, nici mare.
Căci Dumnezeu urăște extremele, nu pe nedrept,
ci cu dreptate, ca pe unele ce nu sunt drepte,
Fiindcă cea mai mică e despărțită de dreptate

prin negrijă sau chiar prin disprețuire,
și rămâne în mod cuvenit și drept fără folos :
iar cea care nu e mică, ci mare,
duce la trufie pe cel ce o are
și vatămă pe toți cei ce au de-a face cu el.
Măsura dreaptă este smerenia,
care-l face pe om nici să nu deznădăjduiască de sine,
nici să nu-și închipuie că e cineva pe Lume
mai rău ca sine în fapte nebunești,
și de aceea îl face să plângă mereu și să se tânguiască
și să disprețuiască toate cele văzute.
Căci aceasta este dovada plânsului pentru Dumnezeu.
ce vine din adâncul sufletului.
Iar dacă se alipește cineva de ceva din cele văzute,
el arată că nu s-a cunoscut pe sine întru simțire,
nici n-a luat frică de judecata dumnezeiască
și de focul veșnic, în inimă,
nici n-a dobândit smerenia desăvârșită.
Și de aceea cade și de la vederea
și de la darul bunătăților aceloră,
pe care nici un ochi al oamenilor nu le-a văzut.
Să ne grăbim deci toți să aflăm smerenia,
harul fără nume al sufletelor noastre,
care nu are nici un nume, dar când e trăită
dă un nume vestit celor ce o au.
Hristos e blând, smerit cu inima,
iar cel ce a dobândit-o, L-a cunoscut pe El.
Care prin El are smerenia,
mai bine zis el este smerenia.
Sufletul care caută slavă de la oameni,
nu are această smerenie.
Iar cel ce are cât de puțin o părere despre sine,
cum va avea înăuntrul său smerenia ?
Cu adevărat nicidecum ! Vai mie, preaticălosului,
iubitorului de slavă deșartă și de mândrie,
celui ce n-am dobândit nici măcar o virtute
și am străbătut cu nesimțire
toate zilele mele în viața aceasta.
Cine nu mă va plânge, cine nu mă va jeli cu putere,
că am fugit de lume și de cele din lume,
dar cu simțirea nu m-am despărțit de lume ?
Am îmbrăcat schima călugărească
și iubesc cele din lume,
slava, bogăția, plăcerea și desfătărilor.
Port pe umeri crucea lui Hristos,
dar refuz cu totul și nu voiesc
să suport umilirile ei,
ci mă strecor printre oameni slăviți
și voiesc să fiu slăvit împreună cu ei.
O, ce prostie ; o, ce nesimțire !
Sunt vrednic de o îndoită osândă,
Căci după ce am păcătuit mult în viața dinainte,
am făgăduit să mă pocăiesc.
Dar acum arăt ca un păcătos nerecunoscător
pentru toate bunătățile,
ce mi le-a dăruit Dumnezeu

și m-am dovedit ca neîmplinind făgăduințele
și ca un nevrednic de orice iubire de oameni.
Dar, o, Dumnezeul meu, o, Singurule îndurător de mine,
grăbește, vino, întoarce-mă iarăși
la pocăință, la lacrimi, la plâns,
ca să mă spăl și să mă curățesc
și să văd strălucind în mine limpede slava Ta,
pe care dăruiește-mi-o acum și în toți vecii,
mie, care Te voi slăvi cu glas neîncetat,
pe Tine, Făcătorul și Stăpânul veacurilor.

XXV

Despre vederea luminii dumnezeiești de care s-a împărtășit autorul ;
și cum lumina dumnezeiască e necuprinsă de întuneric ; și cum
însălmântat de mărimea covârșitoare a descoperirilor, și-a adus
aminte de slăbiciunea omenească și se osândește pe sine

Cum voi descrie, Stăpâne, fața Ta dumnezeiască,
cum voi exprima vederea negrăită a frumuseții Tale ?
Cum pe Cel pe care lumea nu-L încap, îl va cuprinde sunetul limbii ?
Cum va putea exprima cineva iubirea Ta de oameni ?
Șezând în lumina sfeșnicului ce strălucea
și-mi lumina întunericul și negura nopții,
mi se părea că sunt ocupat în lumină cu o citire,
urmărind cuvinte și cercetând legăturile lor.
Și în vreme ce mă aflam, Stăpâne, ocupat cu acestea,
deodată mi Te-ai arătat de sus cu mult mai mare ca soarele
și-ai strălucit din ceruri până în inima mea.
Toate celelalte le vedeam ca un întuneric adânc.
Iar prin mijlocul lui trecea din ceruri până la mine, nevrednicul,
un stâlp luminos, tăind tot văzduhul.
Și îndată am uitat de lumina lămpii,
am uitat de casa unde mă aflam,
părându-mi-se că șed într-un văzduh întunecat.
Am uitat cu totul și de trupul meu însuși.
Și îți spuneam Ție și-Ți spun și acum din adâncul inimii :
"Miluiește-mă, Stăpâne, Tu singur, miluiește-mă,
pe mine care nu Ți-am slujit niciodată în nici un fel, Mântuitorule,
ci Te-am mâniat din vârsta tinereții.
Am săvârșit toată răutatea trupească și sufletească,
mai mult decât toți oamenii, decât toate dobitoacele,
întrecând toate târătoarele și fiarele sălbatice !
Deci era nevoie să-Ți arăți față de mine mila Ta,
față de cel ce am păcătuit nebunește mai mult ca toți.
Căci ai spus, Hristoase, că nu au nevoie de doctorie
cei sănătoși, ci cei bolnavi (Matei IX, 12).
Astfel, fiind eu tare bolnav și fără grijă,
varsă-Ți marea Ta milă peste mine, Cuvinte !
O, beție a luminii ! O, mișcări ale focului !
O, pătrunderi ale flăcării în mine, nevrednicul,
produse de Tine și de slava Ta.
Iar slava aceasta știu și spun că e Duhul Tău Cel Sfânt,
de-o fire și de-o cinste cu Tine, Cuvinte,
singur de-o ființă, de-o slavă, de-o fire
cu Tatăl și cu Tine, Hristoase, Dumnezeul tuturor.
Ție închinându-mă, Îți mulțumesc că m-ai învrednicit,
să cunosc măcar cât de puțin stăpânirea dumnezeirii Tale.

Îți mulțumesc, că șezând eu în întuneric,
mi Te-ai descoperit Tu însuși, m-ai luminat,
m-ai învrednicit să văd,
lumina feței Tale, de toți anevoie de suportat.
Știu că stăruiam să rămân șezând în mijlocul întunericului.
Dar fiind eu în mijlocul acestuia și acoperit de întuneric,
Te-ai arătat ca lumină, m-ai luminat întreg cu lumina Ta întreagă
și m-am făcut lumină în noapte, eu care eram în mijlocul
întunericului.

Că nici întunericul n-a cuprins deloc lumina (Ioan I, 5),
nici lumina n-a alungat întunericul văzut.
Ci sunt împreună, dar despărțite cu totul, neamestecate,
străine una de alta, cum se cuvine, neamestecate deloc,
dar umplu, cum socotesc, în același loc toate.
Astfel sunt în lumină, aflându-mă în mijlocul întunericului
și iarăși în întuneric, petrecând în mijlocul luminii.
Iată-mă astfel în mijlocul luminii,
cât și în mijlocul întunericului.

Și zic : Cine-mi va da mie să aflu
în mijlocul întunericului lumina pe care acesta nu o poate primi ?
Căci cum ar putea primi (încăpea) întunericul
lumina înăuntru, fără să dispară,
ci rămânând întuneric în mijlocul luminii ?
O, minune înfricoșătoare, văzută îndoit,
prin ochi îndoți, ai sufletului și ai trupului !
Ascultă acum : Îți spun tainele înfricoșătoare
ale unui Dumnezeu îndoit.

A luat asupra Sa trupul meu și mi-a dat Duhul
și m-am făcut și eu Dumnezeu prin harul dumnezeiesc,
fiu al lui Dumnezeu, dar prin adopțiune.

O, ce mare vrednicie, ce mare slavă !
Ca om întristat, mă socotesc un nevrednic
și-mi văd slăbiciunea și suspin
și sunt cu totul nevrednic să trăiesc, cum o știu prea bine,
dar încrezându-mă în harul Lui și văzând frumusețea
ce mi-a dat-o, mă desfățez privind-o.

Deci ca om știu că nu văd nimic din cele dumnezeiești
și sunt despărțit cu totul de cele nevăzute,
dar prin înfiere am fost făcut Dumnezeu
și văd cele neatinse și mă fac părtaș de ele.

Ca om nu am nimic din cele înalte și dumnezeiești,
dar ca miluit acum de bunătatea lui Dumnezeu,
am pe Hristos, pe Domnul, pe Binefăcătorul tuturor.

De aceea, iarăși, Stăpâne, căzând înaintea Ta,
mă rog să nu fiu lipsit de cele nădăjduite în Tine,
de viețuirea, de cinstea, de slava și împărăția Ta.
Ci precum m-ai învrednicit să Te văd acum, Mântuitorule,
așa dăruiește-mi și după moarte să Te văd.

Nu spun cât, Milostive, ci plin de aceeași bunăvoință și iubire,
de mila privirii Tale, cu care mă privești și acum,
să mă umpli de bucuria și dulceața dumnezeiască,
Da, Făcătorule și Formatorul meu,

acoperă-mă cu mâna Ta,
și nu mă părăsi, nu ținea minte răul făcut de mine.
Nu măsură, Stăpâne, marea mea nerecunoștință,
ci invrednicește-mă și pe mine

să umblu neobosit în lumina Ta,
pe calea poruncilor Tale ;
și să predau luminii mâinilor Tale, Cuvinte,
duhul meu, eliberat de vrăjmașii mei,
de întuneric, de foc, de pedepsele veșnice.
Da, Tu cel mare în îndurări, negrăit în milă,
invrednicește-mă să predau mâinilor Tale, sufletul meu,
precum mă află și acum în mâna Ta, Mântuitorule,
Deci să nu-mi împiedice păcatul calea mea,
să nu o întrerupă, să nu-mi smulgă sufletul din mâna Ta,
ci să se rușineze căpetenia cumplită
și stricătoare de suflete,
văzându-mă, Stăpâne, în mâna Ta,
precum nu îndrăznește nici acum să se apropie de mine,
văzându-mă acoperit de harul Tău.
Nu mă osândi, Hristoase, nu mă arunca în iad,
nu arunca sufletul meu în adâncul morții,
fiindcă îndrăznesc să rostesc numele Tău,
ca întinatul, spurcatul, murdarul,
ca să nu se crape pământul
și să mă înghită, Cuvinte, pe mine păcătosul,
chiar dacă nu sunt vrednic nici să trăiesc, nici să vorbesc.
Să nu coboare foc peste mine și să mă mistuie deodată,
încât să nu-mi îngăduie să spun nici „Doamne miluiește.”
Sau să nu vrei să intri la judecată cu mine,
Tu, Cel bogat în îndurări, Cel prin fire de oameni iubitor.
Căci ce voi putea să și spun eu, care nu sunt decât păcat ?
Ce-aș putea spune cât de cât, eu cel osândit,
care am greșit fără măsură din pânțele maicii mele.
și am rămas până acum nesimțitor la îndelunga Ta răbdare,
care am coborât de zeci de mii de ori în adâncul iadului,
de unde m-ai tras prin bunătatea Ta dumnezeiască,
care mi-am murdărit mădulele sufletului și trupului,
ca nici un altul dintre viețuitori ?
Ce-aș putea spune, eu iubitorul nebun și nerușinat de plăceri
vicleanul și perversul prin răutatea sufletului,
care n-a păzit o singură poruncă a Ta, Hristoase ?
Cum mă voi apăra, ce-Ți voi spune,
cu ce suflet voi purta mustrarea Ta, Dumnezeuul meu ?
De vei dezgoli nelegiuirile și faptele mele,
O, împărate nemuritor, să nu le arăți pe ele tuturor,
căci mă cutremur cugetând la faptele tinereților mele,
iar a le spune e un lucru plin de rușine.
Deci de vei voi să le descoperi tuturor,
rușinea mea va fi mai grea decât orice pedeapsă.
Căci cine, luând cunoștință de nerușinările mele,
de nebuniile, de îmbrățișările spurcate,
de faptele mele urâte, în care mă murdăresc și acum,
cine, văzându-le, nu se va îngrozi ?
Cine nu se va cutremura, nu va striga
și nu-și va întoarce îndată ochii
și nu va spune : "Ia-l, Stăpâne, pe spurcatul acesta,
poruncește să i se lege mâinile și picioarele netrebnicului
și să fie aruncat repede în focul întunecat,
să nu mai fie văzut de noi, adevărații Tăi slujitori ! ?"
Cu dreptate, Stăpâne, cu dreptate

vor spune toți aceia aceasta
și Tu însuși vei face aceasta
și voi fi aruncat acolo, eu risipitorul și desfrânatul.
Totuși Tu, care Te-ai pogorât să măntuiești și pe desfrânați,
să nu mă rușinezi, Hristoase, în ziua judecății,
când vei așeza oile Tale la dreapta Ta
și pe mine și celelalte capre la stânga Ta,
ci Lumina nepătată, lumina feței Tale
să ascundă faptele mele și goliciunea sufletului meu
și să mă îmbrace în strălucire,
ca să mă văd așezat cu îndrăzneală
și nesupus rușinii între cei de-a dreapta
și să Te slăvesc pe Tine în vecii vecilor. Amin.

XXVI

Cel ce trăiește încă în necunoștința lui Dumnezeu, e mort în mijlocul
celor ce trăiesc în cunoștința Lui Dumnezeu ; și că pentru cei ce
se împărtășesc cu nevrednicie de taine, trupul și sângele
lui Dumnezeu se fac nesesizate

Acum, Stăpâne, sunt printre cei vii ca un mort
și printre morți, ca unul viu, sau mai netrebnic
decât toți oamenii de pe pământ, pe care i-ai creat, Dumnezeul meu.
Iar a fi mort între toți cei ce viețuiesc potrivit Ție,
mă arată mai rău decât cei ce n-au fost creați.
Pentru că cel ce trăiește între morți viață nerațională ca animalele,
e asemenea cu cei ce nu știu de Dumnezeu.
Iar acesta cum n-ar fi asemenea cu a nu fi ?
Căci chiar dacă mi se pare că te cunosc,
chiar dacă mi se pare că în Tine cred,
chiar dacă mi se pare că Te laud și Te chem
- căci de fapt gura mea grăiește cuvinte ce le-am învățat
și cântă cântări și rugăciuni, pe care le-au alcătuit
cei de odinioară care au primit Duhul Tău -
Spunând acestea și părându-mi-se că fac mare lucru,
sunt nesimțit și în neștiință,
pentru că asemenea copiilor ce nu cunosc înțelesul
cuvintelor ce le-au învățat,
așa și eu, stăruind în rugăciuni, în psalmi și cântări
și laudându-Te pe Tine, singurul Milostiv,
nu primesc simțirea slavei și luminii Tale.
Și precum ereticii care au învățat multe,
socoteau că Te știu, socoteau că Te cunosc,
ba socoteau, nenorociții, că Te și văd, Dumnezeul meu,
așa și eu, rostind multe rugăciuni, multe psalmodii
numai cu limba mea, ba poate și cu inima,
socotesc că am ajuns prin ele la culmea credinței,
că am dobândit toată cunoștința adevărului
și nu mai am nevoie de nimic,
ba chiar că Te și văd pe Tine, Mântuitorule, lumina lumii,
și zic că Te și am prin acestea pe Tine și ești unit cu mine
și socotesc ca mă împărtășesc de firea Ta dumnezeiască (I Petru I, 4).
Și descoperă pentru această părere, parabole și cuvinte în Scriptură,
pe care tâlcuindu-le, le folosesc zicând :
Domnul a spus că cei ce mănâncă trupul Lui
și cei ce beau sângele Lui rămân întru El,
ba și El, Stăpânul, locuiește în ei (Ioan VI, 36).

Spunând-o aceasta, îl vestesc pe Cel necuprins ca și cuprins,
vestesc că în trupul cuprins se află necuprinsul,
că Cel ce nu poate fi apucat, e apucat și văzut.
Și ignorez, nenorocitul de mine,
că în cei ce voiești, Te faci de fapt simțit și văzut și ținut,
Creatorule,
în ceea ce e sensibil și poate fi ținut și văzut;
dar în cei necurați ca mine sau mai degrabă nevrednici,
îndumnezeiești trupul și sângele Tău sensibil
și le faci cu totul de neținut, de nesesizat,
le preschimbă fără schimbare, mai bine zis
le prefaci cu adevărat în duhovnicești, în nevăzute.
Și precum intrai și ieșei odinioară prin ușile încuiate,
și când frângeai pâinea dispăreai din ochii ucenicilor (Luca XXIV, 30),
așa faci și acum trupul Tău duhovnicesc.
Și mie mi se pare că Te am, fie că vrei, fie că nu vrei,
și socotesc că mă cumineci cu trupul Tău
și că mă împărtășesc de Tine
și că sunt ca un sfânt, Hristoase al meu,
și moștenitor al lui Dumnezeu și împreună moștenitor cu Tine
și frate al Tău și părtaş al slavei veșnice.
Prin aceasta mă arăt cu totul nesimțit,
prin aceasta se arată că eu nu cunosc cele ce le psalmodiez
și cele ce le grăiesc, și le meditez și le cânt.
Căci dacă le-aș cunoaște cu adevărat,
aș ști că Te-ai făcut om fără schimbare, Dumnezeul meu,
ca să mă îndumnezeiești întreg pe mine, pe care m-ai luat,
nu ca să rămâi om în grosimea noastră
și să fii ținut în stricăciune, Tu Cel cu totul neapropiat,
Cel ce ești Dumnezeu nestricat și de neprins prin fire.
Dacă aș ști aceasta și aș crede că trupul Tău dumnezeiesc
și sângele Tău cel Sfânt s-au făcut mie, nevrednicul, nesesizat
și foc cu adevărat neapropiat,
m-aș împărtăși cu frică, cu teamă și cu cutremur de acestea,
curățindu-mă mai înainte prin lacrimi și suspine.
Dar, de fapt eu zac în întuneric și rătăcesc în neștiință,
stăpânit, nevrednicul de mine, de o nesimțire totală.
Totuși Te rog, îți cer cu stăruință,
căzând înaintea Ta și chemând și cerând mila Ta :
Caută la mine și acum ca totdeauna, împăratul meu,
arată-mi duioșia Ta, arată-mi compătimirea Ta,
arată-mi că nu iei seamă la păcătoșenia mea, a vameșului,
mai bine zis a risipitorului, a celui ce a păcătuit
față de Tine mai mult decât toată firea
celor necuvântătoare și cuvântătoare.
Căci deși am săvârșit toate fărădelegile în viață,
dar Te mărturisesc pe Tine Dumnezeu și Făcător al tuturor,
și Te măresc ca pe Fiul lui Dumnezeu, de o ființă cu Dumnezeu,
născut din El înainte de toți vecii,
iar în timpurile din urmă din Sfânta Fecioara Maria,
Născătoarea de Dumnezeu ;
din care Te-ai născut ca un prunc și Te-ai făcut om
și ai pătit pentru mine și ai fost răstignit, Mântuitorule,
și ai fost predat mormântului
și ai înviat din morți după trei zile
și Te-ai înălțat în trup acolo de unde nu Te-ai despărțit.

Crezând eu astfel, închinându-mă Ție astfel
și nădăjduind că vei veni iarăși să judeci pe toți,
și să dai fiecăruia, Hristoase, cele de care e vrednic,
să-mi fie socotită credința în locul faptelor, Dumnezeuul meu,
și să nu-mi ceri fapte care să mă îndreptățească deplin,
ci credința însăși să-mi ajungă în locul tuturor faptelor.
Ea să mă apere, ea să mă îndreptățească,
ea să mă arate părtaș al slavei Tale veșnice.
Căci cel ce crede în Mine, ai spus Hristoase al meu,
viu va fi și nu va vedea moartea în veci (Ioan XI, 25).
Dacă deci credința în Tine mântuiește pe cei deznădăjduiți,
iată eu cred, mântuiește-mă, făcând să-mi strălucească
lumina dumnezeiască.
Și arătându-Te, Stăpâne, luminează
sufletul meu ținut în întuneric și în umbra morții.
Dă-mi și pocăință, această băutură a Ta dătătoare de viață,
băutură care înviorează simțurile trupului și sufletului meu,
băutură care mă veselește pururea și-mi dăruiește viață.
Nu mă lipsi de ea, Hristoase, pe mine smeritul și străinul,
care îmi pun toate nădejtile în Tine.

XXVII

Cum trebuie să fie monahul; și care e lucrarea și înaintarea
și urcușul lui

Preferă casa sufletului tău în palat
ca să locuiască în el Hristos și împăratul tuturor.
Fă-o aceasta prin șiroaiele lacrimilor tale, prin strigăte și
tânguiri
prin încovoieri ale genunchilor și prin mulțimea suspinelor,
de vrei monahule, să fii cu adevărat monah.
Și atunci nu ești singur, ci ești împreună cu împăratul,
dar ești totodată singur cum suntem noi,
ca unul ce ești dintre noi
și depărtat de toată lumea ; aceasta înseamnă a fi singur cu
adevărat.
Dar fiind unit cu Dumnezeu și împăratul, nu ești singur,
ci te-ai făcut împreună numărat cu toți sfinții,
împreună viețuitor cu îngerii și împreună locuitor cu dreptii
și împreună moștenitor cu toți cei din cer.
Deci cum va fi singur cel ce are viețuirea acolo,
unde este ceata mucenicilor și cuvioșilor,
unde e ceata proorocilor și dumnezeieștilor Apostoli,
unde e mulțimea nenumărată a dreptilor,
a ierarhilor, a patriarhilor și a celorlalți sfinți ?
Și cel ce are pe Hristos locuind în sine,
spuneți-mi cum poate să se spună că e singur ?
Căci cu Hristos al meu e unit Tatăl și Duhul
și atunci cum se poate spune că e singur cel unit cu Cei Trei ?
Nu e singur cel unit cu Dumnezeu, chiar de se află în singurătate,
chiar de șade în pustie, chiar de e într-o peșteră.
Iar de nu L-a aflat pe Acesta, de nu L-a cunoscut pe Acesta,
de nu L-a primit întreg pe Acesta,
pe Dumnezeu Cuvântul întrupat,
socotesc că nu s-a făcut nicidecum monah.
De aceea, este singur, fiind despărțit de Dumnezeu.
Dar și fiecare dintre noi suntem despărțiți de ceilalți oameni,

suntem toți orfani și singuratici,
chiar de părem că suntem uniți prin împreună locuire
și ne amestecăm întreolaltă prin adunarea multora.
Căci suntem despărțiți cu sufletul și cu trupul.
Adevărul acesta îl arată și moartea.
Căci ea desparte pe fiecare de rudeni și prieteni
și-l face să uite de toți cei iubiți.
Și noaptea și somnul și faptele, din viață
desfac, precum ne dăm seama, unirea celor mulți.
Dar Cel ce a făcut prin virtute
cerul chilia lui și are în ea șezând
pe Creatorul cerului și-L cunoaște și-L vede în ea
și l se închină și e unit pururea cu lumina neapusă,
cu lumina neînserată, cu lumina neapropiată,
de care nu se desparte niciodată,
nu se depărtează deloc, nici ziua, nici noaptea,
nici când mănâncă, nici când bea,
nici în somn, nici pornind la drum, nici schimbând locul,
ci e cu El atât când e viu, cât și când a murit,
mai bine zis e mai limpede împreună cu El
cu sufletul în veșnicie.
Căci cum s-ar despărți mireasa de mire,
sau bărbatul de femeie, cu care s-a unit o dată ?
Spune-mi, nu va păzi dătătorul legii, legea ?
Cel ce a spus : "Și vor fi cei doi un trup" (Gen. II, 24),
cum nu va fi cu femeia un duh ?
Căci femeia este în bărbat și bărbatul în femeie
și sufletul în Dumnezeu și Dumnezeu în suflet.
E o unitate ce se cunoaște în toți sfinții.
Așa se unesc în Dumnezeu cei ce și-au curățit
prin pocăință sufletele în lumea aceasta
și trăiesc ca monahi (în singurătate) fără alții,
cei ce primesc mintea lui Hristos (I Cor. II, 16), care e și gura
și limba cu adevărat nemincinoasă, cu care vorbesc
Tatălui Atotțiitorul, cu care strigă :
O, Părinte, o, împărate al tuturor, o, Ziditorule al tuturor !
Chilia lor e cerul și ei sunt soare.
Și în ei este lumina neapusă și dumnezeiască,
care venind în lume, luminează pe tot omul (Ioan I, 9).
Și ea vine din Duhul Sfânt.
Deci în ei nu este noapte. Cum ? Nu-ți pot spune.
Căci mă înfricoșez, scriindu-ți acestea
și mă cutremur, cugetându-le.
Dar te învăț cum viețuiesc și în ce chip
cei ce slujesc lui Dumnezeu și nu L-au căutat decât pe El,
în locul tuturor, și numai pe El L-au aflat
și numai pe El îl iubesc
și numai cu El s-au unit
și de aceea s-au făcut monahi (singuri),
ca unii ce sunt singuri cu Singurul,
chiar dacă sunt reținuți într-o mulțime foarte numeroasă.
Căci aceștia sunt cu adevărat monahi (singuri),
ca unii ce viețuiesc singuri, ca monahi (singuratici),
fiind singuri cu Dumnezeu și în Dumnezeu cel singur,
goi de toate gândurile și cugetările,
văzând numai pe Dumnezeu într-o minte fără cugetări,

Într-o lumină fixată în ei ca o săgeată într-un zid,
sau ca o stea în cer sau într-un mod cum nu știu.
Totuși, locuind chiliilor lor
ca într-o altă cămară de nuntă luminoasă,
socotesc că petrec în cer,
sau locuiesc cu adevărat, să nu te îndoiești de aceasta.
Căci nu sunt pe pământ, deși sunt ținuți pe pământ,
ci petrec în lumina veacului viitor,
în care locuiesc, în care umblă îngerii,
de care sunt răpite începătoriile și Stăpâniile,
și-și primesc puterea Scaunele și Domniile.
Căci Dumnezeu se odihnește în sfinți,
dar și sfinții viețuiesc și se mișcă în Dumnezeu
umblând în lumină ca pe pământ.
O, minune, ei vor fi după moarte
ca îngerii și ca fiii Celui Prea Înalt,
dumnezei uniți cu Dumnezeu,
deveniți asemenea prin har cu Dumnezeu cel prin fire.
Numai de aceasta sunt lipsiți ei acum,
că sunt ținuți în trup și acoperiți și ascunși, vai, de el,
privind ca niște înlănțuiți în închisoare
Soarele și razele Lui ce intră la ei printr-o deschizătură,
neputându-l cunoaște întreg
sau neputându-l vedea, ieșiți afară,
sau privind limpede spre cer,
Și aceasta este, ceea ce-i întristează,
că nu cunosc pe Hristos întreg, deși îl văd întreg.
Nici nu pot scăpa de lanțurile trupului.
Căci deși s-au eliberat de patimi și de toată împătımirea,
sunt reținuți de singura legătură a trupului.
Cel ce e legat de multe lanțuri
nu poate spera să afle dezlegarea de cele multe.
Dar cel ce a putut să taie cele mai multe din lanțuri,
însă e ținut de unul singur, suferă mai mult ca ceilalți
și se grăbește și caută să se dezlege și de el,
ca să fie liber, ca să umble cu bucurie,
ca să plece în grabă către ținta pe care o dorește,
pentru care se și silește să se dezlege de acest lanț,
Deci să-L căutăm pe Acela,
care singur poate să ne elibereze de lanțuri.
Pe Acela să-L dorim, pe Acela
a cărui frumusețe uimește toată înțelegerea, toată mintea,
rănește sufletul și înaripează iubirea
și le alipește și le unește veșnic cu Dumnezeu.
Da, frații mei, alergați prin fapte spre El.
Da, prieteni, sculați-vă și nu rămâneți în urmă,
da, nu vorbiți împotriva noastră, amăgindu-vă pe voi înșivă !
Nu spuneți : este cu neputință să dobândim Duhul dumnezeiesc.
Nu spuneți, putem să ne mântuim și fără El.
Nu spuneți că se poate împărtăși cineva de El în chip neștiut.
Nu spuneți că Dumnezeu nu e văzut de oameni;
nu spuneți că oamenii nu văd lumina dumnezeiască,
sau chiar că e cu neputință aceasta în timpurile de față.
Nu e niciodată cu neputință aceasta, prieteni,
ci e foarte cu putință celor ce voiesc ;
dar numai celor ce viața le-a produs o curățire de patimi

și le-a făcut curat ochiul înțelegerii.
Dimpotrivă, celor ce murdăria păcatelor le este o orbire,
aceasta îi va lipsi și aici și acolo de lumina dumnezeiască
și nu vă înșelați, îi va trimite în foc și întuneric.
Priviți, prieteni, cât de frumos e Stăpânul !
Nu vă închideți mintea privind spre pământ,
nu vă lăsați stăpâniți de grija lucrurilor și avuțiilor pământești
și de pofta slavei de aici,
părăsind lumina vieții veșnice.
Veniți, prieteni, cu mine, ridicați-vă cu mine,
nu cu trupul, ci cu sufletul și cu inima,
strigând cu smerenie către Bunul Stăpân,
către Milostivul Dumnezeu, singurul de oameni iubitor,
și fără îndoială ne va auzi și ne va milui
și fără îndoială se va descoperi și se va arăta
și ne va arăta lumina Lui strălucitoare.
Pentru ce șovăiți din smerenie, de ce vă leneviți,
pentru ce prețuiți mai mult comoditatea trupului și slava
lipsită de cinste și de slavă, goală și deșartă ?
Pentru ce socotiți viața virtuoasă lipsită de strădanii ?
Nu este așa, fraților, nu este, nu vă amăgiți.
Ci precum cei ce trăiesc în lume și au soție și copii
și doresc și bogăția și slava trecătoare
se străduiesc și aleargă să dobândească obiectul nălucirilor lor,
așa și tot cel ce se pocăiește și tot cel ce slujește lui Dumnezeu
trebuie să se silească și să se îngrijească mereu,
ca să-i fie pocăința bineprimită
și slujirea bineplăcută, desăvârșită.
Și atunci, ajuns într-o intimitate cu Dumnezeu prin acestea,
se unește întreg cu El și-L vede față către față
și capătă îndrăznire către El
pe măsură ce se silește să-I împlinească voia.
Fie să ne învrednicim și noi să facem aceasta,
ca să ne împărtășim de mila Lui împreună cu toți sfinții,
aici, pe cât e cu putință în veacul acesta,
iar acolo să primim pe Hristos întreg
și pe Duhul Dumnezeiesc într-o Tatăl,
în vecii vecilor. Amin.

XXVIII

Despre descoperirea spirituală a lucrărilor sfintei lumini și despre
lucrarea spirituală și dumnezeiască a vieții virtuozitate

Lăsați-mă închis singur în chilie,
lăsați-mă cu Dumnezeu, singurul iubitor de oameni,
retrăgeți-vă, depărtați-vă, lăsați-mă singur
să mor înaintea lui Dumnezeu, Cel ce m-a zidit.
Nimeni să nu bată la ușă, nimeni să nu-mi adreseze vreun cuvânt,
nimeni să nu-mi atragă mintea
de la vederea bunului și frumosului Stăpân,
nimeni să nu-mi dea vreo mâncare, să nu-mi aducă vreo băutură !
Căci îmi ajunge să mor înaintea Dumnezeului meu,
a Duhului milostiv, a Dumnezeului de oameni iubitor,
care s-a pogorât pe pământ ca să recheme pe păcătoși
și să-i introducă cu Sine în viața dumnezeiască.
Nu mai voiesc să văd lumina lumii acesteia,
nici soarele însuși, nici cele din lume,

căci văd pe Stăpânul meu, văd pe împăratul,
văd pe Cel ce este cu adevărat lumină și Creatorul a toată lumina,
văd izvorul a tot binele, văd cauza tuturor,
văd începutul fără de început, prin care au venit toate la existență
prin care toate primesc viață și se umplu toate de hrană
Căci prin voia Lui se fac și se văd toate
și prin voința Lui dispar toate.
Cum voi ieși deci din chilie, părăsindu-L pe El ?
Lăsați-mă să plâng și să jelesc pentru zilele și nopțile
pe care le-am pierdut privind lumea aceasta,
privind soarele acesta, privind lumina
sensibilă și întunecată a lumii, care nu luminează sufletul,
privind o lumină fără de care trăiesc
și cei orbi cu ochii în lumea aceasta, o lumină de care m-am veselit
și eu amăgindu-mă, necugetând că mai este peste tot vreo altă lumină,
care, cum s-a spus, este și viața și cauza existenței a tot ce este
sau va fi vreodată peste tot;
și așa am fost ca un lipsit de Dumnezeu, necunoscând pe Dumnezeul
meu.

Dar acum a binevoit, dintr-o milă negrăită, să mi se arate și să mi
se descoperă mie, nevrednicului
și așa am văzut și am cunoscut cu adevărat
că El e Dumnezeul tuturor,
Dumnezeu pe care nimenea dintre oamenii din lume nu L-a văzut (Ioan I, 4).
Căci este în afara lumii, în afara luminii și întunericului,
în afara văzduhului, a morții, a toată simțirea.
De aceea, văzându-L, am fost ridicat mai presus de simțuri.
Deci cei ce sunteți sub simțuri,
lăsați-mă nu numai să mă închid în chilie și să șed înăuntru,
ci și să sap o groapă sub pământ și să mă ascund în ea,
și să petrec acolo în afară de lumea întreagă
și văzând pe Stăpânul și Creatorul cel fără de moarte,
să aleg moartea din iubire, știind că nu voi muri.
Căci ce folos mi-a venit de la lume ?
Ce câștigă și acum cei ce sunt în lume ?
Cu adevărat nimic, ci vor locui goi în morminte,
și se vor scula goi și vor fi judecați toți
ca lăsând viața adevărată,
sau lumina lumii, adică pe Hristos (Ioan VIII, 12),
au iubit întunericul și au ales să umble în el,
neprimind lumina care luminează în lume,
pe care lumea nu o poate cuprinde, nici n-o poate vedea.
De aceea, va rog, părăsiți-mă și lăsați-mă singur,
ca să plâng și să-L caut pe Acesta,
ca să mi se dea cu împlinire și să mi se arate în bogăție.
Căci nu se face numai văzut, nu se lasă numai contemplat,
ci se și comunică, locuiește și rămâne și este
ca o comoară ascunsă în sân,
pe care cel ce o poartă se îndulcește
și văzând-o se bucură
și crede că toți o văd ascunsă în el.
Dar nu e văzută de toți, nu e atinsă,
nu o poate fura vreun fur,
nu o poate răpi vreun tâlhar, chiar dacă l-ar omorî
pe purtătorul ei.
De vrea să o fure, în zadar se obosește

să răscolească în pungă, să cotrobăiască prin haine,
să o caute dezlegând brâul celui ce o are;
chiar de i-ar tăia pânțele, chiar de i-ar pipăi prin măruntaie,
nu va putea să o ia.
Căci este nevăzută, de neprins în mână,
de neatins, cu totul de nepipăit.
Totuși se lasă atinsă de mâini, dar de ale celor vrednici,
nu de-ale celor nevrednici.
Stă și în palmă.
Dar, o, minune; Ce este ceea ce nu este ? căci nu are nume.
Deci uimit și dorind să o țin,
strângând mâna am socotit că o țin și că o am,
dar mi-a scăpat, neputând să o țin nicidecum în mâna mea.
Și întristat am deschis pumnul mâinii mele
și am văzut iarăși în ea, ceea ce vedeam mai înainte.
O, minune negrăită, o, taină străină !
De ce ne tulburăm în zadar, de ce ne amăgim toți,
de ce rămânem neajutorați în fața acestei lumini,
nesesizate prin simțuri,
noi care, deși dispunem de simțuri, am fost cinstiți cu
rațiunea înțelegătoare ?
De ce privim la toate, la cele stricăcioase,
când avem un suflet nematerial, întreg nemuritor ?
de ce ne mirăm de acestea, într-o nesimțire totală
și prețuim, ca niște orbi, mai mult greutatea fierului ?
și masa mare a acestuia în loc de aurul mic,
sau decât prețiosul mărgăritar, socotind lucru fără valoare
și nu căutăm micul grăunte de muștar,
care e mai de preț decât toate cele văzute
și mai mare decât existențele și creaturile nevăzute ?
De ce nu dăm toate și nu-L dobândim pe Acesta,
de ce voim să avem viața, nedobândindu-L pe Acesta ?
Credeți că e mai bine să murim de mai multe ori, de se poate
și să-L câștigăm numai pe Acesta, micul grăunte !
Vai celor ce nu-L au sădit pe El
în sânul sufletului lor; ei vor flămânzi mult.
Vai celor ce nu-L vor vedea pe El odrăslind,
că vor sta goi ca un copac fără frunze.
Vai celor ce nu cred cuvântului Domnului,
că acesta va crește ca un copac și va întinde ramuri.
Vai celor ce nu ajută cu sârguință și cu paza minții
creșterea de fiecare zi a acestui mic grăunte;
ei se vor păgubi de lucrarea lui,
ca sluga care a îngropat prostește talantul,
cum sunt și eu, lenevindu-mă în fiecare zi.
Dar, o, Treime neîmpărțită, o, unitate neamestecată,
o, lumină în trei ipostasuri. Părinte, Fiule și Duhule Sfinte,
o, Stăpânire și începutul fără de început al începutului.
O, lumină ce nu poate fi numită, ca una ce e cu totul fără nume,
care e iarăși cu multe nume,
ca una ce lucrează toate.
O, slavă cea una și începutul tuturor, stăpânirea și împărăția,
o, lumină care ești și o voință și o gândire și un sfat și o putere,
miluiește-mă, îndură-te de mine, necăjitul !
Căci cum n-aș fi necăjit, cum nu m-aș întrista,
că disprețuiesc și privesc cu nepăsare

atâta bunătate, atâta milă a Ta,
cu nerecunoscătorul și netrebnicul,
umblând atât de fără grijă pe calea poruncilor Tale ?
Dar înduioșează-Te cu milă și așa de mine
și aprinde, Hristoase al meu, căldura inimii mele,
pe care a stins-o moleșeala ticălosului meu trup,
somnia, stomacul sătul și băutura de vin mult.
Acestea au stins cu totul și flacăra sufletului meu
și au uscat izvorul, țâșnirea lacrimilor mele.
Căci căldura naște foc, iar focul iarăși căldură
și din amândouă se aprinde flacăra, izvorul lacrimilor.
De fapt, flacăra odrăsește șiroaie, iar șiroaiele nasc flacăra.
cugetarea la poruncile și la dispozițiile Tale,
atenția la mine însumi, care a luat pocăința ca împreună lucrătoare.
Acestea m-au așezat în mijlocul celor ce sunt și a celor viitoare.
La ele m-a adus stăruirea în cele dumnezeiești,
Și, ca urmare, ieșind deodată din cele văzute,
am fost cuprins de frică, văzând de unde am fost izbăvit.
Vedeam de fapt și înainte cele viitoare, dar de departe,
iar dorind să le văd de aproape, s-a aprins în mine focul dorinței
și pe încetul s-a arătat în chip negrăit o flăcără,
mai întâi în mintea mea, apoi în inimă.
Și din flăcără au țâșnit lacrimile dorului de Dumnezeu
și împreună cu cele din ea s-a ivit o dulceță negrăită.
Dar atunci m-am încrezut în mine,
căci această încredere nu se stinge cu totul.
Și mi-am zis: flacăra arde bine în mine.
Și lenevindu-mă, iar m-am lăsat stăpânit de somn și
de dorința de sărutare a stomacului în chip prostesc.
Și molesindu-mă, m-am folosit cu îmbelșugare de vin.
Nu m-am îmbătat, dar m-am săturat de el.
Și îndată s-a stins această minune înfricoșătoare; dorul din inimă,
această flăcără ce ajunsese până la cer
și ardea în mine cu tărie, dar nu mistuia
firea ierboasă din măruntaiele mele,
ci o prefăcea, o, minune, în flăcără.
Căci iarba atinsă de foc nu era arsă de acesta,
ci focul învăluind iarba
se unea mai degrabă cu ea
și o păstra întreagă nemistuită.
O, putere a focului dumnezeiesc, o, lucrare minunată !
Tu care spargi stâncile și munții numai prin frica de Tine și prin
fața Ta, Hristoase, Dumnezeul meu,
cum îți amesteci cu iarba, ființa dumnezeiască întreagă,
Tu care locuiești, Dumnezeul meu, în lumina cu totul de nesuportat ?
Cum rămânând neschimbat și cu totul neapropiat,
păzești nemistuită firea ierbii,
dar păstrând-o neschimbată, o prefaci întreagă
și rămânând iarbă, se face lumină, dar nu lumina iarbă.
Tu, lumină, Tu unești neamestecat (neconfundat) cu iarba
și iarba se face ca lumina, prefăcută în chip neschimbat.
Nu pot să acopăr cu tăcerea minunile Tale,
nu pot să nu spun iconomia Ta,
pe care ai înfăptuit-o cu mine, risipitorul și curvarul,
Nu suport să nu povestesc tuturor
bogăția de nedesertat a iubirii Tale de oameni, Mântuitorul meu,

Căci voiesc să primească din ea lumea întreagă
și să nu rămână cineva cu totul gol de ea.
Dar mai întâi strălucește, împărate al tuturor, iarăși în mine,
sălășluiește-Te în mine și luminează smeritul meu suflet,
arată-mi limpede fața dumnezeirii Tale
și arată-Te mie în chip nevăzut, Dumnezeuul meu.
Căci nu Te faci întreg văzut, dar îmi apari întreg.
Fiind cu neputință de prins, voiești să mi Te faci și
Te faci întreg sesizabil.
Fiind neîncăput în toate, Te faci cu adevărat mic
și Te faci văzut în inimile mele și pe buzele mele
ca un sân luminos și ca o dulceața,
strălucind și întorcându-Te către mine, o, Taină minunată.
Dă-mi-Te pe Tine astfel și acum, ca să mă satur de Tine,
ca să Te sărut și să îmbrățișez
slava Ta negrăită, lumina feței Tale
și să mă satur și s-o pot transmite și tuturor celorlalți
și mutându-mă să vin la Tine slăvit întreg.
Înfățișându-mă Ție, devenit și eu lumină din lumina Ta.
Și prin aceasta nu mă voi îngriji de aceste multe rele
și voi fi eliberat de teama de-a mă schimba iarăși.
Da, dă-mi aceasta, Stăpâne, dăruiește-mi aceasta,
Tu Cel ce mi-ai dat mie, nevrednicului, toate celelalte în dar.
Fiindcă mai ales de aceasta am nevoie, aceasta e totul.
Căci deși mi Te arăți și acum, deși ai milă de mine și acum,
deși mă luminezi și acum și mă înveți în chip tainic
și mă acoperi și mă păzești cu mâna Ta cea tare
și ești cu mine și pui pe fugă pe draci și-i faci să dispară
și toate mi le spui și toate mi le dăruiești
și mă umpli de toate bunătățile, o, Dumnezeuul meu,
n-am nici un folos din acestea de nu-mi vei da
să trec fără să fiu rușinat prin porțile morții.
De nu va veni căpetenia întunericului și nu va vedea slava Ta
unită cu mine și nu se va rușina întunecatul,
ars de lumina Ta neapropiată
și nu vor fi puse pe fugă împreună cu el
toate puterile potrivnice
văzând semnul peceteii Tale;
și de nu voi trece eu cu încredere în harul Tău,
fără să tremur deloc; și nu mă voi apropia
și nu voi cădea înaintea Ta,
ce folos voi avea de cele ce se întâmplă acum în mine ?
Cu adevărat, nici unul, ci focul lor mă va arde și mai mult.
Deși nădăjduiesc în împărtășirea de bunătățile și de slava veșnică
și doresc să fiu robul și prietenul Tău,
de voi fi lipsit deodată de toate
și de Tine însuși, Hristoase al meu,
cum nu-mi va fi tristețea mai grea ca a necredincioșilor,
care nu Te-au cunoscut pe Tine și n-au văzut
lumina Ta strălucind și n-au cunoscut dulceața Ta ?
Dar dacă voi dobândi, Mântuitorule,
sfârșiturile și cununile acestor arvuni,
sfârșituri și cununi ce le-ai făgăduit, Hristoase,
celor ce-au crezut în Tine,
atunci voi fi fericit și Te voi lăuda pe Tine,
Tatăl și Fiul și Sfântul Duh,

Dumnezeul cel Unul, în vecii vecilor. Amin.

XXIX

Despre descoperirea spirituală a lucrărilor sfintei lumini.
Bunătățile dumnezeiești li se fac vădite numai aceloră cu care s-a
unit Dumnezeu prin împărtășirea Sfântului Duh

De unde vii ? Cum intri
înăuntrul chiliei mele
închisă din toate părțile ?
Acesta este un lucru minunat,
mai presus de cuvânt și mai presus de minte.
Faptul că vii înăuntrul meu
întreg, deodată, și că strălucești
și Te arăți luminos
ca luna în plină lumină,
îmi este neînțeleș și mă lasă
fără grăi, Dumnezeul meu.
Știu că Tu ești Cel ce vii
ca să luminezi pe cei ce șed în întuneric
Și sunt uimit și-mi ies
din cugetare și cuvânt,
văzând o minune străină,
care întrece toată zidirea,
toată firea, orice cuvânt.
Totuși voi spune acum tuturor
cele ce binevoiești să mi le spui.
O, neam întreg al oamenilor,
împărați și căpetenii,
bogați și săraci,
monahi și mireni,
toată limba pământenilor,
ascultați-mă acum
când vă grăiesc, povestindu-vă
mărima iubirii de oameni a lui Dumnezeu.
I-am păcătuit ca nici un alt om din lume.
Și să nu înțeleagă cineva
că spun aceasta din smerenie
Căci am păcătuit cu adevărat
mai mult decât toți oamenii.
Am săvârșit toată fapta păcătoasă
și toată răutatea
ca să ți-o spun pe scurt.
Dar mai știu că m-a chemat
și îndată am ascultat.
Dar unde ai înțeleș că spun
că m-a chemat El ?
Oare la slava lumii,
sau la desfătări și odihnă,
la bogăția sau la prietenia cu cei avuți,
sau la altceva din cele văzute în viața de atei ?
Aceasta e blasfemie.
Am spus că m-a chemat
mai degrabă la pocăință.
Și îndată am urmat
Stăpânului care m-a chemat.
Deci alergând El, eu alergam după El,

fugind El, îi urmam
ca un câine după stăpânul său.
Iar când Mântuitorul se depărta
și se ascundea de mine,
nu deznădăjduiam, nici nu mă întorceam înapoi
ca și când l-aș fi pierdut,
ci șezând în locul în care mă aflam, plângeam,
mă tânguiam și chemam pe Stăpânul ascuns.
Dar lunecând eu astfel și strigând,
mi se arată apropiindu-Se.
Iar văzându-L, săream iarăși
pornind să-L prind.
Și fugind Acela repede,
alergăm cu putere
și de multe ori îl prindeam
apucându-L de ciucurele veșmântului.
Iar Acela oprindu-Se puțin,
mă bucurăm mult.
Și iarăși zburam, și iarăși îl urmăream.
Și așa plecând El și venind,
ascunzându-Se și arătându-Se,
nu mă întorceam înapoi,
nu mă descurajam deloc,
nu încetam să alerg,
nu-L socoteam un amăgitor
sau ca pe Unul care mă ispitea,
ci nevăzându-L, îl căutam
cu toată tăria mea,
Cercetam căile și răspântiile,
unde putea să apară,
mă umpleam de lacrimi
și întrebam pe toți
care L-au văzut vreodată.
Pe cine crezi că spun că întrebam ?
Socotești că pe înțelepții lumii acesteia,
sau pe învățați ?
Nicidecum, ci pe prooroci,
pe apostoli și părinți,
pe înțelepții adevărați,
pe cei ce-au dobândit
înțelepciunea însăși întreagă,
care este Acela însuși,
Hristos, înțelepciunea lui Dumnezeu.
Deci i-am întrebat pe aceștia
cu lacrimi și cu mare osteneală a inimii
să-mi spună unde L-au văzut pe Acesta,
sau în ce loc și în ce mod.
Și după ce mi-au spus aceștia,
am alergat cu toată puterea
și n-am mai dormit deloc,
ci m-am silit pe mine.
Ca urmare, văzând El dorul meu,
mi s-a arătat în oarecare măsură.
Și văzându-L, L-am urmărit,
cum am spus înainte, cu putere.
Și când El m-a văzut

că socotesc toate ca nimic,
că socotesc toate cele din lume
împreună cu lumea,
și pe toți cei din lume, din suflet,
ca și când n-ar fi pentru simțurile mele
și că m-am despărțit de toate
din această dispoziție,
mi s-a arătat întreg mie întreg
și s-a unit întreg cu mine întreg
Cel ce este în afară de lume
și poartă lumea
cu toate cele din lume,
ținând în mâna Sa
cele văzute împreună cu cele nevăzute.
Deci, auziți, Acesta a venit
în întâmpinarea mea și mi s-a descoperit.
De unde, cum a venit, nu știu.
Căci cum aș putea ști de unde a venit,
Cel pe care nici un om
nu l-a văzut vreodată,
nici n-a cunoscut unde este,
unde păstorește, unde doarme ?
Căci nu se vede câtuși de puțin,
nu e înțeles deloc,
locuiește în lumina neapropiată
și e în mod negrăit
o lumină în trei ipostasuri,
în spații nemărginite.
un Tată, de asemenea, un Fiu,
împreună cu Duhul dumnezeiesc.
Cel unul e trei
și cei trei sunt un Dumnezeu de netâlcuit.
Căci cuvântul nu poate exprima
cele de neexprimat.
nici mintea nu le poate înțelege clar.
El de-abia poate să exprime întrucâtva
cele din noi.
Dar a tâlcui acestea, nu le pot nici eu nici altul.
Nu pot spune cum e Dumnezeu în afara tuturor,
prin ființă și prin fire,
prin putere și prin slavă ;
și cum locuiește pretutindeni și în toți,
dar în mod deosebit în sfinți;
și cum își face din aceștia un cort conștient
și ființial, Cel ce e cu totul supraființial ?
Și cum strălucește în inima de carne
și cum e și înăuntrul ei
și cum e și în afara tuturor
și cum umple El toate
și strălucește noaptea și ziua și totuși nu se vede ?
Spune-mi, oare va înțelege
mintea omenească toate acestea ?
Sau le va putea exprima ?
Nicidecum, nici îngerul,
nici arhanghelul nu le va putea exprima,
nici nu le va putea înfățișa prin cuvânt.

Pe acestea numai Duhul lui Dumnezeu
le cunoaște, le știe, ca Cel de o ființă
și împreună șezător pe Scaun
și împreună fără de început
cu Fiul și cu Tatăl.
Deci El le arată în chip negrăit toate
celor în care strălucește,
celor cu care se unește din belșug.
Îți spun toate ca trăire reală.
Căci, precum orbul, de va vedea,
vede întâi lumina,
apoi și toată creația
cea în lumină - o, minune ! -
așa și cel luminat în suflet
de Duhul dumnezeiesc,
ajunge întâi părtaș de lumină
și vede lumina lui Dumnezeu
și neîndoielnic pe Dumnezeu,
apoi în El le vede pe toate,
mai bine zis pe toate câte le poruncește El,
câte le voiește și hotărăște.
Sau celor pe care îi luminează prin strălucire,
le dă să vadă
cele aflate în lumina dumnezeiască.
Pe măsura iubirii,
a păzirii poruncilor
cei luminați văd
și sunt introduși în adâncul
ascunselor taine dumnezeiești.
Precum dacă intră cineva într-o casă întunecoasă
ținând în mâna lui un sfeșnic
sau urmând altuia
ce poartă un sfeșnic,
vede cele ce sunt înăuntrul casei,
la fel cel luminat cu putere
de razele Soarelui spiritual
vede cele necunoscute tuturor celorlalți
și le spune, dar nu toate,
ci câte le poate exprima prin cuvânt.
Căci cine va putea arăta vreodată acelea,
cum, câte și cât de mari sunt,
o dată ce sunt tuturor necuprinse și nevăzute ?
Și cine va putea înțelege,
sau cum va putea măsura și exprima
chipul celor fără chip,
mărimea celor fără mărime,
frumusețea celor nevăzute ?
Cum se va descrie prin cuvânt
formele celor fără formă ?
Desigur, nicidecum, vei spune.
Dar acestea nu le știi
decât numai când cei ce le văd.
De aceea, nu prin cuvinte, ci prin fapte
să ne grăbim să le cercetăm,
să vedem și să învățăm
bogăția tainelor dumnezeiești,

pe care o dăruiește Stăpânul
celor ce le caută cu osteneală
și au dobândit în mod vădit uitarea lumii întregi
și a lucrurilor din ea.
Căci cel ce le cercetează pe acelea
cu hotărârea sufletului întreg,
cum nu va uita cu adevărat
de toate cele de aici
și nu va avea mintea goală de acestea
și nu se va afla îndată singur
în afară de toate ?
Pe acesta văzându-l singur Dumnezeu
devenit singur pentru El
și negând lumea
și toate ale lumii,
se unește singur cu el
aflându-l singur.
O, înfricoșătoare iconomie,
o, bunătate negrăită !
Nu mă întreba de cele experiate astfel,
nu le cerceta, nu le căuta !
Căci dacă nimeni nu poate număra
mulțimea stelelor,
sau picăturile ploii,
sau boabele de nisip,
sau înțelege și spune mărimile și frumusețile
celorlalte creaturi,
sau firile și formele lor,
sau cauzele lor,
cum va putea exprima bunătatea Creatorului,
pe care El o arată sufletelor sfinților
cu care se unește ?
Căci îi îndumnezeiește cu adevărat și pe aceia
prin unirea cu Sine.
Deci cel ce voiește să exprime
felurile de-a fi ale sufletului îndumnezeit,
sau firea, sau dispoziția, sau gândirea lui,
și să-ți povestească toate cele din el,
fără să le știe,
încearcă să-ți înfățișeze prin cuvânt
cum este Dumnezeu.
Dar nu este îngăduit
să cerceteze acestea cei ce trăiesc în lume
sau cei ce trăiesc după trup,
ci numai cei ce le primesc acestea
numai prin credință
sau imită viețile tuturor sfinților
prin lacrimi și pocăință
și prin toată viețuirea aspră
și să alerge prin răbdarea necazurilor,
să ajungă, cum s-a spus, în afara lumii.
Aceștia le vor afla, cum am zis, toate fără nici o lipsă.
Și aflându-le, se vor uimi
și se vor minuna
și se vor ruga și pentru mine, nevrednicul,
ca să nu cad din acestea,

ci să dobândesc și acelea
pe care am dorit și doresc să le dobândesc,
dar al căror dor
îl șterg și-l acopăr acum prin dor.
Ai auzit vreodată de așa ceva ?
Dorul aprinde dorul
și focul hrănește flacăra.
Dar în mine nu este așa.
ci - fără să știu cum s-o spun -
iubirea covârșitoare stinge iubirea mea.
Căci nu iubesc cât voiesc
și socotesc că n-am dobândit deloc iubirea lui Dumnezeu.
Iar căutând fără săturare
să iubesc atât cât voiesc,
pierd, o, minune ! și iubirea lui Dumnezeu pe care am avut-o.
Cel ce are o comoară
și e iubitor de argint,
fiindcă nu are toate,
socotește că nu are nimic,
chiar de are mult aur.
Așa socotesc că se întâmplă și cu mine,
nenorocitul, în aceasta :
fiindcă nu doresc cât voiesc,
socotesc că nu doresc deloc.
Deci, a dori cât voiesc
este un dor mai presus de dor.
Și silesc firea mea
să iubească mai presus de fire.
Dar slăbind firea,
se lipsește chiar de puterea ce-o are ea.
Și iubirea moare în chip ciudat
când trăiește mai mult.
Căci trăiește în mine și se epuizează,
cum spun că se epuizează.
Îți voi spune numai aceasta,
că nimeni nu poate să le spună acestea prin cuvânt.
Să dea, deci, Dumnezeu, care e singur
și care e cu adevărat Dăruitorul acestor bunătăți,
tuturor celor ce caută acestea
prin pocăință,
și care plâng și se tânguiesc
și se curăță cum se cuvine,
și se bucură de ele,
ajungând de aici la împărțirea de ele prin simțire;
și să le ducă cu ei plecând de aici
și să se odihnească întru ele
și să se bucure de viața veșnică.
Și să se afle prin acestea
părtași de slava născută. Amin.

XXX

Către un ucenic: când focul dumnezeiesc al duhului mișcă sufletele
prin lacrimi și pocăință, le lucrează și le curată și mai mult,
luminând părțile lor întunecate de păcat și vindecându-le rănilor,
cicatrizează desăvârșit, încât ele strălucesc de frumusețea
dumnezeiască

Există cu adevărat acel foc dumnezeiesc,
de care Stăpânul a zis
că a venit să-l arunce pe pământ (Luca XII, 49).
Dar spune-mi, pe care pământ ?
Fără îndoială, peste oamenii
care cugetă cele pământești.
Pe acest foc a voit și voiește
să-L aprindă în toți.
Ascultă și cunoaște, fiule,
adâncul tainelor dumnezeiești !
Cugetă ce fel este
acest foc dumnezeiesc !
Oare vei socoți că este văzut și creat ?
Sau cu puțință de apucat ?
Desigur nu, că doar cunoști taina lui.
Și știi, fără îndoială
că e neapucat, necreat și nevăzut,
fără început și nematerial,
cu totul neschimbător.
Și e, de asemenea, nestins, nemuritor,
cu totul necuprins,
în afara creaturilor,
materiale și nemateriale,
văzute și nevăzute,
netrupești și trupești,
pământești și cerești
E în afara tuturor acestora
după fire, după ființă,
prin urmare și după putere.
Deci acest foc, spune-mi,
în ce substanță se va arunca ?
În sufletele care au cu îmbeșugare
mila dumnezeiască.
Și care înainte de aceasta și împreună cu aceasta
au dobândit credința
și faptele care întăresc credința.
În aceste suflete ca într-o candelă plină
de untdelemn și de bumbac
aruncă Stăpânul focul,
pe care lumea nu l-a văzut,
nici nu poate să-l vadă.
(Iar lume numesc pe cei din lume
și pe cei ce gândesc ale lumii).
Și-și spun că precum aprinde focul candela
sensibilă când o atinge,
așa cugetă că spun aci duhovnicește
că aprinde și focul dumnezeiesc
sufletele, când le atinge.
Căci cum le-ar aprinde înainte de-a le atinge ?
Iar înainte de-a se arunca, cum le-ar atinge ?
Desigur, deloc și nicidecum.
Iar când candela se aprinde,
îi luminează limpede pe toți ?
Însă dacă se sfârșește în ea untdelemnul,
nu se va stinge candela ?
Dar privește și alt fapt mai mare,

care mă înspăimântă mai mult ca toate.
Când candela mea luminează mult,
din belșugul untului de lemn
și din bogăția de bumbac a feștili,
venind un șoarece sau altceva,
fie că a stricat candela,
fie că s-au împușinat acestea.
Și sorbind el untul de lemn
sau înlăturându-se bumbacul
s-a stins candela.
Dar, ceea ce-i și mai de mirat,
e că de cade tot bumbacul
care se numește feștilă
și untul de lemn a dispărut,
se stinge îndată focul
și candela mi se face întunecată,
nemailuminând deloc.
Înțelege prin candelă sufletul meu,
iar prin untdelemn virtuțile
și prin feștilă mintea mea.
Gândește deci că lumina dumnezeiască
ce strălucește și luminează în ea,
luminează sufletul
și casa întregului meu trup
și toate gândurile și cugetările din casă.
Astfel, luminând acest foc,
de vine vreo pizmă,
sau vreo patimă răzbunătoare,
sau vreo iubire de slavă deșartă
sau vreo altă poftă
de plăcere sau de vreo altă patimă,
și strică candela
sau hotărârea sufletului meu,
sau varsă untdelemnul
care susține virtuțile
sau strică feștila care e, cum am spus,
mintea ce are în ea
lumina mult luminătoare,
mintea e slăbită de cugetări viclene
sau aruncată întreagă în untul de lemn,
adică în a socoti faptele virtuților ca ale ei.
Și prin aceasta căzând în părerea de sine,
își va pierde vederea.
Iar dacă candela mea
se va stinge din pricina aceasta sau din alta,
spune-mi, unde va mai fi focul dumnezeiesc
sau ce va deveni el ?
Va mai rămâne el în candela mea,
sau se va despărți de ea ?
O, neștiință ! O, nebunie !
Cum se mai poate aprinde candela fără foc,
sau mai poate rămânea focul
în candelă fără o materie ?
Focul dorește și voiește totdeauna
să lucreze într-o materie.
Dar ne aparține nouă

să ne împodobim mai înainte cu aceasta prin fapte,
înfrumusețându-ne cu toată râvna
cu virtuți de tot felul ca niște candelă cu untdelemn
și să ne întindem dreaptă feștila minții
ca să fie atinsă de foc
și să se aprindă pe încetul
și el să rămână împreună
cu cei ce l-au dobândit.
Căci altfel - să nu se amăgească nimeni -
nu se vede, nu se primește,
nu se menține focul deloc.
Căci este, precum am spus,
în afara tuturor creaturilor,
dar se lasă cuprins într-un mod de necuprins
într-o unire negrăită
și la fel negrăită
și la fel necircumscrisă
în mod necircumscris.
Nu căuta să exprimi acestea prin cuvinte,
nici să le cuprinzi prin cugetări,
ci caută să primești focul
care învață și arată
limpede celor ce l-au dobândit
toate acestea și cele mai tainice ca acestea
în mod negrăit.
Dar ascultă, fiule, dacă voiești
și lucruri mai tainice decât acestea.
Când (focul) luminează, precum am zis,
și alungă stupul poftelor
și-ți curăță casa sufletului,
se amestecă cu el în mod neamestecat
și se unește în chip negrăit
în mod ființial cu ființa lui
și îi luminează casa pe încetul.
O face înfocată și luminată
și, fără să pot spune cum,
cele două se fac una :
sufletul cu Ziditorul.
Și Ziditorul este în suflet
singur întreg cu sufletul singur.
Și ține toată zidirea în palma Lui.
Nu te îndoi, Acesta întreg ia loc
într-un suflet, împreună cu Tatăl și cu Duhul
și sufletul ia întreg loc înăuntrul Lui.
Înțelege, privește, cugetă la acestea !
Ți-am spus că lumina neacoperită
și neapropiată de îngeri
cuprinde în sine sufletul
și sufletul locuiește iarăși în ea și ea nu-l aprinde cu totul.
Înțelege adâncul tainei ?
Omul mic în cele văzute,
spirituale și sensibile.
umbră și praf,
are în mijlocul lui pe Dumnezeu întreg,
de al cărui deget atârnă zidirea
și de la care își are oricine existența

și viața și mișcarea,
toată mintea, sufletul și rațiunea celor raționale,
dar și suflarea celor neraționale
și a tuturor viețuitoarelor
Oricine îl va avea, pentru că îl are
și-l poartă înăuntrul său
și-i vede frumusețea,
cum va îndura flacăra dorinței lui,
cum va suporta focul iubirii,
cum nu va lăsa să-i curgă
lacrima caldă din inimă,
cum nu-i va spune minunile,
dar cum le va număra pe acestea, care se săvârșesc în el ?
Însă cum va tăcea peste tot
cel silit să grăiască ?
Căci se vede pe sine însuși în iad,
înțeleg datorită strălucirii luminii.
Dar nimeni altul din cei ce șed acolo
nu se vede pe sine astfel
înainte de a-i străluci lumina dumnezeiască.
Ci sunt în neștiința întunericului
în care sunt ținuți
și a stricăciunii și a morții.
Dar sufletul acela vede,
unde strălucește (lumina).
Și înțelege că înainte era întreg
în întunericul cel mai cumplit
și în închisoarea cea mai întărită
a neștiinței celei mai adânci.
Acum însă vede unde zace,
unde este închis.
Vede tot locul umplut
ca o mocirlă de șerpi necurați,
de șerpi ce varsă venin,
iar pe sine legat și strâns în lanțuri
de mâini și de picioare,
acoperit întreg de praf și de murdărie,
rănit de mușcăturile șerpilor,
cu carnea trupului umflată
și umplută de mulțime de viermi.
Văzând acestea, cum nu va tremura ?
Cum nu va plânge, cum nu va striga ?
Cum nu se va pocăi în chip fierbinte
și nu se va ruga să fie eliberat
din lanțurile prea cumplite ?
Cu adevărat, tot cel ce le vede acestea,
va suspina și se va tângui și va voi să urmeze
lui Hristos din care strălucește lumina.
Făcând deci acestea, precum am spus,
și căzând la picioarele Celui ce luminează
- ia seamă bine la cele ce le spun ! -
Cel ce m-a luminat se atinge cu mâinile Sale
de lanțurile și rănilile mele.
Și unde se atinge mâna Lui,
sau pune degetul Lui,
se dezleagă îndată lanțurile,

viermii sunt omorâți,
se vindecă rănilor,
dispare o dată cu ele murdăria.
Și se fac îndată, o cicatrice mică
a trupului meu, în așa fel,
că nu se mai vede
nici o cicatrice în acel loc,
ci locul e făcut mai degrabă
strălucitor, asemenea inimii lui dumnezeiești.
Minune mare ! Carnea mea,
înțeleg ființa sufletului meu
și a trupului meu,
se împărtășește de slava dumnezeiască
și răspândește o strălucire dumnezeiască,
Văzând aceasta săvârșindu-se în parte
în trupul meu,
cum nu voi dori și nu voi cere
să se elibereze trupul meu întreg de rele
și să se împărtășească, cum am spus,
de sănătate și de slavă ?
Iar lucrând eu așa,
ba chiar cu mai multă căldură
și minunându-mă pe măsura minunilor acestora,
Stăpânul cel bun mișcând mâna Lui,
străbate și celelalte părți
ale trupului meu și văd
acestea, în modul în care am spus înainte,
curățite și îmbrăcate
în slava dumnezeiască.
O dată ce am fost curățit
și eliberat de lanțuri,
El îmi dă mâna dumnezeiască
și mă ridică din mocirlă
și mă îmbrățișează întreg.
Vai, cum voi ști prețurile acestea ?
Vai, cum pot să suport aceasta ?
Și mă sărută neîncetat
pe mine, cel slăbit în întregime și părăsit de orice putere.
Căci cade pe grumazul meu. Mă ridică pe umerii Săi.
- O, ce iubire ! ce bunătate !
Mă scoate din iad,
din locul și întunericul lui,
fie într-o altă lume, fie într-un alt văzduh,
cum nu-l pot descrie. Atâta știu, că o lumină
mă poartă și mă susține
și mă duce drept spre o lumină mare,
a cărei mare minune dumnezeiască
nici îngerii n-o pot exprima
sau nu pot să și-o spună unii altora
pe cât mi se pare, deloc.
Iar ajungând eu acolo,
îmi arată iarăși altele,
spun cele ce sunt în lumină,
îmi dă să înțeleg rezidirea minunată,
prin care m-a rezidit pe mine
și m-a izbăvit de stricăciune

și m-a eliberat întreg
de moartea vieții prin simțiri
și mi-a dăruit viață nemuritoare.
Și m-a despărțit de lumea stricăcioasă
și de toate cele din lume.
Și m-a îmbrăcat într-un veșmânt
nematerial și luminos,
Mi-a dat de asemenea, încălțăminte
și inel și cunună
nesticăcioase și veșnice,
toate altfel decât cele de aici.
M-a făcut pe mine de neatins,
de nepipăit, o, minune,
și de asemenea nevăzut,
unit cu cele nevăzute.
Astfel, făcându-mă Ziditorul,
m-a introdus în cortul
sensibil, adică în trup
și m-a închis în el
și m-a înconjurat de el.
Și coborându-mă în lumea
sensibilă și văzută,
m-a pus să viețuiesc iarăși în ea
și să fiu împreună cu cei din întuneric
pe mine, cel izbăvit de întuneric.
Și m-a închis cu aceia,
înțeleg cu cei din mocirlă,
ca să-i învăț
și să-i duc la cunoștința
rănilor de care sunt acoperiți
și a lanțurilor în care sunt ținuți.
După ce mi-a dat porunci, a plecat,
fiind lăsat iarăși singur,
adică în întunericul dinainte
nu m-am mulțumit cu bunătățile negrăite
ce-am spus că mi le-a dăruit,
făcându-mă întreg nemuritor,
îndumnezeindu-mă întreg
și prefăcându-mă în Hristos.
Ci lipsirea de El
mi-a pricinuit uitarea
bunătăților, de care am vorbit
și de care mi se părea că am fost lipsit.
De aceea, m-am întristat
ca și când aș fi fost readus
în relele dinainte.
Și șezând în mijlocul cortului
ca și când aș fi fost închis
într-un coș sau ca într-o pivniță,
plângeam, mă tânguiam foarte.
Căci îl căutam pe Acela, pe care îl doream,
pe care îl îndrăgisem,
de a cărui frumusețe eram rănit
și ardeam, mă mistuiam, eram numai foc.
Dar petrecând eu așa, plângând așa,
topindu-mă și chinându-mă

și strigând cu durere,
Acela a auzit strigarea mea
și se pleacă din înălțimea neînchipuită
și văzându-mă s-a milostivit
și m-a învrednicit să-L văd iarăși,
Pe El Cel nevăzut de toți,
pe cât e cu puțință oamenilor.
Și văzându-L, m-am uimit,
eu cel închis în casă
și încuiat în pivniță
și aflător în mijlocul întunericului,
adică al cerului și al pământului acesta.
Le înțeleg întuneric când le văd în chip sensibil,
fiindcă pe toți oamenii și toate cugetările lor,
amestecate cu cele sensibile,
aflându-se în acestea,
îi acoperă greu acestea.
Totuși, fiind eu în acestea,
am văzut, precum am spus, spiritual,
pe Cel ce a fost mai înainte
și pe Cel ce este în afară de toate.
Și m-am minunat, m-a uimit,
m-am înfricoșat și m-am bucurat.
Și mi-am dat seama de minunea :
cum pe El, care e în afara tuturor,
îl văd eu singur, care sunt înăuntrul tuturor,
pe El care mă vede ;
dar nu cunosc unde este
și cât e de mare și cum e
sau cine e Cel pe care îl văd,
sau cum îl văd sau ce văd.
Totuși, văzând ceea ce am văzut,
și tanguindu-mă că nu pot cunoaște modul,
nici nu pot înțelege în întregime,
sau măcar în parte,
cum văd eu și cum mă vede
Cel pe care îl văd,
L-am văzut iarăși pe El venit deodată
înăuntrul casei și a pivniței.
Și unit în chip negrăit
și împreunat în chip tainic
și amestecat cu mine în chip neamestecat,
ca focul cu fierul
și ca lumina cu sticla,
m-a făcut pe mine ca focul
și m-a arătat pe mine ca lumina.
m-am înfricoșat și m-am bucurat.
Și mi-am dat seama de minunea :
cum pe El, care e în afara tuturor,
îl văd eu singur, care sunt înăuntrul tuturor,
pe El care mă vede ;
dar nu cunosc unde este
și cât e de mare și cum e
sau cine e Cel pe care îl văd,
sau cum îl văd sau ce văd.
Totuși, văzând ceea ce am văzut,

și tanguindu-mă că nu pot cunoaște modul,
nici nu pot înțelege în întregime,
sau măcar în parte,
cum văd eu și cum mă vede
Cel pe care îl văd,
L-am văzut iarăși pe El venit deodată
înăuntrul casei și a pivniței.
Și unit în chip negrăit
și împreunat în chip tainic
și amestecat cu mine în chip neamestecat,
ca focul cu fierul
și ca lumina cu sticla,
m-a făcut pe mine ca focul
și m-a arătat pe mine ca lumina.
Și m-am făcut ceea ce vedeam înaintea.
Dar nu știu să-ți explic modul minunat
al unirii și necontopirii acestora.
Căci n-am putut cunoaște
și nu cunosc nici acum,
cum a intrat, cum s-a unit cu mine.
Și odată unit (cu mine), cum să-ți spun
Cine este Cel ce S-a unit cu mine
și cu Cine m-am unit și eu ?
Căci mă tem, ca nu cumva
de-ți voi spune, necrezând
să cazi în hulă din necredință
și să-ți pierzi sufletul tău, fratele meu.
Apoi, eu și Acela
cu care m-am unit, fiind una,
cum mă voi numi pe mine ?
Dumnezeu cel îndoit după fire
fiind unul după ipostas,
m-a făcut și pe mine îndoit
Iar făcându-mă îndoit,
mi-a dat, precum vezi, și mie numiri îndoite.
Dar observă deosebirea !
Sunt om prin fire,
dar Dumnezeu prin har.
Observă, deci, ce har mare e
unirea dobândită de mine cu Acela,
în chip sensibil și spiritual,
ființial și duhovnicesc.
Unirea spirituală,
ți-am exprimat-o în chip deosebit și diferit,
iar cea sensibilă o numesc pe cea venită prin Taine.
Căci curățit prin pocăință
și prin șiroaie de lacrimi,
împărtășindu-mă de trupul îndumnezeit
ca de Dumnezeu însuși,
devin și eu dumnezeu
prin unirea cea negrăită.
Observă taina !
Sufletul și trupul,
ca să spun iarăși aceasta
cu multă bucurie,
sunt una în două substanțe (ființe).

Deci acestea care sunt una și două,
împărtășindu-se de Hristos
și bând sângele Lui,
unindu-se cu amândouă ființele
sau cu amândouă firile
Dumnezeului meu,
se fac dumnezeu prin împărtășire
și primesc același nume
cu numele Lui,
de care s-au împărtășit ființial.
De cărbune se spune că e foc
și fierul negru aprins
se vede ca focul.
Iar dacă se vede astfel,
se și numește astfel.
Se vede foc, se numește foc.
Dacă nu te-ai cunoscut pe tine astfel,
nu fi necredincios celor ce-ți vorbesc de acestea.
Ci caută din toată inima ta
și vei lua mărgăritarul sau picătura,
sau grăunțele de muștar (Matei XIX, 35, 45),
vei lua sămânța, ca o scânteie dumnezeiască (Luca VIII, 5).
Dar cum vei căuta ceea ce-ți spun ?
Ascultă și lucrează cu sârguință
și vei afla în scurt timp.
Ia ca chip clar
pe cel al pietrei și al fierului.
Căci în ele este de fapt
fîrea focului,
dar nu se vede deloc.
Însă de sunt bătute continuu,
ies din ele scânteii de foc pentru toți.
Ele se văd întâi,
dar nu ard
dacă nu cad peste o materie.
Dar unită cu aceasta,
o scânteie mică
aprinde pe încetul totul
și ridică flacăra la înălțime
și luminează toată casa
și alungă întunericul
și-i face să vadă
pe toți cei ce sunt în casă.
Ai văzut minunea? Deci spune-mi
cum vor scoate scânteii
înainte de-a fi bătute neconținut ?
Iar fără scânteie
cum se va aprinde
materia de la sine ?
Iar înainte de-a se aprinde,
cum va lumina
Și cum va alunga întunericul :
Și cum te va face să vezi !
Nu mă face nicidecum, îmi vei spune,
nu e cu puțință să mi se întâmple aceasta,
Grăbește-te deci și tu

să faci aceasta și vei lua.
- Ce-ți spun că vei lua ? -
Scânteia firii dumnezeiești,
pe care Ziditorul a asemănat-o
cu mărgăritarul de mult preț
și cu grăuntele de muștar.
Deci, ce-ți spun să faci ?
Ascultă cu grijă, fiule !
Să-ți fie sufletul și trupul
în loc de piatră și fier,
iar mintea ca un stăpân al patimilor
să se ocupe cu faptele virtuților
și cu gânduri plăcute lui Dumnezeu.
Și ținând în ele ca în niște mâini spirituale
sufletul ca pe un fier,
să-l atragă și să-l ducă
cu sila spre fapte.
Căci împărăția cerurilor se ia cu silă (Matei XI, 12).
Despre ce fapte vorbesc ?
Privegherea și postul
și pocăința fierbinte,
ploile de lacrimi și plânsul,
gândul neîncetat la moarte,
rugăciunea neîncetată
și răbdarea tuturor încercărilor.
Deprinzându-se în acestea și în cele asemenea
și ținut fiind continuu în acestea,
sufletul face mintea să primească
întâi niște iluminări.
Dar, acestea se sting repede,
fiindcă încă nu s-a subțiat,
ca să se și aprindă îndată.
Dar când raza dumnezeiască
aprinde și inima,
atunci o luminează și pe aceasta
și curățește și mintea.
Și o ridică la înălțime
și o unește cu lumina dumnezeiască.
Dar înainte de-a face tu
cele ce ți le-am spus,
spune-mi cum te vei curăți ?
Iar înainte de-a te curăți,
cum va primi mintea ta iluminările dumnezeiești ?
Dar mai spune-mi cum și de unde
din altă parte căzând focul dumnezeiesc
în inima ta, se va aprinde
și o va aprinde și pe ea
și o va face să ardă
și va uni și va alipi
și va face nedespărțit
creatul cu Creatorul ?
Aceasta nu e cu puțință
și de nicăieri, îmi vei spune.
Căci nu e cu puțință nici uneia dintre cele născute
sau dintre cele ce se vor naște.
Dar nu mă întreba despre cele ce vin de sus !

Căci dacă te-ai unit cu lumina,
Ea-ți va descoperi toate
și-ți va arăta
câte îți sunt de folos să le afli.
Căci altfel îți este cu neputință
să afli cele de acolo prin rațiune.
Iar Domnului fie slava în veci. Amin.

XXXI

Despre Teologie (învățătura despre Dumnezeu); firea dumnezeiască este
de nepătruns și cu totul neînțeleasă de oameni

Doamne, Dumnezeul nostru, Părinte, Fiule și Duhule,
a cărui formă e fără chip, dar atotfrumoasă la înfățișare,
întunecând cu frumusețea Ta de neînțeles toată vederea,
Tu, Cel frumos, care ești mai presus de vederea tuturor.
Te faci văzut celor ce voiești, lipsit de câtime în câtime,
supraființial prin ființă, necunoscut nici de îngeri.
Că ești, Te cunoaștem din lucrările (energiile) Tale,
fiindcă Te-ai numit Tu însuși, Dumnezeule, Cel ce ești cu adevărat.
Iar aceasta noi o numim ființă, o chemăm ipostas.
Căci ceea ce nu este, e fără ființă și fără ipostas.
De aceea, Te și numim cu îndrăzneală Cel în ființă,
sau în ipostas, pe care nimenea nu L-a văzut,
Dumnezeu în trei ipostasuri, începutul unic fără de început.
Altfel, cum vom îndrăzni să Te numim ființă
sau să slăvim în Tine trei ipostasuri ?
Dar cine va înțelege și unitatea Ta,
dacă Tatăl este în Tine și Tu în Tatăl Tău
și din El purcede Duhul Tău cel Sfânt,
și dacă Tu însuși, Domnul, ești Duhul Tău,
iar Duhul s-a numit Domnul și Dumnezeul meu
și Tatăl Tău este și se numește și El Duh ?
Și nici unul dintre îngeri sau oameni
n-a văzut vreodată acestea, n-a cunoscut modul
cum ar putea spune, cum ar putea exprima,
cum ar îndrăzni să vorbească de despărțire,
sau de unire sau de confundare,
sau de contopire sau de amestecare ;
cum ar putea să spună că Unul e trei și cum cei trei sunt Unul.
De aceea, Stăpâne, orice credincios crede cum ai spus,
îți laudă stăpânirea prin cele ce le-ai învățat,
fiindcă toate cele despre Tine sunt cu totul necuprinse,
necunoscute și de neexprimat de cei creați de Tine.
Neînțeleasă este existența Ta,
căci ești prin fire necreat, dar de asemenea ai născut.
Și cum va înțelege cel creat
modul existenței Tale
sau al nașterii Fiului, Dumnezeu și Cuvântul,
sau al purcederii Duhului Tău dumnezeiesc,
ca să cunoască și unitatea Ta și să vadă și separația
și să afle exact chipul ființei Tale ?
Nimeni n-a văzut niciodată vreuna din aceste taine de care am grăit.
Căci nu poate să se facă altul Dumnezeu prin fire,
ca să poată pătrunde ființa firii Tale,
chipul, forma și ipostasurile ei.
Căci dacă ești în Tine însuși, dacă ești singur Dumnezeu Treime,

singur Te cunoști pe Tine însuși, pe Fiul și pe Duhul,
și ești cunoscut numai de Ei singuri ca de o ființă cu Tine.
Iar ceilalți așa cum văd niște raze ale soarelui simțit,
de văd bine și au privirea clară ;
niște raze ce intră în casa unde șed,
dar nu văd soarele în întregime,
așa se învrednicesc să vadă cu mintea curățită
lumina slavei Tale, lucirile Tale,
și pe acestea ca pe o enigmă (ghicitură)
cei ce Te caută din suflet.
Așa Te văd pe Tine, cum ești, de ce fel de ființă,
sau cum ai născut odată și naști continuu
și nu Te despărți de Cel născut din Tine,
căci este întreg în Tine, umplând întreg toate cu dumnezeirea
și Tu, Părinte, rămâi întreg în Fiul;
și cum ai pe Duhul dumnezeiesc purces din Tine,
care toate le cunoaște și le umple,
fiind Dumnezeu prin ființă
și nedespărțit de Tine, căci din Tine izvorăște.
Tu ești izvorul celor bune,
iar Fiul Tău e tot binele,
care dăruiește prin Duhul cele bune
în mod convenit, cu afecțiune și cu iubire de oameni,
tuturor îngerilor și oamenilor.
Dar nimeni dintre îngeri și nimeni dintre oameni
n-a cunoscut vreodată existența Ta,
căci ești necreat
și toate le-ai adus la existență numai prin porunca Ta.
Deci cum pot să Te cunoască cele pe care
le-ai adus astfel la existență,
cum ai născut pe Fiul Tău, cum ești izvor neîncetat,
cum provine din Tine Duhul Tău dumnezeiesc
și nu naști vreodată, o dată ce L-ai născut pentru totdeauna,
nici n-ai suferit, izvorând pe altul, vreo golire sau micșorare.
Căci rămâi supraplin,
fără vreo lipsă, mai presus de tot ce este,
întreg în întreaga lume
văzută și gândită și în afară de ele,
neprimind vreun adaos și neavând vreo lipsă.
Și ești întreg nemișcat, rămânând totdeauna astfel.
Dar în lucrări ești pururea mișcător.
Lucrează și Fiul Tău mântuirea tuturor
și poartă de grijă și desăvârșește și susține și hrănește,
dă viață și naște în Duhul Sfânt.
Căci câte vede Fiul pe Tatăl lucrându-le,
le face și El, precum a spus, asemenea (Ioan V, 19).
Astfel, fiind nemișcat și într-un fel pururea în mișcare,
nici nu Te miști, nici nu stai, nici nu Te așezi iarăși,
ci șezând pururea, stai întreg pururea,
iar stând, Tu te miști întreg pururea,
nemutându-Te vreodată, căci spre ce Te-ai muta ?
Umplând, cum s-a spus, totul, și fiind mai presus de totul,
spre ce alt loc sau spațiu Te-ai putea mișca ?
Dar nici nu stai, căci ești fără trup,
umplând toate cu simplitatea Ta, cu lipsa totală de formă.
Căci ești nematerial, nemărginit, întreg, necuprins.

Și cum am spune că șezi și cum te ridici iarăși ?
Cum vom spune că șezi și pe ce tron,
Tu care ții în mâna Ta cerul și pământul
și care stăpânești cu puterea Ta toate cele de sub pământ ?
Cine va înțelege ce tron Te-ar putea încăpea sau ce casă,
și aceasta cum și pe ce temelii ar fi așezată ?
Vai de oamenii și de orice fire creată
care ar îndrăzni să iscodească acestea despre Dumnezeu,
înainte de-a fi luminat, înainte de-a vedea cele dumnezeiești
și de-a deveni văzător al tainelor lui Hristos,
pe care Pavel văzându-le, n-a putut să le exprime (II Cor. XII, 2),
nici Ilie mai înainte (III Imp. XIX, 9), nici marele Moise (Ies. XIX,1)
ci s-a învrednicit numai să învețe poruncile lui Dumnezeu
și el și să le spună și altora.
dar nu s-a învrednicit să audă,
sau să afle sau să fie învățat
nimic mai mult despre Dumnezeu însuși,
decât că Dumnezeu este Cel ce este (Ieș. III, 14) și Creatorul
tuturor
Făcătorul și Susținătorul tuturor celor aduse de El la existență.
Iar noi, preanevrednicii, cei închiși în întuneric,
prin bucuria de plăceri,
care nu știm de noi, unde și cum suntem stăpâniți, cei orbi și morți,
cercetând pe Cel ce este cu adevărat neînceput,
pe Dumnezeu necreat, singurul nemuritor, de toți nevăzut,
vorbim despre Dumnezeu ca și cum L-am cunoaște exact,
noi cei ce suntem despărțiți de Dumnezeu.
Aceia deși erau uniți cu El, văzând că toate ale Aceluia
sunt negrăite, necuprinse.
Dar nu numai ale Aceluia, ci și ale operelor Aceluia
sunt cele mai multe tuturor necunoscute.
Căci cine ar putea explica, cum m-a plăsmuit la început,
cu ce mâini a făcut aceasta luând Cel cu totul netrupesc lut,
cum neavând gură ca noi, a suflat în mine
și prin suflarea aceasta a făcut în mine suflet nemuritor ?
Și spune-mi, cum din lut, se fac
oase, nervi, carne, vine,
piele, păr, ochi, urechi, buze,
limbă, organe grăitoare, tăria dinților,
cuvânt articulat în mod clar prin suflare ?
Cum din materie uscată și umedă, caldă și rece
m-a făcut o viețuitoare, prin amestecul celor contrare ?
Cum e legată mintea cu carnea și cum e amestecată carnea
cu mintea nematerială
în mod neamestecat, fără confundare ?
Și cum aduc mintea și sufletul în mod neconfundat cuvântul
- vorbesc de cuvântul lăuntric -
și rămân totuși indivizibile,
neschimbate, întru totul neconfundate ?
Știindu-le, fraților, acestea de neexplicat
și toate ale noastre tuturor neînțelese,
cum nu ne înfricoșăm să cercetăm
pe Cel ce ne-a făcut pe noi cum suntem din cele ce nu sunt,
sau să explicăm și să grăim
cele ce sunt mai presus de cuvânt,
mai presus de mintea noastră ?

Fiind deci creaturi, temeți-vă de Creator
și cercetați numai poruncile Lui
și grăbiți-vă să le păziți pe acestea, cu toată puterea,
dacă voiți să vă faceți și moștenitori ai vieții.
Iar dacă veți disprețui poruncile Lui
și veți nesocoti voiele Lui, precum a zis,
și veți călca fie măcar și unul din cuvintele Lui (Matei V, 19),
nici slava, nici vreo dregătorie, nici bogăția din lume,
ba nici cunoștința nebună a științelor din afară,
nici sintaxa, nici îmbinarea frumoasă a cuvintelor,
nici altceva din lucrurile sau avuțiile de pe pământ
nu vă vor fi de vreun folos
când va veni Dumnezeu meu să judece toate și pe toți.
Ci cuvântul Stăpânului, nesocotit de noi.
va sta atunci în fața fiecăruia
și va osândi pe tot cel ce nu l-a păzit.
Căci nu e cuvânt sterp, ci cuvântul viu al lui Dumnezeu celui viu,
care rămâne în vecii vecilor.
Deci judecata va fi așa, precum am spus.
dar ei îi va veni, vai ! și porunca în ajutor,
vădind pe necredincios și pe cel ce e credincios,
pe cel ce a ascultat și n-a ascultat cuvintele Stăpânului,
pe cel ce a fost cu luare aminte și nepăsător.
Și așa vor fi despărțiți cei nedrepti de cei drepti,
cei neascultători de cei ce au ascultat de Hristos,
pe cei ce iubesc acum lumea de iubitorii de Dumnezeu,
pe cei necompătimitori de cei compătimitori,
pe cei milostivi de cei nemilostivi.
Și vor sta toți goliți și de bogăție,
și de cinste și de stăpânirea
de care s-au bucurat în lume
și se vor osândi, vai, ei înșiși.
Osândiți, astfel, de către ei înșiși prin faptele lor,
vor auzi: "Duceți-vă, mici și mari,
cei ce nu M-ați ascultat pe Mine, Stăpânul iubitor de oameni".
Fie, Stăpâne, să ne izbăvim de dreapta Ta osândă
și să fim așezați între oile Tale, Cuvinte,
din darul Tău, ca unii ce nu avem nădejdea
mântuirii prin fapte, noi ce osândiți de ele
acum și în veci. Amin.

XXXII

Cei slăviți pe pământ și încrezători în bogăția lor, rătăcesc în
jurul umbrei celor văzute; iar cei ce au disprețuit cele de acum, se
fac părtași în chip neînșelător de Duhul dumnezeiesc

Privește la mine, Stăpâne, care sunt bârfit de credincioși
că sunt un înșelător și un înșelat
fiindcă spun că am primit Duhul
prin iubirea Ta de oameni și prin rugăciunile părintelui meu.
Miluiește-mă, dăruiește-mi cuvânt, cunoștință, înțelepciune,
ca toți vrăjmașii mei să cunoască
că înăuntrul meu grăiește Duhul dumnezeiesc.
Dă-mi să spun cum ai spus, dă-mi și mie, cum ai făgăduit,
cuvinte cărora nimeni dintre ei
să nu le poată răspunde sau să li se împotrivescă, Mântuitorule.
Căci Tu ești Dătătorul tuturor bunătăților.

Iar eu, Hristoase, chiar dacă spun aceia că mă amăgesc, eu, robul
Tău,
sunt și în afara creației, lipsiți de simțire prin simțire.
niciodată nu voi crede aceasta,
văzându-Te. pe Tine, Dumnezeul meu,
și privind fața Ta neprihănită și dumnezeiască
și privind din ea iluminările Tale dumnezeiești
și având prin aceasta ochii minții mele luminați în Duhul.
Dar să nu lași, Dumnezeul meu, să fie stăpâniți toți
cei ce cred acum în Tine, de amăgirea pierzătoare,
de a nu crede că Tu îi luminezi și acum pe toți,
strălucind prin razele dumnezeirii Tale.
Căci Tu ești bogat în îndurări, iar noi în păcate.
Tu locuiești, în lumina neapropiată (I Tim. VI, 16),
iar noi toți în întuneric ;
Tu ești în afara creației, iar noi în creație.
Dar cei mai mulți dintre noi
Căci fiind contrar firii, suntem în afara tuturor.
Astfel, cei ce văd, nu văd, cei ce privesc, nu privesc (Matei XIII, 13),
nici nu pot sesiza minunile lui Dumnezeu prin simțire,
ci sunt în afara lumii,
mai bine zis sunt în lume ca morți înainte de moarte
și închiși în iadul cel mai de jos înainte de plecarea de aici.
Aceștia sunt cu adevărat cei de care vorbește Scriptura,
cei slăviți, cei bogați, cei îngâmfați față de toți,
care socotesc că sunt mare lucru,
neputând cunoaște rușinea lor.
Căci chiar dacă au în lume înțelepciunea lumii
și și-au țesut slava ca o haină
și părerea deșartă despre ei ca pe un cort,
printr-o minte amăgită,
ei au coborât în iadul cel mai de jos, ca într-o groapă,
căci nu cunosc pe Dumnezeu, nu cunosc lumea
și toate cele din lume ca făpturi ale Ziditorului.
Căci cine va cunoaște pe Ziditorul, înainte de-a cunoaște lumea
prin rațiune ca rațional, prin minte în chip înțelegător,
contemplând-o înțelegător prin simțirea minții
Și cine este acesta ? Cel ce privește duhovnicește
prin Duhul dumnezeiesc.
Luminat tainic și totodată condus de El.
Nu urcă el astfel în chip negrăit la cunoștința lui Dumnezeu ?
Căci curățit astfel, el se va învrednici
să primească cunoștință mai clară, cum zice toată Scriptură.
Dar cei împătimiți, cum am spus, purtând deșertăciunea ca pe o haină,
în închipuirea de sine ca într-o slavă
și râd de ceilalți și se joacă în umbrele lor ca niște mici căței.
se mișcă îmbrăcați și se joacă în umbrele lor ca niște mici căței.
De le arunci o nucă și ea face zgomot rostogolindu-se,
se reped, o apucă, se bucură de ea
și se tăvălesc și sar împreună cu ea.
Și dacă cineva le aruncă o sfoară înaintea picioarelor,
aleargă după ea și cad și întind picioarele
și stârnesc râsul tuturor oamenilor prin căderea lor
Așa desfată și aceștia prin nesimțire pe draci
cu faptele și cu obiceiurile lor.
Unii ca aceștia, te întreb, spune-mi,

cum ar putea povești tainele lui Dumnezeu altora ?
Și cum ar putea fi luminați, cât de puțin, de lumina cunoștinței
ca s-o comunice altora sau să rostească o judecată dreaptă
într-o discuție adevărată,
o dată ce fiind îmbrăcați în întuneric ca într-o haină,
sunt nesimțitori în simțire, morți în mijlocul vieții ?
Dar voi, cei de Dumnezeu iubitori, ascultați;
cuvintele adevărate și minunate;
pe care le-a grăit mai înainte gura Domnului
și le grăiește și acum tuturor.
De nu veți respinge slava; de nu veți arunca bogăția,
de nu va veți dezbrăca cu totul de închipuirea deșartă,
de nu veți deveni ultimii dintre toți în lucrurile voastre
și nu veți socoți că sunteți cei din urmă în gânduri,
de nu veți dobândi râuri de lacrimi și curățenia trupului,
de nu veți vedea cum se produc acestea,
plângeți-vă pe voi, pocăiți-vă,
vărsați lacrimi în fiecare zi,
ca să spălați ochii spirituali ai inimii,
spre a vedea strălucind în lume lumina,
care luminând declară și strigă :
"Eu am fost, sunt și voi fi lumina lumii" (Ioan VIII, 12)
și voiesc să fiu văzut.
Căci, pentru aceasta am venit trupește în lume ;
făcându-Mă Eu Cel Unul îndoit și rămânând la fel Unul,
ca cei ce Mi se închină cu credință Mie ca lui Dumnezeu văzut
și păzesc în chip nevăzut poruncile Mele,
să se lumineze și să primească descoperirea spirituală
să Mă cânte, fără șovăire, ca pe Dumnezeu cel Unul.
a slavei dumnezeirii Mele înfricoșătoare și a trupului asumat;
și văzând în chip tainic doimea firilor Mele,
Căci, altfel, nu e cu puțință să cunoască cineva bine
iconomia Mea și pogorârea Mea și să se cutremure de ea
și să se închine Mie ca lui Dumnezeu făcut în chip de om
și rămas, om în mod negrăit.
Sunt Unul făcut doi, neîmpărțit în ipostas dar nu și în fire,
deci sunt Dumnezeu și om deplin,
întreg, desăvârșit, trup, suflet, minte și rațiune,
om întreg și Dumnezeu în două ființe
și la fel în două firi, în două lucrări,
în două voințe într-un ipostas,
Dumnezeu și om. Unul din Treime.
Cei ce au crezut și au cunoscut că sunt așa,
curățindu-se prin străduință și pocăință,
și au putut să vadă cu inima curată
și să cunoască spiritual taina iconomiei Mele.
Mă vor iubi din toată inima
și vor păzi poruncile Mele,
copleșiți de mila Mea nesfârșită.
Și vor fi împreună cu Mine
și vor fi părtași la slava Tatălui în vecii vecilor. Amin.

XXXIII

Despre Teologie (învățătura despre Dumnezeu); și că cei ce au păzit
chipul lui Dumnezeu vor călca în picioare puterile viclene ale
stăpânitorului întunericului, iar ceilalți, trăind o viață pătimasă,
sunt stăpâniți de el și se află sub împărăția lui

Lumină e Tatăl, lumină e Fiul, lumină Duhul Sfânt.
la seamă ce spui, frate, ia seamă să nu greșești!
Căci cele trei sunt una, una nedespărțită,
dar uniți în trei Persoane, în chip neconfundat.
Căci e Dumnezeu cu totul neîmpărțit prin fire
și prin ființă cu adevărat mai presus de orice ființă.
Nu se taie în putere, nici în formă, nici în slavă,
nici prin înfățișare, căci se vede întreg o lumină simplă.
Persoanele sunt una în acestea, cele trei ipostasuri una.
Căci cele trei sunt în una, mai bine zis cele trei sunt una.
Cele trei sunt o putere, cele trei sunt o slavă,
cele trei sunt o singură fire, ființă și dumnezeire.
Ele sunt și lumina cea una care luminează lumea,
nu lumea aceasta văzută, departe de așa ceva.
Căci lumea văzută nu l-a cunoscut pe Dumnezeu,
nici nu poate să-l cunoască.
Nici prietenii lumii văzute.
Căci cel ce iubește pățimaș lumea aceasta, e dușmanul lui Dumnezeu,
Ci noi numim lumea omul pe care l-a făcut Dumnezeu
după chipul și asemănarea Sa.
Căci el e împodobit cu virtuți, stăpânește peste cele pământești,
precum Acela are stăpânirea peste toate ;
și împărățește peste patimi.
Acest chip supune și demonii creatori ai răului
și calcă peste balaurul cel vechi, cel mare, ca peste o simplă
păsărică.
Balaurul acesta care a căzut prin lipsirea lui de lumină,
a ajuns îndată în întuneric
și este împreună cu toți cei care au căzut
împreună cu el, în întuneric.
Și el împărățește în el, zic, desigur, în întuneric,
peste dracii și oamenii ținuți în el.
Și tot sufletul care nu vede lumina vieții
luminând ziua și noaptea,
e pedepsit, rănit, stăpânit, condus și legat de el
și e înțepenit zilnic de săgețile plăcerilor.
Chiar dacă i se pare că i se împotrivesc,
chiar dacă i se pare că nu cade,
o face aceasta cu multă sudoare, osteneală, strădanie și durere,
căci e supus unui război neîmpăcat din partea aceluia.
Dar tot sufletul care vede lumina dumnezeiască,
din care a căzut acela, îl disprețuiește pe acela
și e luminat de însăși lumina neapropiată ;
el călca peste stăpânitorul întunericului ca peste niște frunze
ce cad pe pământ din vârful copacului.
Căci puterea și stăpânirea o are acela în întuneric,
iar în lumină nu mai e decât căzătură cu totul moartă.
Iar auzind de lumină, ia seamă de ce lumină îți vorbesc.
Nu cugeta că-ți vorbesc de lumina soarelui.
Căci vezi în lumina aceasta mulți păcătuind ca mine
și aspru biciuiți și rănind și tulburându-se în plină zi
și pătimind în chip nevăzut de la duhurile viclene.
Cu toate că soare luminează, din aceasta nu le vine
nici un folos celor ce s-au predat demonilor.
Deci nu-ți vorbesc de lumina soarelui simțit,

nici de a zilei, departe de așa ceva, nici de cea a sfeșnicului,
nici de a stelelor celor multe, nici de lumina lunii,
nici de strălucirea vreunei alte lumini văzute.
Nici una din acestea nu are vreo astfel de lucrare.
Luminile sensibile nu luminează
și nu strălucesc decât ochilor sensibili
și nu-i fac să vadă decât cele sensibile, nu și cele spirituale.
Deci toți câți văd numai cele sensibile
sunt orbi cu ochii inimii.
Ochii spirituali ai inimii spirituale
au nevoie să fie luminați de lumina spirituală.
Căci dacă cel ce are pupilele trupului stinse
e cu totul întunecat, neștiind unde este,
cu cât mai mult cel ce are ochiul sufletului orb
nu va fi întunecat și aproape mort cu trupul și cu faptele
și cu duhul ?
Înțelege deci despre ce lumină îți vorbesc !
Nu-ți vorbesc despre credință, nu-ți vorbesc despre
împlinirea unor lucruri,
nici despre pocăință, nici despre post,
nicidecum despre sărăcie, nu despre înțelepciune,
nu despre cunoștință,
dar nici despre învățarea altora. Căci nu e nimic din acestea.
Nici una din aceste virtuți,
nu e lucirea luminii despre care îți vorbesc ;
Nici evlavia din afară, nici o înfățișare smerită și modestă.
Căci toate acestea sunt fapte și împlinire a poruncilor.
Nu sunt acestea chiar de se săvârșesc și se împlinesc bine,
cum poruncește însuși Ziditorul,
Lacrimile se varsă și ele în multe feluri,
unele sunt folositoare, altele păgubitoare.
Dar în ele înseși sunt fără valoare.
Iar privegherea nu e proprie numai monahilor,
ci și credinciosului de rând ocupat cu diferite lucruri ;
priveghează mult și femeile ce țes
și aurarii și lucrătorii aramei mai mult decât monahii.
De aceea, zicem că nici una
din toate aceste fapte virtuozose nu se numește lumină.
Chiar adunate într-una toate aceste fapte
și virtuți nu se numesc lumina dumnezeiască fără lipsă.
Căci toate faptele oamenilor sunt deosebite de ea.
Chiar dacă faptele acestea împlinite de noi
pentru cei ce viețuiesc în răutate
se numesc lumină, conducându-i pe aceia spre cele bune.
Chiar ceea ce este în mine întuneric și mă orbește
și face lumina aproapei și strălucește celor ce-o văd.
Și ca să nu fiu bănuț că-ți spun lucruri ce se contrazic,
ascultă și-ți voi arăta dezlegarea enigmei.
Când postesc pentru tine, ca să-ți apăr că postesc,
aceasta este în ochii mei un pai
care se face în ochii lor o bărnă (Matei VII, 3).
Dar tu te luminezi văzându-mă, dacă nu mă osândești,
ci, dacă muștrându-te pe tine ca stăpânit de lăcomia pântecului,
ești călăuzit prin aceasta spre înfrânare
și înveți în chip vădit să-ți biruiesti lăcomia.
Sau iarăși când îmbrăcându-mă modest și cârpit

și umblând într-o singură haină
urmăresc să vânez slavă și laudă de la cei ce mă văd
și să mă arăt lor ca un alt nou apostol,
aceasta mi se face pricină a toată vătămarea
și întuneric și nor gros în suflet,
dar pe cei ce mă văd îi luminează și-i învață
să disprețuiască luxul și bogăția
și să țină la un veșmânt modest și aspru,
care e cu adevărat o haină de apostol.
Așa și toate celelalte fapte ale virtuților,
sunt fapte în afara luminii, fapte lipsite de rază.
Căci dacă sunt adunate împreună, precum am spus,
și faptele virtuozose se fac una,
ceea ce este un lucru cu puțință în om,
se aseamănă cu un sfeșnic, lipsit de lumină.
Căci, precum nu se pot numi cărbunii singuri foc,
ba nici jar ; și nici lemnele flacăra,
așa nici toată credința, nici lucrurile, nici faptele,
nici împlinirea poruncilor, nu sunt vrednice
să se numească foc, flacăra sau lumină dumnezeiască.
Fiindcă nu sunt acestea cu adevărat.
Dar pot primi focul, se pot apropia de lumină
și se pot aprinde printr-o unire negrăită cu focul.
Aceasta este lauda și slava virtuților.
De aceea se împlinesc de către noi toată nevoia
și se pot aprinde printr-o unire negrăită cu focul.
și se săvârșesc toate faptele,
ca să ne împărtășim de lumina dumnezeiască
ca printr-un sfeșnic (ca printr-o lumânare).
Căci sufletul întinde toate virtuțile ca pe o ceară luminii
neapropiate.
Mai bine zis cum se afundă o hârtie într-o ceară,
așa îngrășându-se sufletul de virtuți,
se aprinde întreg de lumină, în măsura în care va putea vedea,
în măsura în care o va putea introduce în casa lui.
Și atunci virtuțile luminate ca unele
ce se vor împărtăși de lumina dumnezeiască,
se vor numi și ele lumină,
mai bine zis vor fi și ele lumină, amestecate cu lumina ;
și vor învălui în lumină sufletul însuși și trupul
și vor lumina întâi pe cel ce le are cu adevărat,
apoi pe ceilalți, aflați în întunericul vieții.
Pe aceștia luminează-i în Duhul cel Prea Sfânt, Hristoase,
și fă-i moștenitori ai împărăției cerurilor
împreună cu toți sfinții Tăi, acum și în toți vecii. Amin.

XXXIV

Prea Sfântul Duh se unește cu sufletele curățite într-o simțire clară
sau conștientă și face sufletele cu care se unește, luminoase,
asemenea lui și pe ele înseși lumină

Cel nevăzut e cu totul deosebit de cele văzute
și Cel ce le-a creat, de făpturile Lui
și Cel nesticăcios, de cele stricăcioase
și întunericul, de lumină.
Dar când s-a pogorât Dumnezeu, s-a făcut îmbinarea acestora.
Cele despărțite le-a unit atunci Mântuitorul meu.

Dar orbii n-au văzut unirea
și morții spun că nu au deloc simțirea ei
și socotesc totuși că trăiesc și văd, o, nebunia cea mai de pe
urmă.

Și necrezând spun: "Nimeni n-a cunoscut sau trăit aceasta
prin cercare, nimeni n-a văzut-o întru simțire,
ci se spune doar prin cuvinte ce se aud și se învață".

Dar, o, Hristoase al meu, învâța-mă să răspund la aceasta
și să scap pe aceștia de multa neștiință și necredință
și să le dau puțința să Te vadă pe Tine, lumina lumii.

Ascultați și înțelegeți, părinți, cuvintele dumnezeiești
și veți cunoaște unirea înfăptuită întru conștiință
și întru toată simțirea și cercarea și vederea.

Dumnezeu este nevăzut, iar noi suntem cu totul văzuți.

Dacă deci El se unește prin voință cu cei văzuți,
se face o unire a ambilor întru conștiință.

Iar dacă ai spune că aceasta se face în chip neștiut și nesimțit,
unirea ar fi a morților și nu a Vieții cu cei vii.

Dumnezeu e Creatorul făpturilor, iar noi suntem creați.

Dacă deci Dumnezeu, care a creat-o, coboară la creatură

și se unește cu ea și creatura se face ca și Creatorul,
ea primește simțirea vederii (contemplării) adevărate a faptului,
că ea ca făptură s-a unit în chip negrăit cu Creatorul.

Iar dacă nu admitem aceasta, s-a pierdut credința
și a dispărut cu totul nădejdea celor viitoare.

În acest caz nu va fi înviere, nici judecata de obște.

Dacă noi creaturile, cum spui, ne unim în chip nesimțit

cu Făcătorul, neștiind despre aceasta nimic,

căci și prin aceasta se primejduiește, după tine,

Dumnezeu însuși, ca Unul ce nu este,

atunci nici nu ne dăruiește viață unindu-se cu noi.

Pe de altă parte, Creatorul este nesticăcios,

iar făpturile stricăcioase,

căci cei ce păcătuiesc și-au dus nu numai trupul

ci și sufletul însuși la stricăciune.

Și în sensul acesta suntem stricăcioși și cu trupul și cu sufletul,

fiind stăpâniți toți de stricăciunea morții spirituale și a păcatului.

Dacă deci Cel nesticat (necorupt) se unește cu mine, stricatul),

se va întâmpla una din acestea de care îți voi spune:

sau mă va preface și mă va face nesticat,

sau se va preface nesticatul în stricăciune.

În cazul din urmă eu nu-L voi cunoaște pe Acela

o dată ce-a fost prefăcut și făcut ca mine.

Dar dacă mă fac eu întreg nesticat din stricat,

prin alipirea de Cel nesticat,

cum nu voi simți aceasta, cum nu mă voi vedea și nu voi cunoaște,

prin experiența (cercarea) însăși, devenit ceea ce nu eram ?

Căci a spune că Dumnezeu unit cu oamenii

nu le comunică lor nesticăciunea dumnezeiască,

ci e mai degrabă El în stricăciunea lor,

înseamnă a dogmatiza distrugerea Celui ce nu poate fi distrus

și aceasta e o blasfemie și o cădere totală din viață.

Iar dacă aceasta este cu neputință, primește mai degrabă contrariul

și silește-te să te împărțășezi de nesticăciune înainte de moarte

Dumnezeu este lumină, iar noi suntem în întuneric,

sau vorbind mai adevărat, noi înșine suntem întunericul,

Dar Dumnezeu nu va străluci altundeva, nu vă înșelați,
decât în sufletele cu care se unește înainte de moartea lor.
Celorlalte, chiar dacă le-ar străluci de la vestitori, cum am spus,
li se va arăta ca un foc cu totul neapropiat,
cercând lucrul fiecăruia cum este
și iarăși se va despărți de ei ca nevrednici,
și ei vor lua pedeapsa meritată.
Precum aici, așa și acolo numai El este lumină,
iar noi suntem întuneric, având sufletele neluminate.
Deci dacă lumina unor suflete se va uni cu sufletul meu,
sau se va stinge și ea și va deveni întuneric,
sau sufletul meu se va face luminat ca lumina.
Când se aprinde lumina, întunericul fuge îndată,
chiar când acesta este rezultatul luminii sensibile.
Iar dacă lumina creată are un astfel de efect
și luminează ochii tăi și bucură sufletul
și-ți dăruiește să vezi ceea ce nu vedeai înainte,
ce nu va face în suflet luminând în el Creatorul ei.
Care a zis : "Să fie lumină și îndată s-a făcut" (Gen. 1, 3) ?
Și ce ți se pare că va putea face în sufletul luminat
de va străluci spiritual în inimă
sau în minte ca un fulger sau ca soarele cel mare ?
Nu-l va lumina pe acesta, nu-i va dăruia
să-L cunoască printr-o cunoștință exactă pe El, cine este ?
Da, cu adevărat aceasta se întâmplă, aceasta se săvârșește,
așa se descoperă harul Duhului;
și în El și prin El Fiul împreună cu Tatăl.
Și pe Acelaștia îi vede, pe cât e cu putință să fie văzuți.
Și așa e învățat în mod negrăit cele despre Ei.
Iar el le spune și le scrie și tuturor celorlalți.
Și așa le expune dogmele vrednice de Dumnezeu
cum le-au învățat toți sfinții părinți de mai înainte.
Căci așa au dogmatizat ci Simbolul dumnezeiesc.
Pentru că s-au făcut și aceia astfel cum au spus,
cum au grăit și au spus cu Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu.
Căci cine a teologhisit despre unitatea treimică,
sau cine a respins erezia fără să devină astfel,
sau cine a fast numit sfânt fără să se împărtășească de Sfântul Duh ?
La fel lumina spirituală obișnuiește să vină prin simțire
În cei ce vor fi lumină.
Iar cei ce spun că se împărtășesc de ea în mod nesimțit,
se numesc pe ei înșiși cu adevărat nesimțitori,
dar noi îi numim morți lipsiți de viață,
deși se socotesc că trăiesc încă, o, amăgire, o, nebulie !
Dar, o, lumină, strălucește-le lor, luminează-le,
ca văzându-Te, să se convingă că ești de fapt lumina adevărată
și pe cei cu care te unești ca lumină, îi faci asemenea Ție,
- "O, copile, strălucesc ca totdeauna în fața orbilor.
Dar ei nu vor să vadă, ci mai degrabă își închid ochii
și nu vor să privească spre Mine.
Ba își întorc privirile în altă parte.
Dar eu mă întorc împreună cu ei și stau iarăși înaintea lor.
Însă ei iarăși își îndreaptă ochiul în altă parte
și nu văd lumina feței Mele.
Unii din aceștia își acoperă ochii lor cu un văl,
alții fug departe, urându-Mă în tot felul.

Ce voi face cu ei ? Nu știu deloc.
Să-i mântuiesc oare fără voia lor cu sila ?
Dar li s-ar părea că-i necăjesc vrând
să-i mântuiesc fără voie pe toți.
Căci numai binele primit cu voia e bine adevărat,
iar binele făcut fără voie, nu va fi bine.
De aceea, pe cei ce voiesc îi văd și ei mă văd
și-i fac împreună moștenitori ai împărăției,
iar pe cei ce nu voiesc, îi las în lume
și se fac ei înșiși judecători ai lor înaintea judecății;
fiindcă luminându-le eu, lumina neapropiată,
ei și-au pricinuit singuri lor-și întunericul,
nevrând să vadă lumina, ci rămânând în întuneric.

XXXV

Toți sfinții luminați se umplu de strălucire și văd slava lui
Dumnezeu pe cât e cu putință firii omenești să-o vadă

Privește de sus, Dumnezeul meu, și binevoiește a Te arăta
și a Te întreține cu mine, sărmanul.
Descoperă-mi lumina Ta,
deschide-mi cerurile,
sau mai bine zis deschide-mi mintea
și intră și acum înăuntrul meu.
Răspunde, ca odinioară,
prin gura mea murdară
celor ce spun unii :
că nu e nimeni
care a văzut în mod conștient pe Dumnezeu,
nici nu L-a văzut cineva
înainte, afară de apostoli.
Ba nici aceia, spun ei,
nu L-au văzut limpede pe Dumnezeu și Tatăl (Ioan XIV, 9).
Ei dogmatizează că este tuturor
necunoscut și nevăzut,
folosindu-se de cuvântul
ucenicului prea iubit Ioan
care spune : "Pe Dumnezeu nu L-a văzut
nimeni dintre oameni" (Ioan I, 18).
Da, Hristoase al meu, răspunde-mi repede,
ca să nu par celor fără de minte că aiurez.
- Scrie, a zis, cele ce-ți spun,
scrie și nu zăbovi !
Eu eram Dumnezeu dinainte de toate
zilele, orele și timpurile,
ba și de toate veacurile
și de toate făpturile
văzute și cugetate.
Eram mai presus de minte și rațiune,
mai presus de toată cugetarea
unic cu unicul, unic.
Și nimic din cele văzute,
dar nici din cele nevăzute
nu era înainte de-a fi făcute.
Eu sunt singurul necreat
împreună cu Tatăl și cu Duhul Meu ;
singur fără de început,

din Tatăl Meu fără de început.
Nici unul dintre îngeri,
nici dintre arhangheli
și nici din alte cete (îngerești)
n-a văzut vreodată firea Mea,
nici pe Mine însumi, Creatorul, întreg,
așa cum sunt.
Ei nu văd decât o rază a slavei
și un fir al luminii Mele
și totuși se îndumnezeiesc.
Căci toți primesc razele dumnezeirii
ca o oglindă, care primește razele soarelui
sau ca o piatră de cristal
luminată la amiază.
Dar nimeni nu s-a învrednicit
să Mă vadă întreg,
nici dintre îngeri, nici dintre oameni,
nici dintre Sfintele Puteri.
Căci sunt în afara tuturor
și tuturor nevăzut
fără îndoială, nu pizmă față de ei
Mă face să nu fiu văzut (întreg) și prin ei înșiși.
Nici lipsa de frumusețe
mă face să Mă ascund și să nu Mă arăt.
Ci fiindcă nu s-a aflat nimeni vrednic
de dumnezeirea Mea,
nici nu s-a făcut creatura
egală în putere cu Creatorul.
Dar nici nu îi este aceasta cuiva de folos.
Însă văzând o rază mică,
află tainic că Eu exist cu adevărat
și Mă cunosc că sunt Dumnezeu
care i-am adus la existență.
Și, ca urmare, plini de uimire și de frică
îmi liturghisesc, cântându-Mi.
Căci nu e cu puțință ca Dumnezeu
să aducă la existență un alt Dumnezeu,
egal în putere cu Creatorul
și de o ființă cu Acela ;
nici nu e cu puțință
să devină creatul
de o ființă cu Creatorul.
Căci cum s-ar putea face egal
creatul cu Necreatul ?
Cele create sunt mai mici
decât Cel ce e pururea la fel
și fără de început și necreat.
Prin aceasta vei mărturisi că Acela există.
dar că e atât de deosebit,
pe cât o căruță sau un ferăstrău,
de Cel ce le-a alcătuit.
Deci cum va cunoaște căruța
pe cel ce-a alcătuit-o ?
Sau spune-mi cum va cunoaște
ferăstrăul (Isaia X, 15) pe cel ce-l mișcă ?
Cum Îl vor cunoaște de nu le va da lor

cunoștința despre Sine,
de nu va pune în ele vederea
Cele ce le-a alcătuit,
fapt cu neputință pentru toate cele create.
Deci nimeni dintre oameni
și nimeni dintre îngeri
n-a primit puterea
de-a da altora duhul,
sau de-a le procura viața.
Dar Domnul tuturor
având singur puterea,
având singur stăpânirea
și fiind izvorul vieții,
aduce la existență viețuitoarele însuflețite
și dăruiește fiecăreia prin voință,
ca un Meșter, ca un Stăpân
câte gândește și voiește.
Lui fie slava și puterea
acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

XXXVI

Mulțumirile pentru exil și pentru necazurile îndurate în prigonirea
ce-a suportat-o

Îți mulțumesc, Doamne, îți mulțumesc Ție, singur,
Cunoscătorule al inimii, împărate drepte, Prea Milostive.
Îți mulțumesc, Cuvinte fără de început, Atotputernice,
Dumnezeul meu, Cel ce Te-ai pogorât pe pământ și Te-ai întrupat
și Te-ai făcut ceea ce nu erai, om asemenea mie,
fără schimbare și micșorare și fără nici un păcat,
ca pătimind pe nedrept, Tu Cel nepărtinitor, de la cei nedrești,
să-mi dăruiești nepătimirea mie, celui osândit,
prin imitarea patimilor Tale, Hristoase al meu !
Deci dreaptă e judecata Ta și porunca Ta;
pe care ne-ai dat-o ca s-o păzim, Prea îndurate !
Iar aceasta este să imităm smerenia Ta,
ca precum ai pățimit însuși fiind fără de păcat,
așa să răbdăm și noi care am păcătuit în toate,
ispite, prigoniri, lovituri și necazuri
și la urmă moartea de la cei fără de lege.
Căci ai auzit că ești demonizat
și ai fost socotit amăgitor (Ioan X, 20)
de cei fără Dumnezeu și potrivnici lui Dumnezeu și călcătorii ai
legii.
Ai fost prins ca un făcător de rele și ai fost dus legat singur,
părăsit de toți ucenicii și prietenii.
Ai fost dus, Cuvinte, în fața judecătorului, ca un osândit
și ai primit judecata rostită împotriva Ta.
Iar vorbind, ai fost palmuit ca un sclav
și tăcând ai fost osândit îndată la moarte.
Cuvintele Tale au fost sabie pentru cei fărădelege,
tăcerea Ta, împărate, pricină de osândă.
Căci nesuportând să Te vadă pe Tine Cel singur drept,
cei nedrești Te-au predat morții celei mai rușinoase.
Te-au bătut peste cap și ai fost încununat cu spini,
Te-au îmbrăcat în tunică roșie,
ai fost scuipat, vai, în obraz, și și-au bătut joc de Tine,

ai auzit spunându-Ți-se: „Bucură-Te”, în bătaie de joc,
o, împărate, de către evrei.
Ai purtat crucea, Mântuitorule, pe umerii Tăi
și ai fost înălțat și fixat pe ea, Dumnezeuul meu.
Ai fost pironit prin mâini și picioare și ai fost adăpat cu oțet,
ai fost străpuns în coastă cu sulița. Prea îndurate
Acestea nesuportându-le pământul s-a clătinat de frică
și a dat din el afară în grabă pe morți.
Soarele s-a prefăcut în sânge, văzându-Te pe Tine astfel
și luna s-a îmbrăcat în întuneric.
Catapeteasma templului s-a rupt în două,
crăpându-se în două de sus și până jos.
Dar cei fărădelege n-au înțeles nimic din acestea,
ci și când zăceau în mormânt au rânduit paznici
și au pecetluit piatra, socotind să Te țină în el.
Dar Tu ai înviat, Stăpâne, prin puterea Ta
și ai lăsat nelegiuitorilor pecetea neatinsă.
Iar venirea îngerilor a răsturnat piatra
și pe paznicii de acolo i-a înspăimântat de frică.
Dar aceia n-au voit să înțeleagă nimic,
ci au rămas orbi cu mintea
și cu inima împietrită până la sfârșit.
Dar ce lucru mare se întâmplă și cu mine, dacă pătimesc și eu
cele ce le-ai pățimit Tu, Stăpâne, fiind fără de păcat,
pentru lume, ca să mântuiești lumea,
dacă pătimesc și eu care am păcătuit păcate nenumărate din
vârsta tinereții
și Te-am mâniat pe Tine, Hristoase în fapte și cuvinte ?
E un lucru mare cu adevărat, mai bine zis mai presus de toată slava,
că mă face părtaș de slava Ta negrăită,
părtașia cu Tine în pătimiri, imitarea faptelor Tale,
smerenia Ta le aduce îndumnezeirea
celor ce o caută întru cunoștință.
De aceea, îți mulțumesc, Stăpâne, Ție,
mai ales pentru că pătimesc pe nedrept?
Iar de pătimesc cu dreptate,
să-mi fie aceasta spre ispășirea greșelilor mele,
spre curățirea de păcatele mele nemăsurate.
Dar să nu mă lași, Stăpâne, să suport vreodată
dureri, ispite sau necazuri peste puterea mea,
ci dăruiește-mi totdeauna, Dumnezeuul meu, scăparea de ele
și tăria de-a putea să rabd supărările.
Căci Tu ești Cel ce dăruiești de la început
celor ce cred din suflet înaintea Stăpânirii Tale,
toate cele bune, credința, faptele, nădejtile cele bune,
procurându-le toate harurile și darurile
Duhului dumnezeiesc, prea închinat și îndurător,
acum și pururea și totdeauna și în vecii vecilor. Amin.

XXXVII

Cerere și rugăciune a aceluiași către Dumnezeu pentru ajutorul lui

Stăpâne Hristoase, Stăpâne Mântuitorule al sufletelor,
Stăpâne, Dumnezeuul tuturor celor văzute și al puterilor nevăzute,
ca Cel ce ești Creatorul tuturor celor din cer,-
al celor mai presus de cer și al tuturor cerurilor
și al celor de sub pământ și la fel al celor de pe pământ.

Tu ești Domnul acestora, Dumnezeu și Stăpân,
Tu ții în mâna Ta zidirea,
pentru că în ea cuprinzi toate.
Mâna Ta, Stăpâne, această mare putere,
care împlinește voia Tatălui Tău
și formează, lucrează, creează
și conduce în chip negrăit toate ale noastre,
m-a adus și pe mine la ființă
și m-a făcut și pe mine să fiu din ceea ce nu este.
Iar chiar eu adus în această lume,
nu Te cunoșteam deloc pe Tine, Stăpânul cel bun,
pe Ziditorul meu, pe Tine, Făcătorul meu,
ci eram în lume ca un orb
și ca un lipsit de Dumnezeu, neștiind pe Dumnezeul meu.
De aceea, Tu însuși m-ai miluit și m-ai cercetat
făcând să-mi strălucească lumina în întunericul meu
și m-ai atras spre Tine, o, Creatorule,
scoțându-mă din groapa cea mai de jos,
din întunericul patimilor, din negura cea mai adâncă
a poftelor și plăcerilor vieții.
Astfel, mi-ai arătat calea,
mi-ai dat un povățuitor care să mă călăuzească spre poruncile Tale.
Urmând acestuia am fost fără grijă
și m-am bucurat cu o bucurie negrăită, Cuvinte,
văzându-l urmând pașii Tăi
și vorbind de multe ori cu Tine.
Dar și când Te vedem pe Tine, Bunule Stăpân,
aflându-Te împreună cu povățuitorul și părintele meu,
simțeam o negrăită iubire și dorință
și eram mai presus de credință și nădejde
și ziceam : "Iată, văd cele viitoare
și e de față împărăția cerurilor
pe care ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit (I Cor. II, 9);
și avându-le pe acestea, ce să nădăjduiesc mai mult
sau în ce alte voi arăta că mai cred ?
Aflându-mă în acestea și desfătându-mă cu acelea,
ai luat pe povățuitorul meu din ochii mei,
iubitorule de oameni, și m-ai lăsat singur,
cu totul orfan, cu totul singuratic,
lipsit cu totul de orice ajutor
și m-ai așezat, prin judecata Ta, pe care o știi,
conducător și păstor al turmei,
pe mine un străin, lipsit cu adevărat de povățuitor.
De aceea Te rog acum,
îți cer acum, Te implor căzându-ți la picioare,
să nu Te întorci de la mine, să nu mă părăsești,
nici să mă lași singur, o, Stăpânul meu. .
Cunoști greutatea înaintării pe cale,
cunoști furia tâlharilor împotriva noastră,
cunoști mulțimea fiarelor sălbatice,
cunoști slăbiciunea mea, Hristoase al meu,
și neștiința ce-o am ca om.
Pe lângă aceea, nu socotesc că sunt nici om în întregime,
ci rămas mult în urma oamenilor.
Căci sunt în toate ultimul dintre toți
și sunt cu adevărat cel din urmă dintre toți oamenii.

Te rog, revarsă peste mine, împăratul și Dumnezeuul meu,
mila Ta cea mare,
ca să împlinești golurile mele
și lipsurile mele, Mântuitorule,
și să mă faci întreg un om mântuit,
nelipsit de nimic din cele de trebuință.
Și așa să mă așezi înaintea Ta, Cuvinte,
neosândit, nepătat pe mine, robul Tău,
ca să-Ți cânt și să Te laud în vecii vecilor. Amin.

XXXVIII

Despre Teologie ; și că mintea curățită de patimi vede în chip
nematerial pe cel nematerial și nevăzut

Pe ce cale voi merge, de la ce cărare mă voi abate ?
Pe ce scară voi urca, prin ce poartă voi intra,
sau cum voi deschide ușa și de a cărei camere ?
Înăuntrul cărei și a ce fel de casă voi afla
pe Cel ce ține toate în mână și în palmă ?
Pe ce munte voi urca și prin ce parte
și ce fel de peșteră voi cerceta acolo,
sau ce noroi voi străbate
ca să mă învrednicesc să văd și să prind eu nevrednicul
pe Cel ce e pretutindenea și e necuprins și nevăzut ?
În ce iad voi coborî, în ce cer voi urca
și la marginea căror mări ajungând
voi afla pe Cel cu totul neapropiat,
pe Cel cu totul nemărginit, întreg neatins ;
spune-mi, cum voi afla pe Cel nematerial în cele materiale,
pe Ziditorul în zidire, pe Cel nestricăcios în cele stricăcioase ?
Cum voi ajunge în afara lumii, eu cel ce sunt în lume,
cum mă voi uni cu Cel nematerial, eu cel unit cu materia ?
Cum mă voi împleti cu Cel nestricăcios.
eu care sunt întreg stricăcios
Cum mă voi apropia de viață, eu care sunt în moarte,
cum voi înainta, eu cel mort, spre Cel nemuritor ?
Eu cel întreg iarbă, cum voi îndrăzni să mă ating de foc ?
Ascultă dezlegarea acestor taine !.
Înainte de-a se face cerul, înainte de-a se crea pământul,
a fost Dumnezeu, Treimea, Singur, Unicul,
lumina fără început, lumina necreată, lumina cu totul negrăită,
Dumnezeu nemuritor, fără sfârșit, singur
etern, veșnic, mai mult decât atotbun.
Cugetă, bine : la început era singur Dumnezeu, Treimea :
Ea era în mod mai mult decât fără de început,
mai presus de tot începutul,
fără de asemănare, nemăsurată în înălțime, adâncime și lățime,
neavând vreo margine în mărime și lumină.
Nu exista aer ca acum, nu era nicidecum întuneric,
nu lumină, nu apă, nu văzduh, nu altceva din cele ce sunt.
Nu exista decât Dumnezeu sau Duhul, cu totul luminos
și totodată atotputernic și nematerial.
Apoi a creat îngerii, începătoriile și Stăpâniile,
Heruvimii și Serafimii, Domniile, Scaunele
și cele fără nume care-l slujesc (liturghisesc) Lui
și care stau de față cu frică și cutremur.
Pe urmă a creat cerul ca o boltă,

materială și văzută, simțită și groasă
și într-o clipă l-a întins, cum singur știe.
Și totodată a făcut pământul și apele și toate adâncurile,
în mijlocul cerului, cu același singur gând,
așa cum le vedem și acum toate.
Și acest cer neavând înăuntrul lui lumina nematerială,
a rămas întins, sensibil, precum am spus,
fără să răstrângă în el raza luminii nemateriale.
Căci fiind, precum s-a spus, material,
s-a aflat în afară de cele nemateriale,
nu prin loc, ci prin fire și ființă.
Căci Cel nematerial este despărțit de cele materiale,
neavând un loc propriu, căci e necircumscris.
El le aduce prin cuvânt toate la existență în sine însuși,
dar prin fire este despărțit cu totul de cele create
și purtând toate în Sine, este în afară de toate.
Căci, precum mintea și îngerul nu sunt ținute de ziduri
și uși în afara casei, dar nici nu sunt ținute înăuntrul ei,
așa Făcătorul acestora nu e în afară,
dar nici înăuntrul cerului și nici în alt loc,
ci este ca Dumnezeu cu totul pretutindeni,
dar și despărțit de toate cele materiale și create,
aduse de El la existență.
Deci a fost făcut cerul material și a fost despărțit,
precum s-a spus, prin fire de lumina nematerială
și a rămas ca o casă mare fără lumină.
Dar Stăpânul tuturor a aprins soarele și luna
ca să lumineze în mod sensibil celor sensibile.
Ne-a dat și în mână lumina să lumineze în noapte
lumina născută dintr-o bucată de fier și de piatră (cremene).
Dar El e despărțit de toată lumina,
E supraluminos, suprastrălucitor, nesuportat de toată zidirea.
Așa cum strălucește soarele, nu se văd stelele,
la fel când Stăpânul soarelui vrea să strălucească,
nu va putea suporta nici o vietate răsăritul Lui.
De aceea, a împerecheat mintea cu țarina materială
și ne-a pus pe toți oamenii în cele materiale,
ca prin credința tare și prin pășirea poruncilor
curățând iarăși mintea nematerială
pe care am coborât-o prin întunericul neascultării,
în pofta patimilor materiale și în gustarea plăcerilor,
să vedem în mod nematerial, în cele materiale, lumina,
de care am spus, că e Dumnezeu în mod supraneînțepit,
lumina nevăzută de ochii sensibili și materiali,
neapropiată ochilor spirituali ai inimii.
Mă minunez cum sufletul, fiind întreg nematerial
și dobândind ochiul spiritual al minții,
folosindu-se în mod sensibil de ochii trupului,
ca de două ferestruici,
uitându-se, vede prin ei toate cele văzute
și întorcându-se iarăși vede în chip nematerial
cele spirituale și nemateriale.
Fiind ținută la mijloc între cele nesticăcioase și stricăcioase,
De cele din urmă e atrasă de plăceri, spre patimi,
iar cele dintâi o înaripează spre cer unde se silește să rămână.
Dar, de acolo e smulsă iarăși.

Și pururea se străduiește cu căldură să urce,
voind să zboare din cele văzute.
Văzând ca niște curse toate cele din lume,
se teme să umble sau să rămână cu totul pe pământ,
ca să nu fie prinsă și stăpânită cu totul de aceste curse
și să se facă hrană fiarelor neîmblânzite.
Așa este viața tuturor celor evlavioși, credincioși și sfinți,
pe care trebuie să o imităm toți,
ca să ne înfățișăm fără prihană cu ei
înaintea lui Hristos, Dumnezeu, Judecătorul tuturor
și să fim părtași ai slavei și împărăției Lui în veci. Amin.

XXXIX

Dorul și iubirea de Dumnezeu întrec toată iubirea și tot dorul
omenesc. Mintea celor ce se curățesc, scăldată în lumina lui
Dumnezeu, se îndumnezeiește întregă și prin aceasta se face minte a
lui Hristos

Negrăită este frumusețea Ta, neasemănat chipul,
nespusă strălucirea, mai presus de cuvânt slava.
Purtarea Ta bună și blândă, Stăpâne Hristoase,
întrece înțelegerea tuturor pământenilor.
De aceea, dorul și iubirea față de Tine,
biruiesc toată iubirea și dorul muritorilor.
Pe cât întreci, Mântuitorule, cele văzute,
pe atâta ne e mai mare dorul de Tine
și pune în umbră toată iubirea omenească
și ne întoarce de la plăcerile trupești
și respinge repede toate poftete.
Iar dragostea sau iubirea față de Tine, Mântuitorule, e lumină.
De aceea răsărind în sufletele iubitoare de Dumnezeu,
îndată aduce în ele ziua nepătimirii, Dumnezeuul meu,
Căci pofta patimilor e cu adevărat întuneric
și făptuirea păcatelor, o noapte adâncă.
alungând întunericul patimilor și plăcerilor.
O, minune, o, lucrare minunată a lui Dumnezeu cel Prea Înalt
și putere a tainelor ce se săvârșesc în ascuns !
Tu ne dăruiești bunurile nestricăcioase și cele ce se strică,
cele pământești, Dumnezeule, împreună cu cele cerești,
pe cele de față și pe cele viitoare, Cuvinte,
ca Cel ce ești Făcătorul tuturor, ca Cel ce ai stăpânirea
peste cele cerești, Stăpâne, și peste cele de pe pământ.
Și atunci cum iubim noi, nenorociții, pe oameni,
mai mult ca pe Tine și le slujim lor mai mult în chip păcătos,
ca să primim de la ei daruri mici și stricăcioase,
predându-le sufletele noastre, sufletele noastre nenorocite
și trupurile noastre ca să se folosească de ele
ca de niște vase necinstite ?
Și fiind, Stăpâne, mădulare ale Tale, ale Stăpânului sfânt,
mădulare sfinte ale Stăpânului atotștiitor,
cum nu ne temem să ne dăruim în chip arbitrar demonilor vicleni
spre a fi folosiți pentru faptele păcatului ?
Cine dintre slujitorii Tăi credincioși și sinceri
nu-i va plânge pe aceștia ?
Cine nu le va jeli îndrăzneala mării lor obrăznicii ?
Cine nu se va înfricoșa de marea Ta răbdare, Dumnezeuul meu ?
Cine nu se va cutremura de pedeapsa judecății Tale dumnezeiești,

de focul de nesuportat și nestins al gheenei Tale,
unde e plânsul și scrâșnirea dinților
și suferința nemângâiată și durerea negrăită ?
Dar, o, Soare al soarelui și al lumii,
Creatorule al tuturor stelelor și a toată cealaltă lumină,
ascunde-mă în afara acestora, în lumina Ta.
Aceasta, pentru ca văzându-Te numai pe Tine în lumina Ta,
să nu văd lumea, nici cele din lume,
sau chiar văzând-o, să fiu ca și când n-aș vedea-o
și auzind ale ei, să fiu ca și când nu le-aș auzi, Cuvinte.
Precum cei ce se află în negura plăcerilor vieții,
acoperiți de întunericul iubirii de slavă,
văzând, nu văd slava Ta dumnezeiască
și auzind nu înțeleg deloc
poruncile Tale și voile Tale,
așa voi fi și eu în lumina Ta,
nevăzând lumea și cele din lume.
Căci cine, văzându-Te pe Tine, fulgerat în simțiri
de slava Ta, de lumina Ta dumnezeiască,
nu s-a schimbat cu mintea, cu sufletul, cu rațiunea,
și nu s-a învrednicit în chip minunat
să Te vadă, altfel, să Te audă altfel, Mântuitorule
Căci, în acest caz mintea se scufundă (se botează) în lumina Ta
și devine strălucitoare și se face lumină asemenea slavei Tale.
Și cel ce s-a învrednicit să se facă astfel, se numește mintea Ta
și se învrednicește să aibă mintea Ta (Rom. XI, 34) ;
și se face una cu Tine în mod nedespărțit.
Și atunci cum nu vede ca Tine și nu aude toate
în mod nepătimitor (fără patimă) ?
Cum va pofti, cel ce-a devenit dumnezeu,
vreun lucru sensibil, trecător și stricăcios,
sau vreo slavă, cel ce s-a ridicat
mai presus de toate acestea
și mai presus de toată slava văzută ?
Căci cel ce a ajuns deasupra tuturor celor văzute
și s-a apropiat de Dumnezeu,
mai bine zis este el însuși dumnezeu,
cum va mai voi să aștepte vreo slavă sau vreo desfătare
de la cele ce se află mai jos de el ?
Aceasta ar fi o rușine,
o injurie și o necinste pentru el.
Pentru el slava, desfătarea și bogăția
este Dumnezeu, Treimea și cele ale lui Dumnezeu și dumnezeiești,
Căruia I se cuvine toată slava, cinstea și stăpânirea
pururea și acum și în toți vecii. Amin.

XL

Mărturisirea mulțumiri pentru darurile lui Dumnezeu; și cum părintele
care le-a scris acestea se află sub lucrarea Sfântului Duh; și o
învățătură grăită de Dumnezeu despre ce trebuie să facă cineva ca să
dobândească mântuirea celor ce se mântuiesc

Iarăși îmi luminează lumina, iarăși se arată limpede, iarăși deschide
cerurile, iarăși sfășie noaptea, iarăși creează toate, iarăși se
arată singură.
Iarăși mă scoate afară din toate cele văzute
și mă desparte de toate cele sensibile.

Iarăși Cel ce e mai presus de toate cerurile
și pe care nimeni dintre oameni nu L-a văzut vreodată,
fără să deschidă cerurile, fără să sfâșie noaptea,
fără să despartă văzduhul, nici să înlăture acoperământul casei,
se află deodată întreg cu mine, nevrednicul,
înăuntrul chiliei mele, înăuntrul minții mele
și în mijlocul inimii mele, o taină înfricoșătoare !
Rămânând toate cum sunt, lumina vine la mine
și mă ridică pe mine dincolo de toate
și fiind eu în mijlocul tuturor celor ce sunt,
mă scoate în afara tuturor.

Nu știi dacă și cu trupul, dar sunt cu adevărat întreg
acolo sus (Efeseni IV, 10), unde nu e decât lumină simplă,
pe care văzând-o, mă fac simplu prin nerăutate.
Acestea sunt însușirile uimitoare (paradoxurile)
ale minunilor Tale, Hristoase al meu,
acestea sunt faptele puterii Tale și ale iubirii Tale de oameni,
pe care le faci cu noi cei nevrednici.

Pentru aceea mă stăpânește frica Ta și mă cutremur
și mă îngrijesc neîncetat și sunt copleșit foarte,
întrebându-mă cu ce-Ți voi răsplăti, ce-Ți voi aduce
în locul atât daruri, a unei atât de mari milostiviri,
al darurilor nenumărate ce mi le-ai făcut.
Neaflând nimic în mine, nimic al meu în viață,
ci toate văzându-le roabe ale Tale, fapte ale mâinilor Tale,
sunt cu atât mai rușinat, cu atât mai îndurerat și
cu atât Te rog mai mult să mă înveți ce trebuie să fac,
ca să-ți slujesc Ție, ca să-ți mulțumesc,
ca să mă aflu, Mântuitorule, neosândit
înaintea înfricoșatului Tău scaun în ziua judecății.

- Ascultă ce trebuie să facă tot omul care vrea să se mântuiască,
dar mai întâi de toți tu, care Mă rogi !

Socotește că azi ai murit, că te-ai lepădat de toate.

Socotește că azi ai părăsit lumea întreagă.

Lăsând azi prieteni, rudenii, toată slava deșartă,
renunță totodată la grija celor de jos

și ia crucea pe umeri și strânge-o cu putere
și poartă până la moarte durerile ispitelor,
suferințele necazurilor și piroanele chinurilor.

Primește-o cu bucurie, ca pe o cunună a slavei.

Căci străpuns în fiecare oră de sulitețele înjurăturilor

și lovit cu dușmănie de pietrele necinstirii

și vărsând lacrimi în loc de sânge, îmi vei fi martor,

și purtând cu toată mulțumirea batjocurile și palmuirile,
te vei face părtaș dumnezeirii și slavei Mele.

De te vei arăta pe tine ultimul dintre toți

și rob și slujitor al lor, te voi arăta la urmă

întâiul dintre toți aceia, precum ți-am făgăduit.

De vei iubi pe vrăjmașii tăi și pe toți cei ce te urăsc

și te vei ruga din suflet pentru cei ce te defăimează

și vei face bine aceluia după puterea ta,

te-ai făcut cu adevărat asemenea Părintelui tău celui prea înalt

(Matei V,10),

și ți-ai făcut prin aceasta inima curată,

și prin ea vei vedea pe Dumnezeu,

pe care nimeni nu L-a văzut vreodată.

Iar dacă ți se va întâmpla să fii și prigonit pentru dreptate,
saltă de bucurie, că ai dobândit împărăția cerurilor.
Și ce e mai mare ca aceasta ?
Acestea și altele mai multe ca acestea pe care le-am poruncit,
fă-le și învață și pe alții să le facă,
fă-le și tu și făceți-le și toți ceilalți care credeți în Mine,
de voiți să vă mântuiți.
Și vă veți sălășlui cu Mine în vecii vecilor.
Iar de le refuzați și vă e greu să le primiți
și de socotiți ca o rușine și o necinste
să pătimiți și să vă puneți sufletele pentru poruncile Mele,
pentru ce mai cereți să aflați cum puteți să vă mântuiți
și prin ce fapte vă faceți proprii ai Mei ?
Pentru ce Mă mai și numiți Dumnezeuul vostru
și pentru ce mai socotiți prostește că voi credeți în Mine ?
Căci Eu le-am pătitit acestea de bună voie pentru voi,
M-am lăsat răstignit, am murit de moartea răufăcătorilor,
dar osândirile Mele s-au făcut slava, viața și strălucirea lumii
și înviere a morților și laudă a tuturor celor ce-au crezut în Mine.
Și moartea urâtă s-a făcut veșmânt al nescricăciunii și al
îndumnezeirii adevărate a tuturor credincioșilor.
De aceea, cei ce imită patimile Mele preacinstite,
vor fi și moștenitori ai împărăției Mele,
și se vor face și împreună părtași cu Mine ai bunătăților
Mele negrăite, tainice, în vecii vecilor.
Iar pe ceilalți cine nu-i va plânge, cine nu-i va jeli,
cine nu-i va uda cu lacrimi din inimă compătimitoare,
cine nu va tângui marea lor nesimțire,
pentru că predând viața lor morții,
s-au rupt în mod chinuitor de Dumnezeu.
Scoate-mă din ceata lor, Stăpâne al tuturor
și mă invrednicește să mă fac părtaș al patimilor Tale neprihănite,
pe mine nevrednicul și ultimul Tău rob,
ca - precum ai spus - să fiu și părtaș
al slavei Tale și al desfătării de bunătățile Tale, Cuvinte,
acum prin ghicituri în chip și în oglindă,
iar atunci cunoscând, precum am fost cunoscut (I Cor. XIII, 12).
Amin.

XLI

Mulțumire către Dumnezeu pentru binefacerile primite de la El și
cerere de-a află pentru ce cei ce-au ajuns desăvârșiți sunt lăsați să
fie ispitiți de demoni; și învățătura și rânduiala dată prin gura lui
Dumnezeu despre cei ce s-au lepădat de lume

Cunoști sărăcia mea, știi starea mea de orfan,
cunoști singurătatea mea vezi slăbiciunea mea
și neputința mea, Dumnezeuul meu care m-ai făcut,
nu ești în neștiință despre mine, ci privești la mine și
le cunoști toate.
Vezi-mi inima smerită, vezi-o zdrobită,
vezi-mă apropiindu-mă de Tine în deznădejde, Dumnezeuul meu
și dă-mi harul Tău din înălțime, dă-mi Duhul Tău dumnezeiesc !
Dă-mi pe Mângâietorul, Mântuitorule, trimite-mi-L,
precum ai făgăduit (Ioan XV 26).
Trimite-L și acum, Stăpâne, mie,
celui ce șed în foișor,

deasupra a tot lucrul pământesc, în afara întregii lumi,
mie celui ce Te caut pe Tine și aștept Duhul Tău.
Nu întârzia, Milostive, nu mă trece cu vederea, Îndurate !
Nu mă uita pe mine, care Te caut cu sufletul însetat !
Nu mă lipsi de viață pe mine cel nevrednic de viață,
nu Te scârbi de mine. Dumnezeule, nu mă părăsi,
îți pun în față compătimirea Ta. Îți amintesc din mila Ta,
Îți aduc ca mijlocitoare iubirea Ta de oameni.
N-am făcut, n-am împlinit faptele dreptății,
niciodată n-am păzit nici una din poruncile Tale,
ci am cheltuit toată viața mea în chip risipitor,
dar Tu nu m-ai trecut cu vederea, ci căutând, m-ai aflat rătăcind
și m-ai întors din calea rătăcirii mele
și m-ai ridicat pe umerii Tăi neprihăniți, la lumina harului Tău
și m-ai purtat, Hristoase, îndurate,
și nu m-ai lăsat să simt deloc osteneală,
ci odihnindu-mă ca într-o căruță,
mi-ai dat să umblu cu ușurință pe căile Tale aspre,
până ce m-ai readus în turma oilor Tale,
până ce m-ai introdus între robii Tăi și m-ai numărat între ei.
Vestesc mila Ta, cânt compătimirea Ta,
mă minunez, mulțumindu-Ți, de bogăția bunătății Tale.
Și chemat de Tine, cum s-a spus, Dumnezeul meu,
și slujindu-Ți acum, cum socotesc, în întregime,
pironit de lumina Ta și lipit de ea,
stăpânit de dorul Tău, legat de Sine prin iubire,
nu înțeleg, și sunt uimit și nu cunosc
cum se mai atinge necazul de sufletul meu nenorocit,
cum mai intră în el întristarea, cum mă mai tulbură în întregime,
cum mă mai lipsește de dulceața Ta, Dumnezeul meu,
și cum necazul celor pământești mă mai desparte de bucurie ?
Pentru ce, după ce îmi dau seama că am greșit și păcătuit atâta,
sau după ce Te-am mâniat atât de mult,
mă părăsești, Hristoase al meu, Bunule,
ca să mă întristez mai mult ca înainte,
când sufletul meu era împătimit ?
Spune-mi și învață-mă adâncul judecăților Tale,
spune-mi-le și nu Te scârbi de mine, care vorbesc cu nevrednicie,
Tu, care odinioară stăteai la masă cu păcătoșii și cu desfrânatele
și cinai, Stăpâne, cu risipitorii și vameșii.
La acestea, Stăpânul meu mi-a răspuns :
"Eu sunt Cel ce te-am scos din lume,
purtându-te în brațele mele ca pe un prunc.
Tu știi singur ceea ce-ți spun.
Eu sunt Cel ce Te-am înfășat, îmbrățișându-te întreg cu
toate mădularele Mele
și te-am hrănit cu lapte mai presus de orice mâncare și băutură.
Căci negrăite sunt toate ale Mele, cu totul de netălcuit.
Eu sunt Cel ce te-am încredințat unui pedagog
-și știi de cine vorbesc -
și el te-a îngrijit bine,
ca pe un copil mic ce crește în fiecare ceas,
hrănindu-te cum se cuvine.
Iar acum, o dată ce-ai ajuns bărbat mare și un tânăr,
știi și tu că Eu am fost pururea cu Tine,
crescând în tine, împreună cu tine și acoperindu-te

până ce ai trecut cu bine peste toate vârstele.
Deci, acum când nu mai ești numai un tânăr crescut,
ci mai degrabă ai ajuns cu adevărat un bărbat deplin,
care înclini spre bătrânețe,
cum mai voiești să fii purtat în brațe ca un prunc,
cum voiești să te înfășez și să te port iarăși ?
Cum voiești să te hrănești cu lapte și să fii sub pedagog ?
Spune-mi, nu te rușinezi să vorbești de acestea ?
Fiind bărbat, slujește și tu altora și-i hrănește
și-i ajută în toate cele trebuincioase spre creștere.
Împotrivește-te vrăjmașilor și lovește când ești lovit
- și știi că vrăjmașii de care îți vorbesc,
sunt oștile dracilor -
primind lovituri, lovește fără cruțare,
căzând, ridică-te iarăși.
și să fie scoși afară de casa ta, departe.
Căci, cum am spus, nu mai ești un prunc sau un copil,
nu mai e în tine o neputință a sufletului,
Nu te feri să arunci săgeți
în cei ce-ți trimit săgeți și uneltesc să le trimită,
ca cei ce te rănesc pe tine cu deznădejde
să fie răniți cu nădejdea trimisă de tine.
Iar cei ce te lovesc cu pumnul mâniei
și te împing cu furie,
să fie palmuiți cu privirile blândeții tale
nu mai e mintea ta slabă spre a te împotrivi.
Știi și să fugi de vrăjmași și iarăși să-i biruiesti.
Și războindu-i, Mă ai pe Mine împreună lucrător și apărător,
iar fugind, Mă ai acoperământ tare, adăpost de neînvins.
Și spune-mi, ce te supără din cele de pe pământ, care din ele ?
Oare lipsa aurului, sau a argintului, sau a pietrelor scumpe?
Dar ce e mai strălucitor ca Mine sau ce strălucește mai mult,
sau ce piatră e cu totul mai presus de orice preț, ca Mine ?
Oare lipsirea de locuri sau lipsa de mâncare,
sau lipsa vinului te tulbură pe tine ?
Și care alt rai e asemenea Mie ?
Sau care pământ de jos și al celor curgătoare,
e ca pământul celor blânzi (Matei V, 5) ?
Și care pâine sau vin în lume
e ca harul Meu, ca Duhul dumnezeiesc,
ca pâinea vieții, pe care o dăruiesc Eu,
sau ca trupul și sângele Meu, pentru cei ce Mă mănâncă și Mă beau
cu inimă curată și cu credință neîndoielnică
și cu frică și cutremur, în mod spiritual și sensibil ?
Spune-mi, ce desfătare, ce bucurie, ce slavă
e mai mare pe pământ, ca aceea de-a Mă vedea pe Mine,
fie și numai în ghicitoră și în oglindă,
de-a privi fie și numai strălucirea razei Mele,
și prin aceasta de-a cunoaște acestea și mai multe decât acestea
și în mod sigur că Eu sunt Făcătorul tuturor ;
și de-a ști și înțelege că s-a împăcat cu Mine
omul așezat în groapa cea mai de jos
și vorbește cu Mine ca un prieten cu un prieten,
ridicat din starea de simbriaș, de robie sau de frică ;
și că îmi slujește nesilit, din iubire,
făcându-Mi-se familiar prin împlinirea poruncilor ?

Prin aceasta, faptele lor nu mai sunt ca ale celor ce-mi slujesc pentru simbrerie,
nici ca ale celor ce se apropie de Mine ca niște robi,
ci ca ale prietenilor și cunoșcuților și fiilor Mei.
Și care sunt acestea, scrie-le pe scurt -:
A te socoti mai prejos și mai rău decât toți oamenii,
nu numai decât cei împreună nevoitori și mireni,
ci și decât păgânii ;
a socoti o mică călcare a celei mai mici porunci
ca o cădere din viața veșnică ;
a privi copiii mici ca pe niște bărbați deplini
și a-i respecta ca pe cei slăviți ;
a da orbilor aceeași cinstită
cum fac Eu, care văd de sus faptele tuturor oamenilor!
Apoi scrie iarăși acestea, pe care să le faci pentru Mine :
a nu avea împotriva cuiva nimic în inima ta,
nici cea mai mică mișcare sau bănuială -;
a te ruga din suflet cu durerea inimii,
din compătimire, pentru cei ce au păcătuit împotriva ta;
ca și pentru cei ce au îndrăznit aceasta împotriva Mea,
cerând cu lacrimi întoarcerea lor ;
a binecuvânta, totodată, pe cei ce te blestemă (Luca VI, 28)
și a lăuda pe cei ce te bârfesc pururea din invidie ?
a socoti pe cei ce-ți vor răul ca binefăcători,
iar pe cei ce nu recunosc ale tale și nu te ascultă,
a-i plânge și a-i tângui continuu.
Iar pe cei ce Mă tăgăduiesc pe Mine, Stăpânul lor,
neîncetat să-i sfătuiești.
Căci am spus că cel ce vă primește pe voi, pe Mine Mă primește
(Matei X, 40),
și cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă.
Iar cel ce nu primește cu cutremur cuvintele și îndemnul voastre
și nu le împlinește până la moarte,
nu se va face părtaș de slava Mea cea veșnică,
nu va fi pus în rând cu Mine, Cel răstignit,
cu Mine Cel ce am ascultat de Tatăl până la moarte ;
nu-Mi va sta la dreapta, nu va fi împreună moștenitor
cu cei ce s-au răstignit pe ei
Deci nu înceta de-a sfătui, nu înceta de-a plânge,
nu înceta de-a urmări mântuirea lor,
că de vor asculta și se vor întoarce,
să-i ai ca frați, să-i dobândești ca mădulare ale tale
și să Mi-i aduci ca supuși adevărați,
ca și Eu să-i primesc prin tine și să-i slăvesc
și să-i ofer împreună cu Tine Tatălui ca daruri.
Iar de nu-și vor tăgădui voile lor,
de nu-și vor disprețui, cum am spus, sufletele
(viața lor) (Matei XVI, 25),
de nu se vor face morți voilor lor,
pentru a trăi în viața de aici în voia ta,
și a împlini prin voia ta, voia Mea,
nu vei pierde plata ta, nu te vei lipsi de ea,
ci Eu ți-o voi da pe aceasta, în loc de simplă, îndoită,
pentru că deși neascultat, n-ai încetat de-a vorbi,
chiar dacă mai degrabă te-au urât și s-au întors de la tine
și te-au privit cu scârbă,

cum M-au urât pe Mine odinioară
și sunt urât și acum de ei și de cei asemenea lor.
Prin astfel de fapte voiesc să slujești,
prin astfel de fapte și cele asemenea silește-te să-Mi mulțumești.
Căci ele Mă bucură foarte mult.
Să nu ții mai mult la lenevire
nici să socotești altceva din cele din lume mai de folos
pentru suflet.
Căci ce folos va avea cel ce câștigă lumea (Matei VIII, 36),
sau cel ce povățuiește și învață,
sau chiar mântuiește pe toți, dacă nu se mântuiește și el ?
Dar cine e cel ce mântuind pe alții,
nu mântuiește, nenorocitul, sufletul său, ci-l pierde ?
Cel ce nesocotește porunca Mea, a Stăpânului tuturor
și o calcă și prin aceasta iese
din legile Mele și le disprețuiește,
sărind din rânduielile Mele
și din curtea poruncilor și ajungând în afara zidului lor.
Acela chiar dacă ar mântui lumea întreaga și pe cei din lume,
va fi străin de Mine și departe de oile Mele.
Iar cel ce a dărâmat zidul curții
și nu numai a îngăduit ieșirea oilor prin ușă,
ci a și deschis intrarea neîngăduită fiarelor,
va suporta o pedeapsă negrăită pentru toate oile
și va fi tăiat și aruncat în foc și în tartar
și va fi, nenorocitul, mâncare viermilor.
Aceasta a spus-o Tatăl prin Fiul
și a grăit-o Duhul, care este gura Stăpânului
și au repetat-o îngerii cu glasuri neîncetate,
iar dreptii s-au închinat auzind-o și au zis :
"Nepătată este judecata Ta, hotărârea Ta de necriticat,
căci fără patimă ai judecat, Dumnezeule Prea Îndurat.
Căci cel ce n-a părăsit voia sa
și n-a cinstit în primul rând
pe cea a Povățuitorului, pe care a socotit-o ca a sa,
ținând-o și păzind-o fără abatere,
cum ai păzit-o Tu însuși pe a Părintelui Tău, Îndurate,
cum s-ar fi putut arăta ca împreună moștenitor și părtaș cu Tine
mai ales când s-a obligat
să nu facă ceva în voia sa până la moarte,
să nu asculte glasul sângelui,
să nu pună mai presus trupul,
sau rudenii și legătura naturală,
care leagă prin simțire pe cei de pe pământ cu cele
la care au renunțat
Și-i întoarce pe ei mereu întregi spre cele dinapoi ?
Mucenicii au răspuns la aceasta :
"Dreapta este cu adevărat judecata Ta".
De fapt, precum cel ce s-a dat pe sine cu hotărâre muceniei
apoi venind rudeniile, femeile și copiii,
care îl, întrebau plângând : "Nu ai milă de copiii tăi
și nu te înduri, nemilostive, de văduvia femeii tale,
nu te apleci cu compătimire spre sărăcia lor,
nici nu înțelegi și nu te înduri de pieirea lor,
ci-i lași orfani, străini, săraci și pe soție văduvă
și alegi mai mult mântuirea ta de unul singur ?

Cum nu te temi că vei fi osândit mai degrabă ca un ucigaș,
fiindcă ne-ai părăsit pe noi toți spre pieire
și cauți să mântuiești doar singur sufletul tău ?"
Acela nu trebuie să asculte nici o clipă cuvântul lor,
nici să-și aplece auzul spre plânsul lor,
nici să voiască să scape din lanțuri și închisoare prin daruri,
sau să se elibereze tăgăduindu-Te, Hristoase, pe Tine,
ci să rabde chinurile ca și când ar fi deja mort
și să stăruie în închisoare, foame și sete,
negândindu-se la bunurile și la banii lui,
nici lăsându-și, de e cu puțință, cugetarea
să umble pe afară, fie cât de puțin,
ci să privească prin ea numai la Tine, Stăpâne al tuturor
și să-și ocupe mintea gândind la Tine,
stăruind până la moarte numai în dorirea Ta ;
el nu trebuie nici măcar să privească la cei ce se abat,
nici la cei ce Te tăgăduiesc și se întorc iarăși
la vărsătura lor (II Petru II, 22),
spre faptele dinainte, spre grija celor de pe pământ
spre soție și copii,
nici să se lase legat de aceia prin vreun motiv oarecare;
căci nu mai e stăpân pe viața (sufletul) lui,
- de aceea deschizându-se uneori de către Tine
porțile închisorii și slăbindu-li-se cu totul lanțurile
ce le legau trupul,
mulți slujitori ai Tăi n-au voit să iasă,
nici să fugă, ci au rămas legați cum erau.
La fel, Mântuitorule, și cei ce sunt acum în lume
și se leapădă de lume și de toate rudeniile,
de prietenii, cunoscuții și de tot lucrul din lume
și înainte de toate acestea de voia lor,
nu mai au nici o stăpânire asupra lor,
ci chiar de nu sunt împiedicați de stareți,
sunt datori să-și țină obligația față de Tine, Stăpâne.
Căci n-au făgăduit oamenilor ascultare și slujire,
ci lui Dumnezeu, ca să se nevoiască cu stareții
și cu toți frații ce se află cu ei în mănăstire.
Ei trebuie să locuiască deci în mănăstire
ca într-o insulă din mijlocul mării
și să socotească toată lumea
devenită pentru ei cu totul de neajuns,
ca și când o mare prăpastie ar înconjura
de jur împrejur mănăstirea lor,
ca să nu treacă nici cei din lume spre mănăstire,
nici cei din insulă
să nu treacă spre cei din lume
și să privească împătimiți spre ei;
ba nici amintirea lor să nu se întoarcă în inima și mintea lor;
ci trebuie să se simtă ca niște morți față de niște morți,
fiind față de ei nesimțiți în simțire ;
și să se facă pentru aceia
ca niște mici jertfiți cu adevărat de bună voie.
Aceste prea sfinte cuvinte ale mucenicilor
pline de dor și încărcate de iubire față de Stăpânul,
auzindu-le Heruvimii, au cântat cu frică :
"Slavă Ție împărate, slavă Ție, Prea Îndurate,

care ne-ai arătat mucenici pe pământ neavând nevoie de tirani,
dând mărturie pentru Tine în fiecare ceas numai prin dor".

"Da", a spus iarăși Tatăl prin Fiul și a rostit Duhul :

"Cu adevărat cei ce iubesc din inimă pe Dumnezeu,

stăruind numai în iubirea Lui

și murind în fiecare ceas voii lor,

sunt și prieteni adevărați și împreună moștenitori

și mucenici (martiri) numai prin hotărârea lor,

fără lanțuri, spânzurări, jungheri, pironiri,

fără focul arzător și săbiile ce taie".

Către aceștia au grăit toate cetele supralumesti:

"Dreaptă e judecata Ta, Prea Îndurate !

Să se scrie, să se pecetluiească acum și în veci. Amin"

XLII

Cei ce s-au unit prin împărtășirea de Sfântul Duh, cu Dumnezeu încă
de aici, plecând din viață vor fi acolo cu el în veci, dar va fi
invers cu cei ce trăiesc aici altfel

Începutul vieții îmi este sfârșitul ei, și sfârșitul, începutul.

De unde vin, nu știu, unde sunt, nu cunosc.

Și unde voi ajunge, iarăși nu știu, nenorocitul de mine.

Mă nasc pământ din pământ, trup din trup, stricăcios din stricăcios.

Și trăind puțin timp muritor pe pământ, viețuiesc în trup,

și apoi mor și încep altă viață, mutându-mă din aceasta.

Las în pământ trupul ce va învia

și voi trăi viața fără sfârșit în veci.

Deci, privește-mă acum, Dumnezeule, înduioșează-te acum de mine,

Singurul milostiv.

Miluește-mă acum. Iată a slăbit tăria mea.

M-am apropiat de bătrânețe, Mîntuitorule, de porțile morții.

Vine stăpânitorul lumii voind să cerceteze

lucrurile și faptele mele, urâte și spurcate.

Călăii stau de față privind fără îndurare

și așteptând porunca să ia și să ducă,

Mîntuitorule, în prăpastia iadului, nenorocitul meu suflet.

Deci Tu, Cel prin fire milostiv, singurul lubitor de oameni,

Domnul Cel Prea îndurat, să mă miluești atunci

și să nu-Ți aduci aminte de răutatea Mea,

să nu mă părăsești, să nu mă lași pe seama vrăjmașului

și vicleanului

care în fiecare ceas mă amenință,

răcnind împotriva mea, scrâșnind din dinți

și zicându-mi: "Cum îndrăznești,

cum speri să scapi din mâinile mele,

fiindcă, părăsindu-mă, te-ai refugiat la Hristos

și ai început să disprețuiești poruncile mele?

Să știi că n-ai scăpat nicidecum, căci unde voi pleca?

Nu vei putea scăpa vreodată de mine,

care i-am scos pe Adam și pe Eva din rai,

care l-am făcut și pe Cain omorător al fratelui,

care în potop am făcut să cadă toți oamenii

în rătăcire și în moartea înfricoșătoare,

atrăgându-i cu totul în vicleșugurile mele,

care am amăgit pe David spre preacurvie și ucidere,

care am pornit război împotriva tuturor sfinților

și am omorât pe mulți.

Cum îndrăznești și aștepti să-mi scapi tu cel atât de slab?"

Auzind eu acestea, Stăpâne și Dumnezeu și Creatorul,
Ziditorul și Judecătorul meu, Cel ce ai stăpânire
peste sufletul și trupul meu, ca Făcător al amândurora,
mă tem și sunt cuprins de frică întreg și
tremur, nenorocitul de mine .

Căci vicleanul îmi pune în față și-mi zice:

"Iată, nu priveghezi, iată, nu te înfrânezi,
iată, n-ai dobândit rugăciunea, nu faci închinăciuni,
nu faci osteneli cum ai început odinioară.

Și pentru aceasta, singur te voi despărți de Hristos
și te voi lua cu mine în focul nestins".

Dar Tu știi Stăpâne, că eu niciodată
n-am așteptat de la lucrurile sau faptele mele mântuirea,
ci am alergat la mila Ta, lubitorule de oameni,
cu încrederea că mă vei mântui în dar, Prea Îndurate ;
și că mă vei milui ca Dumnezeu, ca odinioară pe desfrânata
și ca pe fiul risipitor care a spus: "Greșit-am".

Astfel, crezând am alergat, astfel, îndrăznind, am venit,
Căci chiar de m-ar amăgi și m-ar lua prizonier,
nu o va pune aceasta pe seama voii și a nepăsării mele,
ci va pune totul pe seama părăsirii Tale
și-mi va spune unele ca acestea :

„Iată, Cel în care te-ai încrezut, iată Cel la care ai alergat,
iată, Cel în a cărui prietenie și în a cărui iubire credeai,
Cel cu care te laudai că te-a făcut frate și prieten,
fiu și moștenitor,

cum te-a părăsit și te-a predat în mâinile mele, ale vrăjmașului tău.

Să nu mă părăsești, deci, Mântuitorule, să le aud acestea,
să nu mă lași să mă fac osândă pentru Tine, Dumnezeu meu.

Să nu mă lași în aceasta, Împărate, Doamne,
Cel ce m-ai scos odinioară din întunericul

și din mumie și din gâtlejul aceluia

și m-ai înfățișat liber Ție în lumina Ta.

Dar văzându-te pe Tine sunt rănit în cele dinăuntru ale lumii.

căci nu pot să Te privesc, dar a nu Te privi nu suport.

Neapropiată e frumusețea Ta, de neimitat chipul Tău,
fără asemănare slava Ta.

Și cine Te-a văzut vreodată,

sau cine ar putea să Te vadă întreg, Dumnezeu meu ?

Ce ochi ar putea să vadă totul ?

Căci pe Cel ce e mai presus de totul, ce minte L-ar putea cuprinde ?

și L-ar putea îmbrățișa, ce minte s-ar putea întinde întreagă

împreună cu întregul ca să privească pe Cel ce susține toate,

pe Cel ce e în afară de toate și umple totul și toate

și este iarăși Același în afară de toate în chip negrăit ?

Totuși Te văd ca soare și ca stea

și Te port în sân, ca pe un mărgăritar

și Te văd ca pe un sfeșnic, aprins înăuntru ca vas.

Dar fiindcă nu Te lătești, fiindcă nu mă faci pe mine întreg lumină

și nu Te arăți mie întreg, cum și cât ești,

mi se pare că nu Te am deloc pe Tine viața mea

și plâng ca un sărac căzut din bogăție :

și ca un om lipsit de cinstire, căzut din slavă

și ca unul ce n-am nici o nădejde.

Iar aceasta văzând-o dușmanul meu, îmi zice :

"Tu nu te vei mântui. Căci iată ai căzut, ai pierdut toate speranțele,
fiindcă nu mai ai încredere și îndrăzneală la Dumnezeu ca-odinioară"
Dar eu nu-i spun nici un cuvânt, nu-l învrednicesc
de aceasta, Dumnezeuul meu,
și suflu împotriva lui și îndată dispăre.
De aceea, Te rog, Stăpâne, de aceea Te implor,
să-mi dăruiești, Mântuitorule, mila Ta și atunci
când sufletul meu va ieși din trup,
ca să pot să biruiesc numai cu suflarea mea
pe toți potrivnicii mei, ai robului Tău,
care se vor aduna în jurul meu,
ca să pot trece nevătămat, apărat de lumina Duhului Tău !
și să stau înaintea scaunului Tău de judecată,
având, Hristoase, harul Tău dumnezeiesc însoțindu-mă
și acoperindu-mă și avându-mă întreg scăpat de rușine.
Căci cine ar îndrăzni să se arate înaintea Ta,
dacă n-a îmbrăcat harul Tău, dacă nu-l are pe el înăuntrul său
și nu e luminat de el ?
Cum ar putea cineva, oricine ar fi,
să vadă cât de puțin slava cea de nesuportat ?
Căci cum ar putea omul să vadă slava lui Dumnezeu
și firea smerită a omului firea dumnezeirii .
Pentru că Dumnezeu este necreat, iar noi toți creați;
Acela e nesticăcios, iar noi stricăcioși și pulbere ;
Acela e duh mai presus de orice duh,
ca Cel ce e Făcător al duhurilor și Stăpân al lor,
iar noi trupuri din lut și substanță pământească ;
Acela, Făcător al tuturor, El însuși fără de început și necuprins,
iar noi viermi și noroi și cenușă.
Și cine dintre noi va putea vedea pe Acela
cu propria putere sau lucrare,
dacă n-ar trimite El însuși Duhul Său
și n-ar dărui prin el slăbiciunii firii noastre
forță, tărie și putere și nu l-ar face pe om
în stare să vadă slava Lui dumnezeiască :
Căci, altfel nu va vedea, nici nu va putea vedea
vreunul dintre oameni pe Domnul venind întru slavă.
Și așa se vor despărți cei nedrepti de cei drepti
și se vor acoperi de întuneric păcătoșii
și toți cei ce nu vor avea încă de aici lumina în ei.
Iar cei uniți cu El de aici,
vor fi uniți cu Dumnezeu și atunci în chip tainic și adevărat
și vor rămâne nedespărțiți de împărtășirea de El.
Dar cei ce vor pleca de aici despărțiți de lumina Lui,
cum se vor uni atunci cu El sau în ce mod .
Iată ce voiesc să învăț de la voi sau să vă învăț pe voi :
Dumnezeu s-a făcut om și s-a unit cu oamenii,
s-a împărtășit de umanitate și a comunicat tuturor
Acelor ce cred în El și-și arată credința prin fapte,
dumnezeirea Sa prin împărtășire.
Căci El însuși a spus că se mântuiesc numai cei ce se împărtășesc
de dumnezeirea Lui,
cum s-a împărtășit de firea noastră El, Făcătorul tuturor.
E ceea ce mărturisește Pavel, spunând că Biserica lui Hristos
se va face un trup dumnezeiesc al Stăpânului,

trup nepătat, neprihănit, fără nici o zbârcitură (Efeseni V, 26).
Acest trup sunt credincioșii, iar capul lui este Hristos.
Dacă deci el va fi așa, precum și este,
cine va îndrăzni să-l atingă, dacă este murdar ?
Sau cine se va alipi Lui de e nevrednic ?
Dacă și acum păcătoșii sunt scoși din Biserică
și sunt împiedicați de la împărtășire,
ba mai mult, cei ce nu sunt sfinți sunt lipsiți și de
vederea celor dumnezeiești,
cum se vor uni, vai, atunci
cu trupul atotneprihănit al lui Dumnezeu
și se vor face mădulare ale lui Hristos, aflându-se întinați ?
Nu e cu puțină aceasta, fraților, nu se va întâmpla nicidecum.
Dar cei despărțiți de trupul dumnezeiesc sau de Biserică,
și de ceata celor aleși, spune-mi,
unde vor pleca, în ce împărăție,
explică-mi în ce loc nădăduiesc să se sălășuiască ?
Căci e sigur că raiul, sânul lui Avraam,
sau orice loc de odihnă este al celor mântuiți.
Iar cei mântuiți sunt numaidecât toți sfinții,
cum mărturisește și învață toată dumnezeiasca Scriptură.
Căci sunt multe camere (Ioan XV, 4-5),
dar înăuntrul aceleiași palat de nuntă.
Fiindcă, precum unul e cerul și în el multe stele,
deosebite între ele în cinste și slavă,
așa este și un singur palat de nuntă și o singură împărăție,
precum și raiul și sfânta cetate
și tot locul de odihnă este singur Dumnezeu.
Căci precum nu are odihnă în viață
omul care nu rămâne în Dumnezeu și nu are pe Dumnezeu în sine,
așa și după moarte nu va găsi odihnă în afara Lui,
nici loc fără supărare, eliberat de suspinare și de necaz.
Să ne străduim, deci, fraților, să ne străduim înaintea de sfârșit,
să ne alipim de Dumnezeu, de Făcătorul tuturor,
de Cel ce s-a pogorât pe pământ pentru noi, nevrednicii,
de Cel ce a aplecat cerurile (Ps. XVII, 10) și s-a ascuns de îngeri
și s-a sălășluit în pânțele Sfintei Fecioare
și s-a întrupat (din ea) spre mântuirea tuturor.
Iar mântuirea noastră este aceasta,
precum am spus de multe ori și o vom spune iarăși,
nu vorbind noi de la noi, ci gura lui Dumnezeu,
care a arătat marea lumină a veacului viitor :
împărăția lui Dumnezeu a coborât pe pământ,
mai bine zis împăratul tuturor, al celor de sus și de jos
a venit, voind să se asemene cu noi,
ca împărtășindu-ne toți de El ca din lumină,
să ne arătăm luminile de al doilea asemenea celei dintâi
și să fim părtași de împărăția cerurilor
și împreună părtași ai slavei Lui
și moștenitori ai veșnicelor bunătăți, pe care nimeni nu le-a văzut.
Iar acestea sunt, cum sunt convins și cred și spun:
Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Treimea Sfântă .
Iată izvorul bunătăților, iată viața celor ce sunt,
iată desfătarea și odihna, iată veșmântul și slava,
iată bucuria de netâlcuit și mântuirea tuturor
celor ce se împărtășesc de lumina Lui negrăită

și se află în comuniune simțită cu El.
Auziți: motivul pentru care se numește Mântuitor
este că el aduce mântuirea tuturor cu care se unește.
Iar mântuirea este eliberarea de toate relele
și aflarea veșnică în El a tuturor bunătăților:
a vieții, în locul morții, a luminii în locul întunericii;
și în locul robiei patimilor și faptelor celor mai urâte
libertatea desăvârșită dăruită tuturor
celor ce s-au unit cu Hristos, Mântuitorul tuturor.
Aceștia vor dobândi atunci în El toată bucuria ce nu se poate pierde,
toată mulțumirea și toată veselia
iar cei ce au trăit despărțiți de El
și nu l-au căutat pe El și nu s-au unit cu El,
nici nu s-au desprins din robia patimilor și a morții,
fie că sunt împărați sau căpetenii sau prinți,
fie că socotesc și li se pare că se desfată
și se veselesc și se bucură de cele bune,
niciodată nu vor dobândi bucuria
pe care o au robii lui Hristos,
liberi de toate plăcerile și poftele prostești și de slava de aici;
bucurie care e cu totul negrăită și de nedescris,
bucurie pe care nu o va cunoaște vreodată,
nu o va afla și nu o va vedea,
nimeni din cei ce nu s-au alipit
cu sinceritate și cu căldură de Hristos
și nu s-au împreunat într-o unire negrăită cu El,
căruia l se cuvine slava și cinstea, lauda și toată cântarea
de către toată zidirea și suflarea în veci. Amin.

XLIII

E mai bine a fi păstorit decât a păstori pe cei ce nu voiesc aceasta.
Căci nu câștigă nimic cel ce se străduiește să mântuiască pe alții,
iar pe sine se va pierde prin povățuirea lor

Vorbește, Hristoase, robului Tău, vorbește lumina lumii,
vorbește cunoștința tuturor, vorbește Cuvinte, înțelepciune,
Care cunoști toate de mai înainte, care le vezi de mai înainte toate
și ne înveți cu îmbeșugare toate cele ce ne sunt de folos.
Vorbește și mă învață și pe mine, Mântuitorule, căile mântuitoare
ale voilor Tale, ale poruncilor dumnezeiești !
Vorbește și nu mă trece cu vederea, nu ascunde, Dumnezeu meu,
de robul Tău nevrednic, voia Ta !
Spune-mi, ce e mai mare la Tine, ce-Ți este mai plăcut Ție,
din cele două, Mântuitorule de oameni iubitor :
să port grijă de lucrurile mănăstirii
și să mă îngrijesc cu îmbeșugare de trebuințele trupești din ea,
ocupându-mă de toate cu tulburare și luptă,
sau să stăruiesc mereu în starea de liniște (în isichie)
și să-mi păstrez mintea și inima netulburată
și să primesc razele harului Tău,
ca să-mi lumineze simțirile sufletului,
ca să-mi răsună ființa în chip tainic de cuvintele Tale
și să învăț și pe alții cu blândețe
și să mă învăț totodată pe mine însumi ;
căci cel ce vorbește altora, își spune cele vorbite lui însuși
și e dator să le împlinească acestea întâi el însuși.
Spune-mi, deci, Dumnezeu și Făcătorul meu,

care din acestea e mai bună, care-mi este mai de folos
și care e mai plăcută Ție și desăvârșită ?
Da, nu o ascunde de mine, Cuvinte Prea îndurate !
Ascultă ceea ce întreb, scrie ceea ce auzi !
Eu sunt Dumnezeu, neînceputul dinaintea tuturor.
Eu sunt Stăpânul prin fire
al cerurilor și împăratul celor de desubt;
și toți îmi sunt robi fără voia lor.
Căci Eu sunt Creatorul și Judecătorul și Stăpânul tuturor
și sunt așa și acum și voi fi în vecii vecilor.
Totuși nu silesc niciodată pe cel ce nu voiește,
ci-l voiesc liber, voiesc ca slujirea să-i fie liber aleasă,
Voiesc din partea supușilor să lucreze cu frică
și să-Mi arate în ea iubire.
Așa doresc să fie robii Mei, simbriașii Mei,
așa voiesc și pe prietenii Mei.
Iar pe ceilalți încă nu i-am cunoscut, nici n-am fost cunoscut de ei.
De aceea, zic că sunt aspru, Mă declară nemilos,
Mă numesc nedrept, ei care se socotesc copii ai Celui nedrept.
Iar cei ce Mă înjură și Mă defăimează
și Mă osândesc pe Mine cum ți se vor supune ție ?
Sau spune-mi, cum te vor primi ca învățător ?
Cum te vor socoti lupii pe tine păstor,
sau cum vor urma glasul Tău, fiind fiare sălbatice ?
Ieși, fugi, pleacă din mijlocul acestora
și de vrei să te mântuiești, să-ți fie de-ajuns aceasta.
Iar dacă ai vrea să mântuiești lumea,
iar pe tine te vei pierde,
la ce-ți va folosi lumea mântuită de tine ?
Nu vreau să păstorești pe cineva din cei ce nu voiesc.
Privește, că și Eu am făcut așa în lume.
Celor ce voiesc, Eu le sunt și Păstor și Stăpân.
Dar celorlalți le sunt numai Creator după fire ;
nu le sunt împărat, nici Povățuitor
celor ce nu-și iau crucea să-Mi urmeze Mie.
Căci ei sunt fiii vrăjmașului, robii și uneltele lui.
Privește aceste taine înfricoșătoare, privește nesimțirea acelor ;
privește și plângi pentru ei, de se poate în fiecare ceas.
Căci fiind chemați din întuneric la lumina neînserată,
de la moarte la viață, din iad la cer,
de la cele vremelnice și stricăcioase la slava veșnică,
se mânie și se înfurie împotriva învățătorilor
și Țes tot felul de uneltiri împotriva lor
și aleg mai bine moartea decât să părăsească întunericul
și faptele întunericului și să-Mi urmeze Mie.
Spune-Mi, cum îi vei păstori pe aceștia, cum îi vei povățui ?
Arată-mi, cum îi vei călăuzi, când ei se reped spre foc,
se pun la dispoziția vrăjmașului
și fac împreună ca el cu râvnă cele contrare poruncilor Mele ?
Spune-mi, cum îi vei păstori ca pe niște oi,
cum îi vei duce la pășunea poruncilor Mele,
la apa voilor Mele, spre munții spirituali
ai vederilor tainice și ai slavei Mele negrăite,
prin care cei ce o văd disprețuiesc slava de jos
și uită de toate cele ale simțurilor
și le socotesc pe toate acestea ca umbră și fum ?

Spune-mi, cum vei câștiga pe dușmanul tău ca apărător,
cum vei convinge pe vrăjmașul ce te războiește să-ți fie prieten ?
Se observă cum prietenii ți se fac ușor dușmani,
găsind un cât de mic pretext,
dar dușmanii greu se fac prietenii, chiar dacă li se face bine,
chiar dacă sunt făcuți părtași de daruri înalte și mari.
Căci au în inima lor ascuns veninul,
pe care îl varsă din belșug când prind ocazia
și nu se tem să omoare fără milă, fără compătimire.
pe binefăcătorii lor, plini de o ultimă nebulie.
Aceștia imită pe Cain, aceștia sunt mai răi ca Lameh.
aceștia se poartă la fel cu Saul, imită pe evrei
și se iau la întrecere cu Iuda, moștenind ștreangul lui,
la seamă unde vei ajunge, de voiești să le fii povățuitor.
Căci nu se vor întoarce unde voiești,
ci te vor sili pe tine să umbli pe calea lor
și să cazi primul, înainte de ei, în pierzanie
și să coborî mai jos în prăpastia iadului,
avându-i, desigur, și pe ei ca pe cei ce-ți urmează.
Iar de nu vei primi nicidecum să te asemeni lor
și nu vei voini să urmezi sfaturile lor
și să te însoțești cu ei în faptele lor,
nu vei avea de la ei decât răscoală, luptă și război neîndurat.
Iar din acestea ce vei folosi, ce-ți va veni, ce vei câștiga ?
Ascultă și-ți voi spune pe scurt :
Întâi de toate nu vei putea să-Mi fii slujitorul Meu,
căci Eu voiesc ca slujitorul Meu să nu se lupte nicidecum.
Apoi vor câștiga împotriva ta o ură neînfrănată
și vor fi porniți să te omoare pe față sau în ascuns
și tu vei fi pricina osândirii lor.
Iar moartea ta nu va fi de nici un folos altora,
cum a fost moartea Mea viață a lumii,
ba te vei face și pricină a osândirii lor,
fiindcă n-ai ieșit liber din viață.
Deci e mai bine să fii păstorit,
decât să păstorești pe unii ca aceștia.
Dar cel mai bine e să te îngrijești de ale tale
și să te rogi pentru ei și pentru toți oamenii,
ca să se întoarcă și să vină toți la cunoștință.
Și să înveți și îndrumezi pe cei ce voiesc dintre ei.
Dar să nu-i silești să facă cele ce îi înveți,
ci spune-le cuvintele Mele și îndeamnă-i
să le păzească, socotindu-le pricinuitoare ale vieții veșnice.
Căci aceste cuvinte se vor ridica când voi veni să judec,
și vor judeca pe fiecare dintre aceștia după merit,
iar tu vei rămâne fără vină, cu totul neosândit,
fiindcă n-ai ascuns argintul cuvintelor Mele,
ci cât ai luat tu însuși, atâta ai dat tuturor.
Aceasta îmi place Mie, aceasta a fost datoria și lucrarea apostolilor
și a ucenicilor Mei, potrivit poruncilor Mele :
să Mă vestească pe Mine ca Dumnezeu în toată lumea
și să învețe voile Mele și poruncile Mele
și să le lase oamenilor în scris.
Luptă-te și tu să faci și să înveți așa.
Iar celor ce nu voiesc să audă cuvintele Mele,
cum au zis și zic către Mine :

"Greu este cuvântul acesta și cine va putea să-l audă ?" (Ioan VI,60), spune-le, cum am spus și Eu atunci către aceia :

"De nu voiți, plecați și faceți fiecare cum voiți" (Ioan VI, 67), lăsând totul la voia și hotărârea lor, să aleagă deci fie moartea, fie viața.

Căci nimeni nu s-a făcut vreodată bun fără voia lui.

Nici nu se va face necredinciosul credincios fără voie.

Nici nu-și va schimba cel rău fără voie cugetarea lui, ca să se facă cu totul bun.

Precum nimeni nu s-a făcut rău prin fire, ci cu intenție, așa iarăși din rău și viclean

se va face cineva bun și cumsecade

prin intenție și hotărâre, dacă vrea ;

iar dacă nu vrea, nu va fi nicidecum aceasta.

Nimeni n-a strălucit în lume, prin virtute, dacă n-a voit.

Nimeni nu se va mântui, dacă nu vrea.

Iar mai mult decât aceasta, nu căuta.

Străduiește-te să te mântuiești pe tine și pe cei ce te aud,

în caz că afli pe pământ pe cel care are urechi să audă și aude cuvintele tale.

Așa voi face, Stăpâne, precum mi-ai poruncit.

Dar, dăruiește-mi ajutorul Tău, harul Tău,

mie, nevrednicul Tău rob, Dumnezeuul meu,

ca să Te slăvesc pe Tine și să cânt stăpânirea Ta

cu cântări neîncetate în vecii vecilor. Amin.

XLIV

Ce este "după chipul" și cum se înțelege în mod convenit om drept chip al modelului (al prototipului); și că cel ce iubește pe vrăjmași ca pe binefăcătorii săi, imită pe Dumnezeu și făcându-se prin aceasta părtaș al Duhului Sfânt, se face Dumnezeu prin adopțiune și prin har, dar nu e cunoscut ca atare decât de cei ce stau sub lucrarea Sfântului Duh

Slavă, laudă, cântare, mulțumire

Celui ce a adus la existență din cele ce nu sunt

toată zidirea numai cu cuvântul

și cu voia proprie.

Slavă Dumnezeului tuturor, Celui închinat

în Treimea ipostasurilor

și într-o singură ființă.

Căci Unul este Dumnezeu, Treimea Sfântă,

ființa mai presus de ființă,

una în trei Persoane

și în trei ipostasuri

nedespărțite și netăiate între ele.

Căci e o fire, o slavă, o putere

și la fel, o voință.

Ea singură e Creatoarea tuturor.

Ea m-a plăsmuit din lut

pe mine întreg și dându-mi suflet

m-a așezat pe pământ

și mi-a dat lumina să văd

și să privesc în ea, să privesc toate,

adică lumea aceasta sensibilă,

soarele și luna,

stelele și cerul,

pământul, marea și toate
cele ce sunt în acestea.
Mi-a dat și minte și rațiune.
Dar ia seamă la cuvânt !
Ni s-a dat rațiunea
după chipul Rațiunii (Cuvântului).
Căci suntem raționali din Cuvântul
Cel fără de început, cel necreat,
cel necuprins, Dumnezeuul meu.
Cu adevărat, sufletul oricărui om
e rațional, e chipul rațional al Cuvântului
Cum e aceasta, învață-mă !
Ascultă-L pe Cuvântul însuși :
Cuvântul e Dumnezeu din Dumnezeu
și împreună veșnic cu Tatăl și cu Duhul.
Astfel și sufletul meu
este după chipul Lui.
Căci având minte și rațiune
le are pe acestea după ființă
netăiate și necontopite și de o ființă.
Cele trei sunt una în mod unit,
dar și în mod distinct.
Totdeauna sunt și unite și distincte,
căci sunt unite în mod neconfundat
și sunt distincte în mod netăiat.
De desființezi una din acestea,
le desființezi în mod sigur pe toate.
Căci sufletul fără minte, fără rațiune,
va fi egal cu al animalelor.
Iar fără suflet
nu poate subsista mintea și rațiunea.
Așa înțelege din chip prototipul.
Fără Duhul nu este nici Tatăl, nici Fiul acestuia.
Duh e Tatăl și Duh Fiul Tatălui,
- chiar dacă s-a îmbrăcat în trup -
și Duhul, iarăși e Dumnezeu.
Căci cele Trei sunt Una prin fire și ființă,
cum e mintea, sufletul și rațiunea.
Dar Tatăl L-a născut pe Fiul
în mod negrăit.
Precum mintea e din sufletul meu,
mai bine zis în sufletul meu,
așa e din Tatăl Duhul.
Mai bine zis acesta și este și rămâne în Tatăl
și provine în mod negrăit din EL
Și precum iarăși mintea mea naște totdeauna cuvântul,
și-l rostește, și-l trimite,
și-l face cunoscut tuturor,
- și nu se desparte de acesta,
ci și naște cuvântul și-l are și înăuntrul Lui -
așa înțelege și pe Tatăl
că a născut pe Cuvântul,
că-L naște neîncetat,
dar Tatăl nu se desparte de Fiul Lui,
ci se vede în Fiul,
și Fiul rămâne în El.

Acesta este chipul exact
- deși întunecos -
pe care l-a arătat cuvântul meu,
chip pe care nu-l vei vedea niciodată,
nici nu-l vei înțelege,
de nu te vei curăți mai întâi,
de nu vei spăla mai întâi chipul tău de pată,
de nu-l vei scoate din patimile
în care este scufundat;
de nu-l vei șterge de acelea în mod deplin
și nu-l vei dezveli
și nu-l vei face alb ca zăpada.
Dar și când vei face acestea
și te vei curăți bine
și te vei face chip desăvârșit,
nu vei vedea modelul (prototipul) tău,
nici nu-l vei înțelege,
de nu ți se va descoperi El însuși
prin Duhul Sfânt.
Căci toate le învață Duhul,
care strălucește în lumina negrăită.
Toate cele spirituale le va arăta El minții tale
atâta cât poți să le vezi,
atâta cât e cu putință omului,
pe măsura curăției sale sufletești.
Atunci te vei asemăna cu Dumnezeu
imitându-l prin faptele tale,
pe măsura înfrânării și bărbăției,
dar și a iubirii Tale de oameni,
a răbdării încercărilor
și a iubirii dușmanilor tăi.
Căci în aceasta stă iubirea de oameni,
în a face bine dușmanilor
și în a-i iubi pe ei ca pe prieteni.
ca pe niște adevărați binefăcători
și în a te ruga pentru toți
cei ce-ți voiesc răul;
în a avea o iubire lăuntrică egală
față de toți, buni și răi,
în a-ți pune sufletul (viața) în fiecare zi
pentru toți, înțeleg pentru mântuirea tuturor,
pentru a se mântui fiecare, sau toți, de e cu putință.
Acestea te vor face, copilul meu,
următor al Stăpânului
și te vor arăta chip adevărat al Creatorului
și imitator în toate a desăvârșirii dumnezeiești.
Iar Creatorul - ia seamă ce voiesc să-ți spun -
îți va trimite atunci Duhul dumnezeiesc.
Nu-ți spun că un alt suflet,
ca acel care-l ai, ci-ți spun
ca Duhul cel din Dumnezeu.
Acesta va sufla și va locui
și se va sălășlui ființial (în tine)
și te va lumina și umple de strălucire
și te va reface întreg
și din stricăcios te va face nesticăcios

și va reînnoi casa învechită,
înțeleg casa sufletului tău.
Iar o dată cu aceasta va face nesticăcios și trupul tău
Și te va face Dumnezeu după har,
asemenea modelului (prototipului).
O, minune, o, taină
tuturor necunoscută,
necunoscută celor împătimiți,
necunoscută celor lumești,
necunoscută iubitorilor de slavă,
necunoscută celor mândri,
necunoscută celor furioși,
necunoscută celor răzbunători,
necunoscută iubitorilor de trup,
necunoscută iubitorilor de argint,
necunoscută celor pizmași,
necunoscută bărfitorilor,
necunoscută fățarnicilor.
necunoscută celor lacomi de mâncare,
necunoscută celor ce mănâncă pe ascuns,
necunoscută beților, și desfrânaților,
necunoscută flecarilor,
necunoscută grăitorilor de cuvinte urâte,
necunoscută trândavilor,
necunoscută celor ce nu se îngrijesc de pocăință în fiecare ceas,
necunoscută celor ce nu plâng neîncetat în fiecare zi,
necunoscută celor nesupuși,
necunoscută celor ce se împotrivesc în cuvinte,
necunoscută viețuitorilor de sine,
necunoscută celor ce se socotesc a fi ceva, nefiind nimic,
necunoscută lăudăroșilor,
dar și celor ce se bucură de înălțimea trupului lor,
sau de puterea, sau frumusețea lui,
sau de alt dar, fie el oricare,
necunoscută celor ce n-au dobândit inimă curată,
necunoscută celor ce nu cer cu căldura inimii
să primească Duhul dumnezeiesc,
necunoscută celor ce nu cred
că se dă și acum Duhul dumnezeiesc
celor ce-L caută.
Căci necredința, desparte de Duhul dumnezeiesc și-L alungă.
și necerându-L, nici nu-L primește,
iar neprimindu-L, este mort.
Iar pe mort cine nu-L va plânge,
că părând a trăi, este mort ?
Iar morții între ei nu se pot niciodată
nici vedea, nici plânge.
Cei vii însă, văzându-i, îi plâng.
Căci văd o minune ciudată,
văd oameni morți trăind,
ba și umblând
și oameni orbi socotindu-se că văd
și surzi adevărați
socotindu-se că aud.
Căci trăiesc și privesc
și aud ca animalele

și cugetă ca acei fără de minte,
în simțirea lor nesimțită,
în viața lor moartă.
Căci încă poate trăi cel ce nu trăiește,
încă poate vedea cel ce nu vede
și auzi cel ce nu aude.
Dar spune-mi, cum e aceasta ?
Ți-o voi spune îndată ;
toți câți trăiesc după trup,
câți văd cele de aici
și câți aud numai cu urechi trupești
cuvintele dumnezeiești,
sunt surzi, orbi și morți.
Iar aceștia, spune-mi, cum se pot numi creștini ?
Ascultă pe dumnezeiescul Pavel,
care-ți explică acestea limpede,
mai bine zis pe Hristos care grăiește în el :
Omul dintâi, pământesc, a fost creat din pământ,
iar omul al doilea a pogorât din cer (7 Cor. XV, 4).
Ia aminte la cele spuse :
"Precum e omul dintâi pământesc,
așa sunt pământești și toți cei ce se nasc din el.
Și cum e Hristos, Stăpânul ceresc,
așa sunt cerești și toți
cei ce au crezut în El
și sunt născuți de sus,
botezați la fel în Duhul Sfânt.
Precum este (Duhul) Cel ce i-a născut
Dumnezeu adevărat, așa sunt
și cei ce s-au născut din Dumnezeu,
dumnezei prin har
și toți fiii ai Celui Prea înalt,
cum spune sfânta gură.
Ai auzit cuvintele lui Dumnezeu ?
Ai auzit cum îi desparte
pe cei credincioși de ceilalți,
cum le dă robilor Săi un semn de cunoaștere
ca să nu fie înșelați
de cuvintele altor învățători ?
Cel dinții, zice, e din pământ,
fiindcă a fost creat ca pământesc,
iar al doilea om, Stăpânul tuturor,
a pogorât din ceruri.
Cel dintâi a pricinuit moartea tuturor oamenilor
și stricăciunea prin neascultare,
iar al doilea a dăruit lumii
și dăruiește și acum tuturor credincioșilor
lumina, viața și nestricăciunea".
Ai auzit cele ce ți le spune cel introdus în tainele cerești ?
Ai auzit pe Hristos grăind prin el
și învățându-i pe oameni
cum sunt cei ce au crezut în El
și își arată credința prin fapte ?
Deci nu te mai îndoii,
dacă ești creștin ceresc,
că trebuie să fii și tu astfel.

Iar dacă nu ești astfel
cum te vei mai numi creștin ?
Căci, dacă precum Stăpânul este ceresc
și spune că așa sunt și cei ce au crezut în El,
adică cerești,
toți câți cugetă cele lumești,
câți viețuiesc după trup,
nu aparțin Cuvântului
coborât de sus,
ci în mod sigur
omului pământesc
plăsmuit din pământ.
Așa cugetă, așa judecă, așa crede
și caută să te faci astfel,
adică ceresc, precum a spus
Cel ce a venit din ceruri
și a dat viață lumii (Ioan VI, 33).
Acesta este și pâinea,
care s-a pogorât de acolo
și pe care cei ce o mănâncă
nu vor mai vedea vreodată moarte (Ioan VI, 50).
Căci fiind cerești
vor fi pururea
dezbrăcați de stricăciune
și îmbrăcați în nestricăciune,
ca unii ce-au lepădat moartea
și s-au lipit de viață.
Și făcându-se nemuritori și nestricăcioși,
se numesc cerești.
Dar cine a fost astfel
din veac, adică din fiii lui Adam,
înainte de-a se fi pogorât din cer
Stăpânul tuturor
celor din cer și de pe pământ ?
Astfel El a luat trupul nostru
și ne-a dat Duhul dumnezeiesc,
precum am spus de multe ori.
Și Acesta ne-a dat nouă toate.
Care toate ? Cele ce vi le-am spus de multe ori,
dar și cele ce le voi spune acum.
El se face ca o cristelniță
dumnezeiască, atotluminoasă
și îmbrățișează pe toți cei vrednici
pe care îi află înăuntru.
Dar cum voi spune, cum voi exprima
cele ce se petrec, în mod cuvenit ?
Dă-mi cuvânt, Dumnezeul meu,
Cel ce mi-ai dăruit sufletul meu !
Dumnezeiescul Duh fiind Dumnezeu,
preface și înnoiește deplin
și preschimbă în mod minunat
pe cei pe care îi ia înăuntrul Lui.
Dar cum și în ce fel
nu se molipsește El
de întinăciunea lor ?
Precum focul nu se împărtășește

de negreala fierului,
ci transmite aceluia,
toate însușirile lui,
așa și dumnezeiescul Duh,
fiind nesticăcios și nemuritor,
dă nesticăciunea și nemurirea ;
și fiind lumina neapusă,
îi face lumină pe toți
în care se sălășluiește ;
și fiind Viață,
dă tuturor acelora viață.
Fiind de o fire și de o ființă cu Hristos
și deopotrivă slăvit cu El
și fiind una cu El,
îi face și pe aceștia asemenea lui Hristos.
Căci nu refuză Stăpânul din pizmă
să se arate muritorilor
deopotrivă cu El prin har,
nici nu socotește nevrednici
pe robi să se facă asemenea Lui,
ci are plăcere și bucurie
să ne vadă pe noi făcuți
după har astfel,
cum este El prin fire.
Căci fiind binefăcător,
voiește să fim astfel ca și El.
Căci dacă n-am fi întocmai
asemenea Lui,
cum am fi uniți cu El,
precum a spus ?
Și cum am rămâne în El
nefiind ca El ?
Sau cum ar rămâne El în noi,
dacă am fi neasemenea Lui ?
Deci știind-o aceasta clar,
grăbiți-vă să primiți Duhul,
Cel din Dumnezeu și dumnezeiesc,
ca să vă faceți astfel
cum a arătat cuvântul:
cerești și dumnezeiești,
așa cum v-a spus Stăpânul,
ca să vă faceți și moștenitori
ai împărăției cerești, în veci.
Iar dacă voi nu sunteți așa
sau nu vă faceți de aici,
cerești, precum am spus,
cum socotiți că veți locui
în ceruri, împreună cu El ?
Cum veți și intra cu cei cerești
în Împărăție și veți împărăți
și veți fi cu Împăratul
și cu Stăpânul tuturor ?
Alergați deci toți cu sârguință,
ca să ne învrednicim să ajungem
înăuntrul Împărăției cerurilor
și să împărțim cu Hristos,

Stăpânul tuturor,
Căruia se cuvine toată slava,
împreună cu Tatăl și cu Duhul
în vecii vecilor. Amin.

XLV

Învățătura cea mai exactă despre Dumnezeu ; și că cel ce nu vede
lumina slavei lui Dumnezeu e mai rău ca orbii

O, Dumnezeul meu, iubitor de îndurare, Făcătorul meu,
fă să-mi strălucească mai mult lumina,
ca să-mi umpli inima de bucurie.
Da, nu Te mânia, da, nu mă părăsi,
ci fă să strălucească sufletul meu în lumina Ta,
căci lumina Ta, Dumnezeul meu, ești Tu.
Fiindcă deși Te numești prin multe și diferite nume,
dar, Tu însuți ești Unul.
Acest Unul e necunoscut,
nevăzut și de negrăit întregii firi,
dar arătându-Se, primește toate numele.
Acest Unul e firea în trei ipostasuri,
o unică dumnezeire, o unică împărăție,
o unică putere. Căci Treimea este o singură existență.
Fiindcă Dumnezeul meu este Unul în Treime și nu Trei.
Dar acest Unul este Trei după ipostasuri
însă ele sunt prin fire întreolaltă de o fire,
de o putere, de o ființă,
unite în chip neamestecat mai presus de minte,
distincte în mod nedespărțit.
Cele Trei sunt în Unul și Unul în cele Trei.
Căci Unul este Cel ce a făcut toate,
Iisus Hristos împreună cu Tatăl Cel fără de început
și cu Duhul Sfânt împreună fără de început.
Deci Treimea este Unul în chip cu totul neîmpărțit,
dar în acest Unul sunt Trei și în cele Trei este unul,
mai bine zis, Cele Trei sunt Unul și Unul iarăși Trei.
Așa cugetă, așa te închină și crede acum și în veci.
Dar acest Unul cugetat, care strălucește și luminează,
de care ne împărtășim și se comunică, este tot binele.
De aceea nu-i dăm un singur nume, ci multe:
lumină, pace, bucurie, viață, hrană și băutură,
veșmânt, acoperământ, cort, casă dumnezeiască,
răsărit, înviere, odihnă, baie,
foc, apă, râu, izvor, râu de viață,
pâine și vin, dulceața nouă a credincioșilor,
ospăț, desfătare de care ne bucurăm în chip tainic,
soare cu adevărat neapus, stea pururea luminătoare,
sfeșnic ce luminează înăuntrul casei sufletului.
Acest Unul creează și curățește multe,
acest Unul a adus toate la existență prin cuvânt
și le susține pe acestea toate prin Duhul puterii.
Acest Unul a adus la existență cerul și pământul din cele ce nu sunt,
le-a dat ființă, le-a dat substanță în mod negrăit.
Acest Unul a făcut cu voința,
cerul, luna și stelele, minune nouă și străină.
Acest Unul a adus la existență prin poruncă
animalele cu patru picioare, târâtoarele, fiarele

și păsările de tot felul și viețuitoarele din mare,
precum se văd toate.
Iar la urmă m-a făcut pe mine ca împăratul lor
și toate acestea mi le-a dat mie ca pe niște roabe
spre slujire și pentru împlinirea trebuințelor mele.
Toate deci au păzit și păzesc încă
porunca acestui Dumnezeu unic al tuturor,
numai eu singur, ticălosul, m-am arătat nemulțumitor,
nerecunoscător și neascultător de Dumnezeu, care m-a plăsmuit pe mine
și mi-a dăruit toate aceste bunuri din belșug.
Și călcând porunca Lui m-am făcut
și m-am arătat mai rău decât toate dobitoacele,
netrebnic în toate, mai rău decât fiarele,
decât târătoarele și păsările, nenorocitul de mine!
M-am abătut de la calea dreaptă și dumnezeiască
și am căzut în chip mizerabil de la slava dată mie.
M-am dezbrăcat de veșmântul luminat și dumnezeiesc
și ajungând în întuneric, zac acum în negură,
dar nu știu că sunt lipsit de lumină.
Îmi zic: "Vezi, soarele luminează ziua
și-l văd pe acesta, dar vine noaptea și el apune.
Și eu aprind lumânări și o lampă și văd.
Dar ce are mai mult ca mine un altul dintre oameni ?
Căci toți oamenii văd așa în lume
și nu e vreun om care vede ceva mai mult.
Și zicând acestea mint și-mi bat joc de mine însumi
și mă amăgesc pe mine însumi, Mântuitorule, făcând pe fanfaronul,
nevrând să mă cunosc pe mine însumi că sunt orb,
nevrând să mă ostenesc și nevrând să deschid ochii,
nevrând, osânditul de mine, să-mi recunsc orbirea.
Eu zic: "Cine a cunoscut pe Dumnezeu, lumina lumii ?"
Dar zicând aceasta, Stăpâne, sunt cu totul nesimțitor,
neînțelegând că eu cuget și vorbesc în chip mincinos.
Căci cel ce nu vede lumina Ta
și zice că a o vedea e cu neputință,
ba mai mult, zice că e cu neputință chiar a fi aceasta
și deci a vedea, Stăpâne, lumina slavei Tale,
tăgăduiește toate Scripturile proorocilor, apostolilor
și cuvintele și iconomia Ta, lisuse.
Iar dacă ai strălucit din înălțime
și Te-ai arătat în întuneric
și ai venit, Milostive, în lume, voind să conviețuiești
cu oamenii ca noi, din iubire de oameni
și ai spus în chip nemincinos
că ești lumina lumii (Ioan VIII, 12),
iar noi nu Te vedem, nu suntem cu totul, orbi,
ba nu suntem chiar mai răi ca orbii, Hristoase al meu ?
Da, cu adevărat, da, cu adevărat, suntem morți și orbi,
nevăzându-Te pe Tine, lumina de viață făcătoare.
Orbii nu văd soarele sensibil,
dar trăiesc, Stăpâne, și se mișcă într-un fel oarecare.
Căci el nu le dă viață, ci numai să vadă.
Dar Tu fiind toate bunătățile,
le dai pururea viață robilor Tăi ce văd lumina Ta,
căci fiind viața, dăruiești și viață
împreună cu toate celelalte bunătăți, care ești Tu.

Avându-le cu adevărat în Tine pe toate.
Să nu fiu lipsit de Tine, Milostive, eu smeritul și străinul.
Căci m-am făcut străin și trecător aici
nu prin hotărârea mea, nu prin voința mea,
ci prin bunăvoința Ta, prin harul Tău.
M-am cunoscut străin de cele văzute,
fiind luminat spiritual de lumina Ta
și cunoscând că transporti seminția omenească
și o muți într-o lume nematerială și nevăzută;
și dăruiești fiecăruia locuință vrednică de el
și îi deosebești pe ei, Mântuitorule,
potrivit cu măsura în care a păzit fiecare poruncile Tale.
Pentru aceea, Te rog, deci, să mă așezi împreună cu Tine.
Deși am păcătuit mai mult ca toți oamenii
și sunt vrednic de chin și pedeapsă,
primește-mă pe mine, care Te rog, Stăpâne,
ca pe vameșul și ca pe desfrânată, chiar dacă nu plâng la fel ca el,
chiar dacă nu spăl picioarele Tale asemenea ei cu părul meu,
chiar dacă nu suspin și nu mă tânguiesc, Hristoase, asemenea lor.
Căci ești izvor de milă, râu de compătimire,
fântână de bunătate, prin care Te rog, miluiește-mă.
Da, Tu care Ți-ai lăsat mâinile pironite,
Da, Tu care Ți-ai lăsat picioarele pironite pe cruce
și Ți-ai lăsat coasta străpunsă, Prea Îndurate,
miluiește-mă și mă izbăvește de focul cel veșnic,
invrednicindu-mă să-Ți slujesc de aci înainte,
iar atunci să stau nedeznădăjduit înaintea Ta
și să fiu primit, Mântuitorule, în cămara Ta de nuntă,
unde mă voi bucură împreună cu Tine, Bunule Stăpân,
de o bucurie negrăită, în toți vecii. Amin.

XLVI

Mărturisire împreună cu rugăciunea; și despre unirea între
Duhul Sfânt și nepătimire

M-am depărtat, m-am sălășluit în pustie,
m-am ascuns de Tine, de dulcele Stăpân,
Scufundat în noaptea grijii de viață,
am suferit multe mușcături și răni.
Și ridicându-mă de acolo, port în sufletul meu multe plăgi
și strig în durerea și suferința inimii:
"Miluiește-mă, îndură-Te de mine, neascultătorul !
Tu, care ești singurul Doctor de suflet iubitor și mult îndurat,
Care vindeci în dar pe cei bolnavi și răniți.
Vindecă bubele, rănilile mele !
Picură untdelemnul harului Tău, Dumnezeul meu
și unge rănilile mele, ușurează ulcerațiile mele,
usucă și strânge mădulele mele moleșite
și șterge toate bubele mele, Mântuitorule,
și fă-mă întreg, deplin sănătos ca înainte,
când nu aveam în mine vreo necurăție, când nu aveam vreo rană,
nici vreo bubă puroioasă, nici vreo pată, Dumnezeul meu,
ci era în mine seninătate și bucurie,
pace și blândețe sfântă, smerenie și îndelungată răbdare,
lumina îndurării și a faptelor bune,
răbdarea și puterea nebiruită față de toate.
De aci, multa mângâiere a lacrimilor în fiecare zi,

de aci, bucuria în inima mea,
care țâșnea ca un izvor și curgea neîncetat,
pârâu de miere și băutură a veseliei,
ce se întorcea neconținut în gura minții mele.
De aci, toată sănătatea, de aci, curăția,
de aci, ștergerea patimilor și a gândurilor deșarte,
de aci, nepătimirea fulgerătoare ce mă însoțea
și se împreuna mereu cu mine - înțelege aceasta în chip omenesc,
tu care auzi aceste cuvinte, ca să nu te întinezi în chip nenorocit.
Era o nepătimire Ce-mi sădea plăcerea negrăită
a întâlnirii și dorul nesfârșit al minții, al unirii dumnezeiești,
de care împărtășindu-mă, mă făceam nepătimitor,
înfocat de plăcere, arzând de dorul ei.
Căci, împărtășindu-mă de lumină, m-am făcut lumină,
mai presus de orice patimă, în afară de orice răutate.
Fiindcă nu se unește patima cu lumina nepătimirii,
precum nici umbra sau întunericul nopții cu soarele.
Dar devenind astfel și fiind astfel,
m-am moleșit, Stăpâne, ca unul ce m-am bizuit pe mine
și am fost atras de grija lucrurilor simțite
și am căzut în preocuparea de cele ale vieții, nenorocitul de mine.
Și răcindu-mă, m-am făcut negru ca fierul
și întârziind în zacerea aceasta, m-am acoperit de rugină.
Pentru aceasta strig către Tine, cerându-Ți
să mă curățești iarăși, lubitorule de oameni,
și să mă readuci la frumusețea de mai înainte
și să mă bucuri de lumina Ta,
acum și pururea și în toți vecii. Amin.

XLVII

Tâlcurile pătrunzătoare a raiului spiritual; și despre
pomul vieții din el

Binecuvântat ești, Doamne, binecuvântat ești Singur,
binecuvântat ești, Milostive, prea binecuvântat,
Cel ce ai dat în inima mea lumina poruncilor Tale
și ai sădit în mine pomul vieții
și m-ai arătat pe mine ca pe un alt rai în cele văzute,
ca pe un rai spiritual în cele sensibile, spiritual în simțire.
Căci ai unit cu sufletul meu pe Duhul Tău dumnezeiesc,
pe care L-ai și sălășluit în cele dinăuntru meu.
El este cu adevărat unicul pom al vieții.
Iar pământul în care se sădește el, sau sufletul omului,
sau inima în care prinde rădăcină,
e arătat îndată ca un rai atotstrălucitor,
împodobit cu toate plantele
și cu toți pomii frumoși și cu roduri diferite,
îmbogățit cu flori de tot felul și cu crini binemiroșitori.
Acestea sunt smerenia, bucuria și pacea,
blândețea și compătimirea, plânsul, ploaia de lacrimi
și o neobișnuită desfătare în ele, o strălucire a harului Tău,
care luminează tuturor celor din rai.
Tu ești paharul care îmi verși undele Tale
și-mi dăruiești cu îmbelșugare cuvintele cunoașterii Tale.
Iar când le refuzi pe acestea și le retragi,
eu sunt fără minte și nesimțit ca o piatră.
Precum trâmbița fără suflare nu va răsuna niciodată,

așa și eu fără Tine sunt ca un lipsit de suflet.
Și cum fără suflet, trupul nu poate lucra,
așa nu se poate mișca sufletul fără Duhul Tău
și nu poate păzi, Mântuitorule, poruncile Tale.
Ba nu Te poate nici vedea și nu se poate nici înfățișa Ție,
și nici cânta slava Ta cu înțelegere, Dumnezeuul meu.
Pentru aceea îți strig și-Ți declar Ție:
Tu Te afli sus cu Tatăl și ești cu noi
nu cum socotesc unii, numai prin lucrare,
nici cum cred alții, numai prin voință,
nici numai cu puterea Ta, ci și prin ființă,
dacă putem îndrăzni să vorbim sau să cugetăm despre ființa Ta,
Nemuritorule, Singurul mai presus de ființă.
Căci dacă ești, Mântuitorule, cu adevărat cu totul de netâlcuit,
nevăzut, neapropiat, neînțeleș, neatins,
nepipăit, cu totul necuprins,
cum Te putem numi, cum vom îndrăzni
să-Ți spunem și ființă
și ce ființă anume și ce fel de ființă ?
Fiindcă cu adevărat nu ești nimic din toate, Dumnezeuul meu,
ci toate sunt lucrurile Tale pe care le-ai adus la ființă din nimic.
Tu singur ești, Mântuitorule, necreat, Tu singur fără de început,
Treime Sfântă și preacinstită, Dumnezeuul tuturor.
Tu ne-ai arătat lumina slavei Tale neprihănite.
Dă-mi-o pe aceasta și acum fără întrerupere, Mântuitorule,
dă-mi să Te văd oglindit în ea pururea, Cuvinte,
și să înțeleg bine frumusețea Ta necuprinsă,
care e cu totul de neînțeleș
și copleșește mintea mea, ridică din mine cugetarea mea
și aprinde în mine focul iubirii Tale.
Iar acest foc făcându-se flacără a dorului dumnezeiesc,
îmi arată mai clară slava Ta, Dumnezeuul meu,
Acesteia închinându-mă, îți cer, Fiule al lui Dumnezeu,
Să mi-o dăruiești și acum și s-o am și în viitor neîntrerupt;
și prin ea să Te privesc veșnic pe Tine, Dumnezeule.
Nu-mi da, Stăpâne, slava deșartă din lume
și bogăția ce se pierde.
Nu-mi da talanții de aur, nu înălțimea scaunului,
nu puterea peste cele de aici care se strică,
Însoțește-mă cu cei smeriți, cu cei săraci și blânzi,
ca și eu să mă fac smerit și blând.
Iar serviciul meu dacă nu-l pot împlini spre folos
spre plăcerea și slujirea Ta,
binevoiește să fiu scos din el,
ca să-mi plâng singur, Stăpâne, păcatele mele
și să mă îngrijesc numai de judecata Ta cea dreaptă
și cum să mă apăr după ce Te-am mâniat atât de mult.
Da, Păstorul meu cel milostiv, Cel bun și blând,
care voiești să se mântuiască toți cei ce cred în Tine,
miluiește-mă, ascultă această rugăciune a mea:
nu Te mânia, nu-Ți întoarce fața de la Mine,
ci mă învață să împlinesc voia Ta.
Căci eu nu cer să se facă voia mea,
ci a Ta, ca să Te slujesc pe Tine, Prea îndurate.
Te implor, Milostive, pe Tine Cel prin fire milostiv,
fă ceea ce e de folos ticălosului meu suflet,

fiindcă ești singur de oameni iubitor,
necreat fără sfârșit, cu adevărat atotputernic,
viața și lumina celor ce Te iubesc pe Tine
și sunt foarte iubiți de Tine, iubitorule de oameni.
Așează-mă între aceștia, Stăpâne,
și fă-mă părtaș și împreună moștenitor al slavei Tale dumnezeiești.
Că Ție se cuvine slavă, Tatălui și Fiului
împreună cu cel fără de început
și Duhului dumnezeiesc, în vecii vecilor. Amin.

XLVIII

Pentru tot omul care e batjocorit și pătimește rele pentru o poruncă
a lui Dumnezeu necinstea suferită pentru această poruncă a lui
Dumnezeu i se preface în cinste și slavă; și dialogul autorului cu
sufletul său, prin care își face cunoscută bogăția nedesertată
a Duhului

Dă-mi, Hristoase, simțirea, pe care mi-ai dăruit-o odată,
acoperă-mă cu ea, Mântuitorule, ascunde-mă întreg înăuntrul ei.
Să nu lași să se apropie de mine simțirea lumii,
să nu între înăuntrul meu, să nu mă rănească,
pe mine robul Tău cel smerit, pe care l-ai miluit.
Căci apărând deodată în grija cea bună simțirea lumească,
îndată produce în ticălosul meu suflet poftă urâtă:
îi arată slava, îi amintește de bogăție,
îl împinge să se apropie de împărații pământești,
spunându-i că aceasta este o mare fericire.
Și precum suflarea umflă niște foale
și focul se înalță în flacără,
așa sufletul se umflă de aceste gânduri
și e lărgit fără măsură de pofta slavei,
a bogăției și a bunăstării celor atrași de cele de jos.
Și dorește să fie slăvit cu cei slăviți,
să se facă vestit cu cei vestiți,
să câștige bogăție cu cei ce-au câștigat bogăție.
Dorește acestea chiar sufletul pe care l-ai slăvit Tu însuși cu
lumina Ta,
pe care Tu însuși l-ai îmbrăcat în slava Ta de nedescris,
cărui Tu însuși i-ai dat strălucirea dumnezeiască.
Iar luând simțirea celor lumești prizonieră mintea sufletului tău,
îți arată împărați, îți aduce aminte de slavă,
îți pune în față bogăția vieții de aici
și te face să nazuiești spre acestea prin simpla închipuire.
O, ce întuneric, o, ce învârtoșare, o, ce gânduri deșarte,
ce planuri murdare și porniri nesimțite !
Căci lăsând vederea celor negrăite și nestricăcioase,
mă gândesc la cele de pe pământ și visez la ele.
Dar nu va muri împăratul, nu va trece slava,
nu va fi risipită bogăția, ca pulberea de vânt ?
Nu se vor strica trupurile în morminte ?
Și nu vor stăpâni alții peste avuțiile pământești
și alții după aceia și după ei iarăși alții ?
Și spune-mi, suflete, a cui a devenit bogăția ?
Și cine a putut dobândi în lume fie și cel mai mic lucru,
ca să-l ia murind, ca și în viață, cu el ?
Desigur, nu-mi vei putea arăta nicidecum pe nici unul,
decât pe cei milostivi, care n-au ținut nimic,

ci le-au dat toate în mâinile săracilor.
Căci ei au sigur cele date,
din ziua când le-au dat în mâinile Stăpânului.
Iar ceilalți toți care au o bogăție înmagazinată sunt săraci
și mai rău decât toți săracii.
Căci sunt aruncați, ca toate trupurile moarte, în morminte,
lipsiți de cele de aici și străini de cele viitoare.
Deci ce bine vezi tu, suflete al meu, la ei, ca să te desfete ?
Ce vezi la ei vrednic de-a fi poftit ?
Desigur, nu ai ce spune, ce-mi răspunde.
Vai, celor cu bogăție înmagazinată.
Vai, celor ce doresc să primească slavă de la oameni.
Vai, celor ce se vâra printre bogați
și nu doresc slava lui Dumnezeu și bogăția Lui
și să fie numai împreună cu El.
Pentru că lumea e deșartă, iar toate cele din lume
vor fi deșertăciunea deșertăciunilor (Ecl. 1, 2).
De aceea vor și trece. Dumnezeu singur va fi
veșnic și rămâne nestrăicător pururea.
Iar împreună cu El vor fi și cei ce-L caută acum pe El
și L-au iubit numai pe El în locul tuturor.
Dar nenorociți vor fi cei ce iubesc acum lumea,
căci vor fi osândiți împreună cu ea în veci.
Vai, suflete al meu, celor ce doresc slavă de la oameni,
că atunci se vor lipsi de slava lui Dumnezeu.
Vai, suflete al meu, celor ce au ținut bogăția adunată,
că atunci se vor topi după o picătură de apă.
Vai, suflete al meu, celor ce-și pun nădejdea în om,
că acela va muri și împreună cu el nădejdea lor
și atunci se vor afla neavând nici o nădejde.
Vai, suflete al meu, celor ce-și află odihna aici,
că acolo vor avea chinul veșnic.
Spune, suflete al meu, pentru ce ești trist,
pentru ce cauți cele ale vieții de aici ?
Spune-mi și te voi învăța la ce trebuie fiecare lucru
și află și te învăța la ce e bun fiecare.
Spune, voiești să fii slăvit, voiești să fii lăudat ?
Ascultă ce e cinstea și ce e necinstea !
Cinstea ta stă în a cinsti pe toți și înainte de toți pe Dumnezeu
și a dobândi împlinirea poruncilor lui ca pe o bogăție,
a fi batjocorit pentru ele, a fi bârfit pentru ele
și a purta pentru ele tot felul de osândiri.
Căci, când prin vreun lucru oarecare te silești, sufletul meu,
să cinstești pe Dumnezeu, ca să-L slăvești
și pentru aceasta ești batjocorit și disprețuit,
să știi că ai dobândit cinstea și slava care rămân,
fiindcă slava lui Dumnezeu va veni fără îndoială asupra ta.
Atunci și toți îngerii te vor lăuda,
pentru că ai cinstit pe Dumnezeu pe care-L cântă ei.
Voiești, suflete, să câștigi îmbrăcăminte și bogăție ?
Ascultă, îți voi arăta bogăția veșnică:
plângi, pocăiește-te, disprețuiește toate lucrurile,
fă-te sărac cu duhul, fă-te sărac cu inima,
fă-te sărac de bani, înstrăinează-te și de lume,
fă-te dușmanul voilor tale celor rele
și supune-te numai voii Stăpânului Tău.

Calcă cu putere pe urmele ei.
Atunci Stăpânul își va încetini mersul,
vrând să fie urmat de tine, sârmanul.
Dar tu văzându-L, cheamă-L și strigă-L cu putere,
iar El se va întoarce cu privirea Lui miloasă
și te va vedea și-ți va îngădui să-L vezi un pic
și iarăși te va părăsi, ascunzându-Se de ochii tăi.
Atunci te vei tângui, nenorocit, atunci vei plânge cu durere,
atunci vei cere moartea, nesuportând durerea,
nesuferind despărțirea de dulcele Stăpân.
Iar El, Cel Prea Bun, văzându-te pe tine nefericit
și stăruind în suspine și întristare adâncă,
se va arăta deodată iarăși, te va lumina iarăși,
îți va arăta iarăși bogăția nedesertată,
slava neveștejită a feței părintești
și te va veseli ca mai înainte și te va umplea de bucurie
și așa te va face iarăși plin de bucurie.
Dar, treptat bucuria aceasta va dispărea
privind tu la rațiunile și gândurile lumii
și iarăși te va cuprinde întristarea.
Și așa iarăși te vei tângui cu amar ca mai înainte
și-L vei striga cu strigăte pătrunzătoare și-L vei căuta
pe Dăruitorul veseliei, pe Dătătorul bucuriei,
pe Cel ce e bogăția care rămâne și este cu adevărat pururea.
Astfel, probând El voia ta, ia seamă, suflete,
să nu descurajezi, să nu te întorci la cele dinapoi.
Să nu spui : "Până când îmi va fi astfel necuprins ?"
Să nu spui : "Pentru ce arătându-Se, se ascunde îndată iarăși
și până când îmi pricinuiеști osteneli, fără milă ?"
Să nu spui : "Cum mă voi putea osteni până la capăt ?"
Să nu te îngreunezi, suflete, în a-L căuta pe Stăpânul,
ci ca unul ce te-ai predat odată morții,
să nu te atingi de odihnă, să nu cauți slavă,
nici desfătarea trupului, nici iubirea rudeniilor,
să nu-ți arunci privirea nici la dreapta, nici la stânga,
ci alergând cum ai început, mai bine zis și mai fierbinte,
grăbește să-L prinzi, să-L apuci pe Stăpânul
Chiar de ți se va ascunde de zeci de mii de ori,
tot de atâtea ori ți se va arăta iarăși.
Și astfel Cel necuprins ți se va face cuprins.
Caută-L de zeci de mii de ori, mai bine zis până vei răsufla,
cu tot mai multă râvnă
și aleargă spre El.
Căci nu te va părăsi, nu te va uita.
Ți se va arăta puțin câte puțin, sau tot mai mult
și Stăpânul va fi tot mai des cu tine, suflete.
Și după ce te vei fi curățit desăvârșit prin strălucirea luminii,
va veni El însuși întreg, El însuși se va sălășlui în tine,
va fi cu tine El însuși, care a făcut lumea
și vei avea bogăția adevărată pe care lumea nu o are,
ci numai cerul și cei înscriși acolo.
Dacă vei ajunge la aceasta, spune-mi, ce voiești mai mult ?
Spune-mi, suflete nemulțumitor, spune-mi suflete nerecunoscător,
spune-mi, sârmanul meu suflet, ce e mai mare ca aceasta,
în ceruri sau pe pământ, ca să cauți aceea ?
Făcătorul și Stăpânul cerului și al pământului,

Care singur e Creatorul și Judecătorul și împăratul
tuturor celor din cer și al tuturor celor din lume,
El însuși va locui atunci în tine, arătându-ți-se întreg,
Luminându-te cu lumina Lui și arătându-ți frumusețea feței Lui
și dându-ți să-L vezi mai clar
și făcându-te părtaș slavei Lui.

Spune-mi, ce altceva e mai mare ca aceasta ?

"Fără îndoială, nimic", îmi vei spune.

Iar eu iarăși spun :

O dată ce te-ai învrednicit, suflete al meu, de o astfel de slavă,

pentru ce mai caști gura la cele de pe pământ,

pentru ce mai ești atras de cele de aici,

pentru ce te mai topești după cele stricăcioase ?

O dată ce ai primit cele nestricăcioase,

pentru ce mai rămâi lipit de cele prezente,

o dată ce-ai aflat cele viitoare ?

Străduiește-te neîncetat, suflete, să le câștigi pe acelea,

lipește-te de ele întreg, suflet al meu,

ca să te afli și după moarte

în bunătațile veșnice, pe care le-ai câștigat aici

și să te înfățișezi cu ele Făcătorului și Stăpânului,

veselindu-te cu El în vecii vecilor. Amin.

XLIX

Se întâmplă uneori, ca din grijă de-a îndrepta pe aproapele,

învățătorul este atras în slăbiciunea patimii

ce-l stăpânește pe acela

Miluieste-mă, Doamne, Tu singur miluieste-mă,

Cel ce m-ai acoperit, Mântuitorule, din vârsta prunciei mele,

Cel ce, după ce-am greșit de multe ori, în deplină conștiință,

mi-ai iertat din bunătate toate;

Cel ce m-ai scos din lumea primejdioasă și deșartă,

dintre rudenii și prieteni și din plăceri prostești

și m-ai învrednicit să mă așez aici ca într-un munte,

unde mi-ai arătat slava Ta minunată, Dumnezeuul meu,

și m-ai umplut de Duhul Tău dumnezeiesc, Hristoase al meu,

și m-ai străbătut întreg de lumina duhovnicească.

Dăruiește-mi Tu însuși, Dumnezeuul meu,

mie, robului Tău, harul deplin, neretras până la sfârșit.

Să nu-l retragi, Stăpâne, să nu Te întorci de la mine, Ziditorule,

nici să nu mă treci cu vederea,

după ce m-ai învrednicit să stau înaintea feței Tale, între robii Tăi

și m-ai pecetluit cu pecetea harului Tău, numindu-mă al Tău.

Să nu mă arunci iarăși, să nu ascunzi iarăși lumina feței Tale,

ca să mă acopere întunericul

și să mă înghită prăpastia fără fund și să se închidă peste mine

cerul.

deasupra căruia m-ai ridicat, Mântuitorul meu,

și m-ai învrednicit să fiu împreună cu îngerii,

mai bine zis cu Tine, Ziditorul tuturor

și să mă veselesc împreună cu Tine,

și să văd slava neasemănată a feței Tale

și să mă bucur până la saturare de lumina neapropiată

și să, mă împărtășesc și să mă veselesc în însoțire cu Tine, Stăpâne

cu o veselie negrăită de strălucirea Ta de nedescris.

Iar desfătându-mă de lumina aceea negrăită,

săltam, mă bucuram împreună cu Tine. Făcătorule și Ziditorule,
cunoscând frumusețea de neînțeleas a feței Tale.
Dar când coboram iarăși pe pământ
mintea mea,
scăldat în lumina Ta, nu vedeam lumea,
nici lucrurile existente, în lume, Stăpâne,
ci mă aflam deasupra patimilor și grijilor
și înconjurat de lucruri, respingeam relele.
Nu mă împărtășeam de păcatele omenești de mai înainte,
dar zăbovind între oameni, defăimând faptele lor,
eram atras, Stăpâne, în certurile oamenilor
și mă făceam părtaș de răutatea lor
din nădejdea îndreptării lor ;
și participam, vai, nebunește, la întunericul și patimile lor,
căzând în primejdia să fiu prins de fiarele sălbatice.
Căci voind să scap pe alții de dinții acelor,
m-am făcut eu însumi întâia pradă a fiarelor.
Dar, luând-o înainte, îndură-Te, grăbește de izbăvește
pe cel ce pentru Tine, iubitorule de oameni, am căzut într-acestea.
Căci, urmând poruncii Tale, am pus Milostive,
sufletul meu, sărmanul meu suflet pentru frații mei.
Dacă deci am fost rănit, poți să mă vindeci, Mântuitorule,
de am fost prins de fiare, nenorocitul de mine,
Tu ca un Puternic și Tare în toate.
poți să mă eliberezi numai cu voia Ta.
Chiar de am căzut în gura și în mâinile fiarelor,
arătându-Te, ele vor pieri îndată, iar eu voi trăi.
Da, Tu Cel bogat în îndurări, negrăit în milă,
miluiește-mă, Îndură-Te de mine cel căzut!
Am coborât în fântână ca să izbăvesc pe aproapele
și am căzut și eu împreună cu el, Dumnezeuul meu, dreptule Judecător,
dar să nu mă lași să zac până la sfârșit în groapă !
Da, știi că ai poruncit, Dumnezeuul meu Prea Îndurat
să izbăvesc numaidecât pe fratele meu din moarte
și de mușcătura păcatului,
dar să nu mă pierd din păcat împreună cu el.
Însă aceasta am pățit-o eu, nenorocitul,
și am căzut din nepăsare, încrezându-mă în mine,
Tu mi-ai cerut să-l izbăvesc și pe el și pe mine,
iar dacă nu o pot, să aștept sus și să plâng pe cel căzut;
și să mă feresc cu toată puterea de căderea împreună cu acela.
Dar o dată căzut școală-mă, ridică-mă din prăpastie
și mă așează pe piatra poruncilor Tale, Hristoase,
și-mi arată iarăși lumina, pe care nu o poate primi lumea.
Scoate, Mântuitorule, din lume și din lumina văzută
și din văzduhul sensibil și din cerul tuturor celor sensibile
pe cel ce le vede pe ele.
Arată-mi lumina pe care văzând-o cel ce o vede nu știe,
Dumnezeule, în clipa aceea, de e afară de trup,
sau împreună cu trupul (II Cor. XII, 3).
Căci socotesc că el e atunci ca un sfeșnic nematerial,
fiind luminat de frumusețea Soarelui spiritual.
El nu poate vedea atunci lumina sa prin simțuri,
ci vede numai acel sfeșnic neapus,
dându-și seama de frumusețea de necuprins a slavei Aceluia,
pe care, covârșit puternic, nu o poate cuprinde,

nici nu poate înțelege modul vederii ei.
Nu poate înțelege cum sau unde e Cel ce fiind pretutindeni
în mod de netâlcuit,
se vede totuși, se face circumscris cu voința în sfinți.
Aceasta o știu însă toți cei introduși tainic în acestea,
că atunci ajungem și rămânem până o vedem
cu adevărat în afara lumii,
iar după aceea ne aflăm iarăși în trup și în lume.
Iar atunci amintindu-ne de bucuria și de lumina aceea
și de dulcea ei plăcere, ne tânguim și plângem,
ca un prunc mic care, după ce și-a văzut mama
și aducându-și aminte de dulceața laptelui ei,
plânge până ce aceea luându-l iarăși în brațe, îl alăptează
până îl satură.
Aceasta o cerem și noi acum, aceasta o implorăm,
aceasta dorind să o primim fără să ni se mai ia,
cădem la picioarele Tale, Mântuitorule,
ca să fim hrăniți și acum, Prea Îndurate,
cu pâinea care s-a pogorât din cer în chip spiritual
și dă viață tuturor celor ce se împărtășesc de ea,
iar când vom pleca și ne vom face călătoria spre Tine,
să o avem soață de călătorie, ajutoare și izbăvitoare
și ca împreună cu ea, cu pâinea și prin ea
să-Ți fim aduși Ție, Mântuitorule,
și ca la judecata cea înfricoșătoare .
ea să acopere păcatele noastre, Stăpâne,
ca să nu se descopere și să nu se arate tuturor
îngerilor și oamenilor,
ci să ni se facă veșmânt strălucitor .
și slavă și cunună în vecii vecilor. Amin.

L

Despre vederea lui Dumnezeu și a lucrurilor dumnezeiești ; despre
lucrarea minunată a Sfântului Duh ; despre proprietățile persoanelor
Treimii celei de o ființă ; despre faptul că cel ce n-a ajuns să
între în împărăția cerurilor nu se va folosi cu nimic, chiar de va fi
în afara chinurilor iadului

Ce este ceea ce s-a lucrat în mine de către Tine,
o, Dumnezeule, cauza și îngrijitorul tuturor ?
Ce voi spune, ce voi înțelege ?
Căci mare este taina văzută în mine.
dar e tuturor necunoscută și nevăzută.
Spune-mi, care e aceasta ?
Îți voi spune cu adevărat.
Sunt ținut și amestecat, Mântuitorule, nenorocitul de mine,
în întuneric și umbră, în cele sensibile și în simțuri,
în creația materială, în sânge și trup.
Iar aflându-mă în acestea, în chip nenorocit și păcătos,
mă stăpânește spaima când vreau să vorbesc despre cauza mea.
O văd cu mintea, dar unde, sau cum e, nu știu.
Căci cum este, îmi este cu totul de netâlcuit;
iar unde, mi se pare în același timp un lucru cunoscut
și necunoscut.
Mi se pare un lucru cunoscut, pentru că se vede în mine,
și aceeași se arată iarăși departe.
Dar totodată necunoscut, ca una ce mă duce cu ea

într-un loc care nu e nicăieri și nicidecum
și-mi produce uitarea celor sensibile
și mă scoate gol din toate cele materiale și văzute,
ba chiar și din trup.
Deci, ce este ceea ce lucrează în mine aceasta,
pe care am spus că o văd ?
Nu pot spune.
Totuși, ascultă și vei înțelege acest lucru.
Tuturor le rămâne cu totul de neapucat,
dar este și prins de cei vrednici și li se împărtășește lor ;
li se comunică acestora, se unește cu ei în chip necuprins
și e unit cu cei curați în mod neconfundat
și e amestecat întreit într-o amestecare neconfundată
cu cei ce viețuiesc întregi în chip nepătat.
Acesta luminează în mine ca un sfeșnic,
mai bine zis întâi se arată în ceruri,
dar se vede nemăsurat mai presus de ceruri,
însă în mod neclar și în chip nevăzut.
Dar când îl caut cu osteneală
și cer cu stăruință să-mi strălucească,
sau mi se arată mai limpede acolo sus
și mă desparte de lucrurile de jos
și mă unește în chip negrăit cu strălucirea lui ;
sau se arată deodată întreg înăuntrul meu,
ca o lumină rotundă, senină și dumnezeiască,
iară forma, fără chip, într-o formă fără formă,
făcându-se văzută și grăind către mine acestea :
Pentru ce mă circumscrii în ceruri
și Mă cauți acolo, socotind că locuiesc acolo ?
Pentru ce cugeți că sunt pe pământ,
clar socoti că sunt cu toți
și legiuiești să fiu pretutindeni ?
Spusa că sunt pretutindeni îmi atribuie mărime (dimensiune),
Căci cunoaște că firea Mea e mai presus de mărime.
Spusa că sunt pe pământ îmi atribuie o circumscriere,
dar Eu sunt în mod sigur necircumscriș.
Și spunând tu că sunt împreună cu toți,
îți faci arătată tuturor neștiința ta.
Căci ai auzit că sunt Eu însumi întreg,
prin ființă cu sfinții, în simțire
și contemplare, dar și prin împărtășire,
împreună cu Tatăl Meu și cu Duhul dumnezeiesc,
și că Mă odihnesc în chip vădit în Ei.
Dacă deci spui că Noi suntem cu fiecare luat în parte,
îi vei face pe cei mulți despărțiți în mulți ;
de vei spune că suntem ca într-unul,
cum va fi și fiecare acest unul,
mai bine zis cum acest unul e și sus și jos ?
Și cum va fi Același cu toți ?
Cel ce umple totul cum va locui în unul luat aparte,
sau Cel ce e în unul luat aparte, cum va umple totul ?
Auzi tainele de neexprimat, minunate și cu totul străine
ale lui Dumnezeu Cel de neexprimat :
Dumnezeu este cu adevărat, este sigur
- aceasta o mărturisim toți binecredincioșii -
dar nu e absolut nimic din cele ce le știm,

Însă nu e nici din cele ce le știu îngerii
și în acest sens spun că Dumnezeu nu e nimic,
nimic din toate, ca Cel ce e Creatorul tuturor,
ci e mai presus de toate.
Căci cine ar putea spune ce este Dumnezeu,
pentru a putea spune și că este aceasta sau aceea.
Nu știu deloc cum, în ce fel, de ce mărime este.
Dar eu care nu cunosc pe Dumnezeu cum este,
după formă, chip, mărime, frumusețe,
cum voi explica lucrările Lui,
cum, fiind nevăzut de toți, se vede,
cum este împreună cu toată firea creată,
cum locuiește în toți sfinții,
cum umple totul și nu e umplut nicăieri ?
Aceasta nu le va putea spune deloc nimeni
Dar, o, Cel pe care nimeni dintre oameni nu Te-a văzut vreodată,
o, împărate al tuturor, Singurul Atotmilostiv,
îți mulțumesc din toată inima mea,
că nu m-ai trecut cu vederea zăcând în întunericul de jos,
ci m-ai atins cu mâna Ta dumnezeiască,
pe care văzând-o eu, m-am ridicat îndată bucurându-mă,
căci a strălucit mai luminos ca soarele.
M-am grăbit să o prind pe aceasta, nevrednicul de mine .
și ea a dispărut îndată din ochii mei
și iarăși m-am aflat întreg în întuneric.
Am căzut atunci la pământ jelindu-mă și plângând,
rostogolindu-mă și suspinând cu durere,
dorind să-Ți văd iarăși dumnezeiasca mână.
Ai întins-o, mi s-a arătat mai clar
și învăluind-o, am sărutat-o.
O, mare milă a bunătății !
Ziditorul mi-a dat să-l sărut mâna,
care susține cu putere toate.
Dar iarăși a retras-o Ziditorul,
încercând, desigur, râvna mea,
dacă o doresc pe ea și pe Dăruitorul ei,
dacă disprețuiesc toate și o aleg mai bine pe ea
și rămân la iubirea ei.
Iar eu am lăsat îndată lumea și cele ale lumii,
am închis totodată toate simțurile mele :
ochii, urechile, nasul, gura și buzele,
am murit pentru toate rudeniile și pentru toți prietenii,
da, am murit cu adevărat prin voință
și n-am căutat decât mâna lui Dumnezeu,
iar El văzându-mă făcând așa,
mi-a atins pe ascuns mâna, m-a prins
și m-a condus prin mijlocul întunericului în care mă aflam.
Simțind eu aceasta, i-am urmat cu bucurie,
alergam cu putere noaptea și ziua,
pășeam viguros cu mare râvnă.
Dar pășind, iarăși m-am aflat nemișcat.
Însă, totodată, înaintam și mai mult spre cele dinainte.
O, ce taine, o, ce lupte, o, ce cununi !
Alergând așa în mijlocul stadionului,
mă atrăgea în chip negrăit
mâna Sfântului meu Părinte ce se ruga pentru mine

și s-a atins de capul meu nevrednic
și mi-a dat cununa biruinței mele,
sau, mai bine zis, ea însăși mi s-a făcut cunună.
Și văzând-o pe aceasta, am avut
o negrăită veselie, o negrăită bucurie, o negrăită plăcere.
Căci cum n-ar fi fost așa ?
Biruind lumea întreagă
și rușinând pe stăpânitorul lumii,
am primit din mâna lui Dumnezeu o cunună dumnezeiască,
mai bine zis, o minune, în loc de cunună,
însăși mâna Stăpânului tuturor,
care se vede strălucindu-mi în chip nematerial,
neîncetat și fără înserare.
Ea mi se întindea ca un sân
și mi se îmbia cu îmbelșugare, ca unui fiu al lui Dumnezeu,
spre a mă alăpta cu laptele nesticăciunii,
o, ce dulceață, ce plăcere de nedescris !
Ea mi s-a făcut și paharul băuturii dumnezeiești
și al undei nemuritoare.
Împărtășindu-mă din El, m-am umplut de desfătarea cerească
cu care singuri îngerii se desfată
și sunt păstrați nesticăcioși,
ca luminile de-al doilea prin împărtășirea de cea dintâi.
dar nici nu ne-am născut toți ca să rămânem vii
ci abia unul dintr-o mie, sau din zece mii
a cunoscut această vedere tainică.
Toți ceilalți sunt copii născuți morți,
necunoscând pe Cel ce i-a născut.
Căci precum morții scufundați în apă,
sau chiar în foc, nu sunt nimic,
așa nici aceștia, morți prin necredință
și infirmi din neîmplinirea poruncilor,
nu știu că sunt victimele
unei lucrări înfricoșătoare, ai unei credințe înșelătoare.
Ei se socotesc fii ai lui Dumnezeu,
dar nu cunosc pe Tatăl lor.
Deci, dacă tu spui că cunoști numai prin credință pe Acesta
și socotești că ești numai prin ea fiu al lui Dumnezeu,
atunci și întruparea lui Dumnezeu e pentru tine numai prin credință
și nu s-a făcut om prin faptă.
Așa și noi ne-am făcut părtași
dumnezeieștii și negrăitei firi (II Petru I, 4),
copii ai Tatălui, frați ai lui Hristos,
botezați în Duhul Cel Prea Sfânt.
Dar nu toți au cunoscut harul,
sau iluminarea, sau împărtășirea,
nici nu s-a născut El în mod simțit.
Iar de s-a făcut fiu al omului cu adevărat,
te face numai decît pe tine fiu al lui Dumnezeu cu lucrul
Deci dacă nu s-a făcut El trup la părere,
nici noi nu ne facem duh în închipuire,
ci precum s-a făcut Cuvântul trup cu adevărat,
așa ne transformă pe noi în chip negrăit
și ne face fii ai lui Dumnezeu într-adevăr.
Cuvântul rămânând neschimbat cu dumnezeirea,
s-a făcut om prin asumarea trupului.

Păstrând pe om neschimbat în trup și în suflet,
m-a făcut pe mine Dumnezeu întreg.
A luat trupul meu osândit
și m-a îmbrăcat pe mine cu dumnezeirea întreagă.
De fapt, botezându-mă, am îmbrăcat pe Hristos,
nu în mod sensibil, ci, în mod sigur, spiritual.
Și cum n-ar fi Dumnezeu prin har și prin înfiere,
prin simțire, cunoștință și contemplare (vedere)
cel ce l-a îmbrăcat pe Fiul lui Dumnezeu ?
Dacă Dumnezeu Cuvântul s-a făcut om în mod inconștient,
pot socoti convenit să devin și eu Dumnezeu în mod inconștient.
Iar dacă Dumnezeu s-a făcut om întreg,
în mod conștient, prin faptă și la vedere,
trebuie să cugetăm numaidecât
în mod ortodox că eu m-am făcut
întreg Dumnezeu prin comuniunea cu Dumnezeu,
în simțire și cunoștință, nu prin ființă, ci prin împărtășire.
Căci, precum Dumnezeu s-a născut fără să se schimbe
Om în trup și s-a făcut văzut de toți,
așa mă naște pe mine și mă face în chip negrăit duhovnicesc,
Dumnezeu, dar rămas, om.
Și precum Acela văzându-se în trup,
nu se cunoștea de mulțime că e Dumnezeu,
așa și noi fiind văzuți de toți oamenii cum eram,
nu puteam fi văzuți de cei mulți,
ca ceea ce am devenit, prin harul dumnezeiesc.
Numai celor ce au ochiul sufletului curățit
ne facem văzuți în transparența noastră,
pe când celor necurați nu li se face văzut
nici Dumnezeu, și nu ne facem văzuți nici noi
și nu suntem crezuți că am devenit așa (cum am zis).
Căci sunt necredincioși cei ce se bazează
numai pe credința fără fapte.
Iar dacă nu sunt necredincioși, sunt cel puțin morți,
precum a declarat și dumnezeiescul Pavel.
Nu fi necredincios, ci spune-mi și răspunde-mi cu înțelepciune :
Care din cele două voiești să o alegi,
o credință moartă, lipsită de fapte,
sau o necredință cu fapte ale credinței ?
Îmi vei răspunde în mod sigur :
care e răsplata faptelor fără credința dreaptă și desăvârșită ?
Dar eu, la rândul meu, îți voi răspunde :
Care e folosul credinței fără fapte ?
Dacă deci voiești să înțelegi ceea ce am spus înainte
și să devii Dumnezeu după har,
nu în cuvânt, nu în aparență, nu cu închipuirea,
nu numai prin credința lipsită de fapte,
ci cu experiența, în realitate și prin vederea spirituală ;
și prin cunoștința atotputernică,
lucrează cele ce ți le poruncește Mântuitorul
și pe care El însuși le-a suportat pentru tine.
Și atunci vei vedea lumina atotstrălucitoare
arătându-se în văzduhul cu totul înălbit al sufletului.
Vei vedea în chip nematerial și clar Ființa nematerială
străbătându-l cu adevărat întreg,
iar prin suflet întreg trupul,

fiind și sufletul cel nematerial însuși în trupul întreg:
Și va străluci și trupul tău, cu sufletul tău,
iar sufletul, la rândul lui, va străluci fulgerător,
ca harul strălucitor, asemenea lui Dumnezeu.
Iar dacă tu te lenevești în a imita
smerenia Creatorului; pătimirile și batjocurile suferite de El
și nu primești să le rabzi pe acestea,
ești lăsat spiritual, dar și mai mult cu simțirea,
în întunericul și în iadul tău trupesc:
- O, ce lipsă a binelui ! -
care e stricăciunea, (coruperea).
Și ce e aceasta altceva decât moartea
într-un vas nemuritor ?
În acesta ești închis în veci,
lipsit de toate bunătățile din lumină
și de lumina însăși.
Dar încă nu vorbesc despre faptul de-a fi predat
ci de locuirea (sufletului) în trup ca într-un butoi
după înviere și (aici) înainte de aceasta,
și de faptul de-a nu privi nicăieri în afară
și de-a nu primi deloc vreo lumină înăuntru,
ci de-a zăcea lipsit de toate bucuriile de aici
și de cele viitoare, precum am spus înainte.
Deci tu, care mă ascuți și spui:
"Nu voiesc să ajung înăuntrul acestei împărății nemuritoare,
nici să mă bucur de bunătățile acelea,
ci să fiu numai în afara pedepsei
și să nu primesc experiența focului",
răspunde-mi, prea înțelepte, și spune-mi: .
Ce folos vei avea, tu care ai ajuns cum ai spus ?
Oare socotești că este sau va fi o pedeapsă mai mare ca a ta ?
Nicidecum. Dar prin aceasta nu vei spune că atunci
te vei afla și vei fi ținut prin pedeapsă singur în chinuri ?
Iar dacă vei spune că atunci vei primi
un trup spiritual, cum va fi închis sufletul în el ca într-un butoi ?
Ascultă, învață, cum va fi acolo.
Precum sămânța se seamănă după specie
- nu vorbesc de a grâului, de a orzului și de a altora -
și după specie va și odrăsli,
așa și trupurile celor ce mor
cad în pământ, în starea în care se găsesc.
Iar sufletele care se despart de ele
la viitoarea înviere a morților
vor afla fiecare din ele, după vrednicie,
un acoperământ plin de lumină sau de întuneric.
Cele curate, care s-au împărțit de lumină
și s-au aprins candelile lor,
vor fi toate în lumina neînserată,
iar cele necurate, care au ochii inimii orbi
și sunt pline de întuneric,
cum vor vedea lumina dumnezeiască ?
Nicidecum, vei spune.
Deci, spune-mi, cine le va auzi pe acestea cerând milă după moarte
și le va deschide ochii lor, care n-au voit să vadă de bună voie,
nici să-și aprindă candela sufletească.
Deci, pe aceștia îi va primi întunericul neluminat.

Iar cum am spus, trupurile sfinților
se vor strica și vor putrezi și ele,
dar se vor scula cum s-au semănat,
grâu curat, grâu sfințit,
vase sfinte ale Sfântului Duh.
Ca unele ce-au trăit aici foarte curate
se vor scula iarăși pline de slavă,
luminând, fulgerând ca lumina dumnezeiască.
Sufletele sfinților care au locuit în aceste trupuri,
vor străluci atunci mai mult ca soarele
și se vor face asemenea Stăpânului,
ale Cărui dumnezeiești legi le-au păzit.
Iar trupurile păcătoșilor vor învia la rândul lor
cum s-au semănat ele în pământ,
înnorioate, rău mirositoare, putregăioase,
vase murdare, neghine ale răutății,
foarte întunecate, ca unele ce-au lucrat
faptele întunericului și au fost unelte ale tuturor rezelor
și semințe ale celui viclean.
Vor învia și ele nemuritoare
și spirituale, dar asemănătoare întunericului.
Și sufletele nenorocite unite cu acestea,
fiind și ele întunecate și necurate,
vor fi asemenea diavolului,
ca unele ce-au imitat faptele aceluia
și au păzit poruncile aceluia
cu care vor fi și aruncate în focul nestins
și trimise în întuneric și tartar.
Mai bine zis se vor prăbuși acolo,
pe măsura poverii lor, a păcatelor,
și vor rămâne acolo în vecii vecilor.
Iar sfinții, precum am spus, ridicați fiecare
de aripile virtuților,
se vor sui și ei, fiecare după vrednicie, în împinarea Stăpânului;
și după cum s-a pregătit fiecare pe sine,
va fi mai aproape sau mai departe de Ziditorul,
unit cu El în vecii vecilor,
săltând și desfătându-se de o desfătare nesfârșită. Amin.

LI

Când Duhul strălucește în noi, toate patimile sunt puse pe fugă, ca
întunericul de lumină. Dar când el își retrage razele, cădem în
patimi și în gânduri rele

Învăluindu-mă lumina Ta, îmi dă viață, Hristoase al meu,
căci vederea Ta e viață și înviere.
Nu pot descrie lucrările luminii Tale,
dar pe aceasta am cunoscut-o și o cunosc.
Chiar de mă aflu în boală, în necazuri, în întristări,
chiar de sunt ținut în lanțuri, în foame și închisoare,
sau în suferințe cumplite, Hristoase al meu,
de-mi strălucește lumina Ta, ea le alungă pe toate
ca pe un întuneric.
Iar în odihnă și în lumină și în bucuria de lumină,
mă face să fiu deodată Duhul Tău dumnezeiesc.
Am cunoscut necazurile ca un fum,
gândurile ca un întuneric, ispitele ca săgeți,

grijile ca întuneric,
și patimile ca fiare în lucrare, Cuvinte.
Din toate acestea Tu m-ai eliberat, Tu m-ai izbăvit odinioară,
începând să faci să strălucească în mine lumina Ta dumnezeiască.
Iar acum aflându-mă iarăși în mijlocul acestora, Hristoase
Dumnezeul meu,
mă păzești nerănit, acoperindu-mă cu lumina Ta.
Dar fiindcă greșesc foarte mult, păcătuiind în fiecare ceas,
fiindcă mă fălesc, fiindcă mă mâni,
îți cer pedepsirea Ta miloasă, Hristoase al meu.
Și pe aceasta o simt de fapt lucrând în mine cu tărie
prin retragerea luminii Tale
atotstrălucitoare și dumnezeiești,
care m-acopera, Stăpâne.
Căci, precum soarele se face noapte și întuneric
și ies toate fiarele căutând de mâncare,
așa, Dumnezeul meu, nemi-acoperindu-mă lumina Ta,
îndată mă învăluie întunericul vieții și marea tuturor ispitelor
și mă mănâncă fiarele patimilor
și sunt rănit de săgețile tuturor gândurilor.
Dar când iarăși Te milostivești, când iarăși Te înduri de Mine,
când îți apleci urechea la vaietele gemetelor mele,
și ascuți suspinele mele și primești lacrimile mele
și voiești să privești la smerenia mea,
a celui ce-am săvârșit păcate de neiertat, Hristoase al meu,
Te faci văzut de departe, răsărind ca o stea
și Te mărești pe încetul, nu trăind-o aceasta Tu însuși,
ci deschizând treptat mintea robului Tău ca să vadă.
Și așa fugind întunericul și dispărând,
socotesc că vii Tu, Cel pretutindeni prezent.
Și când mă înconjori întreg, Mântuitorule,
când mă acoperi întreg, mă învălui întreg,
mă eliberez de patimi, sunt scăpat de întuneric
și de ispite și de patimi și de toate gândurile.
Căci mă umplu de bunătate, mă umplu de veselie,
sunt covârșit de bucurie, de o fericire nespusă,
văzând taine înfricoșătoare, văzând minuni străine,
văzând cele ce ochiul omului nu le-a văzut,
nici n-ar putea să le vadă, nici urechea să le audă,
cele ce nu s-au suit la inima credincioșilor.
Și sunt copleșit de spaimă, îmi ies din mine în trăirea acestora,
mă înstrăinez cu totul de toate cele de pe pământ,
lăudându-Te în cântări neîncetate, pe Tine, Dumnezeul meu.
Cunosc în mine o schimbare străină
și modul ajutorării mele de către mâna Ta atotputernică.
Văd cum numai prin strălucirea luminii Tale
și prin arătarea ei,
ai alungat toată întristarea, m-ai răpit din lume
și unindu-Te cu mine în chip tainic,
m-ai reșezat îndată în mod tainic în cer,
acolo unde nu este întristare, nici suspin,
nici lacrimi, nici șarpe care mușcă călcâiul;
mi-ai arătat cărarea neobositoare și ferită de păcate,
dar neplăcută, strâmtă și greu de umblat de către oameni,
sau, mai drept vorbind, de toți neumblată.
Căci cine dintre oameni a putut vreodată sau va putea

să ajungă în cer până ce e în trup,
sau chiar fără trup ? Zburând prin ce aripi ?
Ilie a fost înălțat în car, în căruța de foc și înainte de el Enoch,
dar nu în ceruri, ci în alt loc ;
și nu prin ei înșiși, chiar dacă au fost mutați.
Dar ce-au fost acestea față de cele ce se întâmplă cu noi ?
Spune-mi, ce asemănare este între umbră și adevăr,
sau între duhul slujitor și supus
și Duhul Stăpânitor, a toate lucrător și dumnezeiesc,
care dă tărie și putere întregii ființe create ?
Căci toate celelalte sunt creaturi,
dar Acesta singur e Făcător,
ca nedespărțit de Tatăl și la fel de Fiul,
cele trei fiind Dumnezeu; căci Treimea este un singur Dumnezeu
și Ea a dat ființă tuturor, Ea a creat toate;
Ea a creat spre mântuirea noastră,
În lume, după trup, pe Cuvântul și Fiul Tatălui,
Care e nedespărțit de Tatăl și de Duhul.
Acesta se întrupează cu adevărat
prin venirea Duhului
și se face ceea ce nu era, om asemenea mie;
dar în afară de păcat și de toată nelegiuirea.
Astfel, s-a arătat tuturor Același ca Dumnezeu și om,
având unit cu El prin fire pe Duhul dumnezeiesc,
cu care a readus la viață pe morți,
a deschis ochii orbilor,
a curățit leproși, a alungat demoni.
Acesta răbdând crucea și, de asemenea, moartea
și înviind în Duhul, s-a înălțat întru slavă
și a înnoit calea spre cer
tuturor celor ce cred în El cu o credință neșovăitoare.
Căci a vărsat în chip bogat Duhul cel Prea Sfânt
în toți cei ce și-au arătat credința din fapte.
Și-l varsă și acum cu îmbelșugare peste aceștia
și-i îndumnezeiește prin El îndată pe cei cu care se unește
și-i preschimbă pe aceștia în chip neschimbat
și-i arată fii ai lui Dumnezeu, frați ai Mântuitorului,
împreună moștenitori cu Hristos și moștenitori ai lui Dumnezeu,
dumnezei însoțitori ai lui Dumnezeu în Duhul Sfânt,
înlănțuiți numai cu trupul, dar cu duhul liberi,
urcând cu Hristos în chip ușor la ceruri
și având viețuirea întreagă acolo,
în vederea bunătăților pe care ochii nu le-au văzut.
Ce-a fost deci căruța de foc, care l-a răpit pe Ilie ?
Și ce a fost mutarea lui Enoch în comparație cu a celor ce
sunt mutați la acestea ?
După părerea mea, așa cum marea despărțită odinioară cu toiagul
și mana coborâtă din cer, au fost neîndoielnic
numai chipuri și simboluri ale adevărului
- marea a Botezului și mana a Mântuitorului -
la fel acelea au fost simboluri și chipuri ale
acestora, care sunt înzestrate cu o transcendență
și cu o slavă neasemănată,
cu atât mai înaltă, cu cât Creatorul întrece creatura prin fire.
Căci mana, care e numită "pâine și hrană a ingerilor"
și pe care au mâncat-o oamenii atunci în pustie,

a încetat, s-a pierdut și toți câți au mâncat-o au murit,
căci nu s-au împărtășit de viață.
Dar trupul Stăpânului meu fiind îndumnezeit
e plin de viață și face părtași de viață
și nemurire pe cei ce îl mănâncă ;
și-i trece nu prin noianul mării,
nici nu-i mută din Egipt ducându-i la alt pământ,
care le produce și el oamenilor roduri stricăcioase;
și nici nu ne poruncește Răscumpărătorul lumii
să umblăm patruzeci de ani (prin pustie).
ca să ajungem la pământul făgăduinței.
Ci, botezați întâi și apoi împărtășiți
de sângele și de trupul Lui,
prin credința neșovăitoare, ne trece îndată de la moarte la viață,
de la întuneric la lumină
și de la pământ la ceruri.
Mai întâi dezbrăcându-mă de stricăciune și de moarte
și eliberându-mă întreg în simțire și conștiință,
m-a arătat apoi pe mine ceea ce-i mai înfricoșător - cer nou -
și s-a sălășluit în mine Creatorul tuturor,
de care nu s-a învrednicit nici unul din sfinți dinainte.
Căci, vorbea Dumnezeu și mai înainte prin Duhul dumnezeiesc
și făcea minuni prin lucrarea Lui,
dar nu s-a unit ființial niciodată cu vreunul
înainte de-a se face om Hristos, Dumnezeuul meu.
Căci, luând El trup, a dat Duhul Său dumnezeiesc,
și prin El se unește ființial cu toți credincioșii
și se face nedespărțită unirea cu aceștia.
Vai mie ! - căci plâng cu amar rătăcirea oamenilor -
cum nu credem lui Hristos, cum nu-l urmăm,
cum nu dorim viața, cum nu poftim
bogăția Lui nejezuită, nestricăcioasă,
slava neapropiată a viețuirii cu El ?
Cum socotim că ne mântuim alipiți de cele stricăcioase?
noi care nu iubim pe Hristos mai mult decât cele văzute,
nici nu nădăjduim să fim cu El după moarte ?
Aceștia sunt mai nesimțiți decât lemnele și pietrele.
Dar, o, Hristoase al meu, izbăvește-mă de nebunia acestora
și învață-mă să iubesc viața tuturor credincioșilor,
Căci, Ție se cuvine lauda și închinarea,
împreună cu Tatăl și cu Duhul dumnezeiesc,
ca împăratul și Făcătorul tuturor,
ca lui Dumnezeu și Stăpânului, în vecii vecilor. Amin.

LII

Învățătura despre Dumnezeu (despre Teologie); și că nu e îngăduit
celui ce nu s-a schimbat prin împărtășirea de Sfântul Duh și n-a
devenit în cunoștință Dumnezeu prin înfiere, să învețe pe alți oameni
cele dumnezeiești

Cine va mângâia durerea inimii mele ?
Iar spunând durerea, am înțeles iubirea Mântuitorului.
Dar această iubire este o lucrare a Duhului.
Mai bine zis e prezența Lui, în mod ființial,
văzută în mine în chip enipostaziat ca lumină.
Iar lumina este fără asemănare, e întreagă de neexprimat.
Cine mă va despărți de cele sensibile, de care am fost odată eliberat

și m-am ascuns de ele, ajungând în afara lumii ?
Cine îmi va da seninătatea și liniștea de toate,
ca să mă satur de frumusețea dumnezeiască a Aceluia,
a Căruia necuprindere înflăcărează iubirea mea,
în măsura în care ceea ce cuprind e o iubire enipostaziată ?
Căci iubirea nu e nume, ci ființă dumnezeiască,
participată și necuprinsă; dar în orice caz dumnezeiască.
Ceea ce se împărtășește e sesizat (cuprins)
dar ceea ce e mai mult, încă nu.
De aceea, ți-am spus că iubirea e sesizată (cuprinsă)
și enipostaziată, ca participată și cuprinsă.
Căci, tot ce este sesizat (cuprins) și împărtășit,
e numaidecât ființa împărtășită în mod enipostaziat și cuprinsă.
Căci, ceea ce n-are ființă nu e numită și nu e nimic.
Dar firea dumnezeiască și necreată mai presus de ființă,
ca una ce e mai presus de ființa tuturor celor create,
se numește mai presus de ființă, dar e totuși ființă
și enipostaziată, mai presus de toată ființa
și se înțelege că total neasemenea cu ipostasul creat,
căci e întreagă necircumscrișă prin fire,
și cum vei numi ipostas ceea ce nu e circumscriș ?
Pe de altă parte ceea ce e neipostatic, nu e nimic
și atunci cum ni s-ar împărtăși ?
Iar de nu mă crezi, îți voi da mărturia lui Pavel,
care te asigură că amândouă acestea sunt vrednice de crezut.
De fapt, când spune că are în el pe Hristos grăind
și exprimându-se prin Prea Sfântului Duh,
spune că dumnezeirea e împărtășibilă și circumscrișă,
dar că în el și cu el e prezentă în mod necircumscriș și necuprins.
Iar când vorbește de Cel ce locuiește în lumina
neapropiată (I Tim. VI, 16)
și mărturisește că n-a fost văzută niciodată de om,
Îl arată ca necircumscriș și necuprins.
Căci de Cel pe care nimeni dintre oameni nu L-a văzut vreodată,
cum s-ar fi împărtășit sau s-ar fi atins cineva ?
Îmi vei spune sigur: nicidecum, dacă nu vrei să te sfădești.
Dar când îți zice iarăși : "Dumnezeu care a zis
să strălucească lumină din întuneric,
El a strălucit înăuntrul meu" (II Cor. IV, 6).
spune-mi, pe care alt Dumnezeu ți-l înfățișează să-l înțelegi,
dacă nu pe Acela care locuiește în lumina de nesuportat
și pe care nimeni dintre oameni nu L-a văzut vreodată ?
Căci El însuși, Cel mai înainte mai presus de ființă și necreat,
a luat trup și mi s-a arătat creat,
îndumnezeindu-mă întreg pe mine, asumat în chip minunat.
Spune-mi, crezi așa și nu te îndoiești deloc ?
Dacă deci Dumnezeu făcut om, cum crezi,
m-a îndumnezeit pe mine, omul asumat,
atunci, eu devenit Dumnezeu prin înfiere văd pe Dumnezeu cel prin
fire,
pe Acel Dumnezeu pe care nimeni dintre noi nu L-a putut vedea
vreodată
și nici nu poate să-L vadă peste tot.
Deci cei ce L-au primit pe Dumnezeu prin faptele credinței
și s-au făcut dumnezei născuți prin Duhul,
îl văd pe Acela, pe Tatăl lor,

care locuiește pururea în lumina neapropiată,
avându-L locuind în ei înșiși
și locuiesc ei înșiși în El, în Cel cu totul neapropiat.
Aceasta e credința adevărată, aceasta e fapta lui Dumnezeu
aceasta e pecetea creștinilor, aceasta e comuniunea cu Dumnezeu,
aceasta e împărtășirea și arvuna dumnezeiască;
aceasta e viața, aceasta e împărăția,
aceasta e veșmântul, cămașa Domnului,
pe care cei ce se botează o îmbracă prin credință,
nu în neștiință, îți spun, nici cu nesimțire,
ci prin credința însoțită de simțire și cunoștință.
Și ca să nu zici : "Cred că L-am îmbrăcat pe Hristos",
Nu-ți cer simplu : "Crede aceasta !",
ci să ai fapta credinței, asigurarea credinței,
pecetea credinței, desăvârșirea credinței în mod neîndoielnic
din îmbrăcarea lui Hristos întru simțire și cunoaștere,
a lui Hristos din care strălucește, fulgeră slava dumnezeirii
și care te schimbă pe tine întreg în lumina cea mai limpede,
dar te lasă neschimbat sau îndoit,
fiindcă ești amândouă :
dumnezeu prin înfiere, iar prin fire întreg om.
Devenit întreg astfel, precum ți-am spus,
vino și stai cu noi, o, fratele meu,
pe muntele cunoștinței și vederii dumnezeiești.
Și acolo vom auzi împreună glasul părintesc.
Dar vai, cât de jos suntem față de înălțimea dumnezeiască,
cât de depărtați de viața veșnică !
Pe cât e de departe cerul de subteranele pământului
și de cei ținuți de demult în chip nefericit în ele,
pe atât, sau și mai mult, suntem toți departe
de înălțimea lui Dumnezeu și de vederea dumnezeiască,
chiar dacă spunem în chip contrar că locuim în El
și că avem în noi pe Cel ce locuiește în lumina neapropiată
și că rămâne și locuiește întreg în noi.
Căci, șezând în cele subterane ale pământului,
voim să filosofăm despre cele mai presus de pământ
și despre cele din cer și mai presus de ceruri,
ca și când le-am cunoaște întocmai,
și să le povestim tuturor
și să ne numim cunoscători
și teologi exacti și inițiați în tainele negrăite.
Dar și aceasta este o dovadă sigură a nesimțirii.
Căci cel născut din nefericire în cele subterane
și care locuiește cu totul în întunericul lumii prezente
și nu vede lumina veacului viitor
- lumina care în mod sigur a strălucit pe pământ
și strălucește neconținut
dar spune că el cugetă și cunoaște cele din cer
și că vede toate cele de acolo și-i învață pe alții,
oare nu e nesimțitor și mai mult decât atât ?
Acesta e ca un orb care contrazice pe cei ce văd și zice :
„Acest ban e de aramă, iar semnul de pe el e al altuia
și literele scrise pe el spun aceasta și aceea”.
Dar cei ce-l aud socotesc acestea ca o născocire îndrăzneată,
căci ei văd banul făcut din aur
și semnul ca fiind cu adevărat al împăratului,

arătând chipul nefalsificat al lui
și inscripția redând numele lui.
De aceeași boală pătimind, nu socotim că pătimim,
nici nu ne rușinăm de cineva, sau de sfinții înșiși
și de îngerii care privesc de sus starea noastră,
ci se împlinesc cu noi cuvântul Domnului, care zice :
"Văzând nu văd" (Matei XIII, 13) și iarăși :
"Auzind, ei își închid urechile sufletului
și nu aud deloc cuvintele Duhului".
De fapt, ei aud trupește cu urechile de carne,
dar urechile inimii le au acoperite
și nu pot auzi câtuși de puțin.
Căci nu pot ridica de pe ei
acoperământul îngâmfării și al nesimțirii,
fiindcă ei înșiși și l-au pus pe ei cu voia.
Și acoperindu-și ochii și urechile,
socotesc că văd și aud.
Iar dacă le spune cineva :
,, Ascultați, copiii mei, și ridicați acoperământul
de pe inimile voastre",
ei se înfurie la aceste cuvinte,
pentru că nu i-a numit "părinți", ci le-a zis "copii",
și din aceste cuvinte câștigă mai multă ură
și nu-și pot da seama de patima ce-i roade,
mai bine zis de patimile ce le întuneca mintea și cugetarea
și-i despart de Dumnezeu pe cei prinși de ele.
Aceștia, deveniți sclavi ai închipuirii și mândriei
și trăind ca niște robi ai voii lor,
își împlinesc pururea numai voia lor.
Aceștia părăsind legile lui Dumnezeu, își sunt ei înșiși lege lor
și nu slujesc lui Dumnezeu, ci, ce îndrăzneală, lor înșiși.
Ei caută în locul slavei lui Dumnezeu, slava lor
și se grăbesc să o impună pe aceasta prin toate faptele
și în toate modurile.
Iar slava lui Hristos este crucea și patimile,
pe care le-a suportat pentru noi, ca să ne slăvească pe noi.
Dar ei nu vorbesc să pătimească acestea, cum le-a pățimit Acela
și refuză să se facă părtași ai slavei lui Dumnezeu,
prin refuzul de-a pătimi, cum a pățimit Acela,
ci voiesc, vai, mai degrabă slavă de la oameni
și aleg de bună voie despărțirea de Dumnezeu.
Dar, Hristoase al meu, mântuiește pe cei ce se încredințează Ție
de murdara slavă deșartă și de mândrie,
și fă-ne părtași patimilor și slavei Tale;
și ne invrednicește să fim nedespărțiți de Tine,
acum și în vecii vecilor. Amin.

LIII

Cuvânt în formă de dialog între Dumnezeu și părintele autor al
imnelor; și cum acest dumnezeiesc părinte luminat de Sfântul Duh
grăia cu Dumnezeu și era inițiat de Acela în tainele
dumnezeiești și omenești

Vezi, o, Hristoase, necazul meu, vezi lipsa mea de curaj,
vezi-mi neputința,
vezi-mi sărăcia,
vezi slăbiciunea mea

și îndură-Te de mine, Cuvinte !
Strălucește-mi și acum ca odinioară
și luminează, sufletul meu,
luminează ochii mei
ca să Te văd pe Tine, care ești lumina lumii (Ioan VIII, 12),
bucuria, veselia, viața veșnică,
desfătarea îngerilor,
împărăția cerurilor și raiul,
cununa dropiilor,
Judecătorul și împăratul.
Pentru ce ascunzi fața Ta ?
Pentru ce Te desparți de mine, Dumnezeuul meu,
care nu voiești să Te desparți niciodată de cei ce Te iubesc ?
Pentru ce fugi de mine, pentru ce mă arzi,
pentru ce mă rănești și mă zdrobești ?
Doar știi că Te iubesc și că Te caut din suflet.
Descoperă-Te, cum am spus, și arată-Te mie.
Căci știu că ești adevărat (în ce spui).
fiindcă am cunoscut că ești nemincinos
și că iubești pe cei ce Te iubesc
și Te întreții cu ei ca și cu niște prieteni,
nu numai în umbră și în apariții,
nici ca o minte, cu o altă minte,
ci ca Cel ce fiind Cuvântul de la început
și Viața ipostaziată
născută din Tatăl
și unit cu El, precum ești în convorbire negrăită cu El
Așa și cu cei pe care îi vei naște
prin Duhul Tău cel Sfânt
și îi vei arăta fii ai Tăi,
sau mai bine zis frați ai Tăi
și fii ai lui Dumnezeu, Tatălui Tău,
te întreții în convorbire
și văzându-i pe ei, Te faci,
la rândul Tău, văzut de ei.
Arată deci afecțiunea Ta,
arată iubirea Ta de oameni,
arată mila Ta, Mântuitorule,
pe care ai vărsat-o cu îmbelșugare
cu adevărat peste tot trupul
care a crezut în Tine.
Și deschide-mi porțile cămării Tale de nuntă, Dumnezeuul meu ;
nu-mi închide ușa luminii Tale, Hristoase al meu !
- Socotești tu, fiu al oamenilor,
că Mă forțezi cu cuvintele tale ?
Pentru ce spui, fără să gândești,
că-Mi ascund fața Mea?
Și de ce Mă bănuiești că-ți închid
ușile și porțile?
De ce cugeți că Mă despart vreodată de tine ?
Pentru ce ai spus că te ard în flăcări
și că te zdrobesc cu totul ?
Cuvintele tale nu sunt drepte,
nici acest gând nu e drept.
Ascultă mai bine cuvintele
pe care Ți le voi spune:

Eram lumină și înainte de-a crea
toate cele văzute de tine.
Sunt pretutindeni și eram,
și creând toată zidirea,
sunt pretutindeni și în toate.
Ascultă cuvintele înțelepciunii,
înțelege adâncul tainelor !
Totuși nu eram vreunul dintre toate,
nici, desigur, împreună cu toate,
nici n-am fost înăuntrul tuturor.
Dar nefiind unit cu nici una,
eram împreună cu toate.
Iar nefiind ceva din toate,
fiind în toate, nu eram.
Iar în mijlocul celor văzute,
însuflețite și neînsuflețite,
nesimțitoare și simțitoare,
despărțite de Mine
și neștiutoare de Mine,
am modelat lutul în trup
și am suflat suflet în el,
nu din ființa Mea,
ci din tăria Mea.
Înțelege ceea ce te învăț:
am spus prin puterea Mea
ți-am suflat ție suflet rațional și înțelegător,
care intrând în trup ca într-o casă,
a fost legat cu el
și primind trupul ca pe o unealtă,
omul s-a arătat ca unul format din două.
Vreau să-ți spun că omul făcut
ca un animal rațional
e îndoit, fiind compus
în chip negrăit din două firi,
din trupul văzut, nesimțitor și nerațional
și din sufletul nevăzut,
făcut după chipul Meu,
rațional și înțelegător,
așezat - o, minune străină ! -
în mijlocul tuturor,
vreau să spun în mijlocul tuturor creaturilor.
Dar a căror creaturi ?
A celor materiale și în materie și a celor nemateriale.
Cele materiale și în materie sunt cele pe care le vezi,
iar cele nemateriale sunt îngerii.
În mijlocul acestora deci, îți spun,
este omul viețuitoare, făptură îndoită,
nematerial între cele sensibile,
sensibil între cele nemateriale.
Pe acesta deci ca sensibil l-am făcut
demn și stăpân al celor văzute
și pe toate cele văzute
le-am supus numai lui ca roabe,
ca să vadă lucrurile Mele
și să Mă slăvească pe Mine, Creatorul.
Iar ca celui rațional și văzător cu mintea,

i-am dat să Mă vadă pe Mine
și prin aceasta să fie așezat
în demnitatea îngerilor.
Vezi, înțelege ce ți-am spus :
Omul fiind îndoit,
vedea cu ochii sensibili făpturile Mele,
iar cu cei înțelegători,
vedea fața Mea, a Creatorului.
Vedea slava Mea
și grăia cu Mine în fiecare clipă.
Dar când călcând porunca Mea,
a mâncat din lemn,
a orbit și a ajuns, cum am spus,
în întunericul morții.
Acestui fapt i s-a spus că s-a ascuns.
Dar aceasta a născocit-o acela atunci în chip prostesc.
Căci, spune-mi, unde se putea el ascunde de mine,
sau în ce loc ?
Dar tu gândești acum mai rău,
mai nebunește decât acela,
spunând că mă ascund
nevrând să fiu văzut de tine deloc.
Căci dacă voiesc să nu fiu văzut,
pentru ce M-am arătat în trup ?
Pentru ce M-am și pogorât peste tot .
și pentru ce M-am făcut văzut tuturor ?
Nu te face neștiutor al faptelor Mele,
nici al iconomiilor Mele.
Adam orbit mai întâi,
după ce a fost muștrat și învățat de Mine,
n-a voit să se pocăiască,
ci s-a arătat cu totul lipsit de smerenie.
Căci a zis mai degrabă :
"Femeia a păcătuit, cea pe care mi-ai dat-o Tu mie" (Fac. III, 12),
făcându-Mă pe Mine vinovat de păcatul lui.
La fel, femeia a învinovățit,
la rândul ei, pe șarpe.
Astfel, nici unul din cei doi
n-a mărturisit deloc că a păcătuit.
De aceea, a fost scos din desfătarea raiului
și a rămas numai în cele ale simțurilor,
cu animalele neraționale,
ieșit ca nerațional dintre cele raționale
și înfundat în materie
prin despărțirea de cele nemateriale.
Minune străină! S-a făcut ca un trup fără ochi,
cu sufletul orbit și nevăzător de Dumnezeu.
Trupul dacă e orbit,
e mișcat totuși de suflet,
dar sufletul orbit,
ce mișcare va găsi ?
Și cum va putea peste tot trăi ?
Nicidecum! Ci va muri
de o moarte veșnică.
E ceea ce au pățimit, cum am spus,
primii oameni plăsmuiți, prin necumințenia lor.

Iar prin aceasta au coborât în iad
și s-au prăbușit în stricăciune.
Plin de mila lor,
am coborât de sus,
Eu, Cel cu totul nevăzut,
M-am împărțit de grosimea și de trupul lor
și am luat suflet.
Fiind Dumnezeu în chip neschimbat,
M-am făcut Eu, Cuvântul, trup.
Și luând început din trup,
M-am arătat tuturor ca om.
Și pentru ce am primit să fac aceasta ?
Pentru că spre aceasta l-am creat,
precum am zis, pe Adam : ca să Mă vadă.
Dar fiindcă el a orbit
și din pricina lui toți urmașii lui,
n-am răbdat ca Eu să fiu în slava dumnezeiască,
iar pe cei orbiți
de înșelăciunea șarpelui,
pe care i-am zidit cu mâinile,
să-i trec cu vederea.
Ci M-am făcut
asemenea oamenilor în toate,
sensibil celor sensibili
și M-am unit cu ei de bună voie.
Vezi, cât de mult doresc
să fiu văzut de oameni,
încât să vreau să Mă fac și om, ca să Mă fac văzut ?
Deci cum ai putut spune că Eu Mă ascund de tine ?
Eu strălucesc cu adevărat, dar tu nu Mă vezi,
la seamă la taină.
Adam vedea la început slava dumnezeirii Mele și trăia.
Dar făcându-se neascultător, a orbit,
și îndată a fost lovit de moarte,
nevrând să se pocăiască
și să spună : "Am păcătuit Ție".
De aceea, cu dreptate a fost osândit
să se întoarcă în pământul
din care a fost luat.
Ca urmare această sentință
s-a dat și s-a socotit
de neocolit tuturor ca pedeapsă.
Dar nu e o pedeapsă,
ci mai degrabă o binefacere.
Căci n-am lăsat
să, fie stricăciosul, împreună cu nestricăciosul.
Fiindcă ar fi fost mai rău
să se lege pentru veci
și să rămână răul
nemuritor în amândouă,
De fapt, sufletul, odată căzut din viața de aici,
dacă ar purta unit cu el trupul coruptibil,
cum n-ar fi aceasta un lucru mai rău decât moartea,
adică decât despărțirea sufletului ?
Deci sunt două morți,
a trupului și a sufletului,

și spune-mi, cel ce a murit cu sufletul
și din pricina aceasta
poartă unit cu el trupul stricăcios,
care îmbătrânește treptat
și se desface și curge,
dacă nu s-ar desface sufletul
de el și nu s-ar despărți,
ci ar rămânea în veci unit cu el,
cum n-ar fi această viață
mai rea decât orice pedeapsă din iad ?
Privește pe cei stăpâniți de boala sacră,
cum se strică și se rod cărnurile lor,
cum ajung fără mâini și picioare,
fără ochi, buze și urechi,
cum ajung cu totul neputincioși să se miște,
fără grai și surzi,
și cum roagă pe Dumnezeu
să se desfacă de acest trup !
Dacă sufletul ar fi primit
o astfel de existență,
cum n-ar fi fost mai rău
să existe astfel,
decât să moară, ca să repet din nou ?
Astfel, deci pedeapsa s-a făcut binefacere;
mai bine zis n-a fost pedeapsă,
ci economie dumnezeiască.
Căci moartea oamenilor
e moartea greutăților;
moartea e scăparea de griji,
moartea e libertate
de tot felul de boli și patimi,
moartea e încetarea păcatelor și a nedreptății,
moartea e izbăvirea de toate relele vieții,
iar celor ce au viețuit bine,
le e pricinuitoare de bucurie nesfârșită,
de desfacere veșnică
și de lumină neînserată.
Totuși, încă înainte de-a te despărți
de trup, îți spun
să privești binefacerile,
să privești economiile,
află darurile Mele !
M-am arătat lumii,
pe Mine însumi și pe Tatăl
și am vărsat cu îmbelșugare
pe Prea Sfântul Meu Duh
peste tot trupul
și am descoperit numele Meu
tuturor oamenilor;
și am arătat prin faptele Mele
că sunt Creatorul și Ziditorul lumii
și arăt și acum toate
cele ce trebuie să le facă omul. Amin.

LIV

Fiecăruia dintre oameni i-a dat Dumnezeu în mod potrivit și spre folos prin Duhul sfânt un dar ca să lucreze nu ceea ce voiește el, ci

precum s-a rânduit mai înainte de el, ca să nu rămână nefolositor
în biserica lui

Ce ar putea cunoaște făptura fără Făcător ?
Iar ei i se cere, cu dreptate și în mod cuvenit,
să dea socoteală de cunoștința ce-a primit-o
și de punerea ei în practică și de folosirea ei
De fapt, și sapa, secera, ferăstrăul, sabia,
securea, toiagul, lancea, cuțitul, săgeata
și toate celelalte unelte ale vieții,
fiecare își are lucrarea proprie,
dar nu și-a luat-o de la ea, ci de la noi.
Căci meșterul e cel ce construiește fiecare unealtă
cu meșteșug, pentru lucrarea care vrea.
De aceea, nu se poate secera grâul cu sapa,
nici nu se poate zidi casa cu sapa, sau construi cu sabia;
nu se poate săpa cu ferăstrăul, nici coase cu securea;
nu se poate tăia lemne cu toiagul, nici cu lancea;
nu se aruncă pietre cu un briceag, nici tăia cu o săgeată,
ci trebuie să se folosească fiecare unealtă potrivit cu fiecare
lucru de făcut.
Dacă nu te folosești de acestea spre ceea ce au fost făcute,
ci altfel,
ai pierdut vremea și te-ai obosit degeaba.
Așa socotește că și Dumnezeu ne-a făcut pe noi,
ca să lucrăm fiecare în viață credincioși darului nostru.
El a rânduit pe unii să învețe, pe alții ca să fie învățați,
pe unii să conducă pe mulți, pe alții să asculte de aceia;
unora le-a dat înțelepciune, altora cunoștință și cuvânt;
unora iarăși să proorocească, și altora
să vorbească către alții în limbi
și iarăși altora să săvârșească minuni.
Pe alții i-a pus să poruncească.
Toate acestea sunt daruri duhovnicești.
Dar să arătăm și alte daruri ale Creatorului,
pe care le-a dat oamenilor, fiecăruia după vrednicie.
Pe unul l-a făcut puternic cu trupul,
pe altul l-a făcut mai frumos
și pe altul iarăși cu glas mai plăcut decât al altora.
sau peste tot lucra ceva fără puterea dumnezeiască ?
Simplu vorbind, fiecăruia dintre oameni
i-a dăruit un dar și o însușire deosebită după vrednicie,
cum singur Dumnezeu știe, Creatorul tuturor,
ca să lucreze cu folos în viață, în chip negrăit.
De aceea, fiecare e destoinic nu în meseria pe care o voiește el,
ci în cea pentru care a fost creat
potrivit și propriu, pentru ea.
Poți vedea pe marinar străbătând valurile mării
cu pricepere și cu plăcere mai mare
decât un bărbat care călărește un cal mândru;
și decât un agricultor care taie ca plugul brazdele pământului,
socotind mult mai de preț perechea bolilor ce-l ajută,
decât cei patru cai ai caleștii împărătești
și, de aceea, bucurându-se și îndulcindu-se cu bunele nădejdi.
Ostașul iarăși se socotește mai presus
de toți agricultorii, de marinari și de meșteșugari;

și gândind la glorie,
aleargă spre tăiere și moarte, spre un sfârșit înainte de vreme.
El nu va răbda să învâртеască cârma,
nici să țină coarnele plugului,
nici nu va alege să se facă zidar, sau corăbier, sau agricultor.
Ci fiecare, precum am spus, va împlini lucrarea
pe care a primit-o de la Dumnezeu,
și altceva nu va putea face omul în viață,
ba nici măcar nu va voii.

Dar observă - ca să-ți spun iarăși cele spuse înainte -
că precum nu poate vreo unealtă din toate cele numite
să se miște de la sine spre a lucra ceva
fără mâna omului, care o ridică și face ceva prin ea,
așa nici omul nu poate cugeta sau face ceva bun
fără mâna dumnezeiască.

Căci pe mine m-a alcătuit Meșterul, care e Cuvântul,
cum a voit El și cum m-a așezat în lume.
Deci, spune-mi, cum voi putea cugeta sau face,
Cel ce mi-a dăruit minte, desigur, cum a voit,
Acela îmi dă și să cuget toate câte știe că-mi sunt spre folos
și-mi dă și puterea să lucrez cele ce le știu.

Deci dacă fac acestea, El îmi va da, neîndoielnic,
cu iubire de oameni, să cuget lucruri și mai desăvârșite;
iar dacă disprețuiesc și acestea puține, încredințate mie
spre împlinire

voi suporta cu dreptate și lipsirea de ele
de către Dumnezeu care mi le-a dat.

Și voi fi o unealtă nelucrătoare, nefolositoare,
ca unul ce n-am voit să lucrez poruncile Creatorului,
În acest caz m-am predat lenei și nepăsării
și, de aceea, am fost aruncat din mâinile Stăpânului
și datorită neascultării și nesupunerii de care m-am lăsat ispitit
am fost alungat din raiul adevărat

și am ajuns departe de Dumnezeu și de mâinile sfinților.
Aflându-mă apoi șarpele atotviclean
zăcând în lenevie și predat întreg nelucrării celor bune,
s-a folosit cu viclenie de toate faptele necinstite
de care eram văzut îndulcindu-mă și bucurându-mă,
când trebuia să mă întristez, să mă jelesc și să plâng
că m-am despărțit, ticălosul de mine, cu voia
de cele pentru care am fost creat
și m-am predat cu voia
tuturor celor contrare firii.

Și așa am căzut în chip nenorocit în mâinile vrăjmașului,
de care fiind ținut și mușcat în întregime,
și neputând să mă împotrivesc, netrebnicul de mine,
- căci cum m-aș fi putut împotrivi, fiind mort ? -
m-am făcut unealtă supusă a toată răutatea,
a toată nelegiuirea și lucrarea vicleană,
amăgit în chip viclean, nenorocitul de mine.

Căci, ținându-mă în mâna lui și trăgându-mă cu putere,
m-a acoperit de gunoiul murdar și de toate noroaiile
și m-a învăluit în urâte mirosuri și m-a făcut
să mă veselesc de ele, vai, ce nesimțire !

Astfel, m-a aflat lucrător
în răpiri, pizme, ucideri nedrepte,

bârfiri, mâinii, ca să spun pe scurt, în tot felul de răutăți,
mai bine zis el însuși se folosea de mine, fără să vreau.
Căci, o dată ce m-am aruncat eu însumi pe mine cu voia
din mâna lui Dumnezeu și a sfinților Lui
și m-a răpit crudul stăpânitor și stricător de suflet
și m-a prins în mâna lui, cu voia mea,
n-am mai putut să nu lucrez ale lui,
ci în toate lucrăm prin voile lui.
Căci nu se putea împotrivi sabia celui ce o ținea,
ci cel ce o ținea se folosea de ea cum voia.
Dar Dumnezeu care m-a făcut, privind de sus
și văzându-mă stăpânit de mâna tiranului,
S-a îndurat de mine și m-a răpit din mâna aceluia
și iarăși m-a introdus în raiul dumnezeiesc,
în via Lui, în mâinile lucrătoare din vie,
ale sfinților, spre a lucra cele dumnezeiești,
spre a cultiva virtuțile, spre a păzi poruncile,
ca nu cumva aflându-mă iarăși lucrătorul răului
petrecând în afara mâinii sfinte,
să mă răpească și să mă facă să lucrez iarăși ale lui.
Deci, luându-mă bunii și miloșii lucrători ai viei
și ridicând întreaga mea voință cu mâinile lor,
m-au întors îndată să lucrez și să plâng neîncetat
cu smerenie și prin împărtășire (de puterea lui Dumnezeu).
Aceste trei mi le-au spus mie, fiule,
cei ce păzesc și stăruiesc în ele prin lucrarea lor cea bună
și prin ele sunt duși în scurt timp
spre slavă, curăție, nepătimire și vederea dumnezeiască
și nu mai cad niciodată în mâinile răuvoitorului.
Și primesc de la Dumnezeu iertarea tuturor păcatelor și greșelilor
și așa se fac fii ai Celui Prea Înalt
și dumnezei după har și unelte de bun folos,
care lucrează tot lucrul bun,
mai bine zis lucrători ai viei, care călăuzesc pe alții
spre fapte cu adevărat bune, spre fapte ale mântuirii.
Acestora - ascultați toți - crezându-le și pe acestea făcându-le,
și predându-mă întreg lucrătorilor și slujitorilor lui Dumnezeu,
potrivit poruncii Lui, am aflat în mine.
împlinite deplin toate făgăduințele.
Și m-am minunat de aceasta
și le strig cu glas mare și le povestesc tuturor
și le laud și spun
- căci nu rabd să le îngrop pe acestea în tăcere -.
Alergați, toți cei ce vă simțiți pe voi
aflându-vă în afara mâinilor lui Dumnezeu și ale sfinților Lui!
Grăbiți-vă și alipiți-vă de ei în chip nedespărțit,
prin credință, prin iubire și cu toată hotărârea.
Aruncați tot cugetul și toată voia proprie
și predați sufletele voastre în mâinile aceluia
ca unelte neînsuflețite,
nefăcând nimic, nemișcându-vă și nelucrând în afara lor !
Cugetul lor să se facă al vostru.
la fel și voia cea sfântă a lor
să fie împlinită de voi ca una ce e voia lui Dumnezeu.
Și așa pășind pe o cale scurtă și fără piedici,
veți fi prietenii lui Dumnezeu Celui Prea Înalt,

Și vă veți arăta în puține zile
și moștenitorii bunătăților cerești și negrăite.
Căci mergând pe calea cea dreaptă,
veți face parte din numărul sfinților
și această cale vă va face pe toți fericiți.
Drept aceea rugați-vă toți pentru mine,
cel ce am păcătuit mai mult decât toți,
deși m-am silit să merg pe calea aceasta aspră,
strâmtă, scurtă și neprimejdioasă
care duce la largimea vieții veșnice.
Rugați-vă ca pentru unul ce v-am arătat-o și vouă,
celor ce ați voit să pășiți pe ea cu căldură
pe urmele picioarelor lui Hristos.
Aceasta pentru ca să mă aflu și eu și să vă aflați și voi în
acea viață,
umblând fără prihană pe această cale până la sfârșitul vieții. Dar să
se afle și toții câți doresc să vadă pe Hristos.
Ca părăsind toți cu bucurie trupurile,
să mergem spre odihna de acolo, spre largimea raiului
și să ne arătăm moștenitori ai vieții.
Ca uniți în mod nedespărțit cu Dumnezeu și cu toți sfinții
în Hristos, Unul Născut Fiu și Dumnezeu Cuvântul,
împreună cu Duhul dumnezeiesc,
să fim ai Sfintei Treimi,
acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

LV

Duhul Sfânt rămâne cu cei ce au păstrat curat Sfântul Botez, dar se
depărtează de cei ce L-au întinat

Tu mă cunoști, Hristoase, ca lucrător a toată fărădelegea
și ca un vas adevărat al tuturor răutăților.
E ceea ce știu și eu și sunt copleșit de rușine
și stăpânit de durerea ei și de întristarea pentru ea.
O suferință de nesuportat îmi apasă inima.
Dar lumina feței Tale, care îmi lucește tainic,
a alungat aceste gânduri, a risipit suferința mea
și a adus în locul ei bucuria în smeritul meu suflet.
Voiesc, deci, să fiu astfel întristat, Hristoase,
dar întristarea aceasta nu stă lipită de mine.
Ci sunt întristat mai degrabă, ca nu cumva din pricină lipsei aceleia
să mă pierd și să mă lipsesc de bucuria viitoare.
Dar, de această bucurie să nu mă lipsești, Stăpâne,
niciodată, nici acum, nici în veacul viitor, împăratul meu.
Căci bucuria aceasta e vederea feței Tale.
Fiindcă nu ești, Dumnezeul meu, numai tot binele,
ci le și dăruiești celor ce Te văd pe Tine tot binele;
și umpli, împărtășindu-te, prin împărtășire, pe cei pe care îi vezi,
nu numai în viitor - vai de cei ce o spun aceasta -
ci și acum, cât sunt în trup, pe cei vrednici.
Căci nu-i privești numai pe cei ce s-au curățit pe ei prin pocăință,
dar le dai și lor puțința să Te vadă,
nu cu închipuirea sau cu gândul minții,
nici prin amintirea simplă, cum cugetă unii,
ci în adevărul existenței dumnezeiești și a lucrării Tale
înfricoșătoare
spre împlinirea cu adevărat a economiei dumnezeiești.

Căci, prin aceasta înfăptuiești unirea celor despărțiți,
Tu, Dumnezeule, care ești mântuirea tuturor.
De aceea, cei ce au primit Botezul Tău din pruncie
și au viețuit în chip nevrednic de el în viață,
vor avea parte, cum am spus, de o osândă mai mare ce cei nebotezați,
batjocorind veșmântul Tău cel Sfânt.
Și aceasta cunoscând-o, Mântuitorule, ca un lucru sigur și adevărat,
ai dat pocăința spre o a doua curățire
și ai pus ca urmare a ei harul Duhului,
pe care l-am primit întâi în Botez.
Căci n-ai spus că harul vine numai prin apă,
ci mai degrabă prin Duhul, prin chemarea Treimii.
Fiindcă am fost botezați ca prunci inconștienți,
primim harul ca niște nedesăvârșiți și în chip nedesăvârșit,
dobândind iertarea întâiei neascultări.
Și aceasta e, socotesc, unicul motiv pentru care ai poruncit,
Stăpâne, să se săvârșească această baie dumnezeiască.
Prin ea, cei botezați intră înăuntrul viei,
izbăviți de întuneric și de iad
și eliberați de moarte și de stricăciune.
Căci, prin vie înțeleg și ea este raiul,
din care am căzut și în care acum suntem iarăși chemați.
Și precum Adam era în el înainte de păcat,
în el ajung și toți cei ce se botează întru cunoștință,
dar nu cei ce, datorită inconștienței,
n-au primit simțirea înțelegătoare,
pe care o produce Duhul care vine prin lucrare.
Toți am primit ca Adam prin Duhul, puterea de-a lucra și păzi
poruncile,
fiind ele o lege duhovnicească și dumnezeiască,
care trebuie împlinită prin fapte, în trup și cu trupul.
Căci omul fiind îndoit, are nevoie de o lege îndoită,
și nesocotind una, cade și din cealaltă.
Fiindcă sufletul singur nu poate lucra faptele cele bune,
iar trupul care lucrează fără cunoștința dumnezeiască,
poate fi socotit ca un animal purtător de povară.
Deci, cei ce au intrat în via Ta sau în rai,
chemați prin Botez, cu toiul nepăcătoși sau și sfințiți,
s-au făcut ca Adam cel dinții,
dar apoi, nesocotind o astfel de mântuire
și un ajutor așa de mare și de negrăit al Tău, Hristoase,
au săvârșit fapte mai rele ca Adam,
disprețuind, totodată, iubirea Ta de oameni
și neluând în seamă infricoșătoarea lucrare a iconomiei Tale,
arătată în baia Botezului în Duhul Sfânt.
Mai pot fi socotiți, cum își închipuie mulți oameni,
că se află înăuntrul raiului, chiar de păcătuiesc ?
Mai pot fi socotiți, o dată ce s-au întinat
și au murdărit rău, Mântuitorul meu, veșmântul Tău ?
Și vei mai primi să locuiești înăuntrul inimii lor spurcate,
măcar cît de puțin Tu Cel curat, Cel sfânt ?
"Nicidecum, a spus Dumnezeu, nu va fi aceasta, copile
Căci știi că te-ai botezat și tu, dar te-ai întinat
și ai păcătuit ca un copil, ai fost amăgit ca un lipsit de minte,
și știi cât ai plâns, cât te-ai zdrobit,
cum ai renunțat la toată lumea

și cum, înduplecat de rugăciunile lui Simeon, Părintelui tău,
de-abia te-am învrednicit,
la început, numai în mintea și în simțirea înțelegătoare,
de glasul Meu, apoi și de o rază
și după aceea M-am arătat ție cu iubire de oameni în lumină.
Apoi, M-am făcut un nor mic în chip de foc,
asezindu-Mă deasupra capului tău
și ți-am dăruit ție vederea acestei arătări,
iar prin spaima de ea, lacrimi împreunate cu o mare
străpungere a inimii,
topind grosimea trupului și întunericul capului,
așa de mult, încât din ele a pornit un miros
ca de carne arsă în foc, precum însuși știi.
Greutățile ce au urmat după aceea
și strămtorarea pe care ai suportat-o,
fără îndoială că le-ai uitat.
Dar Eu le cunosc, Eu care știu toate :
credința, smerenia față de Părintele tău
și renunțarea totală la voia ta,
pe care le socotesc și sunt o mucenicie.
Căci cel ce nu mai are o voie proprie, fără îndoială moare,
dar se regăsește și trăiește în voia Mea.
Așa fiind tu și acela în fiecare zi
și forțându-Mă cu lacrimi pe Mine Cel bun prin fire,
am început să Mă arăt ție, precum știi,
curățind pe încetul sufletul tău prin pocăință
și arzând materiile patimilor tale așezate pe el,
care nu erau patimi trupești sau materiale,
ci spini nemateriali : nori, întuneric gros, ceață și negură.
Vreau să spun că te subțiai prin post și prin ostenele privegherii,
ale rugăciunii, ale tuturor neplăcutelor pătimiri,
și te spălai neîncetat prin lacrimi fierbinți,
în rugăciune, în felul mâncării și mai ales al băuturii.
Astfel, am izbutit cu greutate să te fac pe tine un vas încăpător
și nu numai încăpător, ci și curățit
și în stare să rămâi, ia seamă, în mijlocul focului nears.
După ce te-am făcut astfel, lumina pe care o vedeai atunci
zburând în jurul tău și înconjurându-te,
a intrat întregă înăuntrul tău, ea cea neapropiată prin fire,
și te-a schimbat printr-o schimbare străină.
Dar această lumină nu poate rămâne dacă nu mă slujește prin toate
faptele,
ci primești fie și un mic gând în inimă,
sau o mică simțire neplăcută față de cineva,
neîndreptățită sau îndreptățită,
sau o ispită prin cuvânt sau printr-un înțeles viclean ;
și dacă nu te pocăiești fierbinte, cu lacrimi,
și nu le alungi pe acestea de la tine prin pocăință, ca și toată
cugetarea vicleană a inimii.
Căci ea este Duhul dumnezeiesc care este împreună cu Mine
și ca Tatăl cel de o ființă cu Mine,
Dar ea dispăre deodată, ca soarele care apune
și ascunzându-se ca într-o clipită de ochi, nu se mai vede.
Cum va exista deci în sufletul necurățit deloc
și neajuns vreodată la simțirea pocăinței ?
Sau cum va suporta sufletul plin de patimi și de păcate

firea de nesuportat a focului ?
Cum va încăpea în el lumina cu totul neîncăpută ?
Cum, fiind acest suflet întuneric,
se va uni cu lumina neapropiată
și nu va dispărea în prezența ei ?
Nu e cu puțință, copile, aceasta nicidecum.
Eu sunt despărțit (deosebit) de toate creaturile,
dar când m-am făcut cu trupul creatură, Eu, Creatorul tuturor,
am primit să fiu asemenea oamenilor,
luând suflet și minte asemenea lor.
Dar nu i-am făcut atunci pe toți, deodată, dumnezei,
ci M-am făcut Eu om,
dar prin credință și prin păzirea poruncilor,
însă și prin Botez și prin dumnezeiasca împărtășire
de înfricoșătoarele Taine ale Mele, M-am făcut tuturor viață.
Iar spunând viață, am arătat pe Duhul dumnezeiesc.
Însă cei ce au pe Duhul Meu în inimile lor,
trebuie să o cunoască aceasta.
Căci îl au pe El, cum a spus Pavel,
strigând către Tatăl.
Căci El zice prin ei către Tatăl Meu : "Avva, Tatăl Meu" (Rom. VIII,
15).
Fiindcă au devenit copii ai lui Dumnezeu
și cunoscându-Mă pe Mine, văd și pe Tatăl,
și-L numesc cu îndrăzneală : Tată.
Ba, Duhul spune și către fiecare dintre cei ce-L au cu adevărat în ei:
Nu vă temeți, copii ! iată Eu, precum vedeți,
sunt înăuntrul vostru și împreună cu voi
și vă eliberez o dată pentru totdeauna de stricăciune și de moarte
și vă arăt ai cui copii și prieteni v-am făcut pe voi.
Bucurați-vă în Domnul !
Acesta este semnul adevărat, dat oamenilor :
că s-au făcut fii și moștenitori ai lui Dumnezeu,
că au primit și au pe Duhul Meu dumnezeiesc
și de aceea trăiesc ca adevărați creștini și în realitate
și nu numai cu numele".
Acestea le sunt vrednice de crezare și de dorit, Hristoase al meu,
celor pe care i-ai cunoscut mai înainte
și le-ai dat să se facă asemenea chipului Tău în Duhul
dumnezeiesc.
Și le sunt lor cu totul cu puțință ca unora ce sunt chemați
la bucuria negrăită ce le vine de la Tine în veci.
Iar tuturor celorlalți acestea li se par cu neputință.
Și le resping, necrezându-le deloc
amăgindu-se pe ei înșiși sau socotesc nebunește că se pot mângâia cu
nădejdi deșarte,
folosind cu îngâmfare vorbe înalte,
dând acestora sensuri alegorice potrivite ideilor plăcute lor
și disprețuind cu totul înfricoșătoarele tale porunci.
Căci nu voiesc să Te caute pe Tine, socotind că Te au,
Sau de mărturisesc că nu Te au, Dumnezeule,
Te propovăduiesc pe Tine tuturor
ca fiind cu totul de nesesizat.
Afirmând că nimeni dintre oameni nu Te poate vedea,
nici nu există vreunul
care să-i depășească pe ei în cunoștință.

Dar fie că învață că ești sesizabil
și accesibil tuturor oamenilor, fie că spun că ești cu totul
insensibil și inaccesibil, în amândouă cazurile greșesc,
neînțelegând cele dumnezeiești și omenești, ca unii ce sunt
întunecați.

Dă-le lor lumina cunoștinței,
dă-le mâna fricii dumnezeiești,
dă-le să se ridice din groapa reiei lor explicări
și să vină la simțirea că se mișcă în groapă și șed în întuneric,
nevăzând lumina dumnezeiască !

Dă-le să știe ceea ce mărturisesc, dar nu cred,
că sunt acum oameni care Te văd.
Căci, dacă nu le-ar străluci acelora
lumina Ta și n-ar vedea întru cunoștință,
cum ar crede limpede că Te arăți celor vrednici
și vorbești și locuiești cu ei acum și în veci
ca și cu niște prieteni, ca și cu niște slujitori credincioși ai Tăi,
precum ai spus ?

Dar Tu ești Dumnezeuul celor credincioși,
nu și al celor necredincioși.

De aceea, nu privești deloc spre ei.
Căci cum ai arăta, Mîntuitorul meu,
fața luminii Tale celor ce Te tăgăduiesc
și spun că lumina Ta cea veșnică nu strălucește în sufletele
celor vrednici.

Aceasta e cu neputință, de nu vor dobândi o credință mare,
cum ai spus și nu vor păzi cu râvnă legea Ta dumnezeiască,
nedându-se până la moarte pentru Tine,
lucrării adevărate a înțeleptelor Tale porunci.

Aceasta e mântuirea tuturor celor ce se mântuiesc.

Altă cale nu există, precum ai spus, Dumnezeuul meu.

Dă mila Ta, Mîntuitorule,
dă mila Ta celor ce Te roagă,
acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

LVI

Rugăciune către Dumnezeu pentru toate cele ce s-au întâmplat
autorului, unită cu o cerere și cu o mulțumire

Doamne, dă-mi înțelegere, Doamne, dă-mi cunoștință !
Doamne, învață-mă și pe mine să împlinesc poruncile Tale !
Chiar dacă am păcătuit ca un om, mai mult decât orice om,
precum știi,

Tu, Dumnezeuul meu, prin mila proprie Ție,
m-ai miluit pe mine, sârmanul, pe orfanul în lume,
și m-ai învățat, Stăpâne, ceea ce Tu singur știi,
M-ai despărțit, Milostive, de tată, de frați, de rudenii și prieteni,
de pământul natal, de casa părintească,
ca dintr-un Egipt întunecat, din adâncimile iadului
- căci așa mi-ai dat mie, neînsemnatului Tău rob
să cuget despre acelea și să vorbesc cu înțelegere -
și luându-mă și ținându-mă cu mâna Ta înfricoșătoare,
m-ai dus la cel ce ai binevoit să se facă părintele meu pe pământ
și m-ai aruncat la picioarele lui și în brațele lui.
Și acela m-a dus la Tatăl Tău, Hristoase al meu
și la Tine prin Duhul, - o, Treime, Dumnezeuul meu.
M-a dus pe mine, risipitorul și am căzut plângând

la picioarele Tale, Cuvinte,
precum însuși știi, pentru că așa m-ai învățat.
Și n-ai disprețuit să mă numești fiul Tău.
O, gură nevrednică și buze murdare,
o, cuvânt al unei limbi sărace, neputincioase să Te laude
și să-Ți mulțumească și să povestească binefacerile Tale,
pe care le-ai făcut mie, orfanul și străinul,
cel străin pe acest pământ.
Că cei ce sunt ai Tăi, sunt străini în lume,
dar bunătățile Tale date slujitorilor Tăi
ochii nu le văd, limba nu le poate grăi, nici lumea încăpea.
Pentru aceea, Stăpâne, lumea ne urăște,
ne prigonește, ne defaimă, ne pizmuește, se înfurie pe noi, ne ucide
și toate le face împotriva noastră, căzând în acestea.
Iar noi, precum ai binevoit, smeritii Tăi slujitori,
suntem tari în slăbiciune, bogați în sărăcie,
ne bucurăm în tot necazul, fiindcă suntem în afara lumii.
Noi, Stăpâne, suntem ai Tăi, iar lumea nu are decât trupul nostru.
Deci se înșeală orbul, neavând decât lutul,
dar nici pe el nu-l va păstra.
Căci îl va preda, precum ai făgăduit,
la cea din urmă trâmbiță,
devenit și el spiritual.
Atunci fiind cu totul singur, nu va păstra decât relele proprii,
împreună cu cei de-un cuget cu el, iubitori orbi ai lumii.

LVII

Cel ce dorește pe Dumnezeu, urăște păcatul

Sunt ținut în umbră și văd adevărul,
Ceea ce nu e nimic altceva decât nădejdea sigură.
Care nădejde ? Cea pe care ochii n-au văzut-o.
Iar aceasta ce este ? Viața, pe care toți o doresc.
Iar viața ce este altceva decât Dumnezeu, Creatorul tuturor ?
Pe Acesta dorește-L și urăște păcatul!
Păcatul e moartea, căci ce are el necurgător ?

LVIII

Învățătura de obște unită cu muștrarea, adresată tuturor: împărați,
arhierei, preoți, monahi, mireni; muștrare grăită și spusă de
gura lui Dumnezeu

O, Hristoase, dăruiește-mi cuvinte ale înțelepciunii,
cuvinte ale cunoștinței, ale înțelegerii dumnezeiești!
Căci Tu-mi cunoști slăbiciunea cuvântului
și mă știi nepărtaș de învățătura profană.
Tu știi că numai pe Tine Te am
viață și cuvânt și cunoștință și înțelepciune,
Dumnezeu Mântuitor și Ocrotitor în viață
și respirația smeritului meu suflet,
al celui străin și sărac: în cuvinte
Tu ești nădejdea mea, Tu ești ajutorul meu,
Tu ești acoperământul meu, Tu ești scăparea mea,
Tu ești lauda, bogăția mea, Cuvinte.
Tu ai voit, Cuvinte, să mă scoți din lume pe mine, străinul,
nevrednicul, umilitul, mai rău ca orice om,
ca orice animal necuvântător.
Și de aceea, îndrăznind în mila Ta,

Te rog, îți cer și cad la picioarele Tale;
dă-mi cuvânt drept, dă-mi tărie, dă-mi putere
să grăiesc tuturor celor predați Ție,
celor ce-Ți slujesc Ție, împărate al tuturor,
să vorbesc celor introduși în Tainele Tale,
stăpânitorilor și slujitorilor,
celor ce socotesc că Te văd pe Tine și Ți se închină,
cu sinceritate ca unui Stăpân: Voi toți, împărați și puternici,
preoți, episcopi, monahi, oameni căsătoriți,
nu disprețuiți a asculta
glasul și cuvintele mele, om neînsemnat,
ci deschideți-vă urechile inimii
și auziți și înțelegeți,
ce spune Dumnezeu tuturor, Cel dinaintea de toți vecii,
Cel neapropiat, singurul Atotțiitor,
în a Cărui mână e suflarea tuturor celor ce sunt.
Împliniți în chip drept toate poruncile Mele
și să duceți o viață de oameni de rând,
în sărăcia pe care o fericesc.
Căci ce folos aveți să eliberați lumea
de moarte și de robie vremelnică,
dar să vă faceți voi înșivă în fiecare zi
robi ai patimilor și ai demonilor prin faptele voastre
și moștenitori ai focului nestins ?
Căci toate celelalte fapte
pe care le împlinește cineva
pentru Mine și față de aproapele
din compătimire și milă, sunt bune,
dar prima dintre toate e să se îndure de sine
și să păzească cuvintele Mele cu toată sârguința
și să arate o pocăință sinceră
pentru faptele (rele) ce le-a făcut poate înainte,
apoi să nu se mai întoarcă la acestea,
ci să stăruie în cuvintele Mele, ale Stăpânului,
în poruncile și legile adevărului;
și să le împlinească pe toate fără călcare până la moarte;
să nu nesocotească nici cel mai simplu cuvânt,
nici un amănunt din cele scrise.
Aceasta este o jertfă pentru Mine,
aceasta este o tămâie, un prinos și un dar.
Iar cei lipsiți de acestea sunt mai rău ca păgânii.
Iar voi, conducătorii episcopilor,
înțelegeți că sunteți pecetea chipului Meu,
și ați fost rânduiți pentru convorbirea vrednică cu Mine
și așezați deasupra tuturor dreptilor,
ca unii ce țineți locul ucenicilor Mei
și purtați chipul Meu dumnezeiesc.
Înțelegeți că ați primit chiar peste cea mai mică comunitate
puterea pe care am luat-o Eu, Cuvântul, de la Tatăl,
Eu, care fiind Dumnezeu prin fire, M-am întrupat
și M-am făcut îndoit în lucrări,
în voință și la fel în firi,
Care sunt Dumnezeu-Om, neîmpărțit, neamestecat
și iarăși Om - Dumnezeu;
Care, ca Om, am binevoit să fiu ținut în mâinile voastre,
iar ca Dumnezeu sunt cu totul de necuprins

de mâinile voastre de lut;
Eu care sunt nevăzut celor ce nu văd,
și neapropiat, Care m-am lăsat junghiat pentru toți,
căci sunt îndoit, dar într-un singur ipostas.
Pentru aceasta, aceia dintre episcopi,
care se mândresc față de cei mici,
ca față de unii ce sunt smeriți,
sunt departe de vrednicia episcopilor.
Desigur, nu vorbesc de cei a căror viață e la înălțimea cuvântului
și poartă pecetea învățaturii și a vorbirii lor despre Dumnezeu,
ci despre cei ce socotesc, ținând (în mâini) pâinea, care e foc,
Mă disprețuiesc pe Mine ca pe o simplă pâine
și-și închipuie că văd și mănâncă o oarecare bucată de pâine,
nevăzând slava Mea nevăzută.
Vorbesc despre acei mulți dintre episcopi,
care se înaltă, deși se află jos, coborâți
printr-o umilire rea și contrară celei adevărate,
vânând slava cea de la oameni
și nesocotindu-Mă pe Mine, Creatorul tuturor
și respingându-Mă ca pe un sărac și sărman.
Ei se ating cu nevrednicie de trupul Meu
și tind să domnească peste cei mulți,
pătrunzând fără chemare înăuntrul celor tainice ale Mele,
intrând în camera de nuntă, în altarul Meu, al celor negrăite,
fără veșmântul harului Meu,
pe care nu l-au primit încă,
ca să vadă cele ce nu le este îngăduit.
Dar Eu, Prea lubitorul de oameni,
am îndelungă răbdare, suportând nerușinata lor îndrăzneală,
însă ei intră și-Mi grăiesc ca unui Prieten,
Mie, de care n-au avut nici măcar o frică de robi
și Mi se arată ca familiari,
ei, care nu cunosc nici măcar harul Meu;
și se încumetă să fie mijlocitori pentru alții,
fiind vinovați de multe greșeli.
Împodobindu-și bine trupul pe dinafară,
par, ticăloșii și viclenii, celor ce-i privesc, strălucitori și
curați,
dar au sufletele mai murdare decât lutul și noroiul,
mai bine zis, decât orice otravă purtătoare de moarte.
Căci, precum odinioară luda cel ce M-a vândut,
luând pâinea de la Mine cu nevrednicie,
a mâncat-o cu nevrednicie ca o bucată de pâine obișnuită
și de aceea, Satana a intrat de îndată în el
și l-a făcut vânzător nerușinat al Meu, al învățătorului Lui,
luându-l slujitor și rob și împlinitor al voilor lui,
așa pățesc fără să-și dea seama
și aceștia care se ating cu îndrăzneală, cu mândrie
și cu nevrednicie de Tainele Mele,
ei care stăpânesc din scaunele lor peste preoți;
ei care aveau conștiința vătămată
încă înainte de-a fi în scaun
și vrednică de-a fi osândită
în chip neîndoielnic și după aceea;
ei care pășesc în încăperea Mea dumnezeiască
și stau fără rușine

și plini de îndrăzneală în locul cel sfânt, înaintea Mea,
nevăzând slava Mea dumnezeiască,
pe care dacă ar vedea-o, n-ar face aceasta,
nici n-ar îndrăzni să treacă
prin ușa Bisericii Mele dumnezeiești cu atâta îndrăzneală."
Toate acestea scrise, cine le va cunoaște,
ca adevărate și sigure,
tot cel ce voiește,
prin lucrurile înșele pe care le facem noi, preoții
și nu va afla nimic mincinos în ele.
Și se va convinge și va mărturisi
că Dumnezeu însuși Le-a spus acestea prin mine,
de nu va fi cineva dintre cei ce le fac
care să se grăbească să se acopere cu cuvinte înșelătoare
și să pună un văl peste rușinile sale,
pe care le va descoperi în fața îngerilor și oamenilor
Domnul Dumnezeuul tuturor,
Cel ce descoperă cele ascunse ale întunericului.
Care dintre noi, preoții de acum,
și-a curățit mai înainte fărădelegile lui,
ca să îndrăznească apoi, astfel, să se apropie de preoție ?
Care ar putea spune cu îndrăzneală
că a disprețuit slava de jos
și slujește numai pe cea de sus ?
Care a iubit pe Hristos și numai pe El
și a nesocotit aurul și toate avuțiile ?
Care s-a mulțumit numai cu cele de trebuință
și nu și-a însușit ceva de al aproapelui ?
Care nu și-a câștigat o conștiință osândită
din daruri date sau primite,
prin care a înduplecat pe cineva să i se dea
sau a fost înduplecat el însuși
să dea harul preoției ?
Care n-a preferat pe un prieten nevrednic
unui om vrednic, ca să-l facă preot ?
Cine nu caută să facă episcopi prieteni buni ai săi
ca să ia în stăpânire toate cele străine ?
Cine nu socotește că e un păcat mic, sau nu e deloc păcat,
a-și însuși bunuri ale unei alte biserici ?
Care, la cererea celor puternici ai lumii,
ai unor prieteni, bogătași și căpetenii,
n-a hirotonit pe vreunii fără vrednicie ?
Cu adevărat nu există azi nimeni
care să aibă inima curată de toate acestea
și să nu fie împuns de conștiință
că a făcut în orice caz vreuna din cele ce le-am spus.
Ci toți păcătuim fără grijă,
negândindu-ne nici la tăierea răului,
nici la săvârșirea binelui.
Și, de aceea, nici nu ne pocăim,
ci ne scufundăm în adâncul relelor
și zacem neîndurerăți în ele.
Căci dat fiind că n-am cunoscut gustul slavei dumnezeiești,
nu putem nesocoti slava de jos.
Iar iubirea de slavă, înțeleg de cea omenească,
nu lasă sufletul să se smerească,

nici să se mustre pe sine de bună voie.
Deci. spune-mi, cum așa fiind acestea,
cel ce vânează slavă de la oameni
și caută bogăția cea stricăcioasă,
cel ce pofteste să aibă mulțime de aur,
cel ce răpește cu nesăturare
și cugetă rău la cei ce nu-i dau des,
va îndrăzni să spună că are pe Dumnezeu locuind în el,
sau că iubește pe Hristos, sau că are Duhul lui Hristos ?
Iar cel ce n-a primit pe Hristos, pe Tatăl Lui și pe Duhul Sfânt,
pe Dumnezeu Cel Unul ca să locuiască în mod conștient
și să umble în inima lui,
cum va arăta o slujire sinceră,
sau de la cine altul va învăța smerenia,
sau cum va cunoaște voia dumnezeiască ?
Căci cine va mijloci între acesta (episcop, preot) și Dumnezeu,
sau îl va împăca cu El
și-l va înfățișa ca slujitor fără pată
lui Dumnezeu, singurul curat și neprihănit,
la care nu îndrăznesc să privească Heruvimii,
fiind neapropiat tuturor îngerilor ?
Cine îl va asigura pe acesta că împlinește fără păcat
și săvârșește neosândit
slujirea înfricoșătoare a jertfei nepătate ?
Care înger, care om, îl poate asigura de aceasta, sau va putea
să o facă ?
Eu o spun și o mărturisesc aceasta tuturor
și nimeni să nu se amăgească despre aceasta
și să nu se înșele prin cuvinte:
De aceea, să nu îndrăznească să primească preoția
și autoritatea asupra sufletelor
cel ce nu va părăsi mai întâi păcatul
și nu va urî din suflet cele ale păcatului
și nu va iubi cu adevărat numai pe Hristos
și nu-și va pierde sufletul însuși pentru El,
neîngrijindu-se de nimic din cele ale vieții omenești,
ci murind în fiecare zi ;
cel ce nu va plânge mult pentru sine și nu se va tângui
și nu va avea decât dorința Aceluia ;
cel ce nu se va învrednici prin multe neazuri și dureri
să primească pe Duhul dumnezeiesc,
pe care (Hristos) L-a dat și apostolilor Săi,
Căci, prin El poate să alunge toată patima
și să dobândească cu ușurință toată virtutea
și de la El îi vine curățirea și vederea sufletească,
de la El cunoștința voii dumnezeiești,
de la El strălucirea luminării dumnezeiești
și vederea luminii neapropiate;
de la El i se naște nepătimirea și sfințenia;
și se dă tuturor celor învredniciți
să vadă și să aibă pe Dumnezeu în inimă
și să fie păziți de El și să păzească poruncile dumnezeiești.
Căci, precum Hristos e și adus și se și aduce lui
Dumnezeu și Tatălui Său,
așa El ne și aduce pe noi și ne și primește.
Deoarece, fapta aceasta (a episcopului și a preotului),

săvârșindu-se cu nevrednicie, va fi spre judecată și spre osândă,
ea va fi în acest caz mai rea ca a ucigașului,
mai rea ca a curvarului și a preacurvarului
și decât toate păcatele.

Fiindcă toate faptele (rele) se săvârșesc între muritori,
toți păcătuim unii împotriva altora,
dar cel ce face cu îndrăzneală negustoria cu cele dumnezeiești
și vinde harul Duhului,

păcătuiește neîndoielnic față de Dumnezeu.

Căci cel rânduit ca reprezentant (ca față) al Cuvântului,

trebuie să viețuiască ca și El

și să poată spune astfel, ca El : "Urmează-Mi".

Vulpile au vizuinile lor

și toate păsările cuiburile lor (Matei VIII, 20, 22),

Iar eu nu am unde să-mi plec capul,

fiindcă m-a învrednicit să fiu slujitorul Lui.

De fapt, el nu trebuie să aibă nimic al său.

nici să posede ceva de al lumii,

decât numai ceea ce e de trebuință trupului,

iar toate celelalte să socotească că aparțin săracilor și străinilor

și Bisericii lor.

Iar de va îndrăzni să se folosească de acestea

în mod necuvenit și ca un stăpân

și să dăruiască rudeniilor cele ale străinilor

și să zidească case și să cumpere pământuri

și să târască după el mulțime de sclavi,

vai, ce osândă își va atrage acela !

Fără îndoială acesta se aseamănă omului

care cheltuind în chip rău din prostie toată zestrea soției lui,

fiind arestat și cerându-i-se aceasta

și neavând de unde să o întoarcă,

pe lângă lipsirea de soția sa,

mai e trimis și spre deținere în închisoare.

Așa vom fi deci, preoții, și slujitorii,

care cheltuim pentru noi și pentru rudeni și prieteni

veniturile bisericilor

și nu ne îngrijim câtuși de puțin de săraci,

ci zidind case, băi, palate, turnuri,

le dăm de zestre în căsătorii,

disprețuind și nesocotind bisericile noastre ca străine.

Și plecând departe pentru timp îndelungat,

ba petrecând chiar în altă țară,

lăsăm văduve "soțiile" noastre,

neavând nici o grijă de ele.

Și chiar dacă stăm și locuim lângă ele,

nu o facem pentru că ne ține iubirea,

ci numai pentru a trăi din belșug

și cu risipă din veniturile lor.

Dar, de frumusețea sufletului miresei lui Hristos,

care dintre noi, preoții, se îngrijește ?

Arată-mi pe unul și mă mulțumesc cu el.

Dar, vai, nouă, săvârșitorilor jertfei din veacul al șaptelea,

vai, nouă, preoți, călugări, episcopi și slujitori lui Hristos,

care călcăm legile lui Dumnezeu și ale Mântuitorului,

nesocotindu-le vrednice de nici un preț.

Vai, nouă, că dacă apare unul singur, socotit mic între oameni,

dar mare înaintea lui Dumnezeu, ca și cunoscut de El,
care nu se coboară cu noi în patimile noastre,
îndată îl depărtăm ca pe un răufăcător
și îl alungăm din mijlocul nostru
și-l scoatem din obște, cum L-au scos odinioară
pe Hristos al nostru, arhieriei de atunci și cruzii iudei,
cum a spus El însuși și o spune pururea,
prin glasul strălucitor al minunilor Lui.
Dar este un Dumnezeu, care-l va înălța pe acela
și-l primește precum în aceasta viață,
așa și-n cea viitoare.
Și-l va slăvi împreună cu toți sfinții,
pe care acest om i-a iubit.
Dar ce spune și către noi Cuvântul
„Voi, ce păreți serioși între monahi.
întipăriți lăuntru vostru prin binecredincioșie
și Îmi va fi fără îndoială și exteriorul vostru curat.
Căci exteriorul vă va fi spre folosul vostru
și al celor ce văd faptele voastre cele bune,
dar Eu, Creatorul tuturor, și cetele Mele îngerești și dumnezeiești,
dorim interiorul vostru.
Iar dacă împodobiți chipul din afară
cu frumusețea purtărilor
și socotiți că vă faceți iubiți celor ce văd numai prin aceasta,
prin deprinderea ostanelilor din afară,
dar nu puneți nici un preț
pe chipul Meu, care îmi este scump,
ca să-l curățiți și împodobiți
cu sânguință și lacrimi și osteneți,
prin care vă arătați Mie și tuturor
în mod clar oameni raționali și dumnezeiești,
vă asemănați cu adevărat cu niște morminte putrezite,
ca fariseii de odinioară, cum am spus atunci, muștrând nebulia lor.
Pe dinafară sunteți strălucitori,
iar înăuntru plini de o putreziciune
ca cea a osemintelor moarte, de gândurile,
de cuvintele, de patimile, de înțeleșurile urâte
și de intențiile viclene ale unei inimi perverse.
Căci cine dintre voi a căutat
postul, viețuirea aspră, ostenețele,
părul nepieptănat, brăuri de fier,
îmbrăcăminte de păr, pietre pentru genunchi,
pat aspru și orice alt fel de dureroasă pătimire ?
Acestea sunt, desigur, bune, însă dacă împliniți bine
și lucrarea ascunsă cu conștiință, înțelepciune și rațiune.
Dar, dacă, neavând-o aceasta, vă mândriți cu acelea,
care nu sunt nimic fără aceea,
vă asemănați cu leproșii, împodobiți cu veșminte strălucitoare,
spre amăgirea celor ce-i privesc.
Deci, părăsind toate cele din afară,
grăbiți-vă să vă predați cu căldură, numai lucrării dinăuntru,
prin lacrimi și osteneți, prin virtuți dumnezeiești,
ca să Mi vă arătați ca fecioare în gândurile voastre,
luminați în toată înțelegerea
și să vă uniți cu Cuvântul Meu
prin cuvântul înțelepciunii Mele

și al conștiinței mai înalte
Iar ție, mulțimea întreagă a poporului Meu,
vino cu râvnă spre Mine, Stăpânul tău.
Vino, dezleagă-te de lanțurile lumii,
urăște toată înșelăciunea simțurilor.
fugi repede de pricinile relelor
și de pofta vederii trupului,
de îngâmfarea cugetării și a vieții,
și de orice altă închipuire deșartă !
Cunoaște-le pe acelea ca aparținând lumii, nedreptății,
ducând spre pieire pe cel ce se folosește
de ele în viață în chip pătimas și cu împătımire
și făcându-l, din nenorocire pentru el, vrăjmașul Meu.
Ia în inima ta dorul de comorile Mele, de bunătățile veșnice,
pe care Ți le-am pregătit ca unui prieten iubit, întrupându-Mă,
ca să șezi în chip negrăit împreună cu Mine
la masa împărăției Mele celei din ceruri,
împreună cu toți sfinții !
Căci dacă te cunoști pe tine însuși, ca muritor și stricăcios
și ca neavând decât un mic rest de viață,
știi că nu vei fi urmat de nimic din cele strălucitoare,
plăcute și dulci ale lumii,
când vei pleca de aici și te vei sălășlui acolo,
decât numai de rodul faptelor rele sau bune
săvârșite de tine în viață.
Și cunoscând stricăciunea și vremelnicia tuturor,
lăsând cele de jos, vino sus, precum te chem,
la Mine, Dumnezeuul tuturor și Mântuitorul,
ca să trăiești cu adevărat în vecii vecilor
și să te bucuri de bunătățile Mele,
pe care le-am gătit celor ce Mă iubesc pe Mine
acum și pururea și în toți vecii. Amin.

Cuprins

Pagina

- 1 Despre lumina dumnezeiască și lumina Sfântului Duh; și că Dumnezeu este singurul loc, în care după moarte toți sfinții își găsesc odihna; și că cel ce cade în afara lui Dumnezeu nu va găsi în alt loc odihnă în viața viitoare
- 5 Ce schimbare s-a produs cu acest părinte; și cum, curățit la culme, s-a unit cu Dumnezeu; și cum era și cum a devenit. E ceea ce arată aici imnele dragostei lui către Dumnezeu. La sfârșit, el vorbește ca teolog și despre îngeri .
- 7 Ce e monahul și care este lucrarea lui și la ce înălțime a vederii
- 8 Învățătură către monahii care s-au lepădat de curând de lume și de cei din lume; și despre ce încredere trebuie să aibă cineva în părintele său (duhovnicesc)
- 10 În distihuri alfabetice, îndemn și călăuzire spre desăvârșire pentru cei ce au părăsit lumea de curând
- 11 În strofe de câte patru stihuri, cu aceeași literă începătoare, sau catrene, care ne scriu iubirea lui Dumnezeu
- 11 Cerere către Dumnezeu; și cum alipit de Dumnezeu și văzând slava lui Dumnezeu lucrând în sine, autorul s-a umplut de o uimire minunată
- 12 Care sunt cei cărora se arată Dumnezeu și care sunt cei ce ajung la deprinderea binelui prin lucrarea poruncilor
- 14 Cel ce s-a făcut părtaș de Sfântul Duh, fiind răpit de lumina lui, e ridicat deasupra tuturor patimilor, nemaifiind vătămat de apropierea lor
- 15 Moartea atinge cu tristețe și pe cei mai tari
- 15 Părintele descrie aci uimit, cum i s-a arătat lui Dumnezeu, ca lui Pavel și Ștefan
- 17 Reflexiuni teologice despre unitatea în toate a dumnezeirii în trei ipostasuri; și cuvinte smerite despre sine, prin care autorul rușinează părerea celor ce se socotesc că sunt ceva
- 20 Îndemn la pocăință; și cum voința trupului unită cu voința duhului face pe om în chipul lui Dumnezeu
- 22 Mulțumire către Dumnezeu pentru darurile de care s-a învrednicit; și că treapta preoției și a egumeniei sale este înfricoșătoare și pentru îngeri
- 30 Că nu e de dorit și de poftit decât dumnezeirea, de care cel ce s-a împărtășit, s-a făcut părtaș de toate bunătățile
- 31 Frica naște iubirea, iar iubirea dezrădăcinează frica din suflet și rămâne singură în el; căci ea este duhul dumnezeiesc și sfânt
- 44 Învățătura unită cu Teologia, despre lucrările iubirii sau despre lumina Sfântului Duh
- 48 Învățătură Teologică ce se ocupă și cu preoția și cu contemplarea nepătimitoare
- 51 Mulțumire și mărturisire însoțită de teologie (de reflexii asupra lui Dumnezeu); și despre darul și împărtășirea Duhului Sfânt
- 55 Scrisoare către un monah care îl întrebase : cum deosebești pe Fiul de Tată ? prin raționament sau în mod real ? în ea află o bogăție teologică ce respinge blasfemia aceluia
- 64 Mulțumire unită cu reflexiunea teologică ; și despre numirile date harului dumnezeiesc, deduse din lucrări
- 68 Precizări teologice despre dumnezeirea necuprinsă și că firea dumnezeiască fiind necircumscrisă, nu e nici înăuntru, nici în afara totului, ci înăuntru și în afară, ca una ce e cauza tuturor ; și că numai prin minte dumnezeirea poate fi sesizată în mod insesizabil, ca razele soarelui de către ochi
- 77 Prin cele ce le mărturisește prin scris în acest cuvânt, arată

- adâncimea smereniei sale ; și înaintând, o prezentă spre învățatura celui ce a atins un anumit grad de desăvârșire și s-a învrednicit de astfel de revelații, imitând și în aceasta pe dumnezeiescul Pavel, care s-a declarat pe sine păcătos și nevrednic să se numească Apostol
- 84 Despre vederea luminii dumnezeiești de care s-a împărtășit autorul ; și cum lumina dumnezeiască e necuprinsă de întuneric ; și cum înspăimântat de mărimea covârșitoare a descoperirilor, și-a adus aminte de slăbiciunea omenească și se osândește pe sine
- 87 Cel ce trăiește încă în necunoștința lui Dumnezeu, e mort în mijlocul celor ce trăiesc în cunoștința Lui Dumnezeu ; și că pentru cei ce se împărtășesc cu nevrednicie de taine, trupul și sângele lui Dumnezeu se fac nesensizate
- 89 Cum trebuie să fie monahul; și care e lucrarea și înaintarea și urcușul lui
- 92 Despre descoperirea spirituală a lucrărilor sfintei lumini și despre lucrarea spirituală și dumnezeiască a vieții virtuose
- 97 Despre descoperirea spirituală a lucrărilor sfintei lumini.
Bunătățile dumnezeiești li se fac vădite numai aceloră cu care s-a unit Dumnezeu prin împărtășirea Sfântului Duh
- 102 Către un ucenic: când focul dumnezeiesc al duhului mișcă sufletele prin lacrimi și pocăință, le lucrează și le curată și mai mult, luminând părțile lor întunecate de păcat și vindecându-le rănilor, le cicatrizează desăvârșit, încât ele strălucesc de frumusețea dumnezeiască
- 113 Despre Teologie (învățătura despre Dumnezeu); firea dumnezeiască este de nepătruns și cu totul neînțeleasă de oameni
- 116 Cei slăviți pe pământ și încrezători în bogăția lor, rătăcesc în jurul umbrei celor văzute; iar cei ce au disprețuit cele de acum, se fac părtași în chip neînșelător de Duhul dumnezeiesc
- 118 Despre Teologie (învățătura despre Dumnezeu); și că cei ce au păzit chipul lui Dumnezeu vor călca în picioare puterile viclene ale stăpânitorului întunericului, iar ceilalți, trăind o viață pătimasă, sunt stăpâniți de el și se află sub împărăția lui
- 121 Prea Sfântul Duh se unește cu sufletele curățite într-o simțire clară sau conștientă și face sufletele cu care se unește, luminoase, asemenea lui și pe ele înseși lumină
- 124 Toți sfinții luminați se umplu de strălucire și văd slava lui Dumnezeu pe cât e cu puțință firii omenești să-o vadă
- 126 Mulțumirile pentru exil și pentru necazurile îndurate în prigonirea ce-a suportat-o
- 127 Cerere și rugăciune a aceluiași către Dumnezeu pentru ajutorul lui
- 129 Despre Teologie ; și că mintea curățită de patimi vede în chip nematerial pe cel nematerial și nevăzut
- 131 Dorul și iubirea de Dumnezeu întrec toată iubirea și tot dorul omenească. Mintea celor ce se curățesc, scăldată în lumina lui Dumnezeu, se îndumnezeiește întreagă și prin aceasta se face minte a lui Hristos
- 132 Mărturisirea mulțumiri pentru darurile lui Dumnezeu; și cum părintele care le-a scris acestea se află sub lucrarea Sfântului Duh; și o învățătură grăită de Dumnezeu despre ce trebuie să facă cineva ca să dobândească mântuirea celor ce se mântuiesc
- 134 Mulțumire către Dumnezeu pentru binefacerile primite de la El și cerere de-a afla pentru ce cei ce-au ajuns desăvârșiți sunt lăsați să fie ispitiți de demoni; și învățătura și rânduiala dată prin gura lui Dumnezeu despre cei ce s-au lepădat de lume
- 140 Cei ce s-au unit prin împărtășirea de Sfântul Duh, cu Dumnezeu încă

- de aici, plecând din viață vor fi acolo cu el în veci, dar va fi invers cu cei ce trăiesc aici altfel
- 144 E mai bine a fi păstorit decât a păstori pe cei ce nu voiesc aceasta. Căci nu câștigă nimic cel ce se străduiește să mântuiască pe alții, iar pe sine se va pierde prin povățuirea lor
- 147 Ce este "după chipul" și cum se înțelege în mod convenit om drept chip al modelului (al prototipului); și că cel ce iubește pe vrăjmași ca pe binefăcătorii săi, imită pe Dumnezeu și făcându-se prin aceasta părtaș al Duhului Sfânt, se face Dumnezeu prin adopțiune și prin har, dar nu e cunoscut ca atare decât de cei ce stau sub lucrarea Sfântului Duh
- 154 Învățătura cea mai exactă despre Dumnezeu ; și că cel ce nu vede lumina slavei lui Dumnezeu e mai rău ca orbii
- 156 Mărturisire împreună cu rugăciunea; și despre unirea între Duhul Sfânt și nepătimire
- 157 Tâlcurile pătrunzătoare a raiului spiritual; și despre pomul vieții din el
- 159 Pentru tot omul care e batjocorit și pătimește rele pentru o poruncă a lui Dumnezeu necinstea suferită pentru această poruncă a lui Dumnezeu i se preface în cinste și slavă; și dialogul autorului cu sufletul său, prin care își face cunoscută bogăția nedesertată a Duhului
- 162 Se întâmplă uneori, ca din grijă de-a îndrepta pe aproapele, învățătorul este atras în slăbiciunea patimii ce-l stăpânește pe acela
- 164 Despre vederea lui Dumnezeu și a lucrurilor dumnezeiești ; despre lucrarea minunată a Sfântului Duh ; despre proprietățile persoanelor Treimii celei de o ființă ; despre faptul că cel ce n-a ajuns să între în împărăția cerurilor nu se va folosi cu nimic, chiar de va fi în afara chinurilor iadului
- 170 Când Duhul strălucește în noi, toate patimile sunt puse pe fugă, ca întunericul de lumină. Dar când el își retrage razele, cădem în patimi și în gânduri rele
- 173 Învățătura despre Dumnezeu (despre Teologie); și că nu e îngăduit celui ce nu s-a schimbat prin împărțășirea de Sfântul Duh și n-a devenit în cunoștință Dumnezeu prin înfiere, să învețe pe alți oameni cele dumnezeiești
- 176 Cuvânt în formă de dialog între Dumnezeu și părintele autor al imnelor; și cum acest dumnezeiesc părinte luminat de Sfântul Duh grăia cu Dumnezeu și era inițiat de Acela în tainele dumnezeiești și omenești
- 182 Fiecăruia dintre oameni i-a dat Dumnezeu în mod potrivit și spre folos prin Duhul sfânt un dar ca să lucreze nu ceea ce voiește el, ci precum s-a rânduit mai înainte de el, ca să nu rămână nefolositor în biserica lui
- 185 Duhul Sfânt rămâne cu cei ce au păstrat curat Sfântul Botez, dar se depărtează de cei ce L-au întinat
- 189 Rugăciune către Dumnezeu pentru toate cele ce s-au întâmplat autorului, unită cu o cerere și cu o mulțumire
- 190 Cel ce dorește pe Dumnezeu, urăște păcatul
- 190 Învățătura de obște unită cu muștrarea, adresată tuturor: împărați, arhierii, preoți, monahi, mireni; muștrare grăită și spusă de gura lui Dumnezeu